

برنامه راهبردی - عملیاتی شهر رشت

کارفرما

شهرداری رشت

شهرداری رشت

مشاور

دانشگاه گیلان

دانشگاه گیلان

برنامه راهبردی - عملیاتی رشت

آبان ماه ۱۴۰۳

شناسنامه سند

عنوان طرح	برنامه راهبردی - عملیاتی شهر رشت
ویرایش	دوم
کد سند	ب.ر.ع - ۲/۷/۱۴۰۳،۰۸
مجری طرح	دانشگاه گیلان
مدیر پروژه	دکتر علی اکبر سالاری پور
دبیر اجرایی	دکتر حمیدرضا آزمون
دستیار پروژه	سارا نیکمرد نمین

فهرست مطالب

پیش‌گفتار	۱
۱- سند یکم: تعریف چارچوب و مقدمات فرایند برنامه‌ریزی راهبردی؛ مبانی و چارچوب نظری برنامه‌ریزی راهبردی؛ استنتاج تجارب داخلی و خارجی؛ روش‌شناسی انجام پروژه در راستای تدوین فرایند کار.....	۵
۱-۱ تعریف چارچوب و مقدمات فرایند برنامه‌ریزی راهبردی	۵
۱-۱-۱-۱- شناسایی نهادها، افراد و گروه‌های کلیدی ذی‌نفوذ و تاثیرگذاری در فرایند تهیه و اجرای برنامه	۸
۱-۱-۱-۱-۱- تحلیل ذینفعان در شهر رشت	۸
۱-۱-۱-۲- تعریف و تشکیل کارگروه‌های مرتبط	۱۰
۲-۱- مبانی و چارچوب نظری برنامه‌ریزی راهبردی	۱۲
۱-۲-۱- مفهوم‌شناسی	۱۲
۱-۲-۱-۱- برنامه‌ریزی	۱۲
۲-۱-۲-۱- برنامه‌ریزی راهبردی	۱۳
۳-۱-۲-۱- راهبرد توسعه شهر	۱۳
۲-۲-۱- اهداف برنامه‌ریزی راهبردی توسعه شهر	۱۳
۳-۲-۱- تدوین چارچوب نظری و مفهومی	۱۴
۳-۱- استنتاج تجارب داخلی و خارجی	۱۶
۱-۳-۱- بررسی و تحلیل محتوای تجربیات داخلی در حوزه برنامه‌ریزی راهبردی- عملیاتی	۱۶
۲-۳-۱- بررسی و تحلیل محتوای تجربیات خارجی در حوزه برنامه‌ریزی راهبردی- عملیاتی	۱۸
۴-۱- روش‌شناسی انجام پروژه در راستای تدوین فرایند کار	۲۱
۲- سند دوم: بررسی اسناد برنامه‌های توسعه فرادست و مرتبط کارفرما	۲۲
۱-۲- بررسی قوانین، ضوابط و مقررات ناظر بر توسعه شهری در سطح شهر و فراشهر	۲۳
۲-۲- بررسی اسناد برنامه‌های توسعه فرادست در سطح فراشهری (ملی، استانی و شهرستان) و استخراج جایگاه شهر رشت در آن‌ها و جهت‌گیری‌های راهبردی برای توسعه شهر	۲۷
۱-۲-۲- اسناد سطح ملی	۲۷
۲-۲-۲- اسناد سطح منطقه‌ای	۲۹
۳-۲- بررسی اسناد برنامه‌های توسعه شهری مصوب (طرح جامع و تفصیلی) و استخراج جایگاه شهر رشت در آن‌ها و جهت‌گیری‌های راهبردی برای توسعه شهر	۳۱

- ۳-۲-۱- اسناد سطح شهری ۳۱
- ۲-۴- بررسی اسناد برنامه‌های بخشی برای توسعه شهر و استخراج جهت‌گیری‌های راهبردی برای توسعه ۳۴
- ۲-۵- تحلیل و بررسی برنامه‌های راهبردی پیشین شهر و شهرداری رشت ۴۳
- ۲-۶- جمع‌بندی و تحلیل جهت‌گیری‌های راهبردی توسعه شهر رشت مستخرج از اسناد فرادست و مرتبط. ۴۳
- ۳- سند سوم: سنجش و تحلیل وضع موجود ۴۹
- ۳-۱- بررسی سیر تحول تاریخی و توسعه شهر تا دوران معاصر ۴۹
- ۳-۱-۱- بررسی مراحل رشد شهری رشت ۵۰
- ۳-۲- سنجش و تحلیل بعد جغرافیای طبیعی و محیط زیست ۵۲
- ۳-۲-۱- ویژگی‌های طبیعی شهر رشت ۵۲
- ۳-۲-۲- ویژگی‌های اقلیمی شهر رشت ۵۳
- ۳-۲-۳- سنجش و تحلیل وضعیت طبیعی و زیست‌محیطی شهر رشت در حوزه‌های آب، خاک، هوا و مدیریت پسماند ۵۴
- ۳-۳- سنجش و تحلیل بعد جمعیتی و اجتماعی ۵۵
- ۳-۴- سنجش و تحلیل بعد اقتصادی ۵۷
- ۳-۵- سنجش و تحلیل وضعیت عمومی کالبدی و مسکن ۵۸
- ۳-۵-۱- بررسی کاربری ۵۸
- ۳-۵-۲- وضعیت شاخص‌های عمومی کالبدی و زیرساخت‌های شهر رشت ۶۰
- ۳-۵-۲-۱- شاخص‌های عمومی کالبدی ۶۰
- ۳-۶- سنجش و تحلیل وضعیت حمل‌ونقل و ترافیک ۶۴
- ۳-۶-۱- سنجش و تحلیل موانع و فرصت‌های توسعه حمل‌ونقل عمومی ۶۷
- ۳-۷- سنجش و تحلیل بعد فرهنگی، گردشگری و فراغتی ۶۸
- ۳-۸- سنجش و تحلیل مدیریت و مالیه شهرداری رشت ۶۹
- ۳-۹- سنجش و تحلیل ساختار نهادی - مدیریتی ۷۱
- ۳-۱۰- سنجش و تحلیل زیست‌پذیری شهری ۷۲
- ۳-۱۱- سنجش و تحلیل یکپارچه وضعیت موجود ابعاد توسعه شهر رشت با تکنیک SWOT ۷۴
- ۴- سند چهارم: مطالعات و برنامه‌ریزی راهبردی شهر ۸۷
- ۴-۱- انجام فرایند چشم‌اندازسازی با جلب مشارکت بهره‌وران ۸۸

- ۴-۱-۱- تبیین مأموریت‌ها و ارزش‌های مقدماتی شهرداری رشت ۸۹
- ۴-۱-۲- تبیین اهداف توسعه شهر مبتنی بر چارچوب نظری تدوین شده ۹۰
- ۴-۱-۳- تعیین محورهای بیانیه چشم‌انداز مبتنی بر اهداف تبیین شده توسعه آتی شهر ۹۰
- ۴-۱-۴- بیانیه چشم‌انداز توسعه‌ی شهر رشت ۹۴
- ۴-۱-۴-۱- مشارکت‌پذیری عمومی شهروندان جهت تبیین چشم‌انداز توسعه شهر رشت با روش‌هایی همچون انجام مطالعات میدانی ۹۵
- ۴-۱-۴-۲- نظرسنجی و جلب آراء ذی‌نفعان (جلسات طوفان ذهنی با بازیگران کلیدی و راهبردی مانند اعضای شورای اسلامی شهر، شهردار و معاونان و...) ۱۰۳
- ۴-۱-۴-۳- نظرسنجی و اتخاذ نظرات نخبگان و تاثیرگذاران در شهر رشت (از طریق برگزاری طوفان ذهنی، برگزاری گروه‌های متمرکز و هدفمند، مصاحبه عمیق، ذهن کاوی و تحلیل تفسیری آراء و...) ۱۱۱
- ۴-۱-۴-۴- تدوین بیانیه چشم‌انداز ۱۱۳
- ۴-۱-۵- بازتعریف نقش و جایگاه شهر در سطح منطقه‌ای و ملی ۱۱۴
- ۴-۱-۶- بازپیرایی مأموریت‌ها و ارزش‌های شهرداری رشت ۱۱۶
- ۴-۲- تشکیل جدول تحلیل راهبردی قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدها (SWOT) ۱۱۷
- ۴-۲-۱- تحلیل عوامل درونی و بیرونی و تدوین راهبردها در اشکال توسعه‌ای (تهاجمی، تدافعی، اقتضایی و انطباقی) با استفاده از تشکیل جدول تحلیل راهبردی قوت‌ها، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها (SWOT) ۱۱۷
- ۴-۲-۲- تبیین سناریوهای توسعه شهر، تدوین راهبردها و اولویت‌بندی آن‌ها ۱۲۰
- ۴-۲-۳- راهبردها و اولویت‌بندی آن‌ها ۱۲۱
- ۴-۳- تکمیل فرم شماره ۱ ..... ۱۲۳
- ۴-۴- تدوین اهداف عملیاتی و هدف‌گذاری آن‌ها و تکمیل فرم شماره ۵ ..... ۱۲۴
- ۵- سند پنجم: برآورد درآمدها و منابع تامین اعتبار شهرداری در طی سال‌های برنامه ۱۲۵
- ۵-۱- سناریوهای پیش رو برای برآورد مقادیر آتی مهمترین مولفه‌های درآمدهای پایدار و ناپایدار ۱۲۶
- ۵-۱-۱- سناریوی اول ۱۲۸
- ۵-۱-۲- سناریوی دوم ۱۲۹
- ۵-۱-۳- سناریوی سوم (برمبنای سری‌های زمانی) ۱۳۱
- ۵-۲- ارائه سناریوهای تأمین مالی و مشارکت بخش خصوصی در اجرای برنامه ۱۳۳
- ۵-۳- ارائه سناریوهای درآمدی شهرداری برای سال‌های برنامه به تفکیک انواع کدهای درآمدی در دوره برنامه با استفاده از روش‌های علمی پیش‌بینی درآمدها ۱۳۹

- ۴-۵- پیش‌بینی درآمدها و منابع تامین اعتبار شهرداری در سال‌های برنامه ۱۴۳
- ۵-۵- نتیجه‌گیری و توصیه‌های مالی لازم برای تامین منابع برنامه و نظام تحول اقتصادی شهرداری رشت.. ۱۴۴
- ۶-۵- تکمیل فرم‌های شماره ۳ و ۴ ..... ۱۵۱
- ۶- ششم: برنامه‌ریزی عملیاتی شهرداری در پیوند با برنامه‌ریزی راهبردی شهر ۱۵۲
- ۶-۱- تطبیق پروژه‌های شهرداری رشت و مشاور ۱۵۲

فهرست شکل‌ها

- شکل ۱- گام‌های تهیه طرح ۱
- شکل ۲- تفکیک سطوح راهبردی و عملیاتی ۲
- شکل ۳- اسناد مطالعه ۳
- شکل ۴- مراحل مطالعه ۴
- شکل ۵- جایگاه برنامه راهبردی- عملیاتی شهر و شهرداری در چارچوب قانونی اسناد توسعه کشور ۶
- شکل ۶- افراد و گروه‌های ذی‌نفع ۸
- شکل ۷- ساختار تقسیمات قدرت در شهر رشت ۹
- شکل ۸- ماتریس تأثیرپذیری و تأثیرگذاری ۱۰
- شکل ۹- کارگروه‌های تخصصی ۱۰
- شکل ۱۰- محورهای مرتبط با برنامه‌ریزی راهبردی ۱۳
- شکل ۱۱- موضوعات اصلی برنامه‌ریزی راهبردی ۱۴
- شکل ۱۲- ابر واژگان مبانی نظری ۱۴
- شکل ۱۳- دیاگرام جمع‌بندی مبانی نظری ۱۵
- شکل ۱۴- روند بررسی تجارب داخلی ۱۶
- شکل ۱۵- معیارهای گزینش شهرهای تجارب داخلی ۱۷
- شکل ۱۶- تطبیق چشم‌اندازهای داخلی ۱۸
- شکل ۱۷- روند بررسی تجارب خارجی ۱۹
- شکل ۱۸- تطبیق چشم‌اندازهای خارجی ۲۰

- شکل ۱۹- سطح بندی اسناد فرادست ۲۲
- شکل ۲۰- الگوی بررسی اسناد فرادست ۲۳
- شکل ۲۱- اسناد بخشی ۳۴
- شکل ۲۲- جمع بندی بررسی اسناد برنامه های توسعه فرادست و مرتبط- توزیع پروژه ها ۴۸
- شکل ۲۳- هسته اولیه شهر رشت ۴۹
- شکل ۲۴- گسترش شهر رشت در دوره های مختلف (پورذکریا، ۱۳۹۶، ۳) ۵۱
- شکل ۲۵- نمودار سازمانی شهرداری رشت ۷۱
- شکل ۲۶- موضوعات اصلی برنامه ریزی راهبردی ۸۸
- شکل ۲۷- فرایند کلی گام چهارم ۸۸
- شکل ۲۸- فرایند کلی تدوین بیانیه چشم انداز ۸۸
- شکل ۲۹- ابر واژگان جمع بندی چشم اندازهای پیشین شهر رشت ۹۰
- شکل ۳۰- ابر واژگان اهداف منتخب مبانی نظری ۹۰
- شکل ۳۱- ابر واژگان اهداف و نکات شاخص اسناد ملی ۹۱
- شکل ۳۲- ابر واژگان اهداف و نکات شاخص اسناد منطقه ای ۹۲
- شکل ۳۳- ابر واژگان اهداف و نکات شاخص اسناد شهری ۹۳
- شکل ۳۴- ابر واژگان محورهای چشم انداز رشت برگرفته از اسناد فرادست و توسعه شهری ۹۳
- شکل ۳۵- ابر واژگان محورهای چشم انداز رشت برگرفته از تجارب ۹۴
- شکل ۳۶- ابزارهای نظرسنجی شهروندان ۹۵
- شکل ۳۷- نمونه پرسشنامه ۹۶
- شکل ۳۸- برگزاری رویداد مردمی- بخش چالش ها و دارایی ها ۹۹
- شکل ۳۹- رویداد مردمی- چشم انداز مشترک ۱۰۰
- شکل ۴۰- جلسات کارگروه های تخصصی برنامه راهبردی- عملیاتی شهر رشت ۱۰۴
- شکل ۴۱- نمونه هایی از مصاحبه های تخصصی ۱۰۵
- شکل ۴۲- گزاره های اصلی چشم انداز ۱۱۳
- شکل ۴۳- مراحل تکنیک سوات ۱۱۷

- شکل ۴۴- راهبردهای اتخاذ شده ۱۱۸
- شکل ۴۵- سناریوی توسعه شهر ۱۲۱
- شکل ۴۶- اولویت بندی استراتژی ها ۱۲۱
- شکل ۴۷- مقادیر پیش بینی شده درآمدهای وصولی شهرداری رشت در دوره ۱۴۰۱-۱۴۰۶ (ارقام به هزار ریال) براساس سناریوی اول- منبع: یافته های تحقیق ۱۲۹
- شکل ۴۸- مقادیر پیش بینی شده درآمدهای وصولی شهرداری رشت در دوره ۱۴۰۰-۱۴۰۶ (ارقام به هزار ریال) براساس سناریوی دوم- منبع: یافته های تحقیق ۱۳۱
- شکل ۴۹- طیف گسترده انواع مدل های مشارکت شرکت های خصوصی در پروژه های زیرساختی ۱۳۶
- شکل ۵۰- منابع بودجه شهر رشت ۱۳۹۱-۱۴۰۱- منبع: بودجه شهرداری رشت ۱۳۹۱-۱۴۰۱ ..... ۱۴۳
- شکل ۵۱- ارتباط هم پیوند اجزا و سطوح برنامه ۱۵۲

فهرست نقشه

- نقشه ۱- قلمرو جغرافیایی شهر رشت ۷
- نقشه ۲- نقشه سیر تحول شهر رشت ۶۲
- نقشه ۳- راه های ارتباطی شهر رشت ۶۵
- نقشه ۴- پراکنش پارکینگ های عمومی در سطح شهر ۶۷
- نقشه ۵- پراکنش فضایی سوات ۸۶

فهرست جداول

- جدول ۱- مطالعه تطبیقی تجارب داخلی ۱۷
- جدول ۲- مطالعه تطبیقی تجارب خارجی ۱۹
- جدول ۳- روش شناسی انجام برنامه ۲۱
- جدول ۴- بررسی قوانین، ضوابط و مقررات ناظر بر توسعه شهری ۲۴
- جدول ۵- نکات قابل برداشت و دریافت از قوانین تعیین کننده وظایف و مأموریت های شهرداری ها و توسعه شهری ۲۵
- جدول ۶- جمع بندی اسناد سطح ملی ۲۸

- جدول ۷- جمع‌بندی اسناد منطقه‌ای ۳۰
- جدول ۸- جمع‌بندی اسناد شهری ۳۲
- جدول ۹- اسناد بخشی ۳۷
- جدول ۱۰- جمع‌بندی اهداف و راهبردهای اسناد مورد بررسی ۴۵
- جدول ۱۱- جمعیت رشت و استان گیلان به تفکیک خانوار شهری و روستایی، ۱۳۹۵ ..... ۵۶
- جدول ۱۲- روند تحول نرخ خالص مهاجرت به شهر طی ۸۵-۱۳۹۵ ..... ۵۶
- جدول ۱۳- نقاط برجسته در حیطه اقتصادی ۵۸
- جدول ۱۴- جدول سرانه و کاربری شهر رشت ۵۹
- جدول ۱۵- نقاط برجسته در حیطه کالبدی ۶۳
- جدول ۱۶- تعداد وسایل نقلیه درون شهری برحسب نوع ۶۶
- جدول ۱۷- نقاط برجسته در حیطه حمل‌ونقل ۶۷
- جدول ۱۸- نقاط برجسته در حیطه فرهنگی، گردشگری و فراغت ۶۹
- جدول ۱۹- طبقه‌بندی درآمدهای شهرداری از نظر پایداری ۷۰
- جدول ۲۰- نقاط برجسته در حیطه مدیریتی و نهادی ۷۱
- جدول ۲۱- نتایج آمار توصیفی متغیر ابعاد اجتماعی و شاخص‌های آن ۷۲
- جدول ۲۲- نتایج آمار توصیفی متغیر ابعاد خدمات و زیرساخت‌های شهری و شاخص‌های آن ۷۲
- جدول ۲۳- نتایج آمار توصیفی متغیر ابعاد کالبدی - فضایی و شاخص‌های آن ۷۲
- جدول ۲۴- نتایج آمار توصیفی متغیر ابعاد زیست محیطی و شاخص‌های آن ۷۳
- جدول ۲۵- نتایج آمار توصیفی متغیر زیست‌پذیری ۷۳
- جدول ۲۶- نتایج آزمون فریدمن برای مقایسه رتبه‌بندی ابعاد زیست‌پذیری ۷۳
- جدول ۲۷- حجم نمونه پرسشنامه ۹۵
- جدول ۲۸- نمونه گزاره‌های مصاحبه مردمی ۹۸
- جدول ۲۹- چالش‌ها و خواسته‌های مردم به تفکیک محلات ۱۰۱
- جدول ۳۰- خروجی مصاحبه‌های مدیریت شهری و متخصصان ۱۰۶
- جدول ۳۱- پیشنهادات مصاحبه‌های فردی با کارشناسان و مسئولان ۱۰۸

- جدول ۳۲- اطلاعات حاصل از مصاحبه با اعضای شورا..... ۱۱۰
- جدول ۳۳- بازتعریف نقش و جایگاه شهر رشت در سطح ملی..... ۱۱۴
- جدول ۳۴- بازتعریف نقش و جایگاه شهر رشت در سطح منطقه‌ای..... ۱۱۵
- جدول ۳۵- بازپیرایی ماموریت‌های شهرداری رشت..... ۱۱۶
- جدول ۳۶- تعداد قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدها..... ۱۱۸
- جدول ۳۷- سناریوهای توسعه شهر رشت..... ۱۲۰
- جدول ۳۸- اولویت‌بندی راهبردها..... ۱۲۲
- جدول ۳۹- درختواره چشم‌انداز تا سیاست‌های اجرایی - فرم ۲..... ۱۲۳
- جدول ۴۰- درختواره اهداف کلان، راهبردها و اهداف عملیاتی - فرم ۵..... ۱۲۴
- جدول ۴۱- بررسی درآمدها از سال ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۰ و مقادیر پیش‌بینی شده درآمدهای وصولی شهرداری رشت در دوره ۱۴۰۱-۱۴۰۷ (ارقام به هزار ریال) براساس سناریوی اول - منبع: یافته‌های تحقیق..... ۱۲۸
- جدول ۴۲- جدول ۵: میانگین نرخ رشد درآمدهای وصولی شهرداری رشت ۱۳۹۶-۱۴۰۰ - منبع: یافته‌های تحقیق..... ۱۳۰
- جدول ۴۳- بررسی درآمدها از سال ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۰ و مقادیر پیش‌بینی شده درآمدهای وصولی شهرداری رشت در دوره ۱۴۰۱-۱۴۰۷ (ارقام به هزار ریال) براساس سناریوی دوم - منبع: یافته‌های تحقیق..... ۱۳۰
- جدول ۴۴- شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی و نرخ تورم در بازه زمانی ۱۳۹۷-۱۴۰۱ براساس داده‌های بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران..... ۱۳۱
- جدول ۴۵- بررسی درآمدها از سال ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۲ و مقادیر پیش‌بینی شده درآمدهای وصولی شهرداری رشت در دوره ۱۴۰۰-۱۴۰۶ (ارقام به هزار ریال) براساس سناریوی سوم - منبع: یافته‌های تحقیق..... ۱۳۲
- جدول ۴۶- نرخ تورم سالیانه ۱۳۹۶-۱۴۰۱..... ۱۳۳
- جدول ۴۷- بررسی درآمدها از سال ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۰ و مقادیر پیش‌بینی شده درآمدهای وصولی شهرداری رشت در دوره ۱۴۰۱-۱۴۰۷ (ارقام به هزار ریال) براساس سناریوی چهارم..... ۱۳۴
- جدول ۴۸- بررسی درآمدها از سال ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۲ در سناریوهای درآمدهای ناشی از عوارض عمومی (درآمدهای مستمر) و پیش‌بینی آن در بازه زمانی ۱۴۰۳-۱۴۰۷، میلیون ریال..... ۱۴۰
- جدول ۴۹- بررسی درآمدها از سال ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۲ و سناریو درآمدهای ناشی از عوارض اختصاصی و پیش‌بینی آن در بازه زمانی ۱۴۰۳-۱۴۰۷، میلیون ریال..... ۱۴۰
- جدول ۵۰- درآمدهای ناشی از خدمات و درآمدهای موسسات انتفاعی شهرداری از ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۲ و پیش‌بینی آن در بازه زمانی ۱۴۰۳-۱۴۰۷..... ۱۴۰

- جدول ۵۱- سناریوی درآمدهای حاصل از وجوه و اموال شهرداریاز ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۲ و پیش‌بینی آن در بازه زمانی ۱۴۰۳-۱۴۰۷، میلیون ریال ۱۴۲
- جدول ۵۲- سناریوی کمک‌های اعطایی دولت و سازمان های دولتی از ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۲ و پیش‌بینی آن در بازه زمانی ۱۴۰۳-۱۴۰۷ ..... ۱۴۲
- جدول ۵۳- سناریوی اعانات هدایا و دارایی از ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۲ و پیش‌بینی آن در بازه زمانی ۱۴۰۳-۱۴۰۷ ..... ۱۴۲
- جدول ۵۴- بررسی درآمدها از سال ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۲ و سناریوی پیش‌بینی درآمد شهرداری رشت در بازه زمانی ۱۴۰۲-۱۴۰۷- منبع: بودجه شهرداری رشت ۱۳۹۱-۱۴۰۱، میلیون ریال ۱۴۳
- جدول ۵۵- مقادیر محل های درآمدی پیش‌بینی شده و مقادیر بودجه در سال های ۱۴۰۳-۱۴۰۷ براساس سناریوی اول، میلیون ریال ۱۴۴
- جدول ۵۶- مقادیر محل های درآمدی پیش‌بینی شده و مقادیر بودجه در سال های ۱۴۰۳-۱۴۰۷ براساس سناریوی دوم، میلیون ریال ۱۴۴
- جدول ۵۷- مقادیر محل‌های درآمدی پیش بینی شده و مقادیر بودجه در سال‌های ۱۴۰۳-۱۴۰۷ براساس سناریوی سوم، میلیون ریال ۱۴۵
- جدول ۵۸- مقادیر محل‌های درآمدی پیش‌بینی شده و مقادیر بودجه در سال های ۱۴۰۳-۱۴۰۷ براساس سناریوی چهارم، میلیون ریال ۱۴۵
- جدول ۵۹- فرم شماره ۳: پیش‌بینی منابع مالی و درآمدهای شهرداری در طی سال‌های برنامه (ارقام به هزار ریال)..... ۱۵۱
- جدول ۶۰- فرم شماره ۴: تعیین سهم اعتبارات جاری و عمرانی شهرداری در طی سال‌های برنامه (ارقام به هزار ریال) ۱۵۱
- جدول ۶۱- طرح‌ها و پروژه‌های نوآور مشاور ۱۵۳
- جدول ۶۲- فرم ۲- گزاره‌های چشم‌انداز، اهداف کلان، راهبردها و سیاست‌ها، طرح‌ها و پروژه‌ها/ فعالیت‌های برنامه عملیاتی شهرداری ۱۵۷

پیش‌گفتار

امروزه پاسخ به مسائل و چالش‌های درونی و بیرونی شهرها به‌خصوص در کلان‌شهرها، تبدیل به مهم‌ترین و اصلی‌ترین دغدغه مدیریت شهری شده است. کلان‌شهر رشت با توجه به ایفای نقشی مهم در مسیر شرق به غرب خزر و همچنین حلقه‌ای ارتباطی میان خطه شمال کشور و پایتخت ایران، از اهمیت بالایی برخوردار است که همین امر ضرورت توجه ویژه به برنامه‌ها و پروژه‌های این شهر را رقم می‌زند. برنامه‌ریزی (در تمامی سطوح خود) ابزاری است که در تمامی کشورهای توسعه‌یافته کلید اصلی گذر از بحران‌های شهری بوده است و همچنین در کشورهای در حال توسعه نیز همچون پلی برای گذار از شرایط نامطلوب و رسیدن به کیفیت مطلوب قلمداد می‌شود. از سوی دیگر ایجاد ارتباط میان چشم‌انداز پیش‌روی یک شهر و آنچه در شهر تحت عنوان پروژه‌های عملیاتی رقم می‌خورد از اهمیت بالایی برخوردار است و منجر به شکل‌گیری یک برنامه منسجم خواهد شد. در این میان مطابق با ماده ۱۵ قانون نوسازی شهری، شهرداری‌ها مکلف هستند که با راهنمایی وزارت کشور، برنامه‌های عملیات نوسازی و عمران و اصلاحات شهر را برای مدت پنج سال با اتکا به نقشه جامع شهر تدوین کنند و پس از تصویب شورای شهر و تأیید وزارت کشور نسبت به اجرای طرح‌های این برنامه اقدام کنند. این سند مبتنی بر «دستورالعمل تهیه، تصویب، اجرا و پایش برنامه راهبردی - عملیاتی شهر و شهرداری» مصوب آذرماه ۱۴۰۱، با رویکرد برنامه‌ریزی شهری مشارکتی با شعار «برنامه‌ریزی با مردم نه برای مردم» و با تأکید بر دارایی‌ها و ظرفیت‌های موجود در شهر در دو سطح راهبردی (سطح شهری) و عملیاتی (سطح سازمان‌های مدیریت شهری) تهیه شده است؛ در سطح راهبردی، این برنامه پاسخی به نیاز مدیریت شهری در کشور در راستای تدوین برنامه‌ای فراگیر با محتوای اقتصادی، اجتماعی و مشارکت‌محور است که در واقع با یاری به برنامه‌های توسعه کالبدی (طرح جامع و تفصیلی) به رفع مسائل شهر خواهد پرداخت و در سطح عملیاتی نیز با بررسی ویژگی‌های ساختاری و محتوایی مدیریت شهری رشت به دنبال آن است که برنامه‌هایی منطبق با ظرفیت و توانایی شهر و در جهت پاسخگویی و اجرا ارائه شوند. گام‌های فرایند طی شده در این میان به شرح زیر است:

شکل ۱- گام‌های تهیه طرح

ناکارآمدی طرح‌های جامع و تفصیلی شهری در راستای حل مشکلات شهر و شهرنشینی و همچنین لزوم توجه به نقش اقتصاد و رقابت‌پذیری در برنامه‌ریزی شهرها منجر به این شده است که برنامه‌های راهبردی - عملیاتی در دستور کار شهرداری‌های کشور قرار گیرند. با تأکید طرح‌های راهبردی بر نقش برجسته مدیریت محلی و جامعه محلی، زمینه مناسبی برای مشارکت مردم در تدوین این طرح پدید می‌آید که در نتیجه آن معضل بی‌اعتمادی مردم به مدیریت شهری و عدم تمایل‌شان به ورود به مباحث شهری تا حد زیادی مرتفع خواهد شد. از سویی در تمامی کشورهای پیش‌تاز در برنامه‌ریزی بر ضرورت توجه به دارایی‌ها و ظرفیت‌های شهر تأکید شده است که متأسفانه این مهم در شهرهای کشور ایران تا حدودی مغفول مانده است.

برنامه‌های راهبردی - عملیاتی با نگاهی ظرفیت‌محور، دارایی‌محور و مشارکت‌جو به دنبال آن هستند که زیست‌پذیری شهرها را افزایش داده و از سوی دیگر درآمدهای پایدار شهری با افزایش رقابت‌پذیری توسعه بخشند و برند هر شهر را مشخص سازند.

در این میان، شهر رشت با وجود ظرفیت‌ها و دارایی‌هایی چون گردشگری، شهر خلاق خوراک، حلقه ارتباطی میان استان‌های مرکزی و شمالی، فاصله کوتاه تا پایتخت و بسیاری موارد دیگر، توان بالایی در افزایش رقابت‌پذیری با سایر شهرها را دارد و این برنامه به دنبال تدوین برنامه‌راهی پنج ساله برای تحقق این هدف است. فرایند تهیه و تدوین برنامه راهبردی - عملیاتی شهر رشت عبارت است از:

گام اول: آماده‌سازی و زمینه‌سازی محیط برنامه‌ریزی؛

گام دوم: مطالعات موضوعی؛

گام سوم: چشم‌اندازسازی؛

گام چهارم: تدوین و تنظیم اهداف کلان؛

گام پنجم: تشخیص حوزه‌های راهبردی و تدوین راهبردها؛

گام ششم: ارائه بیانیه چشم‌انداز، اهداف کلان و راهبردهای توسعه شهر به مقامات مسئول.

شکل ۲- تفکیک سطوح راهبردی و عملیاتی

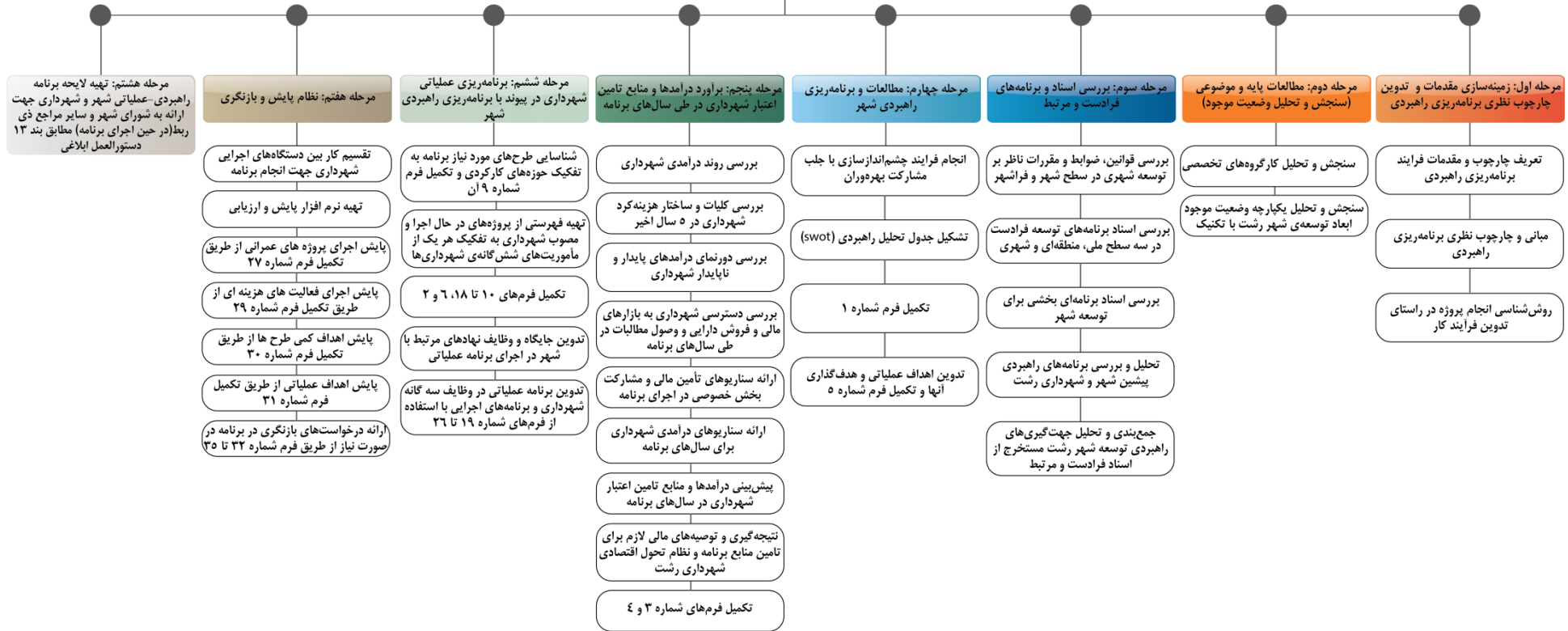
اسناد این مطالعه به شرح زیر است:

شکل ۳- اسناد مطالعه

مراحل مطالعات برنامه راهبردی - عملیاتی شهر رشت

شکل ۴ - مراحل مطالعه

۱- سند یکم: تعریف چارچوب و مقدمات فرایند برنامه‌ریزی راهبردی؛ مبانی و چارچوب نظری برنامه‌ریزی راهبردی؛ استنتاج تجارب داخلی و خارجی؛ روش‌شناسی انجام پروژه در راستای تدوین فرایند کار

در سند یکم چهار بخش اصلی با عنوان «تعریف چارچوب و مقدمات فرایند برنامه‌ریزی راهبردی»؛ «مبانی و چارچوب نظری برنامه‌ریزی راهبردی»؛ «استنتاج تجارب داخلی و خارجی» و «روش‌شناسی انجام پروژه در راستای تدوین فرایند کار» تدوین شده است. در ادامه مروری بر بخش‌های اصلی این سند صورت گرفته است:

۱-۱- تعریف چارچوب و مقدمات فرایند برنامه‌ریزی راهبردی

اهداف اولیه و اساسی در تدوین برنامه راهبردی - عملیاتی شهر رشت عبارت است از:

- افزایش زیست‌پذیری شهر رشت وابسته به درآمدهای پایدار شهری؛
- افزایش رقابت‌پذیری در محورهای کارآفرینی؛
- دستیابی به برنامه سالانه شهرداری.

تدوین برنامه پنج‌ساله شهرداری متکی بر چندین محمل قانونی است که گزیده‌ای از مهم‌ترین آن‌ها ارائه می‌شود:

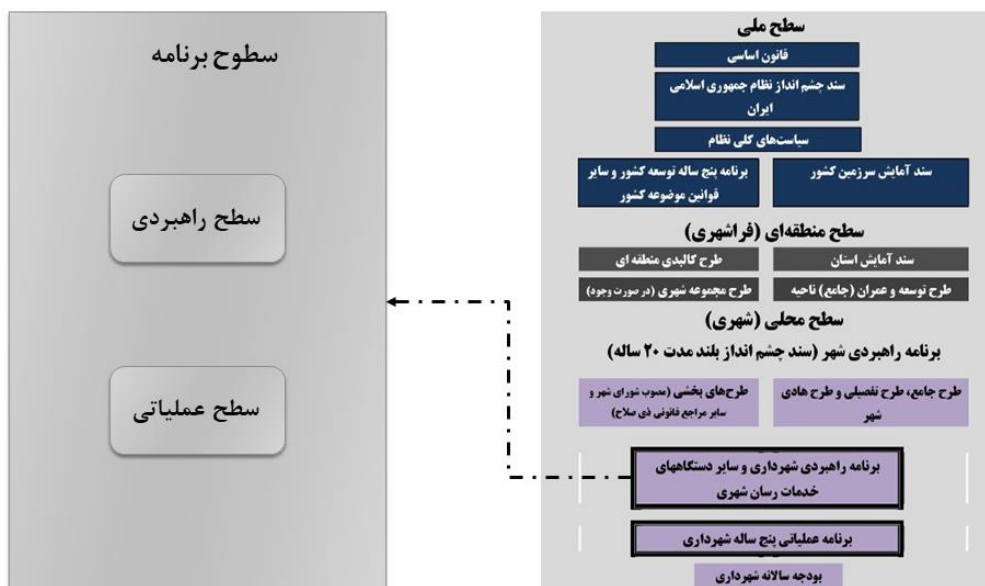
الف) ماده (۱۵) قانون نوسازی و عمران شهری مصوب (۷/۹/۱۳۴۷) شهرداری‌های مشمول ماده ۲ این قانون، مکلفاند با راهنمایی وزارت کشور برنامه عملیات نوسازی و عمران و اصلاحات شهر را برای مدت پنج سال بر اساس نقشه جامع شهر و در صورتی که فاقد نقشه جامع باشند بر اساس احتیاجات ضروری شهر و با رعایت اولویت آن‌ها در حدود منابع مالی مقرر در این قانون و سایر امکانات مالی شهرداری تنظیم کرده و پس از تصویب انجمن شهر و تأیید وزارت کشور، طرح‌های مربوط را بر اساس آن اجرا کنند.

ب) بند (۳۲) ماده (۸۰) قانون، تشکیلات و وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران مصوب ۱/۳/۱۳۷۵ با اصلاحات و الحاقات بعدی آن واحدهای شهرستانی کلیه سازمان‌ها و مؤسسات دولتی و مؤسسات عمومی غیردولتی که در زمینه ارائه خدمات شهری وظایفی را به عهده دارند موظفاند برنامه سالانه خود در خصوص خدمات شهری را که در چارچوب اعتبارات بودجه سالانه خود تنظیم کرده‌اند به شورا ارائه نمایند.

پ) بند (۲) ماده (۸۰) قانون تشکیلات و وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران مصوب ۱/۳/۱۳۷۵ با اصلاحات و الحاقات بعدی آن بررسی و شناخت کمبودها، نیازها و نارسایی‌های اجتماعی، فرهنگی، آموزشی، بهداشتی اقتصادی و رفاهی حوزه انتخابیه و تهیه طرح‌ها و پیشنهادهای اصلاحی و راه‌حل‌های کاربردی در این زمینه‌ها جهت برنامه‌ریزی و ارائه آن به مقامات مسئول.

ت) ماده (۲۵) آیین‌نامه مالی شهرداری‌ها (مصوب ۱۲/۴/۱۳۴۶): بودجه شهرداری‌ها باید بر اساس برنامه‌ها و وظایف و فعالیت‌های مختلف و هزینه هر یک از آن‌ها تنظیم گردد طرز تنظیم برنامه و بودجه و تفریق بودجه و نحوه تفکیک وظایف و

فعالیت‌ها و انطباق بودجه با برنامه و همچنین طرز برآورد درآمد و هزینه به‌موجب دستورالعملی خواهد بود که به‌وسیله وزارت کشور تصویب و ابلاغ خواهد شد.

شکل ۵- جایگاه برنامه راهبردی - عملیاتی شهر و شهرداری در چارچوب قانونی اسناد توسعه کشور

هدف از تهیه برنامه عملیاتی - راهبردی شهرداری رشت، تدوین برنامه‌ای است که انتظارات ذیل را محقق سازد:

۱. قادر باشد طرح‌های فرادست از جمله طرح جامع و تفصیلی شهر رشت و طرح‌های بخشی معاونت‌ها/ سازمان‌های شهرداری را به زبان قابل فهم بودجه تبیین نماید؛
۲. دربرگیرنده کلیه فعالیت‌ها و برنامه‌های معاونت‌های، شهرداری، مناطق، شرکت‌ها و سازمان‌های تابعه باشد و همه فعالیت‌ها را هم‌راستا و در رسیدن به اهداف تعیین شده هماهنگ نماید؛
۳. پوشش‌دهنده کلیه فعالیت‌های عمرانی، سرمایه‌ای و هزینه‌ای شهرداری باشد؛
۴. دارای زبان قابل فهم برای بازارهای مالی باشد؛
۵. برآورد نسبتاً دقیقی با شاخص‌های قابل‌سنجش برای اجرای طرح‌ها در زمان‌بندی مشخص شده ارائه نموده و منابع تأمین مالی طرح‌ها را به‌درستی و به‌دقت تعیین نماید؛
۶. اولویت‌های اصلی شهر و شهرداری را مشخص نموده و آن را در تخصیص منابع منعکس نماید؛
۷. در راستای شفافیت ساختار مدیریت شهری، تصویر دقیق و مشخصی از وضعیت شهر در سال‌های آینده در اختیار مدیریت شهری و شهروندان قرار دهد؛
۸. از تجارب جهانی و مبانی نظری تدوین برنامه‌های میان‌مدت شهرداری‌ها استفاده کند؛
۹. مبتنی بر چارچوب‌های قانونی موجود در زمینه تدوین برنامه‌ها از جمله قوانین موضوعه کشور، دستورالعمل‌های ابلاغی وزارت کشور و مصوبات شورای اسلامی شهر رشت باشد؛

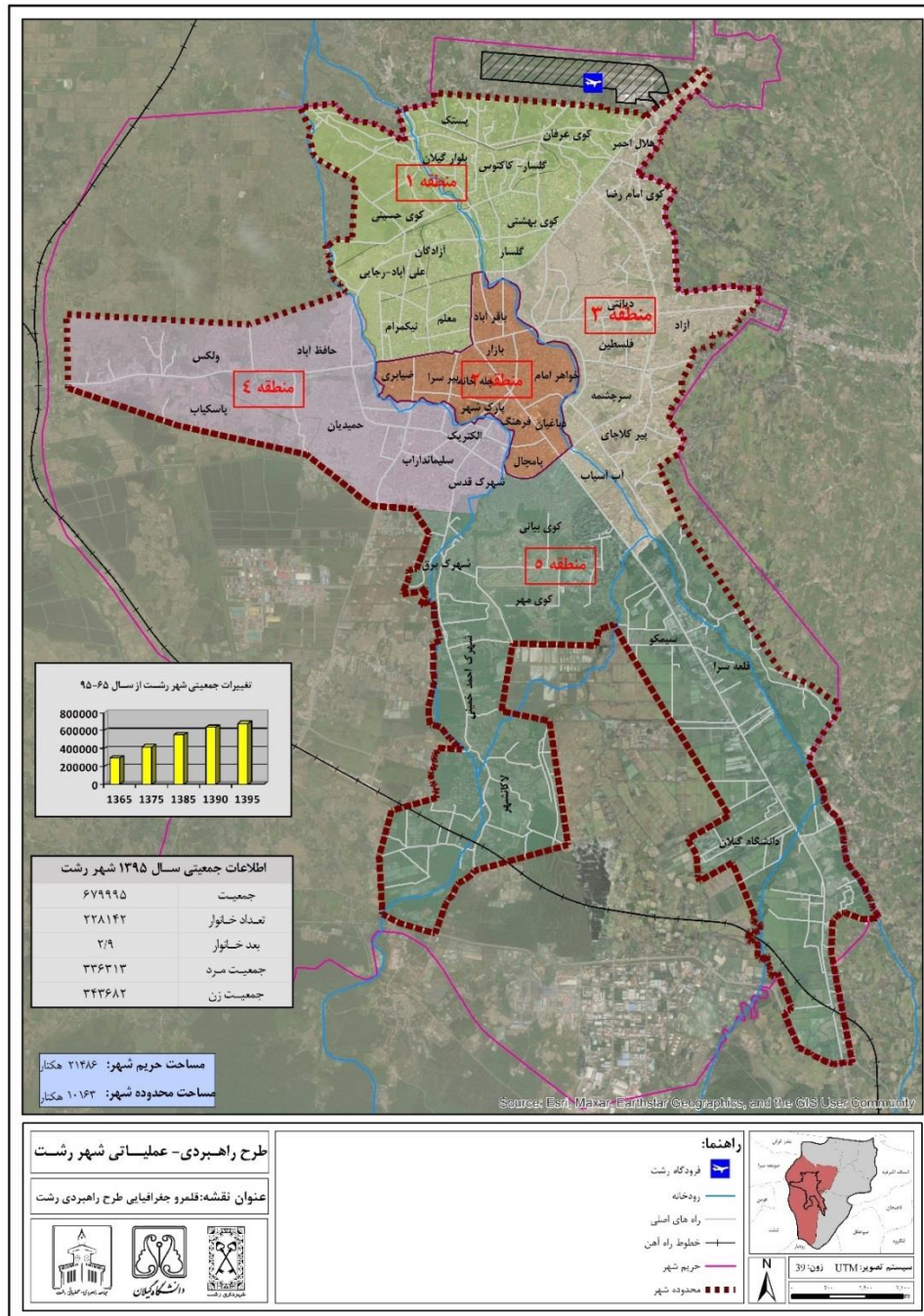

۱۰. تبدیل خواسته و مطلوب‌های شهروندان به زبان برنامه‌ریزی راهبردی و ایجاد زنجیره‌ای از راهبردها تا اقدامات، به‌منظور اتصال برنامه‌های بلندمدت توسعه شهر به برنامه مالی شهرداری (بودجه سالانه) به‌واسطه برنامه میان‌مدت (برنامه عملیاتی)؛

۱۱. فراهم آوردن بستر مشارکت فعال تمامی گروه‌های ذی‌نفع شهری شامل سازمان‌های مردم‌نهاد، بخش خصوصی و متخصصین مرجع شهرسازی و مدیریت شهری (شامل اشخاص حقیقی و حقوقی)؛

۱۲. کمک به مدیریت پایدار و مطلوب شهری بر اساس برنامه‌محوری و مشارکت‌جویی.

نقشه ۱- قلمرو جغرافیایی شهر رشت

۱-۱-۱- شناسایی نهادهای، افراد و گروه‌های کلیدی ذی‌نفوذ و تاثیرگذاری در فرایند تهیه و اجرای برنامه

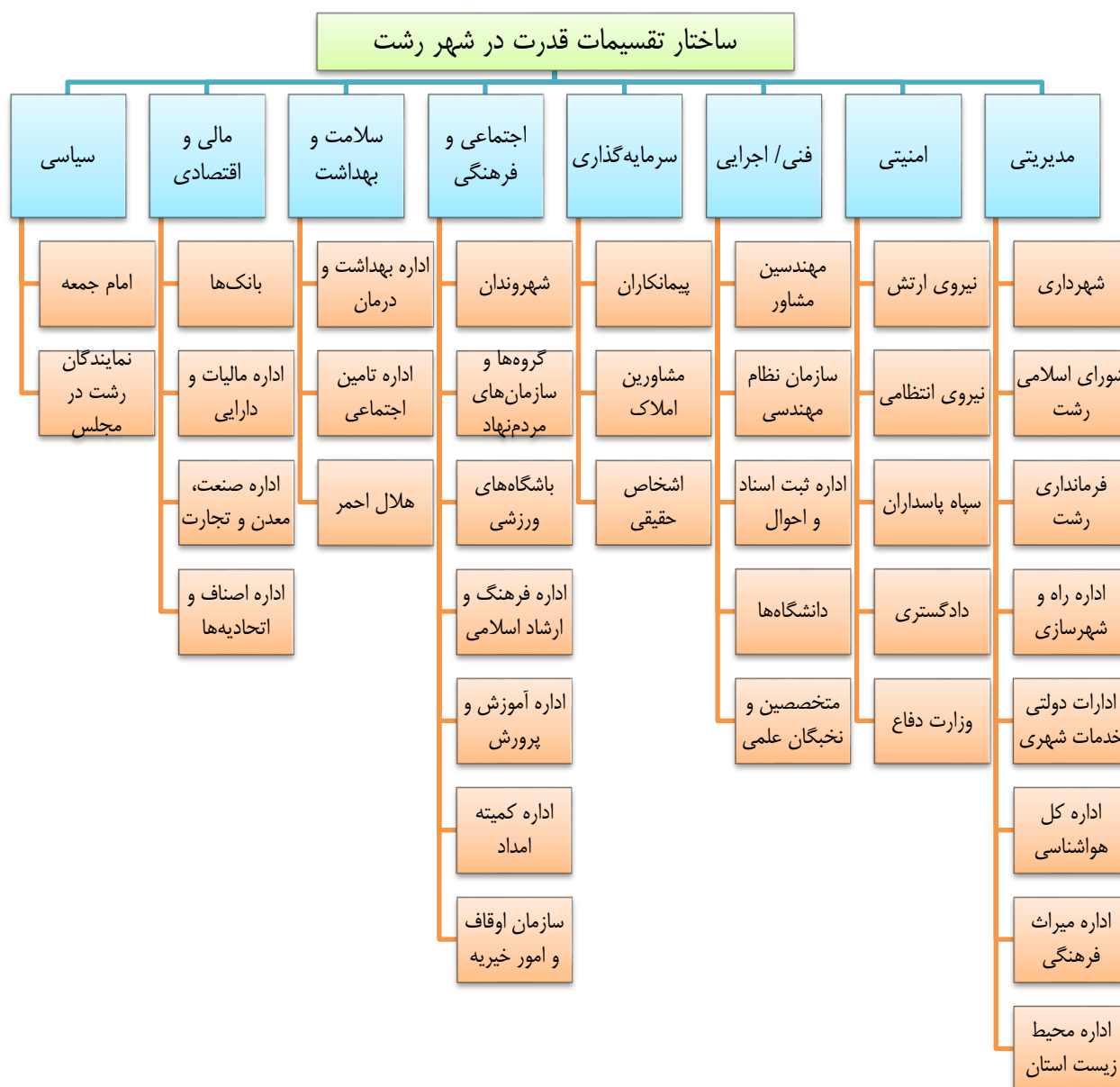
وجود گروه‌های ذینفع و ذینفوذ در جامعه جهت ایجاد شفافیت و بیان خواسته‌های مردم امری بدیهی و مسلم است. هر چه ارتباط تعاملی این گروه‌ها، دولت و مردم شفاف‌تر و واضح‌تر باشد طبیعی است که حضور این گروه‌ها مقبول‌تر خواهد بود. در سیستم شهری به منظور آشنائی با مسائل و مشکلات عمومی ضمن فراهم آوردن بستر مناسب جهت فعالیت این گروه‌ها آن‌ها را در مسیر اهداف خط‌مشی‌های عمومی قرار داد. بنابراین شفاف‌ترین رابطه بین گروه‌های ذینفع، مدیریت شهری و مردم همان شناخت اهداف گروه از سوی مردم، فراهم آوردن شرایط مساوی از سوی مدیریت شهری برای همه گروه‌ها و رعایت مسائل بازی گروهی از سوی گروه‌های ذی‌نفوذ در جامعه است. در این بخش از مطالعات سعی شده است با شناسایی این گروه‌ها و دسته‌بندی آنان سهم هر یک در تاثیرپذیری و تاثیرگذاری بر سیستم شهری نیز تعیین گردد تا در ادامه مطالعات بتوان متناسب با نقش هر یک از گروه‌ها برنامه‌ریزی لازم در جهت پیشبرد چشم‌انداز و اهداف سند را تعیین نمود.

شکل ۶- افراد و گروه‌های ذی‌نفوذ

۱-۱-۱-۱- تحلیل ذینفعان در شهر رشت

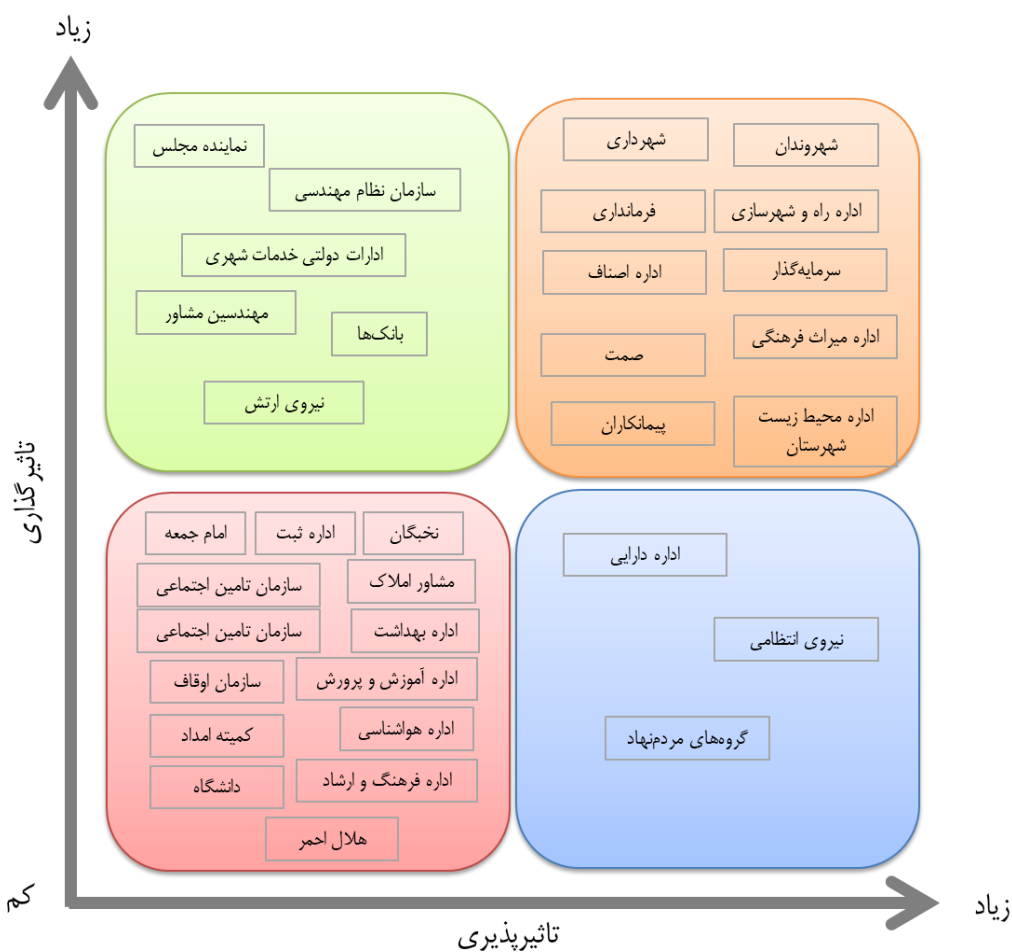
رابطه بین شهر و ذینفعان و گروه‌های حاضر در آن رابطه‌ای پویا است. تمام ذی‌نفوذان و ذینفعان در شهرهای اثرات و اهمیت یکسانی برای سیستم مدیریتی شهر ندارند. شناسایی آن‌ها دارای حساسیت زیادی است، زیرا اگر این گروه‌ها به اشتباه تشخیص داده شوند، ممکن است الزاماتی به وجود آورد که با واقعیت مطابقت نداشته و یا از بین رفت برخی از الزامات در این سیستم گردد. بنابراین شناسایی ذینفعان موجب پیشگیری از تعارض منافع می‌شود. در نمودار پایین ساختار کلی تقسیمات گروه‌های قدرتمند و اثرگذار در شهر رشت ارائه شده است که براساس عملکرد و کارکردهای گروه‌ها و اشخاص تقسیم‌بندی شده است.

شکل ۷- ساختار تقسیمات قدرت در شهر رشت

از جمله ابزارهایی که جهت شناسایی ذینفعان کلیدی به کار می رود، ماتریس اثرگذاری و اثرپذیری است. تحلیل این ماتریس توسط نرم افزار میک مک صورت پذیرفته است که در آن تحلیل متغیرها براساس قدرت نفوذ و وابستگی آنها در مدلسازی ساختاری-تفسیری است. براساس قدرت وابستگی و نفوذ متغیرها، می توان دستگاه مختصاتی تعریف کرد و آن را به چهار قسمت مساوی تقسیم نمود. این تجزیه و تحلیل بر پایه قدرت نفوذ (تاثیرگذاری) و میزان وابستگی (تاثیرپذیری) هر متغیر شکل گرفته و امکان بررسی بیشتر محدوده هر یک از متغیرها را فراهم می سازد. به طور کلی متغیرها در چهار ناحیه قرار می گیرند که شامل: بررسی بیشتر محدوده هریک از متغیرها را فراهم می سازد.

شکل ۸- ماتریس تأثیرپذیری و تأثیرگذاری

۱-۱-۲- تعریف و تشکیل کارگروه‌های مرتبط

کارگروه‌های تخصصی برنامه راهبردی- عملیاتی شهر و شهرداری رشت به هفت دسته به شرح ذیل تقسیم می‌شوند. در ادامه وظایف و اعضای هر یک از کارگروه‌ها معرفی خواهند شد:

شکل ۹- کارگروه‌های تخصصی

۳-۱-۱- ظرفیت‌سازی و بسترسازی به‌منظور جذب حداکثری مشارکت گروه‌های ذی‌نفع و ذی‌نفع در فرایند تهیه برنامه

به‌منظور جذب حداکثری مشارکت گروه‌های دخیل اعم از ذی‌نفعان و ذی‌نفعان در این برنامه، ضرورت دارد، موارد زیر مورد توجه قرار گیرد:

- فرد یا گروه ذی‌نفع و یا ذی‌نفع، نسبت به اثرگذاری خود اطمینان داشته باشد؛
- فرد یا گروه ذی‌نفع و یا ذی‌نفع، دارای اعتماد نسبی به سایر ارکان اثرگذار باشد؛
- فرد یا گروه ذی‌نفع و یا ذی‌نفع، با شفافیت کافی مواجه باشد و جریان را به‌خوبی رصد کند؛
- فرد یا گروه ذی‌نفع و یا ذی‌نفع، ضرورت مشارکت خود را درک کرده و به آن پایبند باشد؛
- فرد یا گروه ذی‌نفع و یا ذی‌نفع، شناخت کافی نسبت به ظرفیت‌ها و دارایی‌های حیطة تخصصی خود داشته باشد؛
- فرد یا گروه ذی‌نفع و یا ذی‌نفع، در معرض انتشار اطلاعات باشد؛
- فرد یا گروه ذی‌نفع و یا ذی‌نفع، به مشارکت باور داشته باشد؛
- زمینه برای بروز مشارکت افراد و گروه‌ها فراهم باشد.

همچنین به‌منظور آماده‌سازی، بسترسازی و ظرفیت‌سازی محیط برنامه‌ریزی اقدامات متنوعی از قبیل جلسات، کارگاه‌های آموزشی و پرسشنامه و مصاحبه مردمی صورت پذیرفت.

شکل ۱۰- زمینه‌سازی محیط برنامه‌ریزی برای مخاطبان برنامه

۲-۱- مبانی و چارچوب نظری برنامه‌ریزی راهبردی

شهر به‌عنوان مکانی برای سکونت در زندگی آدمیان سابقه‌ای بسیار طولانی داشته و در گذر زمان، تحولات بسیاری را به خود دیده و شهرنشینی سریع به‌عنوان یکی از بحرانی‌ترین چالش‌های پایداری اکولوژیکی در مناطق شهری است (Das, Das et al. 2023)؛ بنابراین با توجه به روند رشد جمعیت، شهرها با مشکلات زیادی مانند فقر شهری، حاشیه‌نشینی، انواع آلودگی‌های محیط شهری، مشکلات اجتماعی و ... روبه‌رو هستند و لازم به ذکر است که این قبیل مشکلات در شهرهای کمتر توسعه‌یافته بیشتر به چشم می‌خورد. از سویی، طرح‌های شهری که با هدف بهبود شرایط زندگی شهروندان و حل معضلات شهر تهیه می‌شوند، به دلایل مختلفی در راستای تحقق هدف خود ناکارآمد عمل می‌کنند و به همین دلیل طرح‌های راهبردی به‌عنوان راهکاری برای حل مشکلات شهر توسط متخصصین شهری به‌عنوان جایگزین طرح‌های سنتی مورد توجه قرار گرفته‌اند. از سوی دیگر طرح‌های توسعه شهری توسط بانک جهانی و سازمان ائتلاف شهرها برای شهرهای توسعه‌نیافته یا کمتر توسعه‌یافته به‌عنوان مکملی برای طرح‌های شهری توصیه شده است و این نوید داده شده است که تحقق طرح‌های راهبردی و عملیاتی شدن آن می‌تواند منجر به بهبود عملکرد مدیریت خوب شهری شود (Andersen, 2018). معرفی و به‌کارگیری طرح‌های «استراتژی توسعه شهری»^۱ از سال ۱۹۹۸ در جهان شروع شده و تاکنون در بیش از ۱۴۰ شهر «شهرهای کوچک، متوسط، بزرگ و کلان‌شهرها» در دنیا این طرح‌ها تهیه، تصویب و اجرا شده‌اند. طرح‌های استراتژی توسعه شهری، همان‌طور که از عنوان پیداست، ماهیتی استراتژیک دارند ولی آنچه این طرح‌ها را از سایر طرح‌های استراتژیک متمایز می‌کند، فرایند تهیه و اجرای آن‌هاست. طرح راهبردی توسعه شهری فرایند تهیه چشم‌انداز بلندمدت از آینده شهر است که بر اساس آن راهبردها و برنامه‌های اجرایی کوتاه‌مدت تهیه می‌شود و فرایند تهیه این طرح، فرآیندی مشارکتی است که با مشارکت فعال بهره‌وران و دست‌اندرکاران اصلی شهر تهیه می‌شود (کاردار و همکاران، ۱۳۸۸). در این بخش با تکیه بر مقدماتی که در خصوص دلیل وجودی این طرح‌ها ارائه شد، در ادامه پس از بررسی مراحل انجام برنامه‌ریزی راهبردی، به مروری بر چارچوب مفهومی پشتیبان تهیه سند راهبردی - عملیاتی شهر رشت پرداخته خواهد شد.

۱-۲-۱- مفهوم‌شناسی

۱-۱-۲-۱- برنامه‌ریزی

برنامه‌ریزی یک عنصر حیاتی برای هر نوع توسعه است. در واقع برنامه‌ریزی مستلزم انتخاب برای دستیابی به اهداف از پیش تعیین شده است (Rahman, 2016). برنامه‌ریزی در معنای کلی، نوعی نظم‌بخشی به فعالیت‌ها برای رسیدن به اهداف مشخص است (اشرفی، ۱۳۸۸). علاوه بر آنچه گفته شد، برنامه‌ریزی باید با عدم قطعیت مواجه شود، حتی تصورات در مورد درست یا غلط و خوب یا بد ممکن است در طول چارچوب زمانی یک برنامه تغییر کند (FARAGO, 2005)؛ بنابراین، موفقیت یک طرح را می‌توان به‌عنوان توانایی آن برای هدایت تصمیم‌گیری‌های آینده درک کرد (FALUDI, 1989). البته اگر به‌طور مکرر در فرآیندهای تصمیم‌گیری مورد استفاده قرار گیرد یا مورد مشورت قرار گیرد، موفق تلقی می‌شود (BAJMOCY et al. 2020).

¹ City Development Strategy

۲-۱-۲-۱- برنامه‌ریزی راهبردی

برنامه‌ریزی راهبردی مجموعه‌ای از ایده‌ها و اهداف مبتنی بر نیازهای اساسی، شیوه زندگی، امکانات و محدودیت‌ها و الگوی کلی توسعه شهری در مقیاس کلان‌شهری است؛ به عبارت دیگر، برنامه‌ریزی راهبردی فرآیندی است که تعیین می‌کند یک سازمان قصد انجام چه کاری دارد و برای رسیدن به آن به چه شیوه‌ای عمل می‌کند. برنامه‌ریزی راهبردی به دنبال پاسخ به سه سؤال اساسی است:

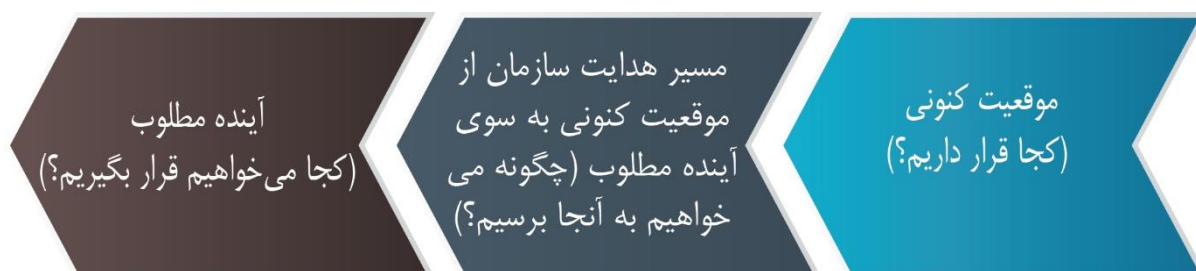
- اکنون کجا هستیم؟ (وضعیت، موقعیت، شرایط فعلی شهر چگونه است؟)
- کجا می‌خواهیم برویم؟ (شهر دوست دارد به کجا برود یا به چه سمتی می‌رود؟)
- چگونه به آنجا برسیم؟ (شهر چگونه می‌خواهد به آنجا برسد؟)

۳-۱-۲-۱- راهبرد توسعه شهر

مفاهیم مرتبط با راهبرد توسعه شهر به‌طور کامل در ادبیات برنامه‌ریزی راهبردی تعریف و تبیین شده است و از این رو به‌آسانی می‌توان دریافت که: راهبرد توسعه شهر رویکردی است با ماهیت راهبردی که بر تهیه و اجرای سند راهبرد توسعه شهر تأکید داشته و تدوین آن بر پایه چشم‌اندازسازی و مشارکت شهروندان صورت گرفته است؛ اگرچه موارد ذکر شده شرط لازم برای راهبرد توسعه شهر است، اما این شروط بدون وجود حکومت‌های محلی، حکومت‌های شهری و حکمروایی شهری که شرط کافی برای این‌گونه از برنامه‌ریزی است، منطقی به نظر نمی‌رسد.

۲-۲-۱- اهداف برنامه‌ریزی راهبردی توسعه شهر

اهداف فرآیند راهبردی توسعه شهر، شامل راهبردی دورنمای یکپارچه شهری، بهبود حکومت و مدیریت شهری، افزایش سرمایه‌گذاری و کاهش سیستماتیک مداوم فقر شهری است. بیشترین اهمیت این رویکرد این است که به‌عنوان یک راهبردی گسترده شهری، شهر را به‌عنوان موتور توسعه اقتصادی در نظر می‌گیرد و تأثیر مستقیم در کاهش فقر، رشد اقتصادی محلی و بهبود حکمروایی دارد (حیدری و رضایع ازگمی، ۱۳۸۹). برنامه‌ریزی راهبردی با محورهای اصلی مطابق شکل زیر در ارتباط است:

شکل ۱۱- محورهای مرتبط با برنامه‌ریزی راهبردی

به‌طور کلی می‌توان گفت که برنامه‌ریزی راهبردی، فرآیندی است که راه‌های اصلی و اساسی برای رسیدن به هدف را ترسیم می‌کند و ابزارهای لازم را برای این مأموریت فراهم می‌نماید.

اصلی‌ترین موضوعات و تمرکز رویکرد برنامه‌ریزی راهبردی را می‌توان مطابق شکل زیر نام برد:

شکل ۱۲- موضوعات اصلی برنامه‌ریزی راهبردی

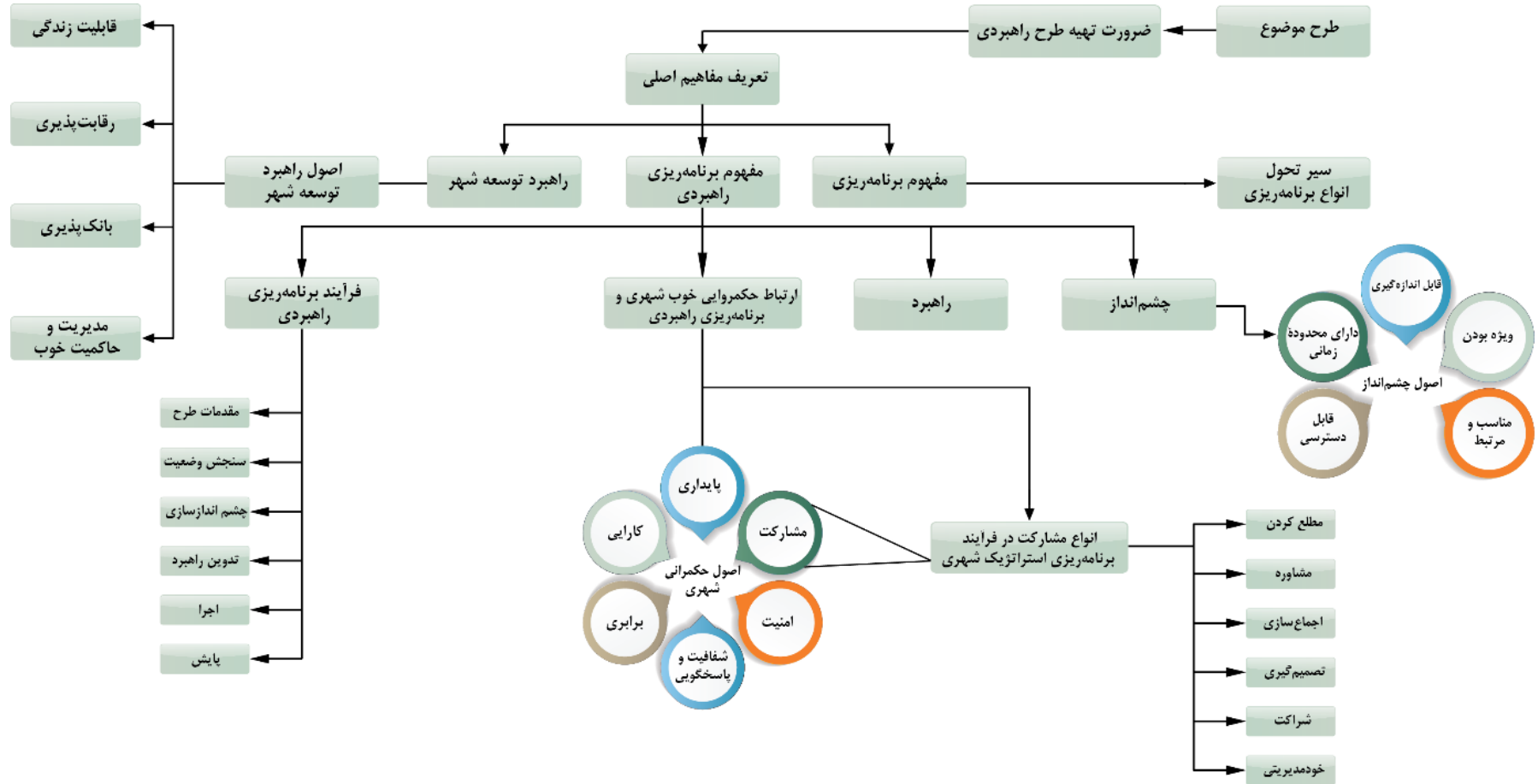
برنامه راهبردی همچنین بیانگر این است که برخی از تصمیمات و اقدامات مهم‌تر از سایرین در نظر گرفته می‌شوند، بنابراین، بسیاری از فرآیندها در تصمیم‌گیری‌های سخت نهفته است (Albrechts 2004). علاوه بر این، برنامه‌ریزی باید با عدم قطعیت مواجه شود؛ حتی تصورات در مورد درست یا غلط و خوب یا بد ممکن است در طول چارچوب زمانی یک برنامه تغییر کند (FARAGÓ, 2005)؛ بنابراین، موفقیت یک طرح را می‌توان به‌عنوان توانایی آن برای هدایت تصمیم‌گیری‌های آینده درک کرد (FALUDI, 1989). البته اگر به‌طور مکرر در فرآیندهای تصمیم‌گیری مورد استفاده قرار گیرد یا مورد مشورت قرار گیرد، موفق تلقی می‌شود (Bajmocy et al. 2020).

۱-۲-۳- تدوین چارچوب نظری و مفهومی

آنچه در انتها باید بدان اشاره کرد این است که در عصر حاضر و با گستردگی شهرهای بزرگ امروزی، یکی از راه‌های کارآمد برای پیشبرد اهداف، برنامه‌ریزی راهبردی است. به کمک این طرح، مدیریت شهری می‌تواند جهت‌گیری‌های خود را در آینده معین ساخته و شهر را در مقابل تغییرات و تحولات آینده مجهز سازد. به‌طور کلی، در این بخش مسائل موجود در شهرها به‌خصوص با توجه به روند رشد جمعیت و مشکلات طرح‌های شهری که اغلب به عدم تحقق آن‌ها منجر می‌شود بیان شده و به اهمیت وجود طرح‌های توسعه شهر به‌صورت شفاف پرداخته شد. همچنین در ادامه مفاهیم و کلیدواژه‌های کلیدی طرح توسعه راهبردی تعریف شده و مراحل و فرآیندهای مختلف تهیه طرح‌های توسعه شهری به‌تفصیل تشریح گردید و از بین مراحل مختلف ملاحظه شده متمرکزترین فرآیند جهت استفاده در ادامه روند کار برگزیده شد.

شکل ۱۳- ابر واژگان مبانی نظری

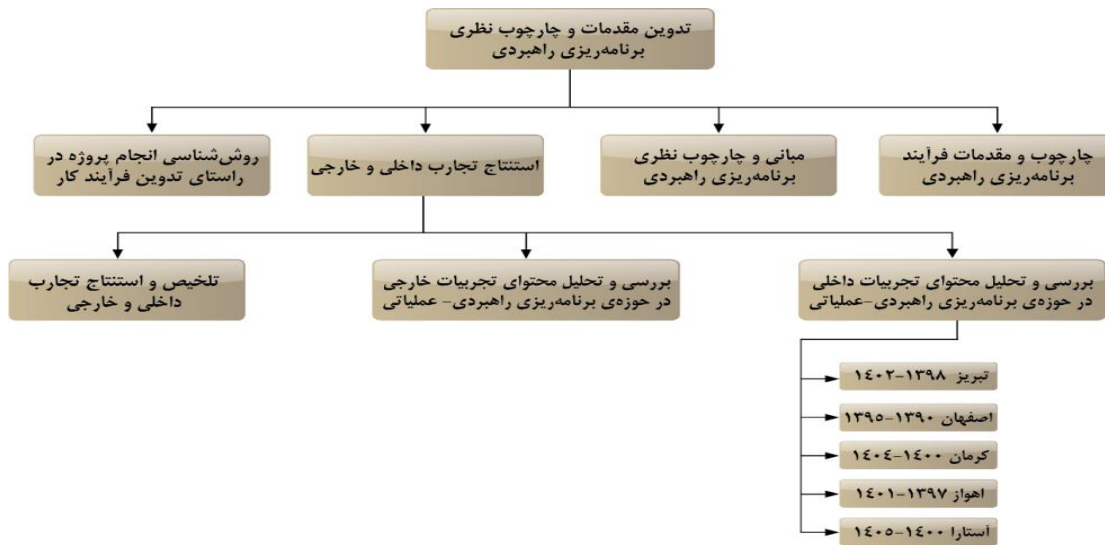

۳-۱- استنتاج تجارب داخلی و خارجی

۱-۳-۱- بررسی و تحلیل محتوای تجربیات داخلی در حوزه برنامه‌ریزی راهبردی - عملیاتی

در بخش مطالعات تجارب داخلی به بررسی برنامه‌های راهبردی - عملیاتی چند شهر در نقاط مختلف کشور پرداخته می‌شود، لازم به ذکر است که این شهرها با استناد به ویژگی‌ها و شرایط تا حدودی مشابه با بزرگ‌شهر^۱ رشت، انتخاب شده‌اند. در بررسی برنامه‌ها، از الگویی واحد در جهت افزایش خوانایی به منظور قیاس و ارزیابی برنامه‌های راهبردی - عملیاتی شهرهای منتخب استفاده شده است. بخش‌های مورد بررسی عبارت‌اند از: بیانیه مأموریت شهرداری‌ها؛ بیانیه چشم‌انداز و محورهای آن؛ اهداف کلان چشم‌انداز؛ راهبردهای چشم‌انداز؛ سیاست‌های چشم‌انداز.

طبق شیوه‌نامه ابلاغی سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور، اصول و روش تهیه و تدوین برنامه راهبردی - عملیاتی به صورت یکپارچه است؛ اما این اختیار به هر شهر و شهرداری داده شده است تا مرزی که منافاتی با کلیت طرح و روند یکپارچه آن وجود ندارد، از تغییرات نوآورانه باهدف بهبود طرح استفاده نماید. رکن مهمی که در بررسی این تجارب وجود دارد، کنکاش در روش‌ها و تکنیک‌های نوآورانه موفق است که در تدوین برنامه‌های راهبردی - عملیاتی شهرهای منتخب الگوبرداری شده است. در ادامه پس از معرفی اجمالی شهرهای منتخب به بررسی روند و محتوای برنامه‌های این شهرها پرداخته می‌شود.

شهرهای برگزیده جهت بررسی برنامه‌های راهبردی - عملیاتی آن‌ها بر اساس دو دسته شاخص اصلی و فرعی به شرح زیر انتخاب شده‌اند:

^۱ بزرگ‌شهر: شهری با جمعیت بین ۵۰۰ هزار نفر تا یک میلیون نفر که به نوعی کلانشهر غیررسمی محسوب می‌شود. (Land Use and Land Use Change". seos-project.eu. Retrieved March 26, 2018)

شکل ۱۶- معیارهای گزینش شهرهای تجارب داخلی

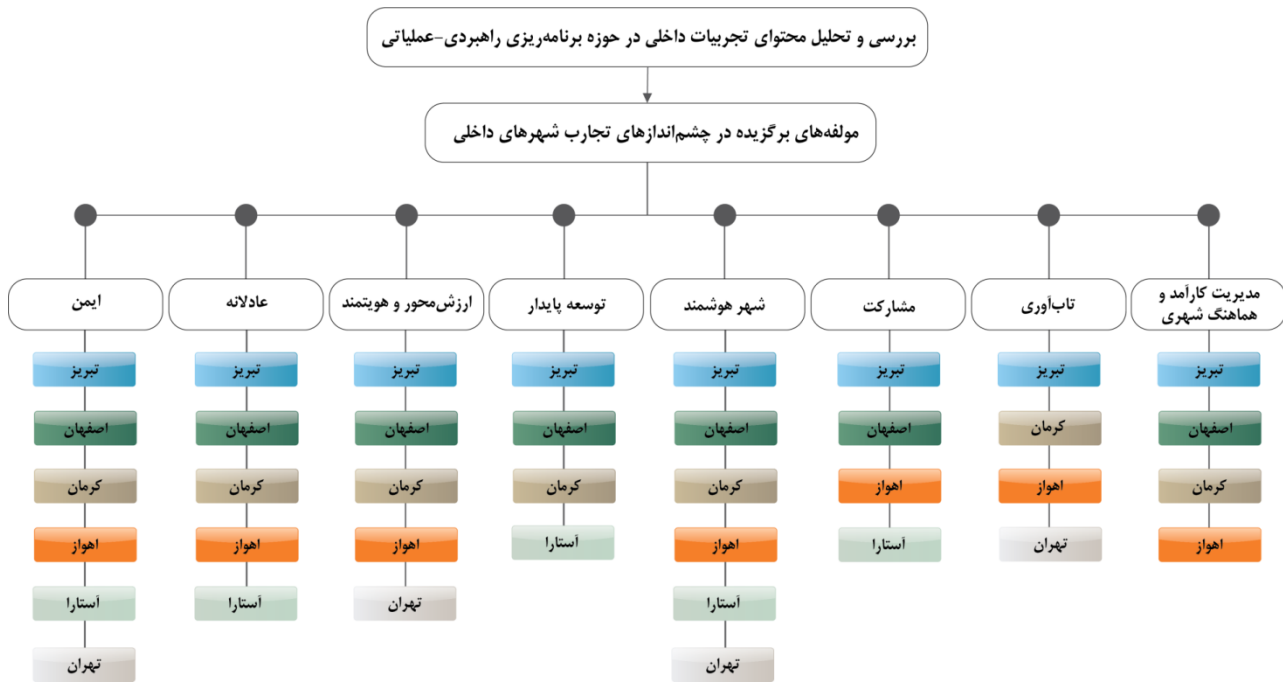
بر اساس این شاخص‌ها هر کدام از پنج شهر تبریز، اصفهان، کرمان، اهواز و آستارا مورد ارزیابی قرار گرفته‌اند باهدف تبیین این مسئله که هر کدام از این شهرها در چه بعدی می‌توانند با شهر رشت موردقیاس و تطبیق بگیرند. جدول زیر نشان می‌دهد که هر شهر در روند مطالعات راهبردی چه بخش‌هایی را مدنظر قرار داده و آیا از روش نوآورانه‌ای استفاده کرده است یا خیر.

جدول ۱- مطالعه تطبیقی تجارب داخلی

موارد مورد بررسی						
تهران	آستارا	کرمان	اهواز	تبریز	اصفهان	
						کلیات
						اسناد فرادست
						برنامه راهبردی
						برآورد درآمدها

راهنما جدول:
 به شکل نوآورانه انجام شده است ■ به شکل معمول انجام شده است ■ انجام نشده است ■

شکل ۱۷- تطبیق چشم‌اندازهای داخلی

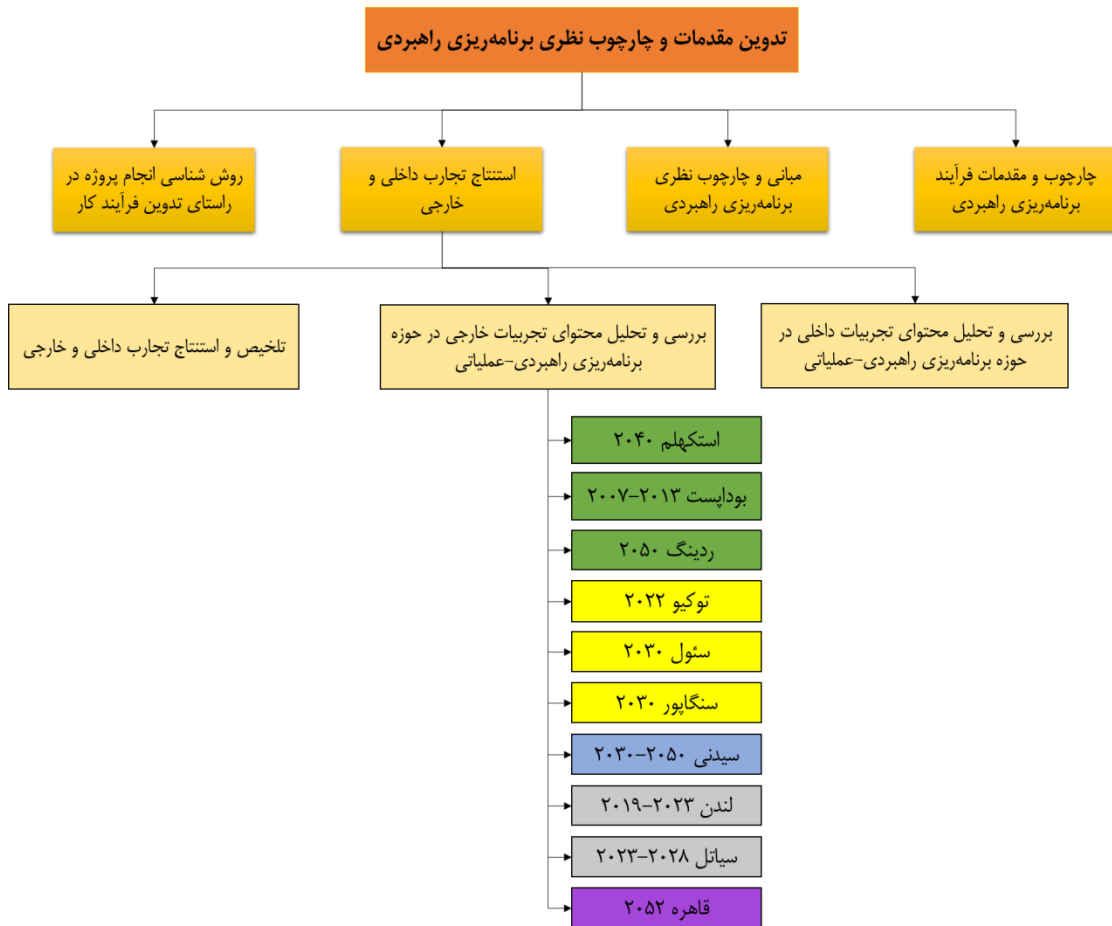
۱-۳-۲- بررسی و تحلیل محتوای تجربیات خارجی در حوزه برنامه‌ریزی راهبردی - عملیاتی

در این بخش از گزارش به بررسی تجارب جهانی پرداخته شده است که در این روند، جستجو برای تجارب صورت گرفته در موضوع برنامه‌ریزی راهبردی شهری بدین صورت است که در ابتدا بیانگر این موضوع است که اتحادیه اروپا آغازگر این موضوع بوده و در طی سال‌های آتی در قالب فازهای متفاوت روند پیشرفت این مدل از برنامه‌ریزی را پیش برده است. همچنین اتحادیه اروپا در بازه‌های مختلف زمانی برای آن اهداف مختلفی ارائه کرده است. پس از بررسی این سند، نتیجه بر این شد که علاوه بر مطالعه تجارب انجام گرفته در قالب برنامه اتحادیه اروپا برای این قاره، به مطالعه اسناد برنامه‌ریزی راهبردی شهرهای جهان از نقاط مختلف پرداخته شود که این مطالعه شامل حداقل یک شهر از هر قاره جهان است. با در نظر گرفتن رویکردهایی از جمله اقتصادی، اجتماعی، مسکن اجتماعی، شهر هوشمند، تاب‌آوری و پایداری به این نتیجه رسیدیم که ۱۰ شهر جهان مورد بررسی قرار گرفته که اسامی این شهرها در قالب اسامی برنامه‌های راهبردی آنها در شکل ذیل و همچنین نقشه توزیع فضایی موقعیت این شهرها بر نقشه جهان است، نشان داده شده‌اند. پس از بررسی ۱۰ شهر جهان مشخص شد که رویکردهای پرتکرار جهانی چیست و تمرکز شهرهای پیشرو در جهان در کدام حوزه‌ها متمرکز شده است. این رویکردها شامل رویکردهای اقتصادی، اجتماعی، مسکن اجتماعی، شهر هوشمند، تاب‌آوری و پایداری در دو حوزه توسعه پایدار و دوستدار محیط‌زیست می‌باشند. در شکل زیر شهرهایی که هر کدام از این رویکردهای ذکر شده را مورد توجه قرار داده‌اند مشخص شده است.

جدول ۲ - مطالعه تطبیقی تجارب خارجی

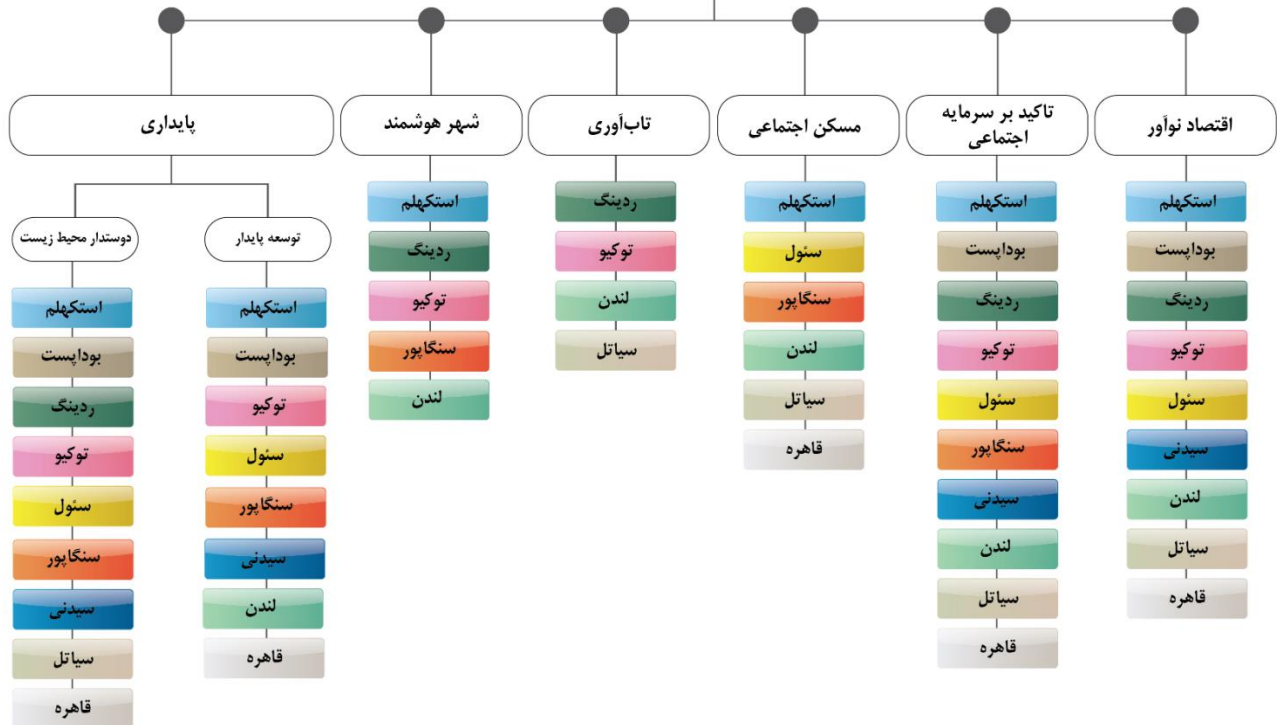
شهر	چشم انداز	اهداف	راهبرد	سیاست	برنامه اقدام
استکهلم					
بوداپست					
ردینگ					
توکیو					
سنول					
سنگاپور					
سیدنی					
لندن					
سیاتل					
قاهره					

بررسی و تحلیل محتوای تجربیات خارجی در حوزه برنامه‌ریزی راهبردی - عملیاتی

مولفه‌های برگزیده در چشم‌اندازهای تجارب شهرهای خارجی

مرور بر تجارب داخلی و خارجی برنامه راهبردی نشانگر این است که امروزه شهرهای جهان در امر برنامه‌ریزی در مرحله گذار از

طرح‌هایی با چشم‌اندازهای بلند مدت هستند و به سمت برنامه‌های عملی میان مدت و کوتاه مدت در حرکت هستند. با توجه به شرایط و چالش‌های موجود و اولویت‌های بین‌المللی، امروزه چشم‌اندازهای جهانی به سوی مقولات زیست‌محیطی و اجتماعی کشش بیشتری دارند و با تاکید بر مواردی همچون توسعه پایدار و تاب‌آوری سعی در بهبود کیفیت زندگی شهروندان دارند؛ و از سوی دیگر در تجارب داخلی برنامه راهبردی، با توجه به مسائل روز کشور و اهدافی همچون دستیابی به حکمروایی خوب شهری و رویکرد شهر هوشمند در تدوین چشم‌انداز تاکید بر مواردی همچون مدیریت کارآمد، مشارکت به ویژه مشارکت شهروندان و هوشمندسازی است. آنچه مسلم است در هر محیطی اهم از توسعه یافته و در حال توسعه در جهت بهبود شرایط زیست‌محیطی شهروندان نیاز است تا نگاهی همه جانبه و جامع به مولفه‌های موثر در افزایش کیفیت زندگی شهری داشت که این امر مستلزم توجه به مباحث مدیریتی، زیست‌محیطی و اجتماعی است که بدنه‌های اصلی یک شهر را شکل می‌دهند.

۱-۴- روش‌شناسی انجام پروژه در راستای تدوین فرایند کار

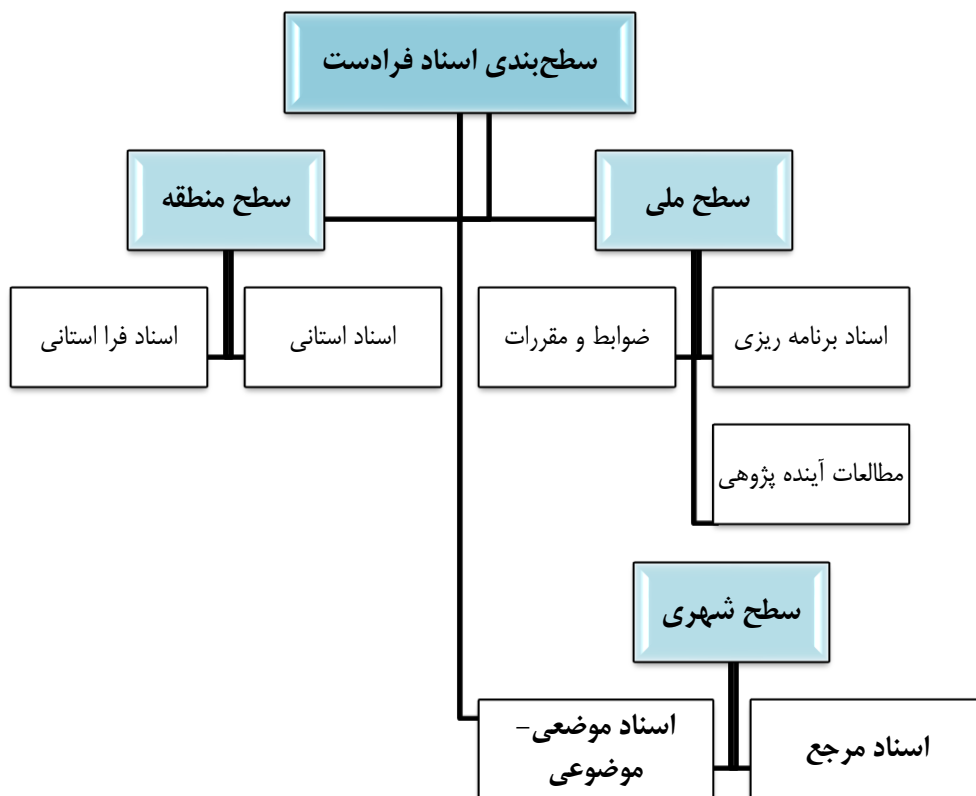
روش و اسلوب پیشبرد پژوهش‌های علمی و کاربردی یکی از مهم‌ترین مباحثی است که همواره نیاز است موردتوجه قرار گیرد، اهمیت این موضوع از آنجا ناشی می‌شود که نبود روش‌شناسی و الگوی فرایند و تحلیل، منجر به کج‌روی و دور شدن از مسیر خواهد شد، البته این مهم به معنای نادیده گرفتن خلاقیت و نوآوری در روند انجام پژوهش نیست، چراکه روش هر پژوهش در کنار بایدها و اصول پایه، راه را برای نوآوری تا جایی که خللی به روند وارد نکند، فراهم می‌آورد. در همین راستا و با تاکید بر این موضوع که رویکرد اصلی این برنامه «رویکرد راهبردی» به‌عنوان پایه و راهنمای اصلی است، مروری بر روش‌شناسی مورد استفاده در هر بخش از این برنامه خواهد شد.

جدول ۳- روش‌شناسی انجام برنامه

بخش مورد بررسی		روش‌شناسی انتخابی
مبانی نظری	شناسی کلیدواژه‌ها	استفاده از تکنیک طوفان فکری ^۱ در میان کارشناسان طرح با تاکید بر «رویکرد راهبردی»
	مفهوم‌شناسی و مرور ادبی	اسنادی و کتابخانه‌ای تهیه ابر واژگان
بررسی تجارب		تحلیل محتوای متنی
بررسی اسناد فرادست		تحلیل محتوای متنی
شناخت و سنجش وضع موجود		اسنادی و کتابخانه‌ای
		پیمایشی (تکنیک پرسشنامه و مصاحبه)
		تحلیل محتوای متنی
مطالعات راهبردی (چشم‌اندازسازی)		تحلیل یکپارچه SWOT
		اسنادی و کتابخانه‌ای
		پیمایشی (تکنیک پرسشنامه؛ مصاحبه؛ رویداد)
		تحلیل محتوای متنی

۲- سند دوم: بررسی اسناد برنامه‌های توسعه فرادست و مرتبط کارفرما

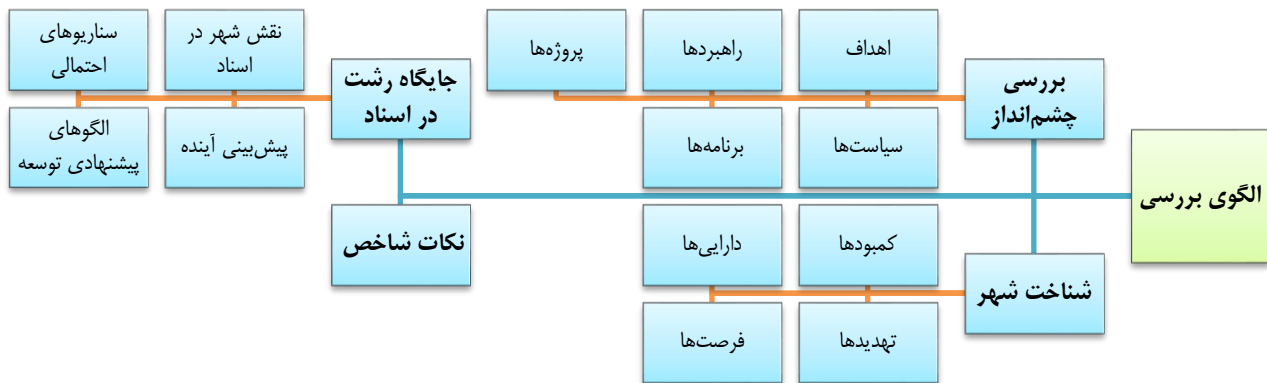
با توجه به جایگاه و اهمیت نظام برنامه‌ریزی شهری، خصوصاً برنامه راهبردی - عملیاتی شهر و شهرداری، توجه به اسناد فرادست در جهت بررسی و جایگاه نظام شهری در متون برنامه‌های تدوینی، از اهمیت بالایی برخوردار است. بر این اساس با توجه به جایگاه نظام شهری در ساختار برنامه‌های فرادست کشور در سه سطح ملی، منطقه‌ای و شهری، با هدف شناسایی جایگاه شهر رشت در سطوح بالای برنامه‌ریزی، شناسایی و بررسی اسناد فرادست از دریچه موضوع مطالعات راهبردی - عملیاتی و استخراج دیدگاه‌های کلی پیرامون این شهر بسیار مهم و حیاتی است. لازم به توضیح است که در این خصوص ابتدا جهت‌گیری کلی نظام برنامه‌ریزی و توجه به شبکه شهری در ایران در اسناد ملی مورد توجه بوده و سپس به جایگاه شهر رشت در سطوح پایین‌تر و اسناد منطقه‌ای، ناحیه‌ای و شهری توجه شده است. که در دیاگرام ذیل بیان گردیده است.

بنابراین در رابطه با حوزه تئوری برنامه‌ریزی همان‌گونه که قبلاً نیز اشاره شد؛ اتفاق نظر اندکی در مورد توصیف تئوری برنامه‌ریزی وجود دارد. همان‌طور که کادر برنامه‌ریزی اعضای خود را از میان کسانی برگزیده است که سوابق مختلفی در زمینه‌های گوناگون دارند، پس می‌توان نتیجه گرفت که برنامه‌ریزی و تئوری آن، توسط پذیرش و تعهد آزادانه مفاهیم، گسترش یافته است. زمینه تئوری امروزه منعکس‌کننده و نتیجه تصاویر مسلسل است که متعاقب در پی هم می‌آیند زیرا که برنامه‌ریزی محدوده مجزایی از تلاش و سعی محسوب می‌گردد. همچنان که برای معماری ساختن محیطی بهتر و ابزار ساختن چنین محیطی از جمله مواردی بود که در کنار آن مطرح گردید. اقتصاددانان نظراتی درباره برابری و نفع عمومی (در رابطه با رفاه اقتصادی) ارائه نمودند و تحلیل ارزش‌های گروهی مطرح شد. روان‌شناسان، جامعه‌شناسان و رجال سیاسی نیز شیوه‌هایی را که انتخاب‌ها بر اساس آن صورت می‌گرفتند را مطالعه نموده و در واقع روش‌های به کار گرفته‌شده توسط افراد، گروه‌ها، سازمان‌ها،

دولت‌ها و جوامع را بررسی نمودند. روش و الگوی بررسی اسناد فرادست در دیاگرام ذیل نمایش داده شده است، که براساس آن در هریک از اسناد بندهای مرتبط با هر یک از سطوح برنامه‌ریزی مورد بررسی براساس چک لیست طرح شده گردیده است:

شکل ۲۱- الگوی بررسی اسناد فرادست

۱-۲- بررسی قوانین، ضوابط و مقررات ناظر بر توسعه شهری در سطح شهر و فراشهر

قوانین، ضوابط و مقررات شهری و فراشهری در جهت تامین نیازهای شهروندان و بهبود فرایند مدیریت شهری امری مهم و اثرگذار به حساب می‌آیند. اعتمادسازی و ایجاد شفافیت برای ارتباط با ساکنان شهر تا حد زیادی در گروی قوانین و مقررات است. در واقع ضوابط و مقررات شهرسازی، کنترل و هدایت تصمیمات کالبدی شهروندان و مدیریت شهری را به عهده دارد و می‌تواند الگوی راهی مشخص و شفاف را ایجاد کند. در ادامه، مروری بر برخی از این قوانین شده است:

- مطابق با ماده ۱۵ قانون نوسازی و عمران شهری (۱۳۴۷)، شهرداری‌ها موظف به تهیه برنامه عملیات نوسازی و عمران و اصلاحات شهر برای مدت پنج سال بر اساس طرح جامع شهر و اجرای آن پس از تصویب توسط شورای اسلامی شهر شده‌اند.
- در ماده ۱ به نوسازی و عمران و اصلاحات اساسی و تأمین نیازمندی‌های شهری و احداث و اصلاح و توسعه معابر و ایجاد پارک‌ها و پارکینگ‌ها (توقفگاه‌ها) و میدان‌ها و حفظ و نگهداری پارک‌ها و باغ‌های عمومی موجود و تأمین سایر تأسیسات مورد نیاز عمومی و نوسازی محلات و مراقبت در رشد متناسب و موزون شهرها اشاره شده است که از وظایف اساسی شهرداری‌ها است و شهرداری‌ها در اجرای وظائف مذکور مکلف به تهیه برنامه‌های اساسی و نقشه‌های جامع هستند.

بررسی قوانین، ضوابط و مقررات ناظر بر توسعه شهری در سطح شهر و فراشهر به تفکیک بخش‌های مختلف عبارت‌اند از:

قوانین	تفصیل
قوانین و مقررات مربوط به شهرداری	<ul style="list-style-type: none"> قانون شهرداری مصوب ۱۳۳۴/۴/۱۱ با آخرین اصلاحات و الحاقات آئین نامه مالی شهرداری ها مصوب ۱۳۴۶/۴/۱۲ با اصلاحیه های بعدی قوانین نوسازی و عمران شهری (مصوب ۱۳۴۷/۷/۹) با اصلاحات بعدی. آئین نامه اجرایی تبصره ۲ ماده ۱۶ قانون نوسازی و عمران شهری (مصوب ۱۳۴۸/۴/۱). آئین نامه اجرایی ماده ۳۱ قانون نوسازی و عمران شهری (مصوب ۲۲ و ۱۳۴۸/۸/۲۶). آئین نامه ترتیب ممیزی و تشخیص و طرز وصول عوارض (موضوع تبصره یک ماده ۲ قانون نوسازی و عمران شهری) (مصوب ۱۳۴۸/۴/۱). آئین نامه اجرایی ماده ۱۲ قانون نوسازی و عمران شهری (مصوب ۱۳۴۹/۳/۳۰). قانون راجع به منع توقیف اموال منقول و غیرمنقول متعلق به شهرداری ها (مصوب ۱۳۶۱/۲/۱۴). تصویب نامه راجع به تصمیم گیری درمکرد ترک تشریفات مناقصه یا مزایده در معاملات عمده شهرداری ها (مصوب ۱۳۷۷/۶/۱۱). تصویب نامه راجع به ماده (۲۰) مکرر الحاقی به قانون آیین نامه مالی شهرداری ها (۱۳۸۲/۴/۱).
قوانین و مقررات مربوط به نوسازی و عمران شهری	<ul style="list-style-type: none"> لایحه قانونی اصلاح قسمتی از مقررات قانون نوسازی و عمران شهری (مصوب ۱۳۵۸/۶/۱۳). قانون استفساریه ماده (۲۶) قانون نوسازی و عمران شهری (مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۶).
قوانین و مقررات مربوط به تملک	<ul style="list-style-type: none"> قانون راجع به اراضی دولت و شهرداری ها و اوقاف و بانکها (مصوب ۱۳۳۵/۶/۸). قانون راجع به اصلاح قانون اراضی دولت و شهرداری ها و اوقاف و بانکها (مصوب ۱۳۳۹/۹/۲۰). لایحه قانونی نحوه خرید و تملک اراضی و املاک برای اجرای برنامه های عمومی، عمرانی و نظامی دولت (مصوب ۱۳۵۸/۱۱/۱۷). لایحه قانونی خرید اراضی و املاک مورد احتیاج دولت و شهرداری ها (مصوب ۱۳۵۸/۹/۳). قانون تعیین وضعیت املاک واقع در طرح های دولتی و شهرداری ها (مصوب ۱۳۶۷/۸/۲۹). قانون نحوه تقویم ابنیه، املاک و اراضی مورد نیاز شهرداری ها (مصوب ۱۳۷۰/۷/۲۸). قانون اصلاح تبصره (۱) ماده واحده تعیین وضعیت املاک واقع در طرح های دولتی و شهرداری ها مصوب ۱۳۸۰/۱۰/۲۲ تصویب نامه در خصوص تعیین بهای اراضی در شهرها (مصوب ۱۳۷۳)
قوانین و مقررات مربوط به زمین شهری - اراضی و مسکن	<ul style="list-style-type: none"> آیین نامه مربوط به استفاده از اراضی احداث بنا و تأسیسات در خارج از محدوده قانونی و حریم شهرها (مصوب ۱۳۵۵/۲/۲۲) لایحه قانونی حمایت از پیش خریداران واحدهای مسکونی (۱۳۵۸/۱۰/۱۷). قانون زمین شهری (مصوب ۱۳۶۶/۶/۲۲). تصویب نامه راجع به تعاریف محدوده قانونی و حریم استحقاقی شهرها مورد عمل در قانون زمین شهری (مصوب ۱۳۶۷/۱۲/۱۰). قانون اصلاح قانون زمین شهری مصوب ۱۳۶۶/۶/۲۲ مجلس شورای اسلامی (مصوب ۱۳۶۸/۸/۲۴). آئین نامه اجرایی قانون زمین شهری (مصوب ۱۳۷۱/۳/۲۴ هیئت وزیران). دستور العمل ماده ۱۴ قانون زمین شهری موضوعات باغات و اراضی کشاورزی قانون تشویق احداث و عرضه واحدهای مسکونی استیجاری (مصوب ۱۳۷۷/۳/۲۴). آئین نامه شرایط متقاضیان اجاره واحدهای استیجاری (مصوب ۱۳۷۸/۷/۲۸). قانون منع فروش و واگذاری اراضی فاقد کاربری مسکونی برای امر مسکن به شرکت های تعاونی مسکن و سایر اشخاص حقیقی و حقوقی (مصری ۱۳۸۱/۵/۶). آئین نامه اجرائی قانون منع فروش و واگذاری اراضی فاقد کاربری مسکونی برای امر مسکن به شرکت های تعاونی مسکن و سایر اشخاص حقیقی و حقوقی (مصوب ۱۳۸۳/۳/۶).
قوانین و مقررات مربوط به فضای سبز - محیط زیست و مدیریت پسماندها	<ul style="list-style-type: none"> لایحه قانونی حفظ و گسترش فضای سبز در شهرها (مصوب ۱۳۵۹/۳/۳). ضوابط اجرائی مربوط به چگونگی اجرای ماده ۱ لایحه قانونی حفظ و گسترش فضای سبز در شهرها (مصوب ۱۳۵۹/۳/۱۱). قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغها (مصوب ۱۳۷۴/۳/۳۱). آیین نامه اجرایی قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغها (مصوب ۱۳۷۴/۱۰/۲۴ هیئت وزیران). تصویب نامه راجع به انتقال دامداری ها و مرغداری ها به خارج از محدوده شهر (مصوب ۱۳۷۳/۶/۲۹). قانون مدیریت پسماندها (مصوب ۱۳۸۳/۲/۲۰) و آئین نامه اجرایی قانون مدیریت پسماندها
قوانین و مقررات مربوط به شهرسازی	<ul style="list-style-type: none"> مصوبه شورای عالی اداری در خصوص هماهنگ نمودن صدور پروانه، گواهی عدم خلاف و گواهی پایان ساختمان در سطح شهرداری های کشور (مصوب ۱۳۷۱/۸/۱۹). آئین نامه مربوط به بستر و حریم رودخانه ها، انهار، مسیل ها، مرداب ها، برکه های طبیعی و شبکه های آبرسانی، آبیاری و زهکشی (مصوب ۱۳۷۹/۸/۱۱). آئین نامه پیش آمدگی های ساختمانی در گذرها (مصوب ۱۳۸۱) آئین نامه اجرایی ماده (۳) قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان (مصوب ۱۳۸۳/۴/۱۷) قانون تعاریف محدوده و حریم شهر، روستا و شهرک و نحوه تعیین آن ها مصوب ۱۳۸۴/۱۰/۱۴
قوانین و مقررات مربوط به میدان و غرفه ها	<ul style="list-style-type: none"> لایحه قانونی راجع به نحوه واگذاری اماکن و میدانی و غرفه ها به منظور ایجاد تسهیل در تهیه و توزیع میوه و تره بار و فرآورده های کشاورزان (مصوب ۱۳۵۸/۱۰/۵) قانون اصلاح ماده واحده قانون نحوه واگذاری اماکن و میدانی و غرفه ها به منظور ایجاد تسهیل در تهیه و توزیع میوه و تره بار و فرآورده های کشاورزی مصوب ۱۳۵۸/۱۰/۵ شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۷۲/۵/۲۰). آئین نامه اجرایی قانون اصلاح ماده واحده قانون نحوه واگذاری اماکن و میدانی و غرفه توزیع میوه مصوب ۱۳۵۸/۱۰/۵ و ۱۳۷۴/۱/۱۱
قوانین و مقررات مربوط به حمل و نقل	<ul style="list-style-type: none"> لایحه قانونی احداث ترمینال های مسافری و ممنوعیت تردد اتومبیل های مسافری بین شهری در داخل شهر تهران مصوب (۱۳۵۹/۲/۹) لایحه قانونی راجع به تمرکز امور مربوط به تاکسیرانی شهر تهران زیر نظر شهرداری تهران مصوب (۱۳۵۹/۳/۸) آئین نامه اجرایی ماده (۶) قانون اصلاح لایحه قانونی احداث پایانه های مسافری و ممنوعیت تردد اتومبیل های مسافری برون شهری در داخل شهر تهران مصوب (۱۳۸۱/۲/۲۹) آئین نامه اجرایی تبصره ماده (۲) قانون اصلاح لایحه قانونی احداث پایانه های مسافری و ممنوعیت تردد اتومبیل های مسافری برون شهری در داخل شهر تهران متر (۱۳۸۲/۸/۱۸).
قانون اصلاح موادی از قانون برنامه سوم توسعه ... (تجمیع عوارض)	<ul style="list-style-type: none"> قانون اصلاح موادی از قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و چگونگی برقراری و وصول عوارض و سایر وجوه از تولیدکنندگان کالا، ارائه دهندگان خدمات و کالاهای وارداتی (مصوب ۱۳۸۱/۱۰/۲۲)
شورای برنامه ریزی استان	<ul style="list-style-type: none"> آیین نامه شورای برنامه ریزی و توسعه استان و کارگروه های تخصصی مصوب ۱۳۷۲/۳/۲ هیئت وزیران
قوانین و مقررات متفرقه	<ul style="list-style-type: none"> موادی از قانون توسعه صنعت ایران گردی و جهانگردی (مصوب ۱۳۷۰/۷/۷) مصوبه شورای عالی اداری مربوط به مبارزه با تکدی گری و جمع آوری، شناسایی و تعیین وضعیت افراد بی سرپرست، گمشده، متواری و در راه مانده (مصوب ۱۳۸۷/۲/۱۵) موادی از آیین نامه ایجاد، اصلاح، تکمیل، درجه بندی و نرخ گذاری تأسیسات ایران گردی و جهانگردی و نظارت بر فعالیت آن ها مصوب ۱۳۶۸/۲/۱۳ و اصلاحات مصوب ۱۳۸۳/۷/۸

از جمله مهم ترین قوانین تعیین کننده وظایف و مأموریت های شهرداری ها و توسعه شهری که مفاد آن ها می تواند بر جهت گیری تهیه برنامه راهبردی- عملیاتی شهرداری مؤثر باشد، می توان به قانون هوای پاک، قانون ساماندهی، تولید و عرضه مسکن، قانون نوسازی و عمران شهری، قانون مدیریت پسماندها، قانون شهرداری، مصوبه شورای عالی شهرسازی و معماری ایران در خصوص ضوابط و مقررات ارتقاء کیفی سیما و منظر شهری و ضوابط ملی آمایش سرزمین اشاره نمود که در جدول زیر مهمترین نکات قابل احصاء از این قوانین برای برنامه راهبردی- عملیاتی شهرداری رشت ارائه شده است:

جدول ۵- نکات قابل برداشت و دریافت از قوانین تعیین کننده وظایف و مأموریت‌های شهرداری‌ها و توسعه شهری

نکات قابل استناد در برنامه راهبردی رشت	گزاره اصلی	سند
<ul style="list-style-type: none"> حمل و نقل درون شهری دوستانه محیط زیست اعمال ضوابط و مقررات زیست محیطی در طرح های توسعه شهری، ساختمان سازی، شهرک سازی و غیره نوسازی ناوگان حمل و نقل عمومی و گسترش آن مدیریت پسماندهای شهری با رویکرد کاهش و رفع آلودگی هوا توسعه فضای سبز و فضاهای باز درون و اطراف شهرها بویژه در حریم شریان های ارتباطی اصلی شهرها ایجاد پایگاه جامع مدیریت محیط زیست شهری اتخاذ رویکرد مدیریت یکپارچه محیط زیست شهری و الزام سازمان ها به همکاری در کاهش آلودگی هوا 	<p>● ماده ۷- شهرداری‌ها، نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، وزارتخانه‌ها و سازمان‌های ذی‌ربط موظفند نحوه تردد وسایل نقلیه موتورسیکلت و سامانه (سیستم) حمل و نقل شهری را به صورتی طراحی و ساماندهی کنند که ضمن کاهش آلودگی هوا جوابگوی سفرهای روزانه شهری باشد.</p> <p>تبصره - آیین نامه اجرایی این ماده که در برگرفته ساعات و محدوده مجاز تردد شهری، پیش بینی استفاده مطلوب و بیشتر از وسایل نقلیه عمومی است توسط وزارت کشور، نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران و سازمان حداکثر ظرف مدت سه ماه از تاریخ ابلاغ این قانون تهیه می‌شود و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.</p> <p>● ماده ۹- وزارت کشور موظف است با همکاری وزارتخانه‌های صنعت، معدن و تجارت و امور اقتصادی و دارایی (گمرک جمهوری اسلامی ایران)، زمینه نوسازی ناوگان حمل و نقل عمومی شهری با اولویت شهرهای بالای دویست هزار نفر جمعیت را ظرف مدت پنج سال از محل منابع درآمدی ماده (۶) این قانون از طریق کمک بلاعوض، یارانه، تسهیلات یا صفر نمودن سود بازرگانی واردات خودروهای برقی - بنزینی (هیبریدی) و خودروهای الکتریکی و موتورسیکلت برقی، به انجام برساند.</p> <p>تبصره - خودروهای برقی - بنزینی، موتورسیکلت و خودروهای الکتریکی تولید داخل از پرداخت مالیات بر ارزش افزوده معاف می‌باشند.</p> <p>● ماده ۱۰- وزارت کشور موظف است از محل درآمدهای عمومی شهرداری‌ها و بودجه عمومی خود در قانون بودجه (هریک به میزان پنجاه درصد)، ناوگان حمل و نقل عمومی درون شهری را به میزان سالانه پنج درصد (۵٪) با اولویت کلانشهرها و شهرهای بالای پانصد هزار نفر جمعیت افزایش دهد.</p> <p>تبصره ۳- واحدها و پروژه‌های بزرگ و متوسط در حال فعالیت یا جدید که برحسب قوانین و مقررات مشمول ارزیابی زیست محیطی می‌باشند، موظف به نصب و راه اندازی سامانه‌های پایش برخط لحظه‌ای (آنلاین) و ارسال اطلاعات روزآمد به مرکز پایش سازمان می‌باشند. صدور و تمدید پروانه‌های بهره‌برداری آنها، منوط به اجرای این تبصره است</p> <p>● ماده ۲۰- انباشت پسماندهای بیمارستانی و صنعتی در معابر عمومی و فضای باز یا سوزاندن آنها و انباشتن پسماندهای خانگی و ساختمانی در معابر عمومی و فضای باز خارج از مکانهای تعیین شده توسط شهرداری‌ها و دهیاری‌ها یا سوزاندن آنها و همچنین سوزاندن بقایای گیاهی اراضی زراعی پس از برداشت محصول ممنوع بوده و متخلف حسب مورد به جزای نقدی درجه شش موضوع ماده (۱۹) قانون مجازات اسلامی محکوم می‌شود.</p> <p>● وزارت جهاد کشاورزی مکلف است مفاد این ماده را به طرق مقتضی به اطلاع بهره‌برداران بخش کشاورزی، عشایری و منابع طبیعی برساند.</p> <p>تبصره ۱- تعاریف پسماندهای مندرج در این ماده مطابق قانون مدیریت پسماند مصوب ۲۰/۳/۱۳۸۳ است.</p> <p>تبصره ۲- دولت و شهرداری‌ها موظفند ظرف مدت سه سال پس از ابلاغ این قانون برای شهرهای مختلف زمینه‌های تبدیل این پسماندها به انرژی یا کود را با کمک بخش خصوصی فراهم کنند.</p> <p>تبصره ۳- در موارد استثنائی که آتش زدن نباتات یا بقایای گیاهی تنها راه دفع آفات و بیماری‌ها و آلودگی‌های گیاهی باشد، براساس شرایطی که توسط وزارت جهاد کشاورزی و با تأیید سازمان تدوین و ابلاغ می‌شود، اقدام می‌گردد.</p> <p>● ماده ۲۱- وزارت راه و شهرسازی موظف است هنگام تهیه طرح‌های جامع و تفصیلی شهرها، شهرکها و شهرهای جدید و طرح‌های هادی روستایی یا توسعه این مناطق، به نحوی برنامه‌ریزی کند که فصل جداگانه‌ای از مطالعات طرح به بررسی مسائل زیست محیطی اختصاص یابد و طراحی شهرها و شهرکها و مجتمع‌های مسکونی از نظر فضای سبز و فضای باز، همجواری کاربری‌ها و رعایت حریمهای قانونی، شبکه معابر و حمل و نقل، ضوابط تراکم ساختمانی، متناسب با شرایط اقلیمی، معیارهای زیست محیطی مورد تأیید سازمان و ضوابط، شرایط و استانداردهای پیوست سلامت مورد تأیید وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی باشد.</p> <p>● ماده ۲۳- دولت مکلف است با رعایت اصل هفتاد و هفتم (۷۷) قانون اساسی به منظور ایجاد همکاری منطقه‌ای و بین المللی جهت جلوگیری از ایجاد رخداد گرد و غبار و نیز کاهش خسارات و پیامدهای مخرب آن در سطح کشور و منطقه با هماهنگی و همکاری نهادهای بین المللی ذی‌ربط و مشارکت کشورهای مؤثر و متأثر منطقه، اقدامات لازم را به عمل آورد.</p> <p>● ماده ۲۶- وزارت راه و شهرسازی (سازمان هواشناسی کشور) با همکاری سازمان مکلف است، حداکثر ظرف مدت دو سال پس از ابلاغ این قانون، شبکه ملی هشدار و پیش‌آگاهی رخدادهای سیل، طوفان و گرد و غبار را تکمیل کند.</p> <p>● ماده ۲۷- وزارتخانه‌های جهاد کشاورزی (سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری)، راه و شهرسازی و کشور از محل اعتبارات مندرج در ردیفهای بودجه‌ای و شهرداری‌ها و دهیاری‌ها از محل منابع مالی در اختیار اعم از عوارض و وجوه عمومی طی پنج سال که به تأیید سازمان می‌رسد، مکلفند حریم سبز بزرگراهها و کمربند سبز شهرها و روستاهای تحت تأثیر رخدادهای گرد و غبار را با روش آبیاری مدرن و با اولویت استفاده از پسابهای شهری و روستایی، ایجاد نمایند.</p> <p>تبصره ۲- وزارت کشور (سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور) مکلف است حداقل بیست درصد (۲۰٪) از منابع در اختیار خود را به توسعه کمربند سبز موضوع این ماده اختصاص دهد و به شهرداری‌ها و دهیاری‌ها پرداخت نماید.</p>	<p>قانون هوای پاک</p>
<ul style="list-style-type: none"> تامین پایدار خدمات شهری تامین محیط زیست مطلوب شهری تامین زیرساخت های سلامت برای شهروندان ایفای نقش سایر سازمان ها در اداره بهینه شهر و تامین خدمات عمومی اداره پایدار و کارآمد شهر و محیط پیرامون آن 	<p>کل متن قانون و مواد آن</p>	<p>قانون شهرداری</p>
<ul style="list-style-type: none"> تهیه برنامه جامع عمران شهری ممیزی املاک و اراضی شهری جلب مشارکت شرکت ها و موسسات خصوصی در عمران و آبادانی شهر 	<p>کل متن قانون و مواد آن</p>	<p>قانون نوسازی و عمران شهری</p>
<ul style="list-style-type: none"> مدیریت پسماندهای شهری جلب مشارکت بخش خصوصی در مدیریت پسماندهای شهری 	<p>● ماده ۷ - مدیریت اجرایی کلیه پسماندها غیر از صنعتی و ویژه در شهرها و روستاها و حریم آنها به عهده شهرداری‌ها و دهیاری‌ها و در خارج از حوزه و وظایف شهرداری‌ها و دهیاری‌ها به عهده بخشدارها است. مدیریت اجرایی پسماندهای صنعتی و ویژه به عهده تولیدکننده خواهد بود. در صورت تبدیل آن به پسماند عادی به عهده شهرداری‌ها، دهیاری‌ها و بخشدارها خواهد بود.</p> <p>تبصره - مدیریت‌های اجرایی می‌توانند تمام یا بخشی از عملیات مربوط به جمع‌آوری، جداسازی و دفع پسماندها را به اشخاص حقیقی و حقوقی واگذار نمایند.</p>	<p>قانون مدیریت پسماند</p>
<ul style="list-style-type: none"> تامین مسکن گروه های کم درآمد بازآفرینی بافت های فرسوده مقاوم سازی واحد های مسکونی تقویت و برجسته سازی عناصر تاریخی، ایرانی، اسلامی و نمادهای هویت ساز زمینه سازی توسعه مشارکت های اجتماعی در محیط های شهری توسعه دیپلماسی شهریبر مبنای اشتراکات فرهنگی و تاریخی 	<p>کل متن قانون و مواد آن</p>	<p>قانون ساماندهی، تولید و عرضه مسکن</p>
<ul style="list-style-type: none"> حفظ عناصر نمادین و هویتی شهر بهبود سیما و منظر شهری 	<p>کل متن مصوبه</p>	<p>شورای عالی شهرسازی و معماری ایران در خصوص</p>

نکات قابل استناد در برنامه راهبردی رشت	گزاره اصلی	سند
<ul style="list-style-type: none"> توسعه و ارتقای سرمایه اجتماعی و انسانی توسعه نظم و انضباط اجتماعی کارآمدسازی نظام اداری و مدیریتی متناسب با الزامات توسعه ارتقای نقش و جایگاه شهرها متناسب با قرارگیری در یکی از لایه های سه گانه (از جمله ارتقای نقش عملکردی، زیرساختی و پشتیبانی شهر) بازآفرینی بافت های فرسوده و نکارآمد شهری توسعه گردشگری شهری توسعه گردشگری سلامت و ایجاد زیرساخت ها و تدارکات وابسته به آن حفظ و ارتقای آثار و عناصر نمادین، تاریخی و هویتی با رویکرد توسعه گردشگری 	<p>ماده ۴ - سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور مکلف است شرایط تحقق مواد (۲) و (۳) این تصویبنامه را در آیین نامه های اجرایی برنامه های توسعه و دستورالعملهای تنظیم بودجه های سالانه، لحاظ نماید.</p> <p>ماده ۵ - دستگاههای اجرایی کشور موظفند راهبردهای بخشی آمایش سرزمین در بخشهای ذی ربط را بررسی و پیشنهادات خود را برای اصلاح و تکمیل آنها با توجه به جهت گیریهای موضوع ماده (۱) این تصویبنامه حداکثر ظرف یک ماه از تاریخ ابلاغ این تصویبنامه به سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، منعکس نمایند.</p> <p>ماده ۶ - شوراهای برنامه ریزی و توسعه استانهای کشور موظفند نظریه پایه توسعه استان ذی ربط، ارایه شده در مطالعات آمایش سرزمین را بررسی کرده و پیشنهادهای خود را برای اصلاح و تکمیل آنها با توجه به جهت گیریهای موضوع ماده (۱) این تصویب نامه ظرف یک ماه از تاریخ ابلاغ تصویبنامه به سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، منعکس نمایند.</p> <p>ماده ۷ - سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور مکلف است راهبردهای بخشی و نظریه پایه توسعه استانها را براساس جهت گیریهای ملی آمایش و نقطه نظرات اعلام شده از سوی دستگاههای بخشی و شوراهای برنامه ریزی و توسعه استانها، تنظیم و هماهنگ نموده و به شورای آمایش سرزمین - موضوع ماده (۱۳) این تصویبنامه - ارایه نماید تا به تصویب مراجع ذی ربط قانونی برسد.</p> <p>ماده ۸ - دستگاههای اجرایی کشور موظفند ضمن انعکاس جهت گیریهای ملی و راهبردهای بخشی و استانی آمایش در اسناد ملی ویژه، برنامه های عملیاتی خود را در برنامه چهارم توسعه، براساس این راهبردها تهیه نموده و مبنای تنظیم اقدامات و عملیات بودجه سالانه خود قرار دهند.</p> <p>ماده ۹ - شوراهای برنامه ریزی و توسعه استان های کشور موظفند ضمن انعکاس جهت گیری های ملی، راهبردهای استانی و راهبردهای بخشی آمایش در اسناد ملی توسعه استان، برنامه های عملیاتی خویش را در برنامه چهارم توسعه، براساس این راهبردها تهیه نموده و مبنای تنظیم اقدامات و عملیات بودجه سالانه خود قرار دهند.</p> <p>ماده ۱۰ - شورای عالی شهرسازی و معماری ایران، شوراهای برنامه ریزی و توسعه استانها و دستگاههای اجرایی ذی ربط مکلفند طرحهای توسعه و عمران در سطوح ملی، منطقه ای، ناحیه ای و محلی را در محدوده وظایف قانونی خویش در راستای تحقق جهت گیریهای ملی و راهبردهای بخشی و استانی آمایش سرزمین تنظیم و تصویب نمایند.</p> <p>تمامی دستگاههای اجرایی ملی، استانی و محلی در انتخاب مکان فعالیتها و اقدامات مربوط، موظف به اجرای نتایج طرحهای مذکور که در این راستا تهیه و تصویب شده اند، خواهند بود.</p> <p>ماده ۱۱ - سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور موظف است زمینه استمرار و پویایی مطالعات آمایش سرزمین را با سه رویکرد "تأثیر تحولات جهانی، منطقه ای و داخلی"، "تعمیق نگرش بلندمدت و پایدار در راهبردهای توسعه ای کشور" و "تهیه طرحهای ویژه از نظر موضوعی و یا محدوده جغرافیایی" فراهم نموده و سازماندهی مطالعات آمایش سرزمین به گونه ای صورت پذیرد که برنامه پنجم و برنامه های بعدی میان مدت توسعه کشور به طور کامل بر مبنای سند آمایش سرزمین تهیه شود.</p> <p>ماده ۱۲ - دستگاههای اجرایی کشور موظفند در چارچوب دستورالعملهای مطالعاتی که سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور ارایه می نماید، مطالعات بخشی، فرابخشی و منطقه ای آتی خود را با رویکرد آمایشی سازماندهی نمایند.</p> <p>ماده ۱۳ - به منظور ایجاد هماهنگی در تنظیم راهبردهای آمایش سرزمین و نظارت مستمر بر اجرای آن، شورای آمایش سرزمین با حضور معاون رئیس جمهور و رئیس سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور (رئیسشورا)، رئیس مرکز ملی آمایش سرزمین (دبیرشورا) و عضویت ثابت یکی از معاونین وزارتخانه های نیرو، راه و ترابری، مسکن و شهرسازی، صنایع و معادن، جهاد کشاورزی، نفت، دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، امور اقتصادی و دارایی، کشور، بازرگانی، امور خارجه، رفاه و تأمین اجتماعی و سازمانهای حفاظت محیط زیست و گردشگری و میراث فرهنگی و رئیس شورای عالی استانها تشکیل می گردد.</p> <p>تبصره - از نمایندگان سایر وزارتخانه ها، استانداران و دستگاههای اجرایی حسب مورد با حق رأی برای شرکت در جلسات شورا، دعوت به عمل خواهد آمد.</p> <p>ماده ۱۴ - سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور موظف است در راستای تحقق وظایف یادشده، «مرکز ملی آمایش سرزمین» را متناسب با جایگاه آن در نظام برنامه ریزی کشور ایجاد نموده و نهاد تحقیقاتی متناظر با این جایگاه را برای تقویت زمینه های علمی و فنی آمایش سرزمین و ارتقای مهارتهای تخصصی نیروهای مورد نیاز، تدارک ببیند.</p> <p>ماده ۱۵ - مرکز ملی آمایش سرزمین موظف است با استفاده از امکانات نظارتی موجود در کشور، روند تغییرات جمعیت و فعالیت و تحولات در سازمان فضایی کشور را بررسی و با جهت گیریهای ملی آمایش سرزمین مقایسه و مغایرتهای اساسی را مشخص کرده و گزارش آن را به شورای آمایش سرزمین، ارایه نماید.</p>	<p>ضوابط و مقررات ارتقاء کیفی سیما و منظر شهری</p> <p>ضوابط ملی آمایش سرزمین</p>

۲-۲- بررسی اسناد برنامه‌های توسعه فرادست در سطح فراشه‌ری (ملی، استانی و شه‌رستان) و استخراج جایگاه شه‌ر رشت در آن‌ها و جهت‌گیری‌های راهبردی برای توسعه شه‌ر

اسناد مورد بررسی در این بخش در سه سطح ملی، منطقه‌ای و شه‌ری قابل تفکیک هستند. در ادامه به بررسی تفصیلی اسناد هر سطح پرداخته می‌شود

۲-۲-۱- اسناد سطح ملی

دنیای امروز روش‌های جدید و موثرتری را برای برنامه‌ریزی ملی می‌طلبد. خاستگاه برنامه‌ریزی ملی با هر رویکردی، دست یافتن به نیازها و مطالبه‌های مردم است. اگر کانون توجه برنامه‌ریزی یک جامعه و یا کشور باشد اهداف و قلمرو آن تغییر کرده و از جامعیت بیشتری برخوردار می‌شود. هدف برنامه‌ریزی در سطح فضایی، بهینه نمودن در تخصیص منابع و سود است، حال آنکه هدف مهم برنامه‌ریزی اقتصادی دولتی دسترسی به رشد اقتصادی و بهینه است. شاید بتوان برنامه‌ریزی ملی را در قالب یک متدولوژی تعریف کرد. فرایندی که کلیه منابع عظیم ملی را با هدف توسعه کارکردها و قابلیت‌های ملی و عوامل مربوط به آن سازماندهی و مدیریت می‌کند. بنابراین در این راستا در ادامه این گزارش برخی اسناد پراهمیت کشور در سطح ملی در این بخش مورد بررسی قرار گرفته است که شامل سند ملی آمایش سرزمین، طرح کالبدی ملی ایران، سند بیست‌ساله چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران، قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و طرح اولویت‌ها و فوریت‌های توسعه ایران است.

یکی از موثرترین بخش‌ها در تدوین سند راهبردی - عملیاتی شهر رشت مطالعه اسناد فرادست در بخش ملی است که با کمک آن بتوان به تدقیق ساختار، عوامل اصلی و ارزش‌های بیانیه چشم‌انداز و اهداف کلان دست یافت. گزینش اسناد فرادست ملی براساس ویژگی‌های منحصربه‌فرد و تاثیرگذار بر سند راهبردی - عملیاتی شهر رشت بوده‌است. این اسناد تعیین‌کننده محدودیت‌ها، قوانین، فرصت‌ها و اولویت‌های توسعه در سطح ملی هستند.

از عوامل مهم مطالعه طرح‌ها و برنامه‌ها در سطح ملی و در زمره مطالعات منطقه‌ای دلایلی به شرح زیر داشته است:

- در نظر گرفتن روابط عمودی سطح ملی با سطح منطقه‌ای؛ که بایستی یکپارچگی سطوح فرادست با سطوح فرودست دیده شود؛
- در پاره‌ای از اسناد و طرح‌های ملی لزوم توجه به خرد کردن ابعاد و زوایای سطح ملی در سطوحی کوچک‌تر مدنظر قرار گرفته است؛
- قوت گرفتن نگاه و ایده «مدیریت یکپارچه مناطق همگن» جهت مدیریت بهینه و کارآمد از سیاست‌های نوین مورد تأکید در برخی از اسناد ملی به شمار می‌رود؛
- از آنجایی که حکمروایی خوب شه‌ری به‌عنوان یکی از نظریه‌های با شمول بالا بسیار مورد تأکید مدیریت شه‌ری قرار گرفته است، در وهله اول مستلزم تحلیل یکپارچه قوی از وضعیت کشور است

بررسی‌های صورت گرفته حاکی از آن است مهم‌ترین تأکیدات اسناد، برنامه‌ها و طرح‌های ملی مذکور که تبعاً تمرکز بیشتری بر مباحث کلان داشته‌اند، به شرح زیر است:

- تأکید بر برابری و تبعیض‌زدایی، تقویت همگرایی و هویت ملی در طراحی و اجرای طرح‌های ملی
- رشد بهره‌وری در اقتصاد با تقویت عوامل تولید، توانمندسازی نیروی کار و بهبود در وضعیت اشتغال‌زایی، تثبیت سیاست‌های منصف اقتصادی برای رشد مداوم و کنترل تورم، ایجاد جو اطمینان برای سرمایه‌گذاری خصوصی داخلی و خارجی، تضمین تشویق‌های پولی و مالی، بالا بردن استاندارد زندگی قشرهای محروم جامعه
- ایجاد مراکز رشد متنوع، پیشگیری از مهاجرت ناشی از توسعه‌نیافتگی مناطق محروم
- مکان‌یابی، توسعه و گسترش شبکه شهری موجود و آینده، توجه بر سلسله‌مراتب شبکه شهری، مراکز خدمات برتر و حوزه‌های نفوذ
- برنامه‌ریزی برای توزیع متعادل جمعیت و فعالیت، نظام اسکان جمعیت با ساختار فضایی متناسب با منابع، ارتقا توان محیطی و ظرفیت تحمل زیست‌بوم‌ها و تأکید بر ابعاد اجتماعی وظایف توسعه‌ای دولت.
- تأکید بر رویکرد «سازماندهی و برنامه‌ریزی فضایی»، تهیه برنامه‌های توسعه مناطق بر پایه طرح‌های آمایش، تحلیل منطقه‌ای بر اساس آینده‌نگری، منطقه‌بندی و حوزه نفوذ سطوح گوناگون شبکه شهری.

جدول ۶- جمع‌بندی اسناد سطح ملی

عنوان سند	نکات قابل استناد
سند آمایش سرزمین ۱۳۹۹	<ul style="list-style-type: none"> ➤ توجه به زیر ساخت‌ها و ظرفیت‌های لازم شهر رشت برای نقش‌آفرینی در شبکه شهرهای جهانی ➤ توسعه توانمندی‌ها در کارکرد منطقه آزاد انزلی به قطب پردازش صادرات و فاصله اندک شهر رشت از منطقه آزاد بندرانزلی و بهره‌بردن از این فرصت و جذب سرمایه علم و فناوری و نقش‌آفرینی در اقتصاد ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی ➤ شهر رشت دارای زیست بوم‌های طبیعی مانند رودخانه‌های گوهررود و زرجوب است با فراهم کردن زیرساخت‌های لازم در جهت توسعه رشد این زیست بوم‌ها و کارآفرینی نوآورانه با تمرکز بر رفع موانع و چالش‌ها ➤ فراهم کردن ارتباط مطلوب دانشگاه گیلان با صنعت و استفاده از متخصصین در جهت احیای رودخانه‌های شهر ➤ شهر رشت دارای موقعیت ویژه‌ای در ارتباط با فعالیت‌های گردشگری بوده
سند کالبدی ملی ۱۳۷۵	<ul style="list-style-type: none"> ➤ استفاده از سیاست تمرکززدایی چراکه رشت شهری فشرده و متراکم است ➤ محیط‌زیست با ارزش و منابع طبیعی شهر نیازمند توجه هستند ➤ توان صنعتی رشت با وجود شهرک صنعتی فعال، متوسط روبه بالا
سند چشم‌انداز بیست‌ساله جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴	<ul style="list-style-type: none"> ➤ منع افزایش تراکم ساختمان‌ها ➤ توجه به پدافند غیرعامل و تاب‌آوری در برابر مخاطرات طبیعی مانند زلزله و سیل ➤ مهاجرت گسترده از روستا به شهر
سند نقشه اولویت و فوریت‌های توسعه کشور	<ul style="list-style-type: none"> ➤ اولویت‌های توسعه کشور با درجه بالا: فساد، تامین آب، فقر و شایسته‌سالاری ➤ اولویت‌های توسعه کشور با درجه پایین: منابع طبیعی بکر بهره‌برداری نشده، دخالت بخش عمومی در بازار، بهداشت خاک و آب و کارآمدی صنایع تبدیلی کشاورزی

۲-۲-۲- اسناد سطح منطقه‌ای

تعداد زیادی از استراتژی‌های منطقه‌ای دیگر نیز مانند استراتژی‌های کیفیت هوا، استراتژی‌های تنوع زیستی، استراتژی‌های فرهنگی، استراتژی‌های محیطی، استراتژی‌های جنگلداری، استراتژی‌های بهداشتی، استراتژی‌های آموزش عالی و مهارت‌ها و استراتژی‌های مسکن وجود خواهد داشت (Office of the Deputy, prime Minister, 2004:10) و حاصل ارتباط و فعالیت‌های سازمان‌یافته مزبور در سطوح مختلف، منجر به تدوین برنامه‌هایی برای تخصیص منابع محدود اقتصادی فعالیت‌ها و پروژه‌هایی می‌شود که کشور را به طرف هدف‌های بلندمدت مشخصی هدایت نماید. این برنامه‌های به‌دست‌آمده از این فعالیت‌های گسترده و هماهنگ که در چارچوب نظام برنامه‌ریزی تشکیل می‌گردند عبارت خواهند بود از:

- یک برنامه بیست‌ساله که دورنمای اقتصادی کشور، هدف‌های بلندمدت و مسیری را که باید اقتصاد کشور در آن هدایت شود روشن می‌کند؛
- برنامه میان‌مدت پنج‌ساله که در چارچوب برنامه بلندمدت و هماهنگ با آن تدوین می‌شود؛
- برنامه توسعه بخش‌های مختلف اقتصادی هماهنگ با برنامه‌های میان‌مدت؛
- پروژه‌های ملی در چارچوب توسعه بخش‌های اقتصادی؛
- برنامه‌های توسعه استان‌ها و پروژه‌هایی که در سطح استان‌ها و روستاها در چارچوب برنامه‌های میان‌مدت و برنامه توسعه بخش‌ها (بخش‌های اقتصادی) باید اجرا گردد (لطیفی، ۱۳۹۱: ۱۰۵).

اسناد مورد بررسی در سطح منطقه‌ای ساختار کلی برنامه راهبردی - عملیاتی شهر را شکل می‌دهد و توانایی برقراری ارتباط در میان برنامه‌های خرد و کلان شهری مطرح شده و محورهای راهبردی این سند از طریق تدیقی سیاست‌ها را دارد. در بررسی انجام شده در این بخش از مطالعات ویژگی‌های منحصربه‌فرد اجتماعی و یگانه اقتصادی مورد تاکید قرار گرفته و کلیه ضعف‌های نظام ساختاری شهری و در مرکز و پیرامون آن مورد توجه قرار گرفته است. اصلی‌ترین نکته‌ای که در گزارش ارائه شده می‌توان به صورت مشترک از میان اسناد مطالعات شده دریافت نمود، مسئله توازن در توزیع امکانات است که در طراحی پروژه‌های پیشنهادی و تکمیل روند پروژه‌های موجود یا در دست اقدام سازمان‌های مرتبط امکان تسریع روند تعادل بخشی به منطقه نیز فراهم خواهد آمد.

اسناد فرادست منطقه‌ای با هدف شناخت فرصت‌های بالقوه و بالفعل، محدودیت‌ها و ضوابط توسعه استان گیلان و شهرستان رشت مورد بررسی قرار گرفته‌اند. اسناد بررسی شده در این بخش زیرمجموعه‌ای از اسناد ملی هستند که به صورت راهبردی به بررسی وضعیت موجود و پیش‌بینی آینده منطقه پرداخته‌اند که می‌تواند ساختار اصلی برنامه راهبردی - عملیاتی شهر رشت را شکل دهد. یافته‌ها نشان می‌دهند که این اسناد بر دو حوزه اصلی تمرکز دارند که اجرا سیاست و پروژه‌های کارا در این دو حوزه را راه‌حلی برای چالش‌ها و تهدیدهای استان گیلان و شهر رشت می‌دانند. که این دو مهم عبارتند از: محیط‌زیست و گردشگری.

بر اساس موارد اشاره شده در بازنگری طرح آمایش استان (۱۳۹۷) و طرح مکان‌یابی و امکان‌سنجی بسترهای مستعد گردشگری استان گیلان ۱۳۸۳ استان گیلان و شهر رشت از پتانسیل‌های فراوانی در حوزه گردشگری بهره‌منداند اما فاقد

سیاست‌های مناسب برای بهره‌برداری بهینه است. از مهم‌ترین ویژگی‌های گردشگری استان گیلان می‌توان به وجود جاذبه‌های گردشگری طبیعی و مناطق بکر، صنایع دستی و هنرهای بومی، برگزیده شدن شهر رشت به عنوان شهر خلاق خوراک توسط یونسکو، بافت‌های تاریخی و ارزشمند با بناهای شاخص شهر و ... اشاره کرد.

در بعد زیست‌محیطی که مهم‌ترین مسئله در منطقه به شمار می‌آید، وجود تالاب‌ها، رودخانه‌ها و پهنه‌های آبی، جنگل‌ها و فضای سبز شهری برای حیات شهر، اکوسیستم و اکولوژیک آن ضروری هستند اما تاکنون هیچ‌گونه مدیریت و برنامه‌ریزی کارآمدی برای آن رخ نداده و اکنون مسئله زیست‌محیطی، به بحرانی در منطقه تبدیل شده است. عدم لایروبی و ورود فاضلاب‌های شهری و خانگی به رودخانه‌های زرجوب و گوهررود که از رودخانه سفیدرود سرچشمه می‌گیرند و آلودگی آنها به تالاب انزلی که نقش مهمی برای گونه‌های گیاهی و جانوری و همچنین ساکنین شهرهای رشت، انزلی، صومعه‌سرا و ... دارد، سرایت کرده است. از سوی دیگر مسئله دفع پسماند مدیریت نشده در سراوان و بحران آلودگی‌های ناشی از شیرابه و بخارات سمی آن مطرح است که با توجه به سطح سرانه تولیدی پسماند در استان گیلان بر وخامت این مشکل افزوده خواهد شد.

جدول ۷- جمع‌بندی اسناد منطقه‌ای

عنوان سند	نکات قابل استناد	عنوان سند	نکات قابل استناد
مطالعات طرح کالبدی مناطق ساحلی شمال (گیلان، مازندران و گلستان) ۱۳۸۸	<ul style="list-style-type: none"> ➤ راهبردهای مهم طرح در راستای: ➤ حفاظت از محیط زیست ➤ تمرکززدایی ➤ توسعه پایدار ➤ محرومیت‌زدایی 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ دو مأموریت مهم طرح: ➤ حفظ اراضی کشاورزی حاشیه شهر و جلوگیری از پراکنده روی و حاشیه نشینی ➤ ساماندهی شهرک صنعتی رشت ➤ توسعه شبکه ارتباطی زمینی ➤ احداث تصفیه خانه در شهر رشت ➤ پروژه‌های مهم طرح: ➤ طراحی شبکه‌های جمع‌آوری فاضلاب شهری ➤ ساماندهی رودخانه‌های داخل شهر و بهسازی حاشیه رودخانه‌ها ➤ ساماندهی حاشیه شهرها 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ طرح توسعه و عمران (جامع ناحیه گیلان مرکزی)
طرح مکان‌یابی و امکان‌سنجی بسترهای مستعد گردشگری استان گیلان ۱۳۸۳	<ul style="list-style-type: none"> ➤ پروژه‌های با اولویت بالای طرح: ➤ توسعه تعریض و تجهیز محورهای گردشگری ➤ دهکده‌های توریستی ➤ جشنواره‌های محلی ➤ نظام اطلاع‌رسانی ➤ فرودگاه بین‌المللی رشت. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ مهم‌ترین ویژگی‌های استان گیلان از دیدگاه طرح: ➤ مجاورت با دریای خزر ➤ موقعیت ممتاز طبیعی و قابلیت‌های زیست‌محیطی ➤ بالا بودن سطح سواد، آگاهی و فرهنگ عمومی ➤ مشارکت اجتماعی ➤ ضعف شبکه‌های حمل‌ونقل جاده‌ای ➤ تراکم بالای جمعیت ➤ نرخ بالای بیکاری 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ سند توسعه استان گیلان ۱۳۸۶
بازنگری برنامه آمایش استان گیلان ۱۳۹۷	<ul style="list-style-type: none"> ➤ پتانسیل‌های برجسته استان از نظر طرح: ➤ منابع طبیعی ➤ سرمایه انسانی ➤ مشارکت ➤ کارآفرینی ➤ گردشگری بوم‌آورد ➤ مهم‌ترین پروژه‌های طرح: ➤ ایجاد پژوهشگاه توسعه سبز- آبی شمال کشور در رشت ➤ تهیه طرح و ایجاد شهرک فناوری گیلان در رشت 		

۲-۳- بررسی اسناد برنامه‌های توسعه شهری مصوب (طرح جامع و تفصیلی) و استخراج جایگاه شهر رشت در آنها و جهت‌گیری‌های راهبردی برای توسعه شهر

۲-۳-۱- اسناد سطح شهری

در برنامه‌ریزی شهری، یک فرایند فنی و سیاسی است که به مسائلی مانند توسعه و طراحی کاربری زمین و محیط ساخته شده، شامل هوا، آب و زیرساخت‌هایی که از داخل مناطق شهری عبور می‌کند، مانند حمل‌ونقل، ارتباطات و شبکه‌های توزیع می‌پردازد. برنامه‌ریزی شهری با چیدمان فیزیکی مناطق ساخته شده توسط انسان سر و کار دارد. اصلی‌ترین هدف برنامه‌ریزی شهری رفاه عمومی است که شامل در نظر گرفتن بهره‌وری، آب و فاضلاب، محافظت و استفاده از محیط‌زیست و همچنین فعالیت‌های اجتماعی و سیاسی می‌شود. طرح‌های مقیاس شهری و محلی شامل طرح‌های موضوعی، طرح‌های محدوده عمل و طرح‌های پایه بخش تهیه شده توسط مراجع بخشی با هدف تدوین سیاست‌های تفصیلی‌تر و پیشنهادهای مشخص مکانی در چارچوب طرح ساختاری فرادست، جهت هدایت توسعه در محل اجرای طرح است. تغییرات قانونی سال ۱۹۹۰، ارائه طرح‌های واحد توسعه (UDP) را در دستور کار مراجع تهیه و تصویب طرح قرار داد که با شباهت‌های بسیاری به طرح‌های مبتنی بر قانون سال ۱۹۸۶، همچنان دارای دو بخش عمده «سیاست‌های راهبردی و کلان» برای بخش دوم، و «سیاست‌های تفصیلی‌تر و پیشنهادهای مکانی مشخص برای ناحیه» بودند.

پایین‌ترین سطح در اسناد فرادست برنامه راهبردی - عملیاتی شهر رشت، اسناد سطح شهری هستند که در این اسناد به بررسی جزئی و دقیق‌تری از ابعاد اجتماعی، فرهنگی، کالبدی، زیست‌محیطی و اقتصادی شهر رشت پرداخته شده است. هریک از طرح‌ها و گزارشات این بخش علاوه بر شناخت مسائل کلیدی، فرصت‌ها و محدودیت‌های شهر از نگاه تخصصی، به تحلیل آنها به روش تحلیلی - راهبردی پرداخته‌اند و در آخر با توجه به ظرفیت‌های طرح راهکار، سیاست و پروژه‌ها ارائه شده‌اند. همانطور که در اسناد منطقه‌ای و ملی بر دو مسئله محیط‌زیست و گردشگری تاکید شده است در این سطح نیز با استناد بر اسناد فرادست دو رویکرد توسعه پایدار و تمرکززدایی به‌طور ویژه مورد توجه قرار گرفته‌است. در این اسناد توجه به تاثیر مشارکت‌های شهروندان در اجرایی نمودن برنامه‌ها در سطح تصمیم‌گیری مدیریت شهری تاکید فراوان شده است

عنوان سند	نکات قابل استناد	عنوان سند	نکات قابل استناد
طرح جامع رشت	<p>مهم‌ترین پروژه‌های ارائه شده در طرح :</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ بهبود کیفیت زیرساخت‌ها اعم از راه های ارتباطی و تاسیسات زیربنایی و افزایش امکانات رفاهی جهت توسعه صنعت گردشگری ➤ ساماندهی کاربری های مزاحم مبادی ورودی شهر ➤ طرح جامع احیاء و ساماندهی محدوده مرکزی شهر ➤ ساماندهی نماها و سیمای شهری ➤ ساماندهی سکونتگاه های غیرمتراف اطراف شهر 	طرح تفصیلی رشت	<p>مهم‌ترین برنامه‌های ارائه شده در طرح :</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ مکانیابی بهینه، فضاهای فرهنگی، کیفیت معابر و کاربری‌های متنوع ➤ خروج کارخانجات و صنایع بزرگ مقیاس و آلاینده، از محدوده شهر به ویژه بافت‌های متراکم مسکونی ➤ تعریف کاربری‌های مناسب برای زمین‌های بایر و فاقد کاربری در جهت افزایش امنیت، پویایی و کارآیی ➤ رعایت فاصله مناسب بین کاربری های آموزشی محله‌ای ناحیه‌ای و تأسیسات شهری با رودخانه، مسیل و تالاب ➤ در جهت افزایش ایمنی دانش‌آموزان و تأسیسات شهری که همجواری با آب و رطوبت در کارایی آن اختلال ایجاد کرده یا موجبات بروز سوانح را فراهم می‌آورد ➤ تغییر کاربری انبارهای واقع در بافت مسکونی به کاربری‌های سازگار با بافت مسکونی ➤ مکانیابی کاربری‌های آموزشی با توجه به ناسازگاری نسبی آن با کاربری‌های اداری و انتظامی
طرح مجموعه شهری رشت	<p>مهم‌ترین پروژه‌های ارائه شده در طرح :</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ تخصیص زمین برای ایجاد مکان های دفع و بازیافت زباله مشترک ➤ تخصیص بخشی از اراضی برای مجتمع‌های گردشگری برای ایجاد مدارهای گردشگری ➤ تخصیص بخشی از اراضی برای حمل و نقل و انبارداری در سطح فراملی ➤ تخصیص زمین برای ایجاد مرکز تولید، فراوری و صادرات محصولات کشاورزی 	طرح جامع توسعه گردشگری در ایران	<p>مهم‌ترین پروژه‌های ارائه شده در طرح :</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ توسعه و تکمیل موزه‌ها در رشت به منظور نمایش بهترین نمونه‌های هنری و صنایع دستی ➤ ساماندهی شبکه راه‌های ارتباطی در سطح شهر به خصوص راه‌هایی که به مراکز تفریحی و توریستی ➤ آموزش به مردم از طریق رسانه‌های گروهی برای حفاظت از منابع طبیعی، آثار تاریخی و برخورد با گردشگران ➤ یکپارچه‌سازی امکانات گردشگری شهر با پیرامون جهت افزایش ظرفیت‌پذیری گردشگر
طرح بهسازی و نوسازی بافت فرسوده شهر رشت	<p>مهم‌ترین معضلات مطرح شده در طرح که باید به آن‌ها تماس شود :</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ معضلات مدیریتی موجود در بافت فرسوده ➤ نبود ثبات مدیریت در شهرداری و سایر دستگاه های مسئول در مدیریت شهری، عدم هماهنگی مدیریت شهری با بخش‌های مختلف اجرایی از جمله سازمان میراث فرهنگی استان ➤ مشکلات بافت های فرسوده به فرسودگی بناها، مشکلات باریک بودن معابر ➤ فرسوده بودن سیستم فاضلاب شهری، کمبود فضاهای باز و عمومی تجهیز شده در مراکز محلات، کمبود فعالیت‌های تفریحی گردشگری ➤ کمبود زیرساخت‌ها و تجهیزات شهری 	تهیه و تدوین سند چشم انداز بیست ساله و برنامه استراتژیک پنج ساله شهرداری رشت	<p>مهم‌ترین برنامه‌های بررسی شده در طرح:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ توسعه گردشگری ➤ آموزش و توسعه منابع انسانی ➤ ارتقای ایمنی شهر رشت <p>توسعه سلامت شهروندان</p>
طرح تدوین بسته سیاستی توسعه اقتصادی شهر رشت	<p>اهداف مهم بررسی شده در طرح :</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ ایجاد بانک اطلاعات جامع ➤ افزایش آگاهی فرهنگی ➤ افزایش مشارکت ➤ استفاده از تکنولوژی‌های جدید و فقر فرهنگی 	فرصت های سرمایه گذاری شهرداری رشت	<p>مهم‌ترین پروژه‌های طرح :</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ گسترش توریسم کشاورزی ➤ هوشمند نمودن نظام حمل‌ونقل شهری ➤ احداث کارخانه‌های تولید انواع ماشین کشاورزی ویژه برنج کاری ➤ استفاده از قایق‌های خشکی رو در مناطق توریستی ➤ احداث مجتمع اکوتوریسم اسب و اسب سواری ➤ تولید خانه‌های پیش‌ساخته ➤ گسترش توریسم دریایی ➤ بسترسازی جهت راه اندازی و گسترش کسب و کار الکترونیکی و اینترنتی ➤ ایجاد مراکز نمایشگاهی بین المللی <p>احداث هتل دریایی</p>
طرح ساماندهی و تحلیل ساختار حقوقی شهر رشت	<p>مسائل قابل توجه از نظر طرح :</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ مهم ترین ضعف حقوقی شهرداری رشت نداشتن نیروی انسانی لازم و باتجربه است. ➤ تاثیر مدیریت کلان حقوق شهری بر فعالیت های شهرداری نبود مدیریت واحد شهرداری است. ➤ مهم ترین چالش ها و مشکلات بخش حقوقی مکانیزه نبودن تشکیلات و ساختار حقوقی است. ➤ بیشترین نوع حکم علیه شهرداری املاکی که در مسیر طرح بوده‌اند. <p>راهبردهای مهم طرح :</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ آموزش شهروندی 	مطالعات جامع حمل‌ونقل هوشمند (ITS) شهر رشت	<p>اهداف مهم بررسی شده در طرح :</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ افزایش بهره‌وری اقتصادی ➤ ارتقاء ایمنی ➤ بهبود تردد ➤ کاهش مصرف سوخت ➤ افزایش کارایی سیستم حمل‌ونقل <p>مهم‌ترین پروژه‌های طرح :</p>

عنوان سند	نکات قابل استناد	عنوان سند	نکات قابل استناد
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ آموزش ضابطین قضایی ➤ اطلاع رسانی حقوقی 		<ul style="list-style-type: none"> ➤ ایجاد سامانه مدیریت ناوگان حمل و نقل عمومی ➤ ایجاد سامانه اطلاع رسانی به کاربران حمل و نقل عمومی ➤ ایجاد سامانه مدیریت تقاطعات ➤ ایجاد سامانه نظارت تصویری ترافیکی
سامادهی بافت بازار مرکزی شهر رشت	<ul style="list-style-type: none"> ➤ تمرکز بر ظرفیت و توان های موجود ➤ مداخله به سه شیوه: ➤ تثبیت وضع موجود ➤ تحول اساسی ➤ اقدامات اصلاحی 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ طرح بهسازی و نوسازی محور ➤ حدفاصل خیابان تختی تا خیابان سعدی 	<p>مهم ترین پروژه های طرح :</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ پارکینگ حاشیه ای در این خیابان ها ➤ ایجاد فضای باز شهری ➤ اصلاح معابر ➤ ایجاد مجتمع تجاری
ساماندهی حریم رودخانه های زرچوب و گوهررود	<ul style="list-style-type: none"> ➤ مهم ترین پیشنهادات طرح: ➤ گردشگر محوری رودخانه ➤ ارتباط و انتظام فضایی ➤ ارتقا کیفیت محیط زیستی و سیمای شهری 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ مکان یابی پارکینگ های طبقاتی در سطح شهر رشت 	<p>سیاست های مهم طرح:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ حمایت از سرمایه گذاران ➤ مدیریت پارک حاشیه ای
طرح بهسازی بافت محدوده اطراف مرقد خواهر امام	<ul style="list-style-type: none"> ➤ مهم ترین پروژه های این طرح: ➤ آزادسازی حریم رودخانه زرچوب ➤ بازگشایی پیاده راه حرم تا زرچوب ➤ ارتقا پتانسیل های زیارتی حرم 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ طرح جامع حمل و نقل و ترافیک شهر رشت 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ اصلاح سیستم حمل و نقل عمومی ➤ مدیریت پایانه ها با رویکرد تمرکز زدایی از مرکز شهر ➤ بهسازی و تعریض معابر با حفظ بهم پیوستگی آنها
طرح پیاده راه محدوده مرکزی شهر رشت (میدان شهرداری)	<ul style="list-style-type: none"> ➤ تکرار الگو و عناصر ساختمان های شاخص در هر محور و اقتباس از آنها ➤ تلاش بر ارتقا محوریت کارکردی فرهنگی - هنری، تاریخی و اقتصادی محدوده مرکزی 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ طراحی مسیر دوچرخه سواری 	<p>پیشنهاد سه محور دوچرخه سواری:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ گلسار - توشیبا ➤ خیابان طالقانی - خیابان فلسطین ➤ بلوار انصاری - مسکن مهر
طرح جامع ایمنی شهر رشت در برابر حریق	<ul style="list-style-type: none"> ➤ راهکارهای طرح در راستای ایمنی در برابر آتش سوزی: ➤ حفاظت از ساختمان در برابر آتش ➤ بهبود ساختار و تجهیزات سازمان آتش نشانی ➤ ارتقا مهارت آتش نشانیان ➤ مشارکت مردمی ➤ آگاهی جمعی 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ توسعه محلات شهری 	<p>مهم ترین چالش های شهر رشت از دیدگاه این طرح:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ ناسازگاری کاربریها ➤ سوداگری زمین ➤ فقدان فضاهای عمومی، تفریحی، فرهنگی و ورزشی و... ➤ توزیع نامتوازن تسهیلات و خدمات شهری
تحلیل های جمعیتی کلانشهر رشت به منظور برنامه ریزی توسعه شهری	<ul style="list-style-type: none"> ➤ تعیین نرخ رشد ۲/۵ درصد و بر آورد جمعیتی افق ۱۴۰۵ ➤ از مهم ترین راهکارهای طرح: ➤ حل مسائل بافت فرسوده ➤ رعایت بهداشت معابر ➤ و توجه به مسئله آب و کیفیت آن 		

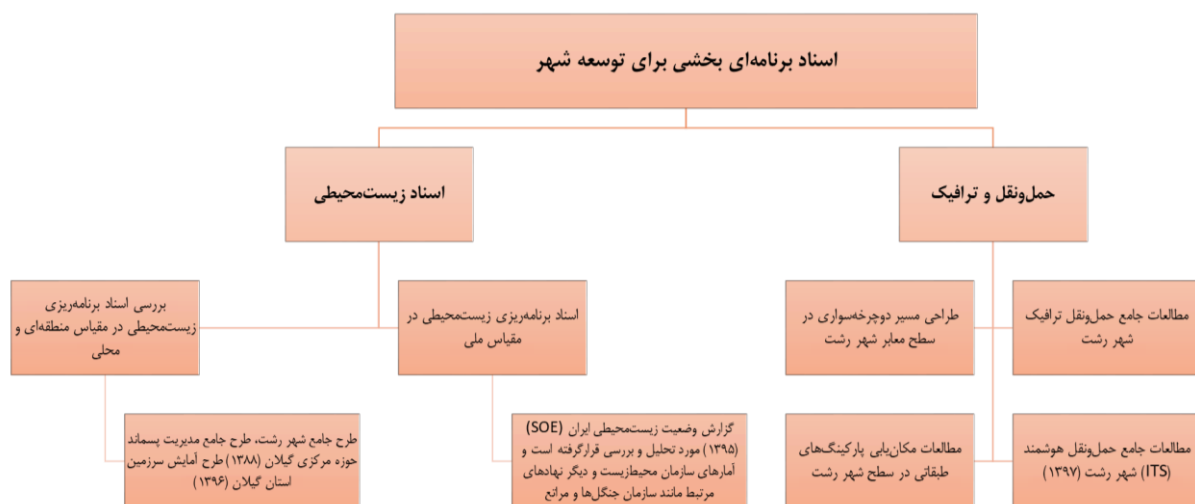
۲-۴- بررسی اسناد برنامه‌ای بخشی برای توسعه شهر و استخراج جهت‌گیری‌های راهبردی برای توسعه شهر

با وجود نگاه جامع‌نگر در طرح‌های توسعه شهری، همواره لزوم توجه ویژه و خاص به بخش‌هایی از برنامه‌های شهری است که در صورت نبود نگرش تخصص‌محور به‌طور قطع بهترین طرح‌ها و برنامه‌ها را نیز دچار خسران و هدررفت سرمایه خواهد کرد؛ از این رو در تمام طرح‌ها و برنامه‌های شهری در هر مقیاس و زمینه‌ای نیاز است به برنامه‌های بخشی توجه ویژه‌ای نمود. در این بخش به مروری بر برخی از اسناد بخشی اثرگذار بر برنامه راهبردی- عملیاتی شهر رشت خواهد شد. لازم به ذکر است که در میان این برنامه‌ها، به‌طور ویژه تمرکز بر ترافیک و محیط‌زیست به‌عنوان دو عنصر ویژه بوده است.

بحران ترافیک شهری به‌شدت بر زندگی شهروندان و کیفیت آن اثرگذار است و می‌تواند بهترین برنامه‌های شهری را نیز دچار چالش‌های جدی کند. ترافیک جزئی جدانشدنی از زندگی شهری است اما این چالش در چند سال اخیر در شهرهای بزرگ و روبه‌رشدی چون رشت تبدیل به بحران شده است و در صورت عدم توجه و رسیدگی به‌زودی گام در راه فاجعه شدن خواهد گذاشت.

در خصوص محیط‌زیست نیز بر هیچ فرد متخصص و غیرمتخصص ساکن در شهر رشت پوشیده نیست که آلودگی‌های زیست‌محیطی روزبه‌روز عرصه را برای زندگی شهروندان سخت‌تر می‌کند. بحران ناشی از آلودگی دو رودخانه مهم شهر رشت و همچنین فاجعه دفع زباله در حاشیه این شهر، مواردی هستند که در صورت عدم توجه و رسیدگی به‌زودی به مرحله‌ای خواهند رسید که حتی با اقدامات پرهزینه نیز سودی نخواهد داشت.

لازم به‌ذکر است در ادامه به مروری بر برخی از برنامه‌های بخشی برای توسعه شهر پرداخته می‌شود:

شکل ۲۲- اسناد بخشی

در دسته‌بندی زیر مضامین راهبردی شهر رشت شناسایی شدند که مهم‌ترین راهبردهای این حوزه‌ها به شرح زیر هستند:

• حوزه مدیریت منابع:

- مدیریت واحد شهری
- برنامه‌ریزی جهات توسعه و گسترش شهر متناسب با امکانات و ظرفیت‌های موجود و معیارهای زیست‌محیطی
- توسعه کالبدی اجتماعی با رویکرد جلب مشارکت مردمی و به‌منظور ارتقای کیفیت سکونت و زندگی شهری
- احیاء و باززنده‌سازی بافت‌های تاریخی هم به لحاظ جاذبه‌های گردشگری و هم به لحاظ بارگذاری جمعیتی
- جلوگیری از فرسودگی بافت تاریخی
- ساماندهی سکونت‌گاه‌های غیرمتعارف و بافت‌های مسئله‌دار با رویکرد توانمندسازی و بهسازی این بافت‌ها
- توجه به اصول طراحی شهری و زیباساختی در کالبد شهر
- مکان‌یابی و برنامه‌ریزی عملکردهای اصلی و پهنه‌های عمده کاربری در یک الگوی متعادل و منسجم از ساختار فضایی شهر
- جلب مشارکت مردمی در فرآیندهای برنامه‌ریزی و اجرای طرح‌های توسعه و عمران شهری
- ارتقاء نقش شهروندان در مدیریت شهری
- برنامه‌ریزی جهت کاهش مسائل و مشکلات مربوط به حریم و پیرامون شهر
- تقویت سازمان‌های اجرایی
- آموزش نیروی انسانی
- ...

• حوزه محیط‌زیست:

- برنامه‌ریزی مدیریت بهره‌برداری از مناطق
- بهره‌گیری از جاذبه‌های طبیعی مناطق اکولوژیکی در راستای توسعه
- اکو توریسم بر مبنای ضوابط زیست‌محیطی
- حفاظت از اراضی زراعی به‌ویژه اراضی مرغوب و درجه‌یک
- اصلاح ساختار فعالیت صنایع و معادن باهدف ایجاد تعامل با محیط‌زیست
- احیاء و ساماندهی وضعیت اکولوژیکی و بیولوژیکی
- رودخانه‌ها، مسیل‌ها، آبگیرها و حفاظت از سفره‌های آب زیرزمینی
- اصلاح و بازنگری در سیستم مدیریت زباله شهری
- بهره‌گیری از جاذبه‌های طبیعی مناطق اکولوژیکی در راستای توسعه اکو توریسم بر مبنای ضوابط زیست‌محیطی
- اصلاح ساختار فعالیت صنایع و معادن با هدف ایجاد تعامل با محیط‌زیست (توسعه صنعتی و معدنی پایدار)

- احیاء و ساماندهی وضعیت اکولوژیکی و بیولوژیکی رودخانه‌ها، مسیل‌ها، آبگیرهای طبیعی و حفاظت از سفره‌های آب زیرزمینی
- برنامه‌ریزی جهات توسعه و گسترش شهر متناسب با امکانات و ظرفیت‌های موجود و معیارهای زیست‌محیطی
- برنامه‌ریزی به‌منظور کنترل و کاهش پیامدهای مخرب ناشی از سوانح و بلایای طبیعی
- محیط‌زیست‌گرایی.

• حوزه پسماند:

- اصلاح و بازنگری در سیستم مدیریت زباله شهری

• حوزه ترافیک:

- تأمین زیرساخت، تجهیز و توسعه سفرهای پیاده
- توسعه و بهبود حمل‌ونقل شهر
- ارتقا ایمنی شهر
- تأمین زیرساخت، تجهیز و توسعه سفرهای با دوچرخه
- تأمین زیرساخت، تجهیز و توسعه سفرهای موتورسیکلت با سوخت هیدروژنی یا برقی یا سایر سوخت‌های غیر آلاینده
- تکمیل و تجهیز شبکه اتوبوس‌رانی
- تأمین زیرساخت تجهیز و توسعه قطارهای سبک شهری و تراموا و مونوریل، اتوبوس برقی
- کاهش هزینه‌های سیستم حمل‌ونقل عمومی برای مصرف‌کنندگان
- تأمین زیرساخت، تجهیز و توسعه شبکه راه‌های سطحی با ویژگی‌های خاص دسترسی و ایمنی (راه‌های جمع‌کننده و محلی)
- تأمین زیرساخت، تجهیز و توسعه شبکه راه‌های زیرسطحی بدون دسترسی (راه‌های شریانی درجه یک و دو)
- تأمین زیرساخت، تجهیز و توسعه شبکه راه‌های سطحی با کمترین آلودگی صوتی و هوای
- کاهش و حذف سفرهای شهری غیرضروری از طریق تأمین زیرساخت و تجهیز و توسعه ارتباطات مخابراتی و الکترونیکی
- برنامه‌ریزی صحیح الگوی کاربری شهری به‌منظور ساماندهی و کاهش سفرهای درون‌شهری
- جلب مشارکت مردمی در فرآیندهای برنامه‌ریزی و اجرای طرح‌های توسعه و عمران شهری

همانطور که از بررسی‌های صورت‌گرفته مشخص است در تمامی حوزه‌ها به نقش کلیدی مردم، اصلاح روند مدیریت و همچنین تغییر در الگوهای مرسوم مکان‌گزینی در شهر اشاره قابل توجهی شده است. نکته بااهمیت دیگر در این میان تاکید بسیار بر مباحث زیست‌محیطی و اثرات حاصل از آن است.

در ادامه جدول جمع‌بندی اسناد بخشی در حوزه‌های ذکر شده در دو سطح راهبردی و سیاست ارائه شده است:

سیاست	راهبردها
مهم‌ترین مضامین راهبردی شهر رشت در حوزه ترافیک	
<ul style="list-style-type: none"> - احداث مسیر ویژه پیاده و کاملاً جدا از فضاهای معابر موتوری در امتداد خیابان علم‌الهدی حدفاصل میدان شهرداری و سبزه‌میدان، خیابان امام خمینی حدفاصل خیابان انقلاب تا میدان شهرداری و حاشیه رودخانه‌های زرجوب و گوهررود - جذب سفرهای پیاده از طریق ایجاد حریم سبز و منظر مناسب یا احداث این‌گونه معابر در جوار رودخانه‌ها - جذب سفرهای پیاده از طریق ایجاد بازارچه‌های سنتی و محلی و امکانات ورزشی و تفریحی در مکان مناسب (حاشیه پیاده راه رودخانه‌های زرجوب و گوهررود) - انجام تبلیغات لازم در مورد این‌گونه مسیرها و مزایای آن به‌منظور جذب سفرهای پیاده 	<ul style="list-style-type: none"> • تأمین زیرساخت، تجهیز و توسعه سفرهای پیاده
<ul style="list-style-type: none"> - تعامل با شورای هماهنگی ترافیک استان جهت اصلاح معابر شهر - تهیه نظام کسب درآمد از حمل‌ونقل و ترافیک شهری - تقویت و گسترش شبکه‌های حمل‌ونقل متناسب با شرایط توسعه - تبدیل معاونت حمل‌ونقل و ترافیک به حوزه ستادی و افزایش نظارت بر فرایندهای عملیاتی سازمان‌ها - سازمان‌دهی ایجاد خطوط حمل‌ونقل عمومی شبانه در سازمان‌های اتوبوس‌رانی و تاکسیرانی در سطح شهر - تبدیل خیابان‌های مرکز شهر به گذرگاه‌های ویژه عابر پیاده، بهسازی و تعویض پیاده‌روها و تنظیم برنامه‌های پیاده‌روی، اسکیت سواری و دوچرخه‌سواری به‌صورت گروهی در شهر 	<ul style="list-style-type: none"> • توسعه و بهبود حمل‌ونقل شهر
<ul style="list-style-type: none"> - به‌روزرسانی تجهیزات ایمنی شهر - ایجاد معابر ایمن سواره و پیاده برای تمامی افراد در سنین و شرایط گوناگون زندگی، شامل کودکان، سالمندان و معلولین - تأمین تأسیسات بهداشتی و درمانی در دسترس همه و در فواصل مناسب شامل: مراکز مراقبت بهداشتی، مراکز درمانی و اقدامات لازم برای تأمین بهداشت محیط‌زیست شهری - توانمندسازی نهادهای مدیریت شهری در راستای ارتقای ایمنی - روان‌سازی امور و افزایش بهره‌وری در راستای ارتقای ایمنی شهری 	<ul style="list-style-type: none"> • ارتقا ایمنی شهر
<ul style="list-style-type: none"> - احداث مسیرهای ویژه دوچرخه‌رو با امکانات موردنیاز - طراحی مسیر دوچرخه در حریم رودخانه‌های زرجوب و گوهررود در امتداد خیابان‌های امام خمینی، طالقانی، شریعتی، سعدی، ۲۲ بهمن، آزادگان و پرستار - فراهم نمودن امکان استفاده از دوچرخه به‌صورت رایگان در مسیرهای ویژه - آموزش و تبلیغات لازم به‌منظور ترویج استفاده از دوچرخه برای تمام سنین 	<ul style="list-style-type: none"> • تأمین زیرساخت، تجهیز و توسعه سفرهای با دوچرخه
<ul style="list-style-type: none"> - بررسی امکان استفاده از وسایل نقلیه موتوری با سوخت هیدروژنی در نقاط مختلف شهر رشت - طراحی این وسایل به‌گونه‌ای که در سطح شهر با مسیرهای ویژه دوچرخه قابل‌استفاده باشد - بررسی امکان استفاده از سایر سوخت‌های غیر آلاینده در سطح شهر و مسیرهای ویژه 	<ul style="list-style-type: none"> • تأمین زیرساخت، تجهیز و توسعه سفرهای موتوری با سوخت هیدروژنی یا برقی یا سایر سوخت‌های غیر آلاینده
<ul style="list-style-type: none"> - فراهم نمودن امکان دسترسی سریع و آسان به‌وسیله شبکه اتوبوس‌رانی به کلیه نقاط شهر - احداث مسیرهای ویژه اتوبوس برای افزایش سرعت حرکت این‌گونه خطوط در خیابان‌های بخش مرکزی شهر مانند شریعتی، شهدا، طالقانی، امام خمینی و سعدی - تجهیز ناوگان حمل‌ونقل اتوبوس‌رانی به اتوبوس‌های مدرن و گازسوز - افزایش اتوبوس‌ها و سرویس‌های آن‌ها با توجه به تقاضای استفاده از این سیستم 	<ul style="list-style-type: none"> • تکمیل و تجهیز شبکه اتوبوس‌رانی
<ul style="list-style-type: none"> - طراحی و جانمایی سیستم حمل‌ونقل ریلی سبک شهری در شبکه معابر - احداث خطوط ریلی سبک یا تراموا یا مونوریلی در محل‌های با تقاضای مناسب - ترکیب سیستم‌های اتوبوس‌رانی، ریلی و تراموا در جایجایی مسافر و تأمین امکانات دسترسی آسان - تبلیغ و تشویق شهروندان به استفاده از سیستم‌های ریلی 	<ul style="list-style-type: none"> • تأمین زیرساخت تجهیز و توسعه قطارهای سبک شهری و تراموا و مونوریل، اتوبوس برقی
<ul style="list-style-type: none"> - مطالعه و مکان‌یابی دقیق ایستگاه‌ها و پوشش کامل شبکه در ترکیب سیستم ریلی و اتوبوس‌رانی - به‌منظور اقتصادی نمودن حمل‌ونقل عمومی و کاهش قیمت تمام‌شده - استفاده از یارانه‌های دولتی درجه‌ات کاهش هزینه حمل‌ونقل عمومی و در نتیجه ترغیب شهروندان به استفاده از این سیستم 	<ul style="list-style-type: none"> • کاهش هزینه‌های سیستم حمل‌ونقل عمومی برای مصرف‌کنندگان
<ul style="list-style-type: none"> - احداث مسیرهای دسترسی (جمع‌کننده و محلی) با طراحی برای سرعت مناسب و ایجاد امنیت در آن - احداث تسهیلات دسترسی و تردد عابر در سطح معابر مانند پل عابر پیاده با پله‌برقی 	<ul style="list-style-type: none"> • تأمین زیرساخت، تجهیز و توسعه شبکه راه‌های سطحی با ویژگی‌های خاص دسترسی و ایمنی (راه‌های جمع‌کننده و محلی)
<ul style="list-style-type: none"> - ایجاد معابر شریانی درجه یک و دو به‌صورت غیرهمسطح ترجیحاً زیرسطحی - ایجاد تقاطع غیرهمسطح در برخورد با شریان‌ها - عدم دسترسی مستقیم عابر به شریانی درجه یک و ایجاد معبر به‌صورت غیرهمسطح یا جداکننده‌های فیزیکی - تسهیلات عبور از شریان‌ها به‌صورت غیر همسطح 	<ul style="list-style-type: none"> • تأمین زیرساخت، تجهیز و توسعه شبکه راه‌های زیرسطحی بدون دسترسی (راه‌های شریانی درجه یک و دو)
<ul style="list-style-type: none"> - طراحی معابر به‌صورت هم‌سطح با حریم سبز یا مانع فیزیکی (جمع‌کننده و محلی) - طراحی معابر به‌صورت زیرهمسطح (شریانی‌ها) یا هم‌سطح با مانع فیزیکی و حریم سبز - طراحی معابر با اختلاف سطح از معابر پیاده - تأمین امکانات استفاده از سوخت غیرفسیلی 	<ul style="list-style-type: none"> • تأمین زیرساخت، تجهیز و توسعه شبکه راه‌های سطحی با کمترین آلودگی صوتی و هوا
<ul style="list-style-type: none"> - آموزش همگانی سیستم‌های مخابراتی و الکترونیکی 	<ul style="list-style-type: none"> • کاهش و حذف سفرهای شهری غیرضروری از طریق تأمین زیرساخت و تجهیز و توسعه ارتباطات

سیاست	راهبردها
<ul style="list-style-type: none"> - راهاندازی سیستم‌های شبکه هوشمند خریدوفروش (خرید در منزل) - ایجاد امکانات انجام امور اداری در مبدأ از طریق شبکه‌های اینترنتی - توسعه و ترویج استفاده از امکانات بانکداری الکترونیکی 	<p>مخابراتی و الکترونیکی</p>
<ul style="list-style-type: none"> - برنامه‌ریزی نحوه استقرار مراکز خرید محلی و منطقه‌ای به‌منظور توزیع متناسب و کارآمد این مراکز در سطح شهر - جانمایی عملکردهای عمده (بیمارستان، ادارات دولتی، دانشگاه و...) به‌صورت متناسب و متنوع در سطح شهر و جلوگیری از تجمع این عملکردها در مراکز و یا نقاطی خاص از شهر - طراحی محدوده طرح ترافیک در مراکز تجاری شهر برای جلوگیری از ورود وسایل نقلیه شخصی 	<ul style="list-style-type: none"> • برنامه‌ریزی صحیح الگوی کاربری شهری به‌منظور ساماندهی و کاهش سفرهای درون‌شهری
<ul style="list-style-type: none"> - استفاده از مبانی طرح سیال در تهیه طرح جامع که یکی از ویژگی‌های آن، پاسخگویی به حداکثر تمایلات مردم است - تدوین و اجرای ضوابط و مقررات در راستای تشکیل شوراهای محلی و تشکلهای غیردولتی NGO - ایجاد و توسعه فضاهای عمومی در سطح مناطق و محلات (فرهنگسراها، مجموعه‌های ورزشی، تفریحی، محلی و...) به‌منظور افزایش برخورد و تعامل اجتماعی میان مردم و نمایندگان محلی - پیش‌بینی فضاهای برگزاری گردهمایی محلی برای نظرخواهی و اطلاع‌رسانی متخصصان، برنامه ریزان و تصمیم گیران به مردم (پیش‌بینی مکان برگزاری جلسات در فضاهای عمومی مانند پارک‌ها، مساجد، کتابخانه‌ها، فرهنگسراها و ...) - استفاده از امکانات ارتباط راه دور(اینترنت، تابلوهای الکترونیکی اعلانات و...) به‌منظور ارتقاء آگاهی عمومی در زمینه اهداف، برنامه‌ها و پیشرفت‌های اجرایی طرح‌های توسعه و عمران شهری 	<ul style="list-style-type: none"> • جلب مشارکت مردمی در فرآیندهای برنامه‌ریزی و اجرای طرح‌های توسعه و عمران شهری
مهم‌ترین مضامین راهبردی رشت در حوزه پسماند	
<ul style="list-style-type: none"> - اجرای طرح تفکیک از مبدأ زباله - توسعه طرح‌ها و پروژه‌های بازیافت و افزایش سرمایه‌گذاری در این بخش - جمع‌آوری و انتقال زباله‌های شهری به روش مکانیزه - طراحی و احداث ایستگاه‌های انتقال به‌منظور نگهداری موقت زباله در شرایط کاملاً ایمن و بهداشتی - نظارت فنی بر انجام دفن بهداشتی زباله - امکان‌سنجی استفاده از روش‌های نوین دفع زباله‌های شهری - آموزش عمومی و ترویج فرهنگ مشارکت مردمی در تمامی مراحل سیستم مدیریت مواد زائد جامد شهری - تغییر الگوی مصرف باهدف کاهش استفاده از مواد خام و کاهش میزان تولید زباله بر مبنای استفاده بهینه از مواد و انرژی - در نظر گرفتن تمهیداتی به‌منظور دفع ایمن زائدات بیمارستانی و صنعتی 	<ul style="list-style-type: none"> • اصلاح و بازنگری در سیستم مدیریت زباله شهری
مهم‌ترین مضامین راهبردی شهر رشت در حوزه محیط‌زیست	
<ul style="list-style-type: none"> - زون‌بندی زیستگاه‌های طبیعی به‌منظور تعیین محدوده کاربری‌های ممکن و مجاز - ممانعت از انجام فعالیت‌های تخریبی و آلاینده در زیستگاه‌ها - طراحی و اجرای پروژه‌های توسعه گردشگری اکولوژیکی بر مبنای - معیارهای زیست‌محیطی - استقرار مناسب کاربری‌های مرتبط با جهانگردی متناسب با قابلیت‌های محیط طبیعی - مدیریت دفع اصولی فاضلاب اراضی زراعی، ترویج استفاده از روش‌های بیولوژیک به‌جای سموم شیمیایی 	<ul style="list-style-type: none"> • برنامه‌ریزی مدیریت بهره‌برداری از مناطق • بهره‌گیری از جاذبه‌های طبیعی مناطق اکولوژیکی در راستای توسعه • اکو توریسم بر مبنای ضوابط زیست‌محیطی • حفاظت از اراضی زراعی به‌ویژه اراضی مرغوب و درجه یک • اصلاح ساختار فعالیت صنایع و معادن باهدف ایجاد تعامل با محیط‌زیست
<ul style="list-style-type: none"> - ممانعت از تخریب و تغییر کاربری اراضی زراعی موجود، مراتع و جنگل‌ها - مدیریت دفع اصولی فاضلاب واحدهای دامداری و مرغداری - مکان‌یابی مناسب و هم‌جواری اصولی صنایع سازگار با یکدیگر - استقرار سیستم مدیریت محیط‌زیست برای تمامی واحدهای صنعتی و شهرک صنعتی - انتقال واحدهای صنعتی آلاینده به شهرک صنعتی - تعیین حریم حفاظت کمی و کیفی منابع آب - جلوگیری از تخلیه فاضلاب شهری، صنعتی و کشاورزی به رودخانه‌ها - ممانعت از تخلیه و انباشت زباله شهری در حاشیه رودخانه‌ها 	<ul style="list-style-type: none"> • احیاء و ساماندهی وضعیت اکولوژیکی و بیولوژیکی • رودخانه‌ها، مسیل‌ها، آبگیرها و حفاظت از سفره‌های آب زیرزمینی • اصلاح و بازنگری در سیستم مدیریت زباله شهری
<ul style="list-style-type: none"> - ایجاد کمیته گردشگری - طراحی و اجرای پروژه‌های توسعه گردشگری اکولوژیکی (طبیعت‌گردی) بر مبنای معیارهای زیست‌محیطی - برنامه‌ریزی نحوه استقرار کاربری‌های مرتبط با جهانگردی (واحدهای اقامتی، پذیرایی، تفریحی و...) متناسب باقابلیت‌های محیط و استانداردهای زیست‌محیطی - بهره‌گیری از مشارکت اهالی بومی منطقه در طرح‌های گردشگری 	<ul style="list-style-type: none"> • بهره‌گیری از جاذبه‌های طبیعی مناطق اکولوژیکی در راستای توسعه اکو توریسم بر مبنای ضوابط زیست‌محیطی
<ul style="list-style-type: none"> - مکان‌یابی مناسب و هم‌جواری اصولی صنایع سازگار با یکدیگر - طراحی و استقرار سیستم مدیریت محیط‌زیست برای تمامی واحدهای صنعتی و شهرک صنعتی - انتقال واحدهای صنعتی آلاینده به محدوده تعیین‌شده شهرک صنعتی با هدف کاهش مشکلات مرتبط با تداخل عملکردی شهر و صنعت - استقرار واحدهای صنعتی بر اساس معیارها و ضوابط حفاظت از محیط‌زیست - نظارت بر فعالیت واحدهای صنعتی مستقر در شهر و شهرک صنعتی 	<ul style="list-style-type: none"> • اصلاح ساختار فعالیت صنایع و معادن با هدف ایجاد تعامل با محیط‌زیست (توسعه صنعتی و معدنی پایدار)

سیاست	راهبردها
<ul style="list-style-type: none"> - پایش جامع (مداوم یا متناوب) فرآیندها و خروجی‌های صنایع و کارگاه‌های تولیدی - نظارت بر بهره‌برداری از معادن و منابع طبیعی 	<ul style="list-style-type: none"> • احیاء و ساماندهی وضعیت اکولوژیکی و بیولوژیکی رودخانه‌ها، مسیل‌ها، آبگیرهای طبیعی و حفاظت از سفره‌های آب زیرزمینی
<ul style="list-style-type: none"> - تعیین حریم حفاظت کمی و کیفی منابع آبی - ممانعت از تخلیه مستقیم فاضلاب خام تولیدی شهری، صنعتی و کشاورزی به منابع آب سطحی و زیرزمینی - نظارت بر نحوه جمع‌آوری و دفع فاضلاب‌های تولیدی در شهر صنعتی و طراحی سیستم اصولی تصفیه فاضلاب و ممانعت از تخلیه فاضلاب خام شهر صنعتی به رودخانه‌ها - ممانعت از تخلیه و تلنبار زباله‌های شهر در حواشی رودخانه‌ها - برنامه‌ریزی به‌منظور افزایش سطح آگاهی عمومی در استفاده بهینه از منابع آب سطحی و زیرزمینی و تغییر الگوی مصرف در فعالیت‌های شهری، صنعتی و زراعی - اتخاذ تدابیر لازم برای استفاده از پساب‌های تصفیه‌شده شهری، صنعتی و زراعی با هدف کاهش بهره‌برداری از منابع آبی موجود 	<ul style="list-style-type: none"> • برنامه‌ریزی جهات توسعه و گسترش شهر متناسب با امکانات و ظرفیت‌های موجود و معیارهای زیست‌محیطی
<ul style="list-style-type: none"> - جلوگیری از جهت‌گیری توسعه کالبدی و ساخت‌وساز به سمت اراضی باتلاقی و استفاده از این اراضی در جهت احداث پارک و فضای سبز - هدایت توسعه شهر به سمت مناطق مرتفع‌تر و دارای خاک مقاوم - توسعه عمودی شهر در جهت حفظ منابع خاک و جلوگیری از تخریب این منابع - ارائه تسهیلات لازم جهت انبوه‌سازی به بخش خصوصی در مناطق پیش‌بینی‌شده 	<ul style="list-style-type: none"> • برنامه‌ریزی به‌منظور کنترل و کاهش پیامدهای مخرب ناشی از سوانح و بلایای طبیعی
<ul style="list-style-type: none"> - شناخت و تعیین محدوده‌های تهدیدکننده و خطرناک (خطر سیل، زلزله و ...) - رعایت حریم رودخانه‌ها به‌منظور فاصله گرفتن ساخت‌وسازهای شهری از مناطق و پهنه‌های سیل گیر - برنامه‌ریزی و تدوین ضوابط تراکم ساختمانی و جمعیتی بر اساس مطالعات دقیق مقاومت و ایمنی در برابر زلزله و سایر سوانح طبیعی - ایجاد و تجهیز واحدهای امداد و نجات و مقابله با سوانح (آتش‌نشانی، فوریت‌های پزشکی و ...) در کلیه نقاط شهر - تدارک فضاهای باز به شکل پارک‌ها، میادین، باغ‌ها و ... حداقل به مساحت ۲۰۰۰ مترمربع در شهر برای اقامت بعد از سوانح (زلزله، سیل و ...) 	<ul style="list-style-type: none"> • محیط‌زیست‌گرایی
<ul style="list-style-type: none"> - نظارت بر حفظ محیط‌زیست در فعالیت‌های اقتصادی - احداث پارک، ایجاد فضای سبز و کمربند سبز حاشیه خیابان‌ها و درختکاری در معابر - افزایش آگاهی‌های زیست‌محیطی و شیوه‌های حل مسائل مربوط به بخش خصوصی - توسعه برنامه‌های منطقه‌ای برای پایداری محیط‌زیست - ارائه مشاوره به بخش‌های مختلف محیط‌زیستی - ساماندهی فضایی فعالیت‌ها و استقرار جمعیت شهری رشت با رعایت ملاحظات زیست‌محیطی 	<ul style="list-style-type: none"> • مدیریت واحد شهری
<ul style="list-style-type: none"> • مهم‌ترین مضامین راهبردی رشت در حوزه مدیریت منابع 	
<ul style="list-style-type: none"> - شناسایی سازمان‌های معین شهرداری برای ارتقای سلامت، اوقات فراغت و فعالیت‌های فرهنگی - ایجاد ساختار هماهنگ در امور شهری - عضویت شهرداری رشت در کمیسیون‌ها، کارگروه‌ها و کمیته‌های مرتبط شهری در سطح استان - استفاده از نوآوری مدیریتی در شهر رشت - شناسایی سازمان‌های معین شهرداری برای ارتقای سلامت، اوقات فراغت و فعالیت‌های فرهنگی - ایجاد ساختار هماهنگ در امور شهری - تدوین طرحی در جهت محور قرار دادن شهرداری در امور 	<ul style="list-style-type: none"> • توسعه کالبدی اجتماعی با رویکرد جلب مشارکت مردمی و به‌منظور ارتقای کیفیت سکونت و زندگی شهری
<ul style="list-style-type: none"> - جلوگیری از جهت‌گیری توسعه کالبدی و ساخت‌وساز به سمت اراضی باتلاقی و استفاده از این اراضی در جهت احداث پارک و فضای سبز - هدایت توسعه شهر به سمت مناطق مرتفع‌تر و دارای خاک مقاوم - توسعه عمودی شهر در جهت حفظ منابع خاک و جلوگیری از تخریب این منابع - ارائه تسهیلات لازم جهت انبوه‌سازی به بخش خصوصی در مناطق پیش‌بینی‌شده 	<ul style="list-style-type: none"> • توسعه کالبدی اجتماعی با رویکرد جلب مشارکت مردمی و به‌منظور ارتقای کیفیت سکونت و زندگی شهری
<ul style="list-style-type: none"> - ایجاد یک ساختار منسجم کالبدی - بهسازی، نوسازی و باززنده‌سازی بافت‌های تاریخی فرسوده و مسأله‌دار شهری - ساماندهی سیما و منظر شهری - دستیابی به الگوی بهینه استقرار کاربری و عملکردهای شهری - فراهم‌سازی زمینه مشارکت جوامع محلی، قومی و فرهنگی در فرایندهای تصمیم‌سازی، - تصمیم‌گیری و نظارت بر طرح‌ها و پروژه‌های توسعه و عمران شهری 	<ul style="list-style-type: none"> • تمرکززدایی و تغییر ساختار تک‌هسته‌ای از طریق جابه‌جایی تدریجی ادارات دولتی و دفاتر خصوصی از مرکز شهر به اطراف
<ul style="list-style-type: none"> - عدم استقرار کاربری‌های تجاری جدید عمده در محدوده‌های مرکز شهر (کاربری‌های شهری و فراشهری) - عدم استقرار کاربری‌های جدید درمانی، فرهنگی، هنری عمده در مرکز شهر (کاربری‌های شهری فراشهری) - عدم استقرار کاربری‌های جدید اداری در مرکز شهر - شناسایی و برنامه‌ریزی محدوده‌های خارج از هسته‌های مرکزی شهر جهت استقرار کاربری‌ها نامناسب - برنامه‌ریزی به‌منظور هدایت و توسعه کاربری‌های شهری و فراشهری در محدوده‌های پیش‌بینی‌شده (پهنه‌ها و قطب‌های جهانگردی، آموزشی، درمانی و ...) 	

سیاست	راهبردها
<ul style="list-style-type: none"> - تدوین سیاست‌های تشویقی برای مالکان اراضی بایر داخل و پیرامون بافت برای ایجاد ابنیه چند عملکردی - تدوین ضوابط و مقررات به‌منظور جلوگیری از تغییر کاربری از مسکونی به سایر کاربری‌ها در محدوده‌های مرکزی - تدوین سیاست‌های تشویقی برای تجمیع قطعات - طراحی مبادی ورودی جدید به بازار به‌منظور کاهش ازدحام ناشی از آمدوشد به این محدوده - تدوین ضوابط و مقررات به‌منظور انتقال کاربری‌های مزاحم از محدوده مرکزی و ایجاد فضاهای باز در این محدوده 	<ul style="list-style-type: none"> • احیاء و باززنده‌سازی بافت‌های تاریخی هم به لحاظ جاذبه‌های گردشگری و هم به لحاظ بارگذاری جمعیتی
<ul style="list-style-type: none"> - شناسایی و حفظ بناهای باارزش معماری - اجرای طرح‌های مقاوم‌سازی در بناها و بافته‌های تاریخی - تعیین کاربری‌های مناسب که بتواند به اقتصاد زمین هم پاسخگو باشد 	<ul style="list-style-type: none"> • جلوگیری از فرسودگی بافت تاریخی
<ul style="list-style-type: none"> - ایجاد پیوند فضایی میان بافت تاریخی و بافت نوساز از طریق ابزارهایی چون ایجاد عملکردهای فرامنطقه‌ای، طراحی مناسب شبکه دسترسی و الگوی بهینه استقرار کاربری‌ها - اصلاح معابر و زیرساخت‌های شهری در محلات قدیمی - تأمین تأسیسات و تجهیزات شهر متناسب با بافت تاریخی - تدوین برنامه‌ها و طرح‌های کوچک و اجرایی جهت تقویت و تجهیز فضاهای و بناهای ارزشمند و با هویت 	<ul style="list-style-type: none"> • ساماندهی سکونت‌گاه‌های غیرمتعارف و بافت‌های مسئله‌دار با رویکرد توانمندسازی و بهسازی این بافت‌ها
<ul style="list-style-type: none"> - تخصیص فضا و امکانات زیربنایی جهت استقرار مشاغل مولد در سکونت‌گاه‌های اقشار کم‌درآمد به‌منظور کاهش نابرابری‌های اجتماعی در این بافت‌ها - طراحی معابر و شبکه دسترسی و تأمین خدمات شهری به‌منظور برخورداری ساکنان بافت‌ها از سرانه‌های متناسب با توان ساکنین به‌جای رعایت کور استاندارد شهری - تدوین قوانین و نظارت بر اجرای آن‌ها به‌منظور پیشگیری از گسترش بدون برنامه شهر و ایجاد سکونت‌گاه‌های غیررسمی - بهره‌وری از فضاهای قابل بازیافت مانند اضافه‌افزای معابر برای تأمین خدمات 	<ul style="list-style-type: none"> • توجه به اصول طراحی شهری و زیباشناختی در کالبد شهر
<ul style="list-style-type: none"> - توجه به رعایت خط آسمان در ساختمان‌های جدیدالاحداث - ایجاد فضاهای مسقف مانند رواق در حاشیه خیابان‌های جدیدالاحداث با توجه به وضعیت اقلیمی و بارندگی - حفظ و تقویت نشانه‌ها و عناصر هویت‌ساز شهر - حفظ بدنه‌های تاریخی بافت قدیم - توسعه مبلمان شهری با توجه به ویژگی‌های بافت کالبدی منطقه از نظر قدمت، عملکرد غالب منطقه، طبقات اجتماعی ساکن و ... - تهیه طرح تفصیلی ساماندهی نماها و سیمای شهری 	<ul style="list-style-type: none"> • استفاده از زمین‌های بایر، بکر و حرائم موجود
<ul style="list-style-type: none"> - حفظ و آزادسازی حریم رودخانه و احداث فضای سبز عمومی در این حریم‌ها - آزادسازی اراضی واقع در حریم مرداب به‌منظور احداث پارک و فضای سبز و برنامه‌ریزی برای استفاده بهینه از جاذبه‌های گردشگری طبیعی آن - رعایت حریم برق و کانال در احداث معابر - حفظ حریم فرودگاه و احداث پارک و فضای سبز عمومی در این محدوده - برنامه‌ریزی صحیح در جهت بهره‌وری از جنگل‌های اطراف شهر برای توسعه گردشگری طبیعی 	<ul style="list-style-type: none"> • مکان‌یابی و برنامه‌ریزی عملکردهای اصلی و پهنه‌های عمده کاربری در یک الگوی متعادل و منسجم از ساختار فضایی شهر
<ul style="list-style-type: none"> - پهنه‌بندی مناسب شهر با توجه به ویژگی‌های موجود و با هدف ایجاد تعادل فضایی، اصلاح ناهمخوانی‌ها و انعطاف در بهره‌وری - مکان‌یابی و طراحی پهنه استقرار خدمات برتر آموزشی پژوهشی و شهرک علمی تحقیقاتی به‌منظور دستیابی به اهداف چشم‌انداز توسعه مبنی بر ارائه خدمات برتر و دانش‌پایه - مکان‌یابی پهنه‌ها و محورهای استقرار خدمات جهانگردی پذیرایی به‌منظور استفاده بهینه از جاذبه‌های طبیعی و تاریخی شهر و منطقه - توسعه و تجهیز مراکز ارائه خدمات تخصصی درمانی به‌منظور تقویت نقش شهر به‌عنوان ارائه‌دهنده خدمات برتر درمانی در سطح منطقه‌ای و ملی (تأمین امکانات دسترسی شهری و فراشهری، انتقال کاربری‌های ناسازگار از محورهای تجمع خدمات درمانی، پیش‌بینی فضا برای امکانات توسعه آتی) 	<ul style="list-style-type: none"> • توزیع متعادل کاربری‌های دارای عملکرد شهری، منطقه‌ای و محلی با توجه به نیاز جمعیت، شبکه دسترسی و اصول سازگاری و تناسب کاربری‌ها
<ul style="list-style-type: none"> - تقویت نقش بازار به‌عنوان مرکز اصلی و درجه‌یک تجاری شهر از طریق انتقال کاربری‌های مزاحم و آلوده‌زا به خارج از این بافت - مکان‌یابی مراکز و هسته‌های درجه‌دو و سه با عملکرد منطقه‌ای و محلی به‌منظور تمرکززدایی از هسته بازار و توزیع متعادل خدمات تجاری در سطح شهر - مکان‌یابی مراکز کوچک تجاری خدماتی در سطح محلات به‌منظور تأمین نیازهای روزمره ساکنین (بازار روز، بازارچه هفتگی و ...) - تأمین و توسعه فضاهای فراغتی، تفریحی، فرهنگی و خدمات شهری برای تمام گروه‌های درآمدی - پیش‌بینی فضاهای باز عمومی با عملکرد شهری، منطقه‌ای و محلی به‌منظور استفاده بهینه از امکانات طبیعی شهر و تأمین سرانه استاندارد فضای سبز برای کلیه ساکنین شهر - انتقال صنایع آلاینده و مزاحم به شهرک صنعتی - مکان‌یابی واحدهای کوچک و غیر آلاینده تولیدی در مراکز و محورهای اصلی تجاری خدماتی (واحدهای کوچک پارچه‌بافی و تولید پوشاک، تولید دکوراسیون چوبی، تهیه و تولید مواد غذایی سنتی و محلی و...) - مکان‌یابی مجموعه‌های کوچک کشت و صنعت در بافت‌های روستایی پیوسته به شهر (تولید صنایع دستی چوبی، بافت فرش و گلیم، شیرینی‌جات و ترشیجات محلی و ...) 	<ul style="list-style-type: none"> • استفاده بهینه از فضا و برنامه‌ریزی نحوه استقرار کاربری‌ها متناسب با ظرفیت قابل تحمل محیط
<ul style="list-style-type: none"> - بازیافت فضا و استفاده مجدد از فضاهای بلااستفاده و یا در حال تخریب - توجه به اصول اختلاط کاربری‌ها به‌منظور استفاده چندمنظوره از فضاها - حفظ و احیای فضای سبز طبیعی و بافت‌های واجد ارزش تاریخی و جلوگیری از تغییر کاربری آن‌ها - تغییر کاربری بناهای واجد ارزش تاریخی به کاربری‌های فرهنگی و گردشگری (موزه، هتل، رستوران سنتی و...) 	

سیاست	راهبردها
<ul style="list-style-type: none"> - افزایش تراکم بر اساس مطالعات دقیق در زمینه ظرفیت جمعیت‌پذیری و ظرفیت قابل تحمل محیط 	
<ul style="list-style-type: none"> - استفاده از مبانی طرح سیال در تهیه طرح جامع که یکی از ویژگی‌های آن، پاسخگویی به حداکثر تمایلات مردم است - تدوین و اجرای ضوابط و مقررات در راستای تشکیل شوراهای محلی و تشکلهای غیردولتی (NGO) - ایجاد و توسعه فضاهای عمومی در سطح مناطق و محلات (فرهنگسراها، مجموعه‌های ورزشی، تفریحی، محلی و ...) به منظور افزایش برخورد و تعامل اجتماعی میان مردم و نمایندگان محلی - پیش‌بینی فضاهای برگزاری گردهمایی محلی برای نظرخواهی و اطلاع‌رسانی متخصصان، - برنامه ریزان و تصمیم گیران به مردم (پیش‌بینی مکان برگزاری جلسات در فضاهای عمومی مانند پارک‌ها، مساجد، کتابخانه‌ها، فرهنگسراها و ...) - استفاده از امکانات ارتباط راه دور (اینترنت، تابلوهای الکترونیکی اعلانات و ...) به منظور ارتقاء آگاهی عمومی در زمینه اهداف، برنامه‌ها و پیشرفت‌های اجرایی طرح‌های توسعه و عمران شهری 	<ul style="list-style-type: none"> • جلب مشارکت مردمی در فرآیندهای برنامه‌ریزی و اجرای طرح‌های توسعه و عمران شهری
<ul style="list-style-type: none"> - مکان‌یابی مجموعه‌های کوچک کشت و صنعت در پهنه شمال و شمال غربی شهر (محدوده بین جاده‌های انزلی، پیر بازار و جیره ده) به منظور حفظ اراضی زراعی - برنامه‌ریزی استقرار صنایع کوچک برنج‌کوبی، آردسازی، تولید و فراوری محصولات لبنی و گوشتی، تولید کنسرو و پودر ماهی در اطراف اراضی دام‌پروری و استخرهای پرورش ماهی واقع در جنوب و جنوب غربی شهر - هدایت و ساماندهی استقرار واحدهای بزرگ تولید مواد غذایی و آشامیدنی مانند نوشابه‌سازی، تولید آبمیوه و کنسراتره، کنسروسازی و ... در شهر صنعتی و امتداد جاده قزوین 	<ul style="list-style-type: none"> • ایجاد قطب توسعه کشاورزی و صنایع تولید، تبدیل، فراوری و بسته‌بندی محصولات زراعی، دامی و شیلات در تعامل با مناطق روستایی اطراف شهر
<ul style="list-style-type: none"> - جلب سرمایه‌های داخلی و خارجی در ایجاد کارخانه‌ها تولید انواع محصولات الکتریکی خانگی، صنعتی و داری - جلب سرمایه‌گذاری در صنایع الکترونیک شامل تولید قطعات کامپیوتر، سیستم‌های صوتی، تصویری، ارتباطی و ... 	<ul style="list-style-type: none"> • توسعه صنایع محصولات الکتریکی با توجه به پیشینه شهر رشت در تولید این محصولات و ارزش‌افزوده و اشتغال‌زایی بالای این صنایع
<ul style="list-style-type: none"> - جلب بخش خصوصی و دولتی به سرمایه‌گذاری در صنایع سنگین در شهر صنعتی رشت - تجهیز امکانات و زیرساخت‌های شهر صنعتی رشت به منظور ایجاد و گسترش صنایع سنگین و آلوده زا 	<ul style="list-style-type: none"> • توسعه صنایع تولید محصولات فلزی و ماشین‌آلات کشاورزی و صنعتی با هدف تأمین نیازهای بخش کشاورزی و صنعت استان گیلان و شهر رشت
<ul style="list-style-type: none"> - جلب سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و حذف تنگناها و مشکلات ناشی از بروکراسی اداری - ایجاد بستر مناسب و تدوین قوانینی برای جلب مشارکت بخش خصوصی در امر ساخت‌وساز در زمینه‌های آموزشی فرهنگی هنری ورزشی و ... - تشکیل کمیته‌ای فعال و کارا برای بررسی مشارکت سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در عمران شهری - تأکید اساسی بر روشن ساختن حقوق شهروندی و رعایت حقوق شهروندان در تمامی رده‌های مدیریت شهری - تصویب قوانین تشویقی جهت جلب مشارکت مردمی برای ساخت‌وسازهای ورزشی و آموزشی و ساماندهی بافت‌های فرسوده شهر - ایجاد حس مسئولیت شهروندان از طریق شوراهای محله - تدوین برنامه‌هایی در جهت ایجاد انگیزه مشارکت شهروندان در طرح‌های شهری - زمینه‌سازی به منظور ارتقاء آگاهی عمومی از قوانین شهری - استفاده از اوراق مشارکت سرمایه‌گذاری به منظور جلب مشارکت مالی شهروندان در طرح‌ها و پروژه‌های شهری - ایجاد زمینه انطباق طرح‌های شهری با تمایلات مردمی در مرحله اجرا، از طریق اعطای اختیارات به دستگاه‌های اجرایی 	<ul style="list-style-type: none"> • ارتقاء نقش شهروندان در مدیریت شهری
<ul style="list-style-type: none"> - ادغام و یا حذف سازمان‌ها و شرکت‌های دولتی موازی با اختیارات و مسئولیت‌های مشترک و متداخل - ایجاد هماهنگی لازم بین سازمان‌ها و نهادهای دولتی و بخصوص شرکت‌های آب و برق و گاز و مخابرات با شهرداری - ایجاد سلسله‌مراتب افقی نهادهای اجرایی شهری با سازمان‌های دولتی - ایجاد هماهنگی بین سطوح مدیریتی و نهادهای اجرایی - هماهنگی میان ارگان‌های دولتی و شهرداری به منظور جلوگیری از تداخل تصمیم‌گیری و تغییر کاربری اراضی برخلاف سیاست‌های شهری 	<ul style="list-style-type: none"> • تشکیل ستاد هماهنگی طرح‌ها
<ul style="list-style-type: none"> - واگذاری اختیارات و مسئولیت‌های مدیریت واحد شهری به شهرداری و مشارکت دولت و شورای شهر از طریق ارائه راهبرد و نظارت بر مدیریت شهری در راستای کارآمد شدن شهرداری - واگذاری تدریجی بخش‌هایی از خدمات دولتی مربوط به شهر نظیر آب برق مخابرات و مراکز درمانی و بهداشتی و ... به شهرداری - تنوع‌بخشی به منابع مالی و ایجاد منابع مالی جدید متناسب با خدمات شهری و بازنگری در نحوه وصول درآمدهای شهرداری - تدوین و توسعه ضوابط و مقررات در خصوص افزایش اختیارات شهرداری در تصمیم‌گیری و اجرا - افزایش اختیارات قانونی برای برخورد قاطعانه با متخلفین ساخت‌وساز - تجهیز شهرداری به ادوات و امکانات مناسب در مقابله با سوانح طبیعی مرتبط با ویژگی‌های طبیعی شهر رشت (خطر سیل، زلزله و ...) - محدود نمودن اختیارات کمیسیون ماده پنج در اعمال تغییرات بر روی طرح‌های شهری - به‌روز نمودن قوانین شهرداری - آموزش و ارتقاء سطح آگاهی مردم از طریق رسانه‌های جمعی، به منظور جلب حمایت‌های مردمی و کاهش هزینه‌ها 	<ul style="list-style-type: none"> • ارتقاء نقش شهرداری در مدیریت شهری
<ul style="list-style-type: none"> - توجه و اجرای اصل شایسته‌سالاری در سازمان‌دهی مدیریت شهری در تمامی سطوح آن با رویکرد بهره‌گیری از نیروهای متخصص و کارآمد - تخصیص منابع درآمدی پایدار به شهرداری - تأکید بر راهبردی و اجرایی بودن طرح‌ها و برنامه‌های شهری تهیه‌شده توسط مشاوران طرف قرارداد - استفاده از تجارب کشورهای پیشرفته در امور مدیریتی به‌خصوص حذف دستگاه‌های موازی - رفع نواقص و ابهامات قوانین و مقررات شهری - افزایش اختیارات شورای شهر - برگزاری کارگاه‌های تخصصی آموزشی به منظور افزایش سطح آگاهی اعضای شوراهای محلی 	<ul style="list-style-type: none"> • ارتقاء و تقویت نقش مدیریت شهری

سیاست	راهبردها
<ul style="list-style-type: none"> - تدوین ضوابط و راه‌کارهایی در جهت افزایش تبادل نظر و ارتباط تنگاتنگ شورای شهر و شوراهای محلات - تبیین و تدقیق نقش شورای شهر در ساختار مدیریت شهری و حوزه وظایف و اختیارات این شورا در ارتباط با شهرداری به‌عنوان اصلی‌ترین نهاد شهری 	<ul style="list-style-type: none"> • برنامه‌ریزی جهت کاهش مسائل و مشکلات مربوط به حریم و پیرامون شهر
<ul style="list-style-type: none"> - تدوین و اجرای ضوابط و مقررات مربوط به حریم شهر - مشخص نمودن برنامه‌های عمرانی مرتبط با حریم شهر و وضعیت اراضی و روستاهای واقع در حریم - مشخص بودن ضوابط مرتبط به تفکیک اراضی واقع در حریم شهر - مشخص بودن برنامه تملک اراضی برای طرح‌های شهری - استفاده از نتایج مطالعات حوزه نفوذ انجام‌گرفته توسط مشاور 	<ul style="list-style-type: none"> • تعیین و تبیین جایگاه برنامه‌های توسعه و عمران
<ul style="list-style-type: none"> - تطابق و هماهنگی میان طرح‌های توسعه و عمران با بعد زمانی برنامه‌های عمرانی ملی و کالبدی - تدوین ضوابطی در جهت افزایش نقش و اهمیت طرح‌های توسعه و عمران در دستگاه‌های اجرایی، به‌عنوان یک سند برنامه‌ای - استفاده از روش‌های نوین برنامه‌ریزی و ارزیابی در تهیه طرح‌های توسعه و عمران شهری به‌منظور تسریع در فرایند تهیه طرح و دستیابی به نتایج راهبردی و عملی - تهیه طرح‌های میان‌مدت توسط شهرداری در راستای تحقق اهداف طرح‌های توسعه عمران 	<ul style="list-style-type: none"> • تقویت سازمان‌های اجرایی
<ul style="list-style-type: none"> - نظارت و مشارکت سازمان اجرایی طرح بر تهیه، تصویب و نظارت و احاطه بر تمامی اهداف طرح - داشتن اختیار و قدرت در تجهیز و هماهنگی منابع انسانی و مادی - تقویت نقش مدیریت شهرسازی در شهرداری‌ها - ارتباط میان مدیریت فضای سبز و اداره پارک‌ها و زیباسازی با مدیریت شهرسازی 	<ul style="list-style-type: none"> • مشارکت مردم در اجرای طرح
<ul style="list-style-type: none"> - ارتقاء سطح آگاهی عمومی با استفاده از رسانه‌های جمعی به‌منظور جلب مشارکت مردم در ساخت کاربری‌های فرهنگی، آموزشی، درمانی عام‌المنفعه - مشارکت بخش خصوصی و شهرداری در نوسازی اراضی متعلق به شهرداری بر اساس طرح توسعه و عمران 	<ul style="list-style-type: none"> • تأمین منابع مالی شهرداری‌ها
<ul style="list-style-type: none"> - تهیه برنامه‌های میان‌مدت توسط شهرداری در راستای تحقق طرح‌های توسعه و عمران - هم‌آهنگی سیستم برنامه‌ریزی شهری با سیستم تدوین بودجه کشور - انعکاس مسائل مالی طرح‌ها در بودجه عمومی کشور - پیش‌بینی منابع ثابت و پایدار در درآمدهای شهرداری - برآورد هزینه‌های مربوط به پروژه‌های طرح مشاور مطابق با توان اقتصادی شهر 	<ul style="list-style-type: none"> • آموزش نیروی انسانی
<ul style="list-style-type: none"> - تعیین کادر متخصص و آگاه برای نظارت بر طرح‌های توسعه و عمران - افزایش توان فنی در جهت پیاده کردن طرح - استفاده از خدمات مرحله سوم قراردادهای تیپ ۱۲، برای جلب مشارکت مشاوران طرح برای نظارت بر اجرای طرح 	<ul style="list-style-type: none"> • کاهش و حذف سفرهای شهری غیرضروری از طریق تأمین زیرساخت و تجهیز و توسعه ارتباطات مخابراتی و الکترونیکی
<ul style="list-style-type: none"> - آموزش همگانی سیستم‌های مخابراتی و الکترونیکی - راه‌اندازی سیستم‌های شبکه هوشمند خریدوفروش (خرید در منزل) - ایجاد امکانات انجام امور اداری در مبدأ از طریق شبکه‌های اینترنتی - توسعه و ترویج استفاده از امکانات بانکداری الکترونیکی 	<ul style="list-style-type: none"> • توسعه بازرگانی شهر رشت به‌عنوان یکی از مراکز اصلی ترانزیت کالا در مسیر بین‌المللی شمال جنوب کشور
<ul style="list-style-type: none"> - تقویت شبکه حمل‌ونقل زمینی، ریلی و هوایی شهر رشت در ارتباط با سایر نقاط استان و کشور به‌منظور - جمع‌آوری و توزیع کالاهای استانی و ملی در سطح ملی و بین‌المللی - تقویت محور تهران قزوین رشت انزلی به‌عنوان محور بازرگانی خارجی و ... - تأمین خدمات مالی و ارتباطی به‌منظور توسعه نقش بازرگانی: ایجاد تالار بورس، ایجاد بازار مشترک بین‌المللی، تقویت بازار ارزی و خدماتی مالی مرتبط و گسترش خدمات پیشرفته تجارت الکترونیک 	<ul style="list-style-type: none"> • تجهیز خدمات درمانی با هدف ارائه خدمات تخصصی و فوق تخصصی در سطح منطقه
<ul style="list-style-type: none"> - ساماندهی مراکز تجمع خدمات درمانی شهر رشت از جمله محور شهید نامجو با هدف ارائه انواع خدمات درمانی (بیمارستان، کلینیک، رادیولوژی، فیزیوتراپی و ...) به متقاضیان این خدمات در سطح استان و منطقه و کشورهای هم‌مرز شمالی - تجهیز بیمارستان‌ها و مراکز درمانی موجود به مراکز تحقیقاتی، ابزار مدرن پزشکی و نیروی متخصص در رشته‌های گوناگون علوم پزشکی 	

۲-۵- تحلیل و بررسی برنامه‌های راهبردی پیشین شهر و شهرداری رشت

در این بخش به منظور مروری بر تجربه نخست شهر رشت در تدوین برنامه راهبردی- عملیاتی، مروری بر برنامه تدوینی دانشگاه شریف صورت خواهد گرفت، لازم به ذکر است که این برنامه تصویب قرار نشده است و تنها به منظور مرور مورد بررسی قرار گرفته است. در مجموع می‌توان اینگونه بیان کرد که اسناد فرادست این طرح به صرف ضرورت انتخاب شده‌اند تا مضامین راهبردی آنها استخراج شود سپس در فرآیند چشم‌انداز سازی، نمونه‌های داخلی و خارجی از رویکردهای مطرح شده بیان گردیده که بر همین اساس نیز در مطالعات تحارب داخلی و خارجی برنامه راهبردی، شهرهایی انتخاب شده‌اند که این رویکردها در آنها اجرا و یا ارائه شده باشد.

در این برنامه راهبردی - عملیاتی اطلاعات اعم از مدیریتی، تاریخی، وضع موجود و ... به تفکیک مناطق و نواحی شهر جمع‌آوری شده‌اند و شهروندان با مشارکت از طریق پرسشنامه، الزامات و نیازهای خود را بیان کردند. البته که با توجه به تفاوت کدهای اقتصادی و فرهنگی هر یک از مناطق و نواحی شهر رشت این نیازسنجی به تفکیک این اصل تهیه شده است و در آخر تحلیل راهبردی SWOT ارائه شده به تفکیک مناطق و کارگروه‌های این برنامه است.

۲-۶- جمع‌بندی و تحلیل جهت‌گیری‌های راهبردی توسعه شهر رشت مستخرج از اسناد فرادست و

مرتبط

برنامه و طرح‌های توسعه همواره در جهت پیشبرد اهداف یک شهر که در والاترین آن بهبود کیفیت زندگی شهروندانش است امری مهم و تاثیرگذار به حساب می‌آید. نگاه یک‌جانبه و سطحی به پدیده پیچیده‌ای همچون شهر به‌طور حتم نه‌تنها راهگشای حل معضلات و چالش‌های شهری نخواهد شد، بلکه بیش از پیش بر آن‌ها خواهد افزود و شهر را به سوی بحران‌هایی سوق می‌دهد که در صورت عدم توجه و کنش به‌موقع حاصلی جز فاجعه در بر نخواهد داشت. چنانچه در زندگی شهری امروز به‌خصوص در شهرهای بزرگ شاهد بروز چنین بحران‌هایی هستیم، از بحران‌های زیست‌محیطی گرفته تا کاهش کیفیت زندگی در سطح شهر. شهر رشت به‌عنوان مرکز استان گیلان و همچنین یکی از قطب‌های مهم گردشگری که در ارتباط با استان‌های همجوار نقش ارتباطی و مواصلاتی نیز دارد، به‌همان اندازه که دارایی‌های ارزشمندی دارد، در معرض بحران‌های متعددی نیز هست، بحران‌هایی که برخی از آن‌ها با شدت بسیار میل به سوی فاجعه دارند که شاخص‌ترین آن‌ها مباحث زیست‌محیطی و آلودگی‌ها و تبعات حاصل از آن است.

در راستای تدوین برنامه راهبردی- عملیاتی شهر رشت در این سند با نگاهی جامع سعی بر آن بود که با تکیه بر نقش شهر در اسناد، دارایی‌ها، ضعف‌ها، پتانسیل‌ها و تهدیداتی که شهر رشت را تحت تاثیر مستقیم و غیرمستقیم قرار می‌دهند به بررسی اسناد و برنامه‌هایی پرداخته شود که زمینه‌ساز انجام دیگر مراحل تدوین برنامه هستند. در این راستا با یک دسته‌بندی کلان موارد زیر مورد بررسی قرار گرفتند:

- قوانین، مقررات و ضوابط ناظر بر توسعه شهری با تاکید بر قوانین زیست‌محیطی؛

• بررسی اسناد و برنامه‌های توسعه شهری با تاکید بر طرح جامع و تفصیلی که خود در سه سطح انجام شد:

➤ اسناد سطح ملی؛

➤ اسناد سطح منطقه‌ای؛

➤ اسناد سطح شهری: با در نظر گرفتن طرح جامع و تفصیلی به‌عنوان اسناد مرجع و سایر طرح‌ها

به‌عنوان اسنادی که یاری‌رسان امر توسعه شهری هستند.

• بررسی اسناد برنامه‌ای بخشی برای توسعه شهری با تاکید بر مباحث مربوط به ترافیک و محیط‌زیست

به‌عنوان مسائل اصلی که شهر رشت با آن‌ها روبه‌رو است.

• معرفی برنامه راهبردی - عملیاتی پیشین شهر رشت؛

• جمع‌بندی مباحث.

در جمع‌بندی گزارش ارائه شده به مروری بر نتیجه حاصل از بررسی ویژگی‌های مطالعه در هر یک از اسناد مطالعاتی و طرح‌های برنامه‌ریزی شهر رشت نیز در این گزارش پرداخته شده است. در این راستا اهمیت این موضوع که هر یک از طرح‌های توسعه باید قابلیت اجرایی داشته باشند و راهبردها و سیاست‌های خاص مطرح شده در هر طرح، باید بر این اساس سنجیده شوند که تا چه میزان توانایی تحقق را دارند. لازمه این امر، انجام برآورد واقعی از میزان منابع موجود برای اجرای طرح طی فرایند تهیه طرح است، که در این گزارش صرفاً به بررسی محتوایی هر یک از اسناد و طرح‌های برنامه‌ریزی در سطوح مختلف ملی، منطقه‌ای - ناحیه‌ای و شهری پرداخته شده است. در فرآیند بررسی هر کدام از این اسناد الگو و فرآیند برنامه‌ریزی شامل چشم‌انداز برنامه و همچنین اهداف، راهبردها، سیاست‌ها، برنامه‌ها و پروژه‌ها پرداخته و در بعد شناخت ویژگی‌های شهر؛ کمبودها، دارایی‌ها، تهدیدها و فرصت‌ها، همچنین نقش شهر در اسناد مورد مطالعه و الگوهای پیشنهادی، سناریوها و گزینه‌های احتمالی توسعه پرداخته شده است. در ادامه به ارائه خلاصه‌ای از اطلاعات گردآوری شده در این گزارش نیز پرداخته می‌شود. اجزای بنیادین و اساسی اسناد مورد مطالعه در این گزارش، اهداف و راهبردهای هر سند است که تشکیل‌دهنده ساختار اصلی برنامه‌ریزی آن‌هاست. در خصوص شهر رشت با دوراندیشی به وضعیت آتی شهرستان امکان تدقیق برنامه‌های اجرایی برای شهر فراهم شده است. موضوعاتی همچون:

• پایداری زیست‌محیطی؛

• اقتصاد متکی بر خود؛

• افزایش واحدهای درآمدزا با رونق گردشگری؛

• بافت‌های ارزشمند شهری؛

• توسعه درونزا شهر رشت؛

• اصلی‌ترین محورهای مورد تاکید در اسناد است.

جدول ۱۰- جمع‌بندی اهداف و راهبردهای اسناد مورد بررسی

اهداف	راهبردها
<p>➤ توسعه پایدار سکونتگاه‌ها و مدیریت خردمندان سرزمین</p> <p>➤ حفاظت فعال و بهره‌برداری خردمندان از منابع طبیعی و میراث انسانی منحصر به فرد</p> <p>➤ اقتصاد سبز- آبی، پویا، برون‌گرا، صادرات محور، رقابت‌پذیر و جهان- محلی شده</p> <p>➤ گردشگری بوم‌آورد، خلاق و مسئولیت‌پذیر، مبتنی بر همزیستی و هم‌افزایی جوامع محلی و میزبان</p> <p>➤ پایداری اجتماعی- فرهنگی (بر مبنای عدالت محوری، انسجام بخشی، تنوع طلبی، ارتقای کیفیت زندگی، سطح آزادی و حکومت مداری) برای ایجاد جامعه ای سالم و پرنشاط</p> <p>➤ نظام و محیط نهادی چندکنش‌گرانه، توسعه‌گرا و همکارانه</p> <p>➤ دستیابی به الگوی مناسب زیست‌پذیری یکپارچه سیستم فضایی مجموعه شهری</p> <p>➤ دستیابی به الگوی پایدار و یکپارچه رقابت‌پذیر سیستم فضایی مجموعه شهری رشت</p> <p>➤ دستیابی به الگوی مناسب افزایش پایداری محیطی فرایند توسعه فضایی</p> <p>➤ بهره‌برداری منطقی و خردمندان از منابع و قابلیت‌های طبیعی و انسانی با حفاظت از محیط زیست طبیعی و مصنوعات آن</p> <p>➤ تأمین و تقویت زیربناها (حمل‌ونقل، ارتباطات، سوخت، آب و انرژی)</p> <p>➤ حفظ، احیا و توسعه جنگل‌های شهرستان و جلوگیری از تخریب آن‌ها</p> <p>➤ توسعه و گسترش کمی و کیفی صنعت گردشگری</p> <p>➤ بهره‌برداری منطقی و خردمندان از منابع و قابلیت‌های طبیعی و انسانی با حفاظت از محیط زیست طبیعی و مصنوعات آن</p> <p>➤ دستیابی به توسعه شهری روستایی متوازن و متعادل و توزیع متعادل و متناسب جمعیت در سلسله مراتب جوامع شهری و روستایی شهرستان و استان</p> <p>➤ حفظ و حراست از جنگل‌ها، کنترل پساب‌های شهری و صنعتی و جلوگیری از آلودگی‌های آب‌های سطحی و زیرزمینی</p> <p>➤ بالابردن میزان ماندگاری تعداد گردشگران در شهر رشت و افزایش توانمندی منابع انسانی شهرداری رشت</p> <p>➤ بهبود شاخص امید به زندگی شهروندان و بهبود وضعیت کتابخوانی در شهروندان</p> <p>➤ افزایش تعداد کاربران الکترونیکی</p> <p>➤ افزایش سرانه فضای سبز و پارک‌ها و بهبود دیدگاه شهروندان در مورد میلمان شهری</p> <p>➤ رشد میزان سرمایه‌گذاری در امور شهری رشت و افزایش کارایی در انجام فعالیت‌های شهرداری</p> <p>➤ افزایش مکان‌های ورزشی، فرهنگی، مذهبی و تفریحی</p> <p>➤ افزایش استفاده شهروندان از وسایط نقلیه عمومی</p> <p>➤ دستیابی به الگوی بهینه استقرار کاربری و عملکرد های شهری</p> <p>➤ بهسازی، نوسازی و بازسازی بافت های تاریخی و مسئله دار شهری</p>	<p>• راهبردها</p> <p>➤ تنوع‌بخشی به اقتصاد متناسب با مزیت‌ها، قابلیت‌ها و تخصص‌های سرزمینی</p> <p>➤ تمرکززدایی و تغییر الگوی شبکه شهری سرزمین از تک مرکزی به شبکه چندمرکزی و چندسطحی</p> <p>➤ مدیریت یکپارچه و خردمندان پسماند و کاهش آلایندها</p> <p>➤ گسترش همکاری و مشارکت منطقه‌ای به منظور کاهش اثرات منفی محیط‌زیستی</p> <p>➤ انسجام بخشی و تنوع بخشی نظام فعالیت اقتصادی و تکمیل زنجیره‌های ارزش</p> <p>➤ حفظ و ارتقای هویت و میراث تاریخی- فرهنگی به ویژه گشودگی فرهنگی و پیشگامی در عرصه نوآوری‌پذیری</p> <p>➤ توسعه گردشگری و اکوتوریسم پایدار، اجتماع محور، برخوردار از زنجیره‌های ترکیبی کامل و مبتنی بر بازاریابی و تبلیغات مدرن</p> <p>➤ توسعه و بهره‌گیری کارآمد و بهینه از ظرفیت‌های منطقه آزاد، مناطق ویژه اقتصادی، بندر و پس‌کرانه‌های آن</p> <p>➤ توسعه زیرساخت‌ها و ارتقای سطح دسترسی به فناوری‌های نوین اطلاعات و ارتباطات</p> <p>➤ ایجاد تعادل در ساختار فضایی مورفولوژیکی و کارکردی نظام شهری و روستایی</p> <p>➤ افزایش تاب‌آوری محیط ساخته شده در برابر مخاطرات طبیعی و در مطابقت با اصول پدافند غیرعامل</p> <p>➤ ایجاد و تقویت عدالت دربرگیرنده و ارتقای سرمایه اجتماعی</p> <p>➤ توانمندسازی و ایجاد زمینه‌های مشارکت فعال و موثر اجتماعات محلی</p> <p>➤ تأمین زیر ساخت، تجهیز و توسعه سفرهای با دوچرخه</p> <p>➤ تأمین زیر ساخت تجهیز و توسعه قطارهای سبک شهری و تراموا و مونوریل، اتوبوس برقی</p> <p>➤ شبکه راه‌های سطحی با کمترین آلودگی صوتی و هوا</p> <p>➤ اولویت بندی در ارائه راه حل‌ها ایجاد انگیزه و حس مشارکت در مردم و ساکنین تأمین منابع مالی برای پروژه های لازم الاجرا</p> <p>➤ تثبیت، پایش و تقویت فعالیت‌های پایلاند محیطی</p> <p>➤ تنظیم و بارگذاری نظام فعالیت و سکونت مبتنی بر مناسبت و ظرفیت‌های محیطی</p> <p>➤ تناسب پایدار و کاهش تعارض میان سکونت، فعالیت و مناسبت‌های محیطی</p> <p>➤ طراحی الگوی مناسب مدیریت بازیافت و پسماند</p> <p>➤ تقویت و افزایش ایمنی و امنیت در ساختار فضایی مجموعه شهری</p> <p>➤ تقویت و افزایش کیفیت محیط شهری و روستایی در مراکز سکونت</p> <p>➤ کاهش شاخص‌های فقر و محرومیت به‌سوی همگنی اجتماعی</p> <p>➤ تقویت و ارتقاء تبادل فضایی درون منطقه‌ای</p> <p>➤ تقویت، ارتقای و توازن سطح سرمایه انسانی درون منطقه‌ای</p> <p>➤ یکپارچگی قلمرویی مدیریت فضایی مجموعه شهری</p> <p>➤ پایش و اصلاح الگوی مصرف انرژی‌های تجدیدناپذیر</p> <p>➤ ارتقا و بهبود شرایط و کیفیت محیط کسب‌وکار</p> <p>➤ تقویت و ارتقای پیوندها و روابط مکمل در زنجیره تولید و کسب‌وکار</p> <p>➤ پرهیز، کاهش و کنترل فعالیت‌های اقتصادی ناپایدار</p> <p>➤ تقویت و ارتقای میزان نظم کارکردی سازمان فضایی مجموعه شهری</p> <p>➤ تقویت و ارتقای میزان نظم معنایی سازمان فضایی مجموعه شهری</p> <p>➤ حفظ و حراست از جنگل‌ها، کنترل پساب‌های شهری و صنعتی و جلوگیری از آلودگی آب‌های سطحی و زیرزمینی</p> <p>➤ نوسازی و بازسازی شبکه‌های شهری، بین شهری و بین‌المللی و افزایش ضریب دسترسی به امکانات ارتباطی</p> <p>➤ توسعه و تکمیل موزه‌ها در رشت با ایجاد موزه فرهنگ مردم و بخش خاص به منظور نمایش بهترین نمونه‌های هنری و صنایع دستی</p> <p>➤ ساماندهی شبکه راه‌های ارتباطی در سطح شهر به‌خصوص راه‌هایی که به مراکز تفریحی و توریستی ختم می‌شود</p> <p>➤ معرفی شهر رشت به‌عنوان قطب گردشگری با توجه به امکانات و ظرفیت‌ها</p> <p>➤ یکپارچه سازی امکانات گردشگری شهر با پیرامون جهت افزایش ظرفیت‌پذیری گردشگر</p> <p>➤ استفاده بهینه از علاقه مردم به سکونت در محل با استفاده از سیاست‌های تشویقی در راستای نوسازی و بهسازی مناسب ابنیه</p> <p>➤ تقویت حس تعلق ساکنین از طریق تقویت عناصر خاص و هویت‌بخش</p> <p>➤ جلوگیری از جابه‌جایی تدریجی ساکنان اصلی با مهاجران غیربومی با استفاده از سیاست‌های تشویقی</p> <p>➤ جلوگیری از ایجاد دوبارگی در پهنه بافت و به‌هم خوردن نظام و ساختار کنونی</p> <p>➤ ایجاد اتصال میان بافت شمالی و جنوبی با استفاده از طراحی عناصر کالبدی نمادین در نقاط عطف شاخص</p> <p>➤ توجه به هویت بستر موجود در طراحی موجود</p> <p>➤ ساماندهی مناسب محور صیقلان به‌عنوان استخوان‌بندی اصلی جدید پهنه حوزه محلی</p> <p>➤ جلوگیری از افزایش بی‌رویه تراکم ساختمانی</p>

اهداف	راهبردها
<p>➤ احترام به بافت با ارزش محدوده مرکزی شهر رشت و محدوده بازار در ساخت و ساز های جدید</p> <p>➤ تقویت فضاهای عمومی برای حضور شهروندان</p> <p>➤ ارائه خدمات برتر جهانگردی متناسب با استانداردهای جهانی</p> <p>➤ افزایش دسترسی و ایمنی شبکه راه ها</p> <p>➤ کاهش و حذف سفرهای زائد درون شهری و کاهش طول سفرهای موتورسی</p> <p>➤ توسعه پایدار و باز زنده سازی ارزش های محیط طبیعی و اکولوژیک شهر رشت</p> <p>➤ انسجام اندام های طبیعی در سازمان فضایی شهر رشت</p> <p>➤ گسترش عرصه های عمومی و امکانات تفریحی در پهنه اندام های طبیعی و اکولوژیک</p> <p>➤ ارتقاء کیفیت محیط طبیعی رودخانه ها و بافت های پیرامونی در جهت دستیابی به فضاهای مطلوب و سرزنده</p> <p>➤ ایمنی در اندام های طبیعی و برقراری امنیت اجتماعی</p> <p>➤ تاکید بر مشارکت و مدیریت در تحقق پذیری ساماندهی و احیاء اندام های رودخانه ای در شهر</p> <p>➤ مدیریت نظارتی زیست محیطی به طرح ها و پروژه های عمران و توسعه شهری</p> <p>➤ حفاظت اکولوژیکی زیستگاههای طبیعی</p> <p>➤ توسعه کشاورزی و دامپروری به منظور حفاظت از اراضی و ایجاد ساختار کلان سبز</p> <p>➤ بهسازی کیفی محیط با هدف کنترل آلودگی های زیست محیطی</p> <p>➤ ساماندهی سیما و منظر شهری</p> <p>➤ دستیابی به الگوی بهینه استقرار کاربری و عملکردهای شهری</p> <p>➤ توسعه صنایع پر بازده و پیشرو با هدف جلب سرمایه گذاری داخلی و خارجی و با تاکید بر صنایع تولید محصولات صادراتی</p> <p>➤ تبدیل شهر رشت به کانون تعاملات تجاری بین مراکز تولید مستقر در استان با منطقه آزاد و سطح بین المللی</p> <p>➤ ارائه خدمات برتر جهانگردی متناسب با استانداردهای جهانی</p> <p>➤ ایجاد قطب آموزشی - تحقیقاتی در شهر رشت</p> <p>➤ ارائه خدمات فوق تخصصی درمانی در سطح منطقه</p> <p>➤ مدیریت نظارتی - زیست محیطی به طرح ها و پروژههای عمران و توسعه شهری</p> <p>➤ بهسازی کیفی محیط با هدف کنترل آلودگی های زیست محیطی</p> <p>➤ ایجاد یک ساختار منسجم کالبدی</p> <p>➤ بهسازی، نوسازی و باززنده سازی بافت های تاریخی فرسوده و مسئله دار شهری</p>	<p>• راهبردها</p> <p>➤ حفظ ویژگی های معماری با ارزش و با هویت موجود در برخی ابنیه بافت و ادامه آن در طراحی جدید</p> <p>➤ ساماندهی استخوان بندی جدید در راستای تأمین دسترسی های سواره مورد نیاز قطعات</p> <p>➤ جلوگیری از کاهش تدریجی فضاهای خالی بافت و تغییر سازمان کالبدی</p> <p>➤ استفاده بهینه از افزایش نفوذپذیری در بافت جهت تأمین خدمات و جلوگیری از کاهش امنیت در اثر این عامل</p> <p>➤ جلوگیری از تخریب ابنیه با ارزش بافت و تعریف سیاستها و ضوابط مناسب جهت نگهداری این ابنیه ایجاد پیوند مناسب در بلوک بزرگ که در اثر احداث محور صیقلان بریده می شوند.</p> <p>➤ تقویت سازه های ابنیه با ارزش قدیمی با استفاده از تمهیدات مناسب برای جلوگیری از آسیب های ناشی از زلزله</p> <p>➤ ساماندهی گروهی و مجموعه ای ابنیه با هویت و ارزشمند درون بافت در راستای تزریق کاربری های اجتماعی - فرهنگی</p> <p>➤ طراحی کالبد جدید خیابان صیقلان منطبق با نظام ارگانیک بافت موجود</p> <p>➤ تقویت هویت سیمای بام به واسطه استفاده از فرمها و الگوهای شیروانی مرسوم بومی و مردم</p> <p>➤ استفاده از نظام پر و خالی موجود در ابنیه با هویت در طراحی کالبد ابنیه جدید</p> <p>➤ حفظ و تقویت سیلوئت شهری واجد ارزش به دلیل حضور سقفهای شیبدار مطلوب و پهنه های سبز</p> <p>➤ جلوگیری از استفاده مصالح غیربومی و صنعتی در ساختن سقفها که موجب فاصله گرفتن از ویژگی های بومی و ارزشمند خود می شود.</p> <p>➤ تدوین ضوابط مناسب سیمای جداره از لحاظ نوع استفاده از مصالح و نوع پر و خالی نما برای حفظ هویت بافت</p> <p>➤ تزریق میلمان شهری مناسب و کف سازی و بهینه سازی معابر در بافت</p> <p>➤ جلوگیری از کاهش مطلوبیت معابر به دلیل نوسازی قطعات بدون در نظر گرفتن هویت بومی</p> <p>➤ ارائه ضوابط ویژه به منظور حفظ کریدورهای بصری و دیدهای متوالی</p> <p>➤ جلوگیری از حذف دیدهای مطلوب به ارتفاعات سبز اطراف در اثر ارتفاع گرفتن ابنیه</p> <p>➤ تقویت عناصر و نشانه های ذهنی موجود مانند مسجد حاج صمد خان در راستای ایجاد خوانایی هر چه بیشتر در بافت</p> <p>➤ ارتقاء خدمات جهانگردی و پذیرایی مطابق استانداردهای کیفی بین المللی با هدف ارائه خدمات به گردشگران داخلی و خارجی استان</p> <p>➤ تمرکز زدایی از مرکز شهر و خیابان های پیرامون بازار</p> <p>➤ رشد و توسعه هدفمند فعالیت و کالبدی بازار</p> <p>➤ ارتقاء کیفیت های اکولوژیک و گسترش سفره آب در همجواری با عناصر کلیدی سازمان فضایی به منظور بستر سازی شرایط تحول در پیرامون</p> <p>➤ تقویت ارتباط محور مجهر و محور مختلط به عنوان فقرات شهری با رودخانه ها</p> <p>➤ بهره گیری از فرصت های توسعه باز زنده سازی مرکز شهر جهت نفوذ و جذب فعالیت به حاشیه رودخانه ها</p> <p>➤ ایمن سازی حرایم رودخانه ها در مقابل سیل و روانگرایی خاک</p>

در ادامه تحلیل و استنتاج از موارد مورد بررسی در بخش اسناد فرادست، پروژه های استخراج شده از اسناد شهری در یک نقشه مکان یابی شدند تا وضعیت توزیع پروژه ها از نظر موقعیت و موضوع مشخص شوند. با توجه به این نقشه، در خصوص موضوعات پروژه ها موارد زیر به دست آمد:

- بیشترین پروژه‌ها مربوط به حوزه حمل‌ونقل و ترافیک است؛
- در سطح دوم پروژه‌ها، پروژه‌های حوزه کالبدی و شهرسازی قرار دارند که لازم به‌ذکر است که اختلاف معناداری با پروژه‌های حمل‌ونقل و ترافیک دارند؛
- کمترین پروژه‌های موضوعی مربوط به پروژه‌های اجتماعی - فرهنگی، خدمات مدیریتی و همچنین محیط‌زیست و خدمات شهری است.

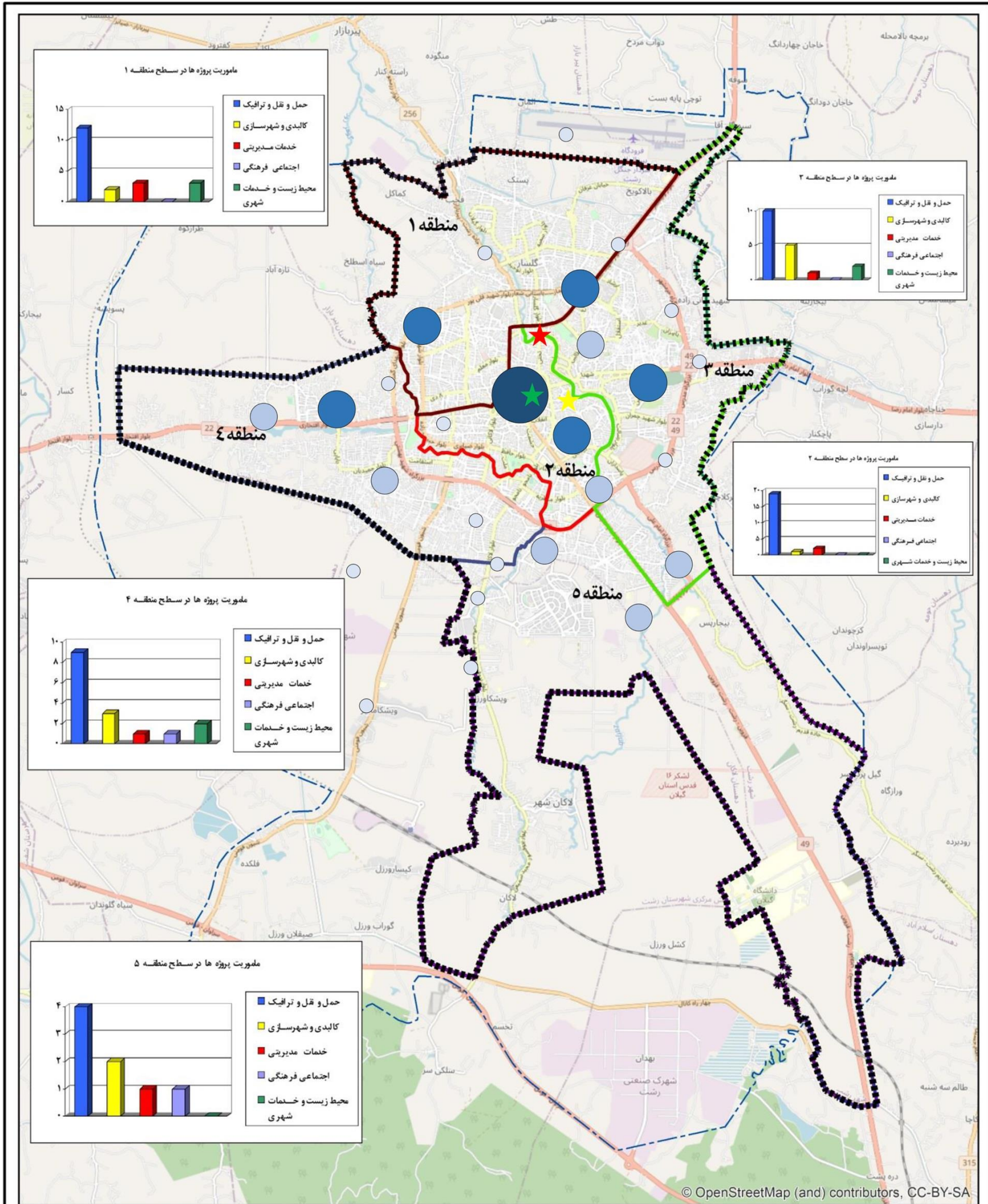
همچنین در خصوص توزیع مکانی پروژه‌ها موارد زیر به‌دست آمد:

- منطقه دو بیشترین تعداد پروژه را به‌خود اختصاص داده‌است؛
- در سطح میانی، منطقه ۳ و ۴ قرار دارند؛
- منطقه ۱ و ۵ کمترین تعداد پروژه‌ها را در اختیار دارند.

با استناد به موارد به‌دست آمده از اسناد و با تکیه بر پروژه‌های شاخص تعریف شده، می‌توان تاکید موضوعی بر حوزه حمل‌ونقل و ترافیک را ادراک کرد، از آنجا که معضلات ترافیکی یکی از مهم‌ترین مسائل شهر رشت به‌حساب می‌آید این امر توجیه‌پذیر است، اما نکته‌ای که در این میان حائز اهمیت است، عدم توجه به مباحث مهم و اثرگذاری همچون مباحث زیست‌محیطی، اجتماعی و شهرسازی است که در میان پروژه‌ها مورد توجه ویژه قرار نگرفته‌اند. این در صورتی است که بحران زیست‌محیطی با تاکید بر دو رودخانه شهر رشت به‌شدت نیاز به‌توجه جدی دارد و علیرغم تعریف طرح‌های موضوعی برای ساماندهی این دو رودخانه، با توجه به شواهد امر به‌نظر می‌رسد که چندان موفق نبوده است. در طرح کالبدی به این گزاره اشاره شده است که «برای توسعه رشت گریزی جز تخریب زمین‌های کشاورزی نیست» و یا در طرح ساماندهی رودخانه آمده است که «رشد شهر به سمت تخریب محیط‌زیست است» و این گزاره‌ها خود مبین آن هستند که توجه به محیط‌زیست امری بسیار حیاتی برای شهر به‌حساب می‌آید.

همچنین با تاکید بر شهروندان به‌عنوان مهم‌ترین مولفه در شهر که رضایت و اعتمادشان می‌تواند زمینه‌ساز تحولات بسیار در عرصه شهر باشد، کمبود پروژه‌های این حوزه امری است که باید مورد توجه و تاکید جدی قرار بگیرد. زندگی شهری بدون توجه به شهرنشینان و بدون در نظر گرفتن آن‌ها در فرایند تدوین برنامه‌ها و همچنین بدون در نظر گرفتن نیازهایشان در پروژه‌های شهری در نهایت منجر به اختلالات در سیستم‌های شهری خواهد شد. درست است که تمامی پروژه‌های شهری در گام اول با هدف بهبود کیفیت زندگی شهروندان طراحی می‌شوند ولی تنها با تکیه بر بعد ترافیکی نمی‌توان امید به اصلاح امور شهری داشت. در نهایت آنچه لازم به تاکید است ضرورت تدوین برنامه‌ای راهبردی - عملیاتی با تکیه بر الگوی مردم‌محور است که در کنار چالش‌های شناسایی شده تخصصی بتوان محیط شهر را پذیرای شهروندانی ساخت که اصلی‌ترین مالکان شهر به‌حساب می‌آیند.

© OpenStreetMap (and) contributors, CC-BY-SA

طرح راهبردی- عملیاتی شهر رشت

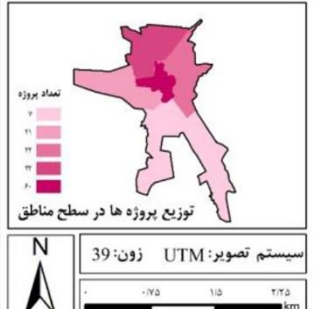
عنوان نقشه: توزیع فضایی پروژه های اسناد فرادست

- ★ طرح بهسازی و نوسازی محور حذفاصل خیابان تختی تا خیابان سعدی
- ★ سند طرح بهسازی آرامگاه خواهر امام و محدوده و اطراف آن
- ★ مطالعات ساماندهی بافت بازار مرکزی شهر رشت

راهنما:

- محدوده قانونی شهر
- حریم شهر
- پراکنش فضایی پروژه ها
- زیاد
- کم

شکل ۲۳- جمع بندی بررسی اسناد برنامه های توسعه فرادست و مرتبط- توزیع پروژه ها

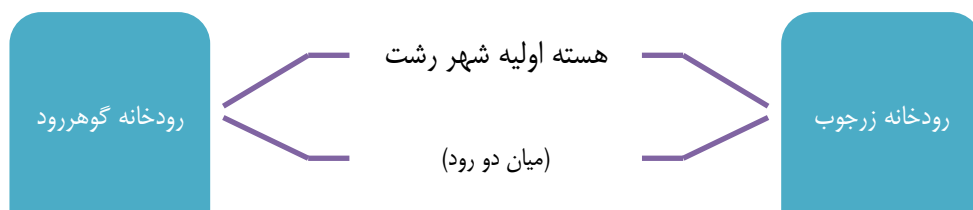

۳- سند سوم: سنجش و تحلیل وضع موجود

در سند سوم برنامه راهبردی- عملیاتی شهر رشت، به منظور شناخت محدوده مورد بررسی، شهر و شهرداری رشت در ابعاد تاریخی؛ زیست‌محیطی؛ اقتصادی؛ جمعیتی و اجتماعی؛ کالبدی و مسکن؛ حمل‌ونقل و ترافیک؛ فرهنگی، گردشگری و فراغتی؛ مدیریت و مالیه شهرداری؛ ساختار نهادی- مدیریتی شهرداری؛ و زیست‌پذیری شهری مورد بررسی و تحلیل قرار گرفتند و در نهایت با استفاده از تکنیک SWOT تحلیل یکپارچه‌ای از وضعیت موجود به دست آمد. در ادامه مروری بر این بخش‌ها صورت پذیرفته است:

۳-۱- بررسی سیر تحول تاریخی و توسعه شهر تا دوران معاصر

بنا بر نظر برخی گیلان‌شناسان، بنای اولیه رشت به صورت یک آبادی با بافت روستایی به قبل از میلاد مسیح و به قوم گیل و دیلم نسبت داده می‌شود (اصلاح عربانی، ۱۳۸۹، ۸۹)، با توجه به این که رشت در مرکز جلگه گیلان قرار گرفته است، استعداد زیادی برای رشد و توسعه داشت؛ اما چون تا قرون میانه اسلامی به علت آشفتگی‌های سیاسی منطقه، بیشتر شهرهای مهم گیلان برای برخورداری از امنیت در کوهپایه‌ها قرار داشتند، آبادی رشت نیز به این جهت چندان توسعه پیدا نکرد (Romberger, 2011, 16). با این همه تردیدی نیست که رشت سابقه‌ای دیرینه دارد و یکی از قدیمی‌ترین مناطق مسکونی در جلگه گیلان است؛ اگرچه برخی از مظاهر تاریخی و طبیعی آن به سبب صنعتی شدن از بین رفته است (فرهنگ جغرافیای آبادی‌ها، ۱۳۷۱، ۱۹۰، ۱۳۷۱؛ ستوده، ۱۳۴۹، ۱۴۷؛ Rabino et al., 1917؛ لاهیجی، ۱۳۸۹، ۲۲۰). مهم‌ترین عوامل در شکل‌گیری شهر رشت عبارتند از عامل ارتباطی، عامل اقتصادی، عامل اعتقادی و عامل دسترسی به آب.

شکل ۲۴- هسته اولیه شهر رشت

مطالعات تاریخی شهرستان رشت نشان می‌دهد که رونق این ناحیه از دوران صفویه و پس از استقرار دارالحکومه در آن روی داد و در حقیقت این ناحیه به تدریج از حالت روستا خارج شده و به تدریج شکل شهر به خود گرفته است. بالطبع جمعیت از این تغییرات اجتماعی تاثیر پذیرفته است و مردم روستاهای اطراف از همان دوران سعی داشتند به نوعی فاصله مکانی خود را با شهر کم کنند و به مهاجرت دست بزنند. در واقع هسته اولیه بسیاری از شهرهای گیلان از جمله رشت، روستاهای توسعه یافته‌ای هستند که به مرور زمان وسعت و گسترش یافته و به شهر تبدیل گردیده‌اند.

۳-۱-۱- بررسی مراحل رشد شهری رشت

• **رشت در دوران صفویه (۱۱۴۸-۹۰۵-ه ق):** در روزگار صفویه، گیلان به دو قسمت تقسیم شده بود، تا اینکه در سال ۹۳۴ ه. ق، شاه طهماسب حکومت هر دو قسمت گیلان را به «احمدخان لاهیجانی» سپرد. در دوره وی، رشت اهمیت اقتصادی و سیاسی فراوانی یافت. لکن بر اثر تبانی وی با روس‌ها، علیه شاه عباس صفوی، در سال ۱۰۴۵ ه. ق، به امر یک سردار روسی، شهر رشت تاراج شد. در قرن دهم هجری، شاه عباس پس از شکست خان احمدخان، به لاهیجان وارد شد و پس از برانداختن دودمان‌های نیمه‌مستقل گیلان، روستاهای دو سوی سفید رود (بیه پس و بیه پیش) از رونق افتاد و رشت به عنوان مرکز ایالات گیلان انتخاب گردید. انتخاب رشت به عنوان مرکز گیلان، به علت موقعیت مکانی ویژه آن بود. این ویژگی‌ها عبارتند از:

○ برخورداری از موقعیت میان راهی مناسب؛

○ دسترسی به آب و محصور بودن بین دو رودخانه صیقلان و گوهررود؛

○ نزدیک بودن به دریای خزر و در نتیجه موقعیت مناسب آن برای ارتباط با خارج؛

○ بالا بودن توان طبیعی از نظر تولیدات کشاورزی؛

○ عدم وجود عوارض توپوگرافی بازدارنده.

• **رشت در دوره افشاریه و زندیه (۱۱۹۳-۱۱۴۸-ه ق):** در سال ۱۱۸۳ ه. ق محلات شهر عبارت بودند از:

کیاب، خمیران، چومار سرا، پسکیا، استاد سرا، بازار صیقلان، زاهدان (طرح جامع رشت، ۱۳۸۶). بر اساس نوشته‌های ویلیام ریچارد هولمز، در سال ۱۲۵۶ ه. ق، مهم‌ترین بازار حریر صادراتی ایران، در انگلستان بوده است، هولمز میزان صادرات آن سال را ۴۷۵۶۸ من شاهی ضبط کرده است، در حالی که میزان صادرات ابریشم به روسیه فقط ۹۹۴۹ من شاهی و بغداد ۷۷۵۰ من شاهی بوده است. در سال ۱۱۸۳ ه. ق **محلات** شهر عبارت بودند از: کیاب، خمیران، چومار سرا، پسکیا، استاد سرا، بازار، صیقلان، زاهدان. **مساجد** شهر عبارت بودند از: جامع، صیقلان، کوچک، سفید، گوهر رودبار، ملا رجبعلی، جیرکباب، چومار سرا، پسکیا. **تکیه‌ها** عبارت بودند از: کیاب، خمیران، خمیران کیاب، نیلوانسرا، چومار سرا، پسکیا، زاهدان، بازار، استادسرا. در رشت، قبلاً کلیسای کاتولیک وجود داشته و مبلغین مسیحی کاتولیک روم، در آنجا زندگی می‌کرده‌اند. ریشه اسکان آرامنه، در گیلان، به دوره شاه عباسی صفوی می‌رسد.

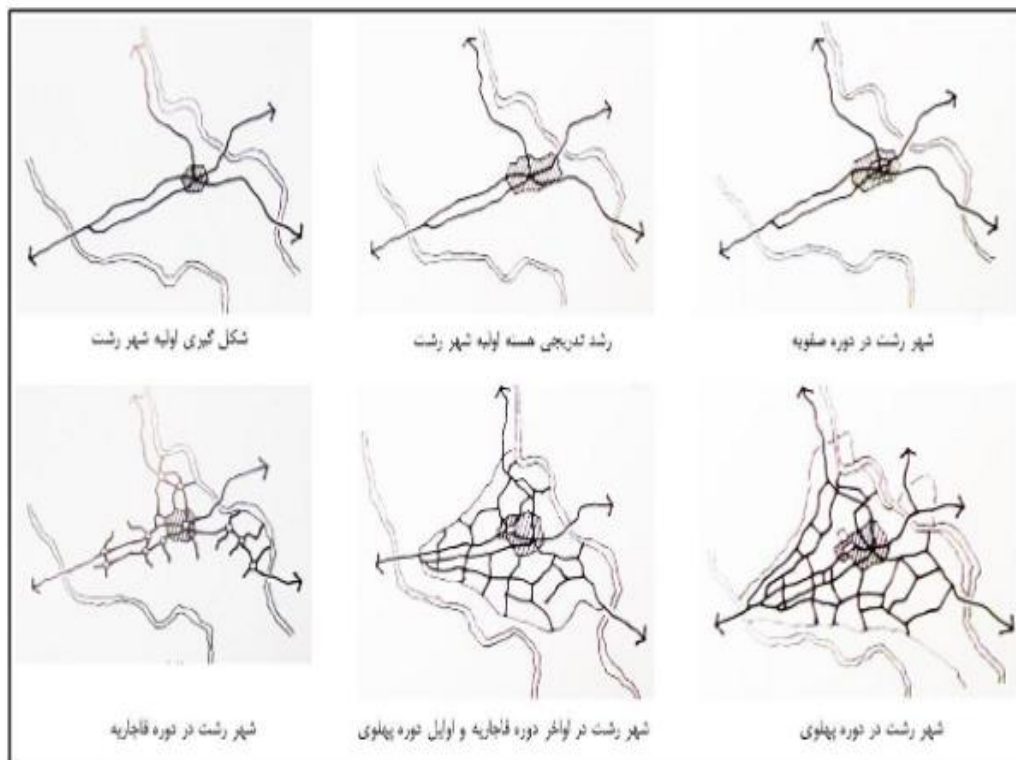
• **رشت در دوره قاجاریه (۱۳۴۳ تا ۱۲۰۰ ه. ق برابر با ۱۳۰۳-۱۱۶۴ شمسی):** در این دوره رشت

دارای دو بازار بود، بازار باربندان (ساغریسازان) و بازار ساروق‌بندان که در مرکز شهر واقع بود. در زمان قاجاریه، رشت به طور چشمگیری توسعه یافت. در فاصله ۱۱ کیلومتری این شهر در محل برخورد دو رودخانه گوهررود و زرجوب، بندر ارتباطی پیربازار به وجود آمد. بدین ترتیب کالاهای تجاری از روسیه تا بندر پیربازار و از آن به بعد به وسیله خط‌آهن تا رشت منتقل می‌شد. پیربازار روستایی از بخش مرکزی رشت بود که به علت مجاورت با مرداب و دریا، پره بازار یا بازار ساحلی و بازار مرکزی نامیده می‌شد و تدریجاً به پیربازار یا پيله بازار شهرت یافت و لنگرگاه و بندر مهم رشت شد. در هنگام فزونی آب سیاهرود، از پیربازار تا رشت با کرجی طی می‌شد، لکن به مرور زمان راه

مالرو و سپس راه درشکه رو رشت را به این بندر ارتباط می‌داد. در سال ۱۲۴۶ طاعون و وبا به کلی شهر را از پا در آورد. در سال ۱۲۶۰ زلزله شهر را ویران کرد و ساکنان آن را کاهش داد. در سال ۱۲۶۷،۲۰ کاروانسرا، ۴۰ مسجد، ۱۰ مدرسه بزرگ و ۱۷ کتابخانه در شهر رشت دایر بود.

- **رشت در دوره پهلوی (۱۳۰۴-۱۳۵۷):** در این دوره ساختار فضایی و کالبدی شهر رشت دگرگون گشت؛ برپایی چهار خیابان از چهار سوی ورودی به هسته مرکزی شهر از جمله این گام‌ها بود. بدین‌گونه بخشی از انبوه کارهای بازار به کنار خیابان‌های نوین‌ساز کشانده شد. تقاطع این چهار خیابان در زمین‌های روبروی آقا سید ابوجعفر و برپایی ساختمان شهرداری سبب ویرانی گورستان آقا سید جعفر گردید، دیری نگذشت که در کنار محلات کهن محلات نو شکل گرفت که بیشتر دگرگونی‌های ساختار در کالبد شهر در حاشیه چهار خیابان اصلی پدیدار گشت. از سال ۱۳۲۰ خورشیدی کوی‌های مسکونی تازه‌ای در پیرامون هسته مرکزی شهر ساخته شد و به تدریج شهر رشت از رودهای زرجوب و گوهررود فاصله گرفت. از سال ۱۳۵۰ خورشیدی شهر به جانب شمال و شمال باختری گسترش بیشتری یافت و مجموعه نوپدید گلزار در شمال شهر ایجاد گردید. کوی‌های احداثی در این دوره می‌توان به کوی بیانی کوی رشتیان و گلزار اشاره نمود (کشور دوست، ۱۳۸۵، ۱۰۱). آثار این دوره که همراه با تجددطلبی و تأثیرپذیری از اروپا بروز کرد.

شکل ۲۵- گسترش شهر رشت در دوره های مختلف (پورذکریا، ۱۳۹۶، ۳۰)

- **رشت پس از انقلاب (۱۳۵۷ تاکنون):** در این دوره روند گسترش شهر گرایش بیشتری در جهت شمال و شمال باختری داشت و در خاور و باختر رشت گسترش واحدهای مسکونی و تجاری ادامه یافت. برپایی خیابان‌های بزرگ و کمربندی‌ها از جمله این اقدامات است (کشور دوست، ۱۳۸۵، ۱۰۱). طی این دوره در سمت شهرک گلزار

واحدهای مسکونی پراکنده تا نزدیکی فرودگاه رشت احداث شد. بعلاوه در جهت غرب و شرق یعنی در اطراف جاده فومن و لاهیجان واحدهای مسکونی خدمات و صنایع کارگاهی افزایش یافت. در این دوره جاده کمربندی که جاده‌های بندر انزلی، لاهیجان، تهران و فومن را به یکدیگر اتصال می‌دهد احداث شد. احداث شهرک صنعتی در این دوره، وجود دانشگاه رشت در جاده تهران و نیز تعیین بخشی از جاده لاکان به عنوان محور توسعه به تعداد زیادی از ساخت‌وسازهای جدید را به این جهات هدایت کرد (طرح جامع رشت، ۱۳۸۷). وجود آبادی‌های متعدد و نزدیک به هم در اطراف شهرهای شمالی از جمله شهر رشت، موجب شده است به مرور و با گسترده شدن شهر، این آبادی‌ها نیز به شهر نزدیک شده و به آن ملحق شوند. توسعه پیشنهادی شهر به صورت پیوسته با تعیین محدود قانونی بوده است و علیرغم تاکید برگسترش عمودی شهر هنوز شاهد گسترش شدید شهر در جهات افقی هستیم و اکثر گسترش‌های اطراف شهر پیرو شبکه‌های ارتباطی موجود و پتانسیل‌های آن بوده و به همین دلیل گسترش‌ها دارای ویژگی‌های فیزیکی متفاوتی نسبت به همدیگر هستند.

۳-۲- سنجش و تحلیل بعد جغرافیای طبیعی و محیط زیست

گزارش وضعیت موجود محیط‌زیست یکی از ارزشمندترین شیوه‌های دستیابی به اطلاعات وضعیت منابع طبیعی و پایداری الگوهای مصرف منابع برای سیاست‌گذاران، جامعه‌ی مدنی و سایر دست‌اندرکاران نظیر برنامه‌ریزان و مدیران منابع طبیعی، صنعت، رسانه‌ها، مؤسسات آموزشی و سازمان‌های بین‌المللی است. در این بخش مروری بر مؤلفه‌های محیط زیستی از قبیل اقلیم و آب و هوا، خاک و زمین‌شناسی، توپوگرافی، پسماند شهر رشت شده است.

۳-۲-۱- ویژگی‌های طبیعی شهر رشت

- **توپوگرافی:** خصوصیات توپوگرافی، روی مدیریت اراضی، نوع کاربری اراضی، ضریب رواناب، شدت و ضعف دبی سیلاب‌ها و بیلان آبی یک حوضه یا منطقه تاثیر فراوانی دارند. شهر رشت شهری است مسطح؛ تنها در ناحیه جنوبی شهر، که با خود شهر رشت در حدود ۱۰ کیلومتر فاصله دارد، ارتفاعات رسالوکوه و قیصرکوه واقع شده‌اند که دارای پستی‌وبلندی و دره‌های نسبتاً وسیعی است (مهندسین مشاور طرح کاوش، ۱۳۸۶، ۲۰).
- **شیب و ارتفاع منطقه:** نسبت اختلاف ارتفاع بین دو نقطه در طبیعت به فاصله افقی بین آن دو نقطه را شیب بین آن دو مکان گویند. شیب حوضه یکی از فاکتورهای بسیار مهم در واکنش هیدرولوژیکی و همچنین زمان تمرکز حوضه آبخیز می‌باشد. بنابر این تعریف شیب عبارت است از اختلاف ارتفاع در واحد طول. شیب عمومی شهر رشت ۴ درصد برآورد شده است. هر چه به سمت ناحیه شمالی شهر حرکت کنیم، از میزان شیب کاسته می‌شود، تنها محدوده‌های واقع در کنار رودخانه‌ها شیبی در حدود ۱۳ تا ۲۴ درصد دارند. جهت شیب عمومی شهر رشت در دو سمت جنوب به شمال و جنوب شرقی به شمال غربی است اختلاف ارتفاع بین سطوح در داخل شهر بسیار ناچیز است و سیمای عمومی، شهر مسطح و هموار به نظر می‌رسد این شهر از نظر ارتفاعی در ارتفاع بسیار کمی از سطح

دریاهای آزاد واقع شده است و محدوده‌های عمده شهر در ارتفاع ۴ تا ۸ متری واقع شده‌اند. هر چه به سمت شمال شهر حرکت کنیم از میزان ارتفاع کاسته می‌شود.

○ **خاک‌شناسی شهر رشت:** خاک مهم‌ترین جزء محیط زیست پس از آب و هوا محسوب می‌شود. واکنش‌های طبیعی برای تشکیل خاک بسیار به کندی صورت می‌پذیرد و به طور متوسط حدود ۷۰۰ سال لازم است تا طی مراحل مختلف، یک سانتیمتر خاک زراعی به وجود آید. شهر رشت در جنوب جلگه خزر، دارای لایه‌های خاکی متنوعی از ریزدانه‌ها با نفوذپذیری پایین تا مصالح ماسه‌ای است. اغلب رسوبات این شهر را خاک‌های رسی و یا لای دار و گاه لایه‌هایی از ماسه‌های ریزدانه با نفوذپذیری پایین تا مصالح ماسه‌ای است. ماسه‌ها از فرسایش فیزیکی سنگ مادر به وجود می‌آیند، در حالی که رس‌ها و لای‌ها حاصل از تخریب شیمیایی هستند و لذا خصوصیات آن‌ها با سنگ مادر متفاوت است. خاک‌هایی که در دره‌ها و جلگه‌های استان گیلان قرار گرفته‌اند بیشتر از جنس خاک‌های رسوبی هستند، خاک‌های رسوبی ترکیب یافته از رسوبات جدید آبی که روی اراضی مسطح و یا شیب‌های ملایم و دامنه‌ها رسوب کرده‌اند، هستند (مهندسین مشاور طرح کاوش ۱۳۸۶، ۴۷). جنس خاک شهر رشت، عمدتاً از جنس رس و ماسه و غالباً سست و با مقاومت کم است، به‌ویژه که نزدیکی سفره‌های زیرزمینی آب به سطح زمین این مسئله را شدت بیشتری می‌بخشد (مهندسین مشاور طرح کاوش، ۱۳۸۶، ۲۲) برخی از مناطق به لحاظ جنس خاک مشابه هستند ولی از نظر سختی خاک متفاوت هستند بر اساس نظر مشاور شهر از نظر پهنه‌بندی به پهنه A، B، C، D، E، G، F تقسیم شده است که هر کدام از پهنه‌های موردنظر عمدتاً در یک محدوده پراکنش دارند (مهندسین مشاور طرح کاوش، ۱۳۸۶، ۴۷).

○ **زمین‌شناسی شهر رشت:** به طور کلی از نظر تقسیم‌بندی زمین‌شناسی، شهر رشت بر روی نهشته‌های کواترنری دشت خزر که موسوم به دشت رشت است، واقع شده است. مطابق نقشه‌های زمین‌شناسی شهر رشت، رسوبات تشکیل‌دهنده آن از انواع نهشته‌های دریایی، دلتایی و آبرفتی است. این موضوع در گمانه‌های حفاری شده به صورت رسوبات ریزدانه، شن و ماسه قابل مشاهده است.

۳-۲-۲- ویژگی‌های اقلیمی شهر رشت

○ **آب‌وهوای رشت:** استقرار استان گیلان بین ارتفاعات البرز و دریای خزر و تأثیر متقابل این دو پدیده مهم جغرافیایی بر یکدیگر و بازتاب آن بر شرایط جوی و اقلیمی این بخش از جغرافیای کشور موجب پیدایش یکی از شاخص‌ترین شرایط آب و هوایی ایران در منطقه گیلان گردیده است که ویژگی بارز آن بارندگی زیاد، دمای معتدل و پوشش گیاهی انبوه است (مهندسین مشاور طرح کاوش، ۱۳۸۶، ۱۰۹) شهر رشت از دیدگاه اقلیمی دارای آب‌وهوای خیلی مرطوب معتدل است. این شهر یکی از مرطوب‌ترین شهرهای ایران به‌ویژه در فصل پائیز شناخته می‌شود.

○ **بارش:** بررسی آمار ایستگاه سینوپتیک رشت نشان می‌دهد متوسط بارندگی سالیانه در منطقه مورد بررسی ۱۳۶۸/۵ میلیمتر است که بیشترین مقدار در مهرماه و کمترین آن در تیرماه مشاهده می‌شود. ضمناً در رژیم عمومی بارندگی، فصل پاییز بیشترین درصد بارندگی (مرطوب‌ترین فصل) و فصل بهار کمترین بارندگی (خشک‌ترین فصل) را به خود اختصاص داده است.

- **رطوبت نسبی:** متوسط رطوبت نسبی ماهانه در منطقه مورد بررسی اغلب بیش از ۸۵ درصد است که بیانگر رطوبت بالای منطقه همراه با مه صبحگاهی است. در طول سال در ایستگاه مورد مطالعه بالاترین مقدار نم نسبی در سه ماه فصل پاییز با ۸۶ درصد و کمترین آن در خرداد و تیر با ۷۰ درصد به چشم می‌خورد.
- **دما:** به علت استقرار هوای استان گیلان در بین ارتفاعات البرز و دریای خزر و برخوردار بودن استان از رژیم اقلیمی معتدل خزری، رطوبت هوا در سطح استان درد بالائی قرار داشته و به این جهت عامل رطوبت موجب تعدیل درجه حرارت هوا در تابستان و زمستان به‌ویژه در نواحی جلگه‌ای نزدیک به دریا می‌گردد و این امر از بالا رفتن درجه حرارت هوا در تابستان و افت شدید دما در ماه‌های سرد سال جلوگیری می‌کند میانگین دمای هوا در سردترین ماه سال در دی‌ماه به ۶/۶ درجه سانتی‌گراد می‌رسد و در فصل تابستان به دلیل رطوبت زیاد هوای رشت دمای هوا افزایش چشمگیری نداشته و مقدار آن در تیرماه و مردادماه به ترتیب به ۲۵/۱ و ۲۴/۸ درجه سانتی‌گراد می‌رسد.
- **باد:** در ایستگاه رشت در فصل بهار بیش از ۱۶ درصد از بادهای شمال شرقی به سمت جنوب غربی می‌وزد و جهات شمالی و شرقی دارای تواتر بیشتری هستند. بطور کلی در بهار بیش از ۲۵ درصد جریان شمالی یا شرقی می‌وزد و در ۵۷ درصد موارد آرام است.
- **وضعیت هوا در شهر رشت:** در شهر رشت بیشترین سهم (۹۰ درصد) از کل انتشار آلاینده‌ها متعلق به بخش حمل و نقل بوده، به قسمی که ۹۸ درصد از مونواکسیدکربن، ۹۷/۲ درصد از هیدروکربن‌ها، ۹۱/۱ درصد ذرات معلق، ۵۲/۱ درصد از اکسیدهای نیتروژن و ۲۷/۲ درصد از دی‌اکسید گوگرد از این بخش منتشر شده است. این در حالی است که صنایع و نیروگاه‌ها حدود ۵ درصد از کل آلاینده‌ها را منتشر کرده و بخش خانگی، تجاری و عمومی سهم ۲ درصدی در انتشار کل آلاینده‌ها را داشته است. به طور کلی بیش از ۸۶ درصد کل آلاینده‌های منتشره ناشی از مصرف بنزین و ۸ درصد نیز به واسطه مصرف نفت گاز بوده است. بخش خانگی تجاری و عمومی نیز سهم بیش از ۷۱ درصدی در مصرف انواع سوخت‌های فسیلی دارد.

۳-۲-۳- سنجش و تحلیل وضعیت طبیعی و زیست‌محیطی شهر رشت در حوزه‌های آب، خاک، هوا و مدیریت پسماند

شهر رشت با وجود داشتن سرمایه‌های طبیعی بسیار ارزشمند، متأسفانه از منظر زیست‌محیطی دچار معضلات بسیاری است که در بخش قبل به صورت تفصیلی مورد توجه و بررسی قرار گرفتند. در ادامه مروری تحلیلی بر این موارد خواهد شد:

- **هوا:** آلودگی هوا در شهر رشت نسبت به دیگر شهرهای ایران وضعیت بهتری دارد، با این حال بیشترین سهم (۹۰ درصد) از کل انتشار آلاینده‌های هوا در شهر رشت نیز مانند بسیاری از شهرهای دیگر مربوط به بخش حمل و نقل است که ناشی از مصرف سوخت غیراستاندارد، خودروهای فرسوده و مواردی از این دست است؛
- **آب:** آب از مهم‌ترین ارکان حیات یک زیستگاه به حساب می‌آید که از منظر کمی و کیفی قابلیت بررسی دارد؛ مهم‌ترین نیروی محرکه و تأثیرگذار بر کمیت آب مصرفی در شهر رشت علاوه بر عوامل طبیعی و اقلیمی، جمعیت است. شهر رشت با وجود دو سرمایه طبیعی به نام‌های رودخانه‌های زرجوب و گوهررود، متأسفانه با حجم وسیعی از آلودگی در این دو رودخانه مواجه است به نحوی که به عنوان آلوده‌ترین رودخانه‌های کشور و حتی در سطح جهان

شناخته می‌شوند. این رودخانه‌ها و تهدیدکننده سلامت شهروندان در رشت به‌شمار می‌رود و آن‌ها که فاضلاب بسیاری از واحدهای صنعتی و درمانی وارد آن‌ها می‌شود. در مجموع باید در نظر داشت که کیفیت آب شرب شهر رشت در معرض تهدید قرار داشته و اقدام عاجل در این زمینه اجتناب‌ناپذیر است.

- **پسماند:** عواملی همچون جمعیت، رفاه خانوار و الگوی مصرف مهم‌ترین محرک‌های تولید پسماند در شهر رشت به‌شمار می‌آیند. از جمله منابع تولیدکننده پسماند، واحدهای مسکونی؛ اماکن تجاری، اداری، آموزشی و فرهنگی؛ کارگاه‌های صنعتی؛ و مراکز بهداشتی و درمانی هستند. میزان پسماند تولیدی، بیش از ۸۰۰ تن بوده که این حجم عظیم از زباله فشار بسیاری را به محیط زیست وارد می‌سازد. پسماندهای بیمارستانی که در طبقه پسماندهای خطرناک قرار دارند از نقطه نظر زیست محیطی و در مراحل جمع‌آوری، حمل و نقل و دفع به صورت یکی از معضلات شهری درآمده است. به واسطه دفع پسماند در سراوان، آلودگی‌ها محدود به آن منطقه نمانده و به شهر نیز نفوذ می‌کند.

- **خاک:** خاک مهم‌ترین جزء محیط زیست پس از آب و هوا محسوب می‌شود. افزایش فعالیت‌های اقتصادی فاجعه‌های زیست‌محیطی جبران‌ناپذیری را به همراه دارد که از آن جمله می‌توان به تبدیل شدن خاک به مکانی برای پذیرش فاضلاب و پسماندهای جمعیت شهرنشین اشاره کرد. مهم‌ترین عوامل تاثیرگذار بر آلودگی خاک عبارتند از؛ روان‌آب‌های سطحی، پساب‌های بهداشتی (اعم از تصفیه شده و تصفیه نشده)، فاضلاب‌های خام، پخش شدن زباله‌ها در درون آبراهه‌ها و خیابان‌ها. برای جلوگیری از آلودگی خاک، جایگزینی صنایع مبتنی بر فناوری پاک با صنایع آلاینده در محدوده شهر رشت، حفظ باغات و اراضی کشاورزی و توسعه فضاهای سبز در محدوده حریم و حوزه نفوذ شهری رشت، بهینه‌سازی مدیریت پسماندها به‌ویژه پسماندهای خطرناک، بیمارستانی و نخاله‌های ساختمانی، استفاده از روش‌های مدرن و مکانیکی جهت برف‌روبی، تدوین استاندارد آلودگی خاک، استقرار مدیریت پیشگیری و کنترل آلودگی خاک، تدوین و تصویب دستورالعمل زیست محیطی فعالیت‌های آلوده‌کننده منابع خاک کشور، و الزام واحدهای صنعتی به پرداخت هزینه‌های ناشی از آلودگی اشاره کرد.

۳-۳- سنجش و تحلیل بعد جمعیتی و اجتماعی

براساس داده‌ها و اطلاعات منتشرشده از سوی مرکز آمار ایران، استان گیلان شامل ۸۵۱۳۸۲ خانوار با جمعیتی بالغ بر ۲۵۳۰۶۹۶ نفر است که از این میزان جمعیت، ۱۲۶۷۵۹۷ نفر مرد و ۱۲۶۳۰۹۹ نفر زن است. همچنین ۱۶۰۳۰۲۶ نفر ساکن مناطق شهری بوده و ۹۲۷۶۶۰ نفر در روستاها ساکن هستند. بررسی هرم سنی استان گیلان نیز بیانگر این است که بخش عمده‌ای از جمعیت اغلب بین سنین ۳۰ تا ۳۴ سال قرار گرفته‌اند. بررسی محل سکونت خانوارها در استان به تفکیک شهرستان نیز نشان می‌دهد ۳۲۱۷۰۳ خانوار ساکن رشت بوده و جمعیتی بالغ بر ۹۵۶۹۷۱ نفر را شامل می‌شوند. این میزان بیانگر ۳۸ درصد کل جمعیت استان گیلان است و شهر رشت را بعنوان یکی از پرجمعیت‌ترین شهرهای استان گیلان تبدیل نموده است.

جدول ۱۱- جمعیت رشت و استان گیلان به تفکیک خانوار شهری و روستایی، ۱۳۹۵

جمعیت	ساکن روستا		ساکن شهر		جمع	
	خانوار	جمعیت	خانوار	جمعیت	خانوار	جمعیت
۲۰۸۲۵۶	۶۹۷۸۹	۷۴۸۷۱۱	۲۵۱۹۱۲	۹۵۶۹۷۱	۳۲۱۷۰۳	شهر رشت
۹۲۷۶۶۰	۳۱۳۹۵۷	۱۶۰۳۰۲۶	۵۳۷۴۱۷	۲۵۳۰۶۹۶	۸۵۱۳۸۲	کل استان
۲۲/۴	۲۲/۲	۴۶/۷	۴۶/۸۷	۳۷/۸۱	۳۷/۷۸	سهم (درصد)

منبع: سالنامه آماری استان گیلان، ۱۳۹۹

• میزان مهاجرت به شهر رشت

میزان مهاجرت یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر روند تحول جمعیت در شهرهای کشور است. مهاجرت در روند تحول جمعیت شهر رشت طی دهه‌های مختلف تأثیر بسیار قابل‌ملاحظه‌ای داشته است. بر پایه نتایج در سرشماری‌ها در دوره ده سال ۹۰-۱۳۸۵، تعداد جمعیت شهر رشت بالغ بر ۸۲۵۱۵ نفر افزایش جمعیت یافته است که از این تعداد، اثر جمعیتی خالص مهاجرت به شهر حدود ۵۸۰۴۲ نفر بوده است که نزدیک به ۷۱ درصد افزایش جمعیت شهر رشت در این دوره زمانی مربوط به خالص مهاجرت شهر رشت بوده است.

جدول ۱۲- روند تحول نرخ خالص مهاجرت به شهر طی ۸۵-۱۳۹۵

دوره زمانی	نرخ خالص مهاجرت (درصد)
۱۳۹۵-۸۵	۷۱

مأخذ: مرکز آمار ایران ۱۳۹۰

• مهاجران وارد شده و جا به جا شده در استان گیلان

بر اساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۹۰ در دوره ۵ ساله ۹۰-۱۳۸۵، ۲۲۷۱۸۵ نفر وارد شهرستان‌های استان شده‌اند که از این تعداد ۴۰ درصد (۹۰۴۲۷ نفر) در داخل شهرستان‌های محل سرشماری جابه‌جا شده‌اند یعنی از نقطه شهری شهرستان به آبادی یا برعکس وارد شده‌اند و ۱۷ درصد (۳۹۴۶۸ نفر) در سایر شهرستان‌های استان جابه‌جا شده‌اند و ۳۸ درصد (۸۶۷۰۵ نفر) از سایر استان‌های کشور وارد شهرستان‌های استان شده‌اند که نسبت به دوره ۸۵-۱۳۷۵، ۴ درصد کمتر شده است. نکته قابل توجه در خصوص مهاجران وارد شده این است که تعداد مردان و زنان وارد شده تقریباً در کل یکسان است اما تحرک جمعیتی درون شهرستانی از شهرستانی به شهرستان دیگر و سایر استان‌ها متفاوت است، چرا که ۵۳ درصد مهاجران جابه‌جا شده در داخل شهرستان را زنان تشکیل می‌دادند و ۵۰ درصد زنان در شهرستان‌های استان جابه‌جا شده‌اند اما سهم زنان وارد شده از سایر استان‌ها ۴۵ درصد است.

همچنین ۷۰ درصد (۱۵۱۹۰۲ نفر) به نقاط شهری استان وارد شده‌اند که ۴۴ درصد (۶۶۷۴۴ نفر) از سایر استان‌ها وارد نقاط شهری استان شده‌اند که نسبت به سال ۱۳۸۵؛ ۸ درصد بیشتر شده است. در نقاط روستایی استان در فاصله سال‌های ۹۰-۱۳۸۵ در مجموع ۷۵۲۸۳ نفر جابه‌جا یا وارد استان شده‌اند که تنها ۲۷ درصد از سایر استان‌ها وارد نقاط روستایی شده‌اند و بیش از ۷۰ درصد در داخل استان جابه‌جا شده‌اند که سهم سایر شهرستان‌ها به غیر از شهرستان‌های محل سرشماری، ۱۴ درصد بوده است و ۸۶ درصد از افراد داخل خود شهرستان محل زندگی یا سرشماری جا به جا شده‌اند.

همچنین بر اساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۹۰ مشاهده می‌شود که در فاصله سال‌های ۹۰-۱۳۸۵ بر عکس دهه قبل، موازنه مهاجرتی از استان تهران به گیلان مثبت شده است و تعداد مهاجران وارد شده به استان گیلان بیشتر از خارج شدگان از استان به استان تهران است و علت اصلی آن را می‌توان انتقالی کارکنان دولت بر اساس مصوبه هیات محترم دولت دانست. پس از استان تهران، استان البرز با ۷۸۳۵ نفر مهاجر به گیلان در رتبه بعدی قرار دارد. به طور کلی می‌توان گفت در فاصله سال‌های ۹۰-۱۳۸۵ استان گیلان مهاجرپذیری بیشتری داشته است و علت اصلی مهاجرت در استان، پیروی از خانوار، تحصیل و پایان خدمت سربازی و خدمت سربازی بوده است.

۳-۴- سنجش و تحلیل بعد اقتصادی

○ **گردشگری: صنعت گردشگری** یکی از مهمترین منبع ایجاد درآمد و خلق شغل در اغلب کشورهاست. این صنعت که با عنوان موتور توسعه از آن نام برده می‌شود، به علت اهمیتی که از نظر اقتصادی، اجتماعی دارد روزبه‌روز بیشتر مورد توجه قرار گرفته و دولت‌ها به آن اهمیت می‌دهند. صنعت گردشگری نقش مثبتی از طریق مستقیم و غیرمستقیم در اقتصاد جوامع ایفا می‌کند. اثرات مستقیم صنعت گردشگری از مخارج اولیه گردشگران برای کالاها و خدمات مصرفی ایجاد می‌شود. این بخش از اثرات، باعث ایجاد اشتغال مستقیم و کسب درآمدهای ارزی از طریق خرید و فروش کالاها و خدمات به گردشگران می‌شود. گردشگری به‌صورت غیرمستقیم نیز بر رشد تاثیر می‌گذارد، چراکه اثر پویایی را در کل اقتصاد به شکل آثار سرریز و یا دیگر آثار خارجی نشان می‌دهد. به عبارت دیگر، گردشگری می‌تواند به‌عنوان موتوری محرک برای رشد اقتصادی عمل کند و رشد سایر فعالیت‌های اقتصادی را نیز که با آن صنعت مرتبط هستند و به آن، کالا یا خدمت ارائه می‌دهند و یا محصول آن را مصرف می‌کنند به همراه داشته باشد. در ایران نیز، شهر رشت یکی از قطب‌های اصلی گردشگری در کشور است. این شهر با دارا بودن جاذبه‌های طبیعی، مناظر دیدنی و معروف بودن به شهر خلاق خوراک، همواره مقصد گردشگران داخلی و خارجی بوده است. امروزه تغییر الگوی سفر ناشی از افزایش تعطیلات آخر هفته در تهران و البرز و سرازیر شدن گردشگران از استان‌های مجاور استان گیلان به وضوح قابل مشاهده بوده و سفرهای کوتاه‌مدت به مقاصد نزدیک سال‌هاست در برنامه آخر هفته‌های چنین شهروندانی قرار گرفته و آن‌ها ترجیح می‌دهند به‌جای یک سفر طولانی مدت چندین سفر کوتاه مدت به مقاصد نزدیک را انتخاب کنند. از این‌رو، حجم وسیع گردشگران از تهران، البرز و سایر استان‌های مجاور، برای گذران تعطیلات کوتاه‌مدت خودشان (عمدتاً دو روز پایانی هفته) گیلان را انتخاب می‌کنند. از این‌رو ضروری است تا مؤلفه‌های اصلی و ثانویه موثر در توسعه گردشگری به دقت مورد ارزیابی گردیده و در جهت بهبود مؤلفه‌های ثانویه تلاش گردد.

○ **جایگاه رشت در سطوح منطقه‌ای، ملی و بین‌المللی:** در شهر رشت وجود بازارهای فروش محصولات بعنوان مرکز مبادلات محلی و جاذبه‌های فراوان اکوتوریستی در ابعاد ساحلی، جلگه‌ای، کوهپایه‌ای و کوهستانی، جاذبه‌های اکروتوریسم و همچنین وجود مراکز آموزش عالی به منظور آموزش نیروی انسانی مورد نیاز بخش گردشگری به شدت تاثیرگذار بر زمینه‌سازی گردشگری و در نتیجه افزایش درآمدهای پایدار شهری شده است. اما

در کنار این نقاط قوت به واسطه ضعف در ارائه خدمات توریستی و گردشگری، ضعف در ارائه محصولات تولیدی منحصر به فرد در منطقه و برندسازی و ارائه به بازار، عدم وجود توازن مالی بین درآمد و هزینه در سازمان‌های وابسته به شهرداری و شهرداری مناطق (جز منطقه یک)، عدم توزیع عادلانه درآمد در بین مناطق مختلف و کم رنگ شدن فعالیت اقتصادی بازار سنتی به دلیل ضعف کالبدی با معضلات و محدودیت‌هایی مواجه هستیم که به‌ویژه آن ظرفیت‌های مالی اقتصادی شهر را در سطوح مختلف به چالش می‌کشد.

برند خاص شهر رشت در زمینه شهر خلاق خوراکی بزرگ‌ترین پتانسیل در زمینه ایجاد رقابت‌پذیری شهر رشت در سطوح مختلف به حساب می‌آید. از سوی دیگر، دیگر مولفه‌های گردشگری از قبلی جشنواره‌های فرهنگی، بومی و سنتی و نزدیکی به سایر شهرهای استان که در زمینه گردشگری فعال هستند می‌تواند زمینه‌ساز برای ایجاد عرصه رقابتی شهر باشد. لازم به ذکر است که ماهیت شهر رشت به عنوان مرکز استان گیلان و وجود صنایع و تولیدات خاص این استان، زمینه مهم دیگری در ایجاد عرصه رقابت‌پذیری به حساب می‌آید.

جدول ۱۳- نقاط برجسته در حیطة اقتصادی

توان و قوت	محدودیت و ضعف
<ul style="list-style-type: none"> • وجود بازارهای فروش محصولات بعنوان مرکز مبادلات محلی • برخورداری از جاذبه‌های فراوان اکوتوریستی در ابعاد ساحلی، جلگه‌ای، کوهپایه‌ای و کوهستانی، جاذبه‌های اگروتوریسم • وجود مراکز آموزش عالی به منظور آموزش نیروی انسانی مورد نیاز بخش گردشگری و زمینه‌ساز گردشگری علمی فرهنگی • تهیه برنامه عملیاتی پنج ساله شهرداری در حوزه اقتصادی • توانایی تقویت کار و اشتغال از طریق تزریق صنایع تولیدی و فرآوری نوین • قابلیت برگزاری جشنواره و نمایشگاه‌های بومی و محلی در راستای توسعه گردشگری و توریست • وجود کاربری‌های صنایع دستی و اغذیه‌فروشی در جهت برندسازی • امکان ایجاد پیوستگی در محدوده گردشگری از طریق اتصال نقاط ارزشمند تاریخی • امکان تقویت گره‌های تجاری به وسیله ساماندهی دستفروشان و منظم ساختن این کاربری‌ها • امکان هویت‌بخشی در صورت مرمت بناهای شاخص شهر • معرفی محورهای تاریخی بعنوان معبری سنتی و تاریخی در جهت جذب توریست و صاحبان سرمایه • امکان بهره‌وری اجتماعی- فرهنگی در صورت مرمت و احیای بناهای متروکه و مخروبه قدیمی • امکان تبدیل بناهای تاریخی و بارزش در محله می‌تواند به گره‌های مثبت اجتماعی • تمایل بالا به ایجاد تغییر • شهر خلاق خوراکی • پتانسیل بالای گردشگری 	<ul style="list-style-type: none"> • ضعف در ارائه خدمات توریستی و گردشگری • ضعف در ارائه محصولات تولیدی منحصر به فرد در منطقه و برندسازی و ارائه به بازار • عدم وجود توازن مالی بین درآمد و هزینه در سازمان‌های وابسته به شهرداری و شهرداری مناطق (جز منطقه یک) • عدم توزیع عادلانه درآمد در بین مناطق مختلف • کم رنگ شدن فعالیت اقتصادی بازار سنتی به دلیل ضعف کالبدی • از بین رفتن فرصت‌های اقتصادی در پی عدم جذب سرمایه‌گذار • رقابت مناطق مجاور منطقه مورد مطالعه در جذب گردشگر مانند استان‌های مازندران و اردبیل • تبلیغات منفی رسانه‌های خارجی در نتیجه تنش‌های سیاسی • گسترش بحران‌های اقتصادی

۳-۵- سنجش و تحلیل وضعیت عمومی کالبدی و مسکن

۳-۵-۱- بررسی کاربری

چنانچه کاربری اراضی را در غالب پهنه‌های عملکردی مطالعه نماییم، چندین پهنه خطی و گسترده در سطح شهر قابل تشخیص است که عبارتند از: پهنه عملکردی تولیدی و صنعتی، پهنه کارگاهی، تعمیرگاهی و فروش با عملکرد شهری و فراشهری، پهنه عملکرد کارگاهی و انبارشهری، پهنه خدمات انتفاعی شهری، پهنه خدمات ناحیه‌ای و پهنه خدمات محله‌ای.

جدول ۱۴ - جدول سرانه و کاربری شهر رشت

پهنه‌ها و کاربری‌های عمده	نام کاربری	درصد کاربری (درصد)	سرانه زمین (متر مربع)
آموزشی	دبستان	۰/۱	۰/۲
	راهنمایی	۰/۱	۰/۲
	دبیرستان	۰/۱	۰/۱
	هنرستان	۰/۷	۱
	سایر آموزشی	۰/۱	۰/۲
جمع آموزشی			۱/۷
آموزش عالی	دانشگاه	۲/۳	۳/۴
	آموزشگاه‌های علمی پژوهشی	۴/۳	۶/۵
جمع آموزش عالی			۹/۹۶
تاسیسات و تجهیزات			۰/۴
سبز - تفریحی	ورزشی	۰/۴	۰/۶
	فضای سبز	۳	۴/۵
	پارک جنگی	۱/۴	۲/۱
اداری	اداری	۲/۱	۳/۲
	نظامی و انتظامی	۰/۶	۰/۹
جهانگردی (هتل)			۰/۱
فرهنگی	فرهنگی	۰	۰/۱
	مذهبی	۰/۱	۰/۲
صنعتی			۶/۸
تجاری و خدمات انتفاعی			۰/۱
جمع خدمات			۲۰/۱۳
شبکه معابر	معابر اصلی تا حد جمع‌کننده‌های فرعی	۱۷/۷	۲۶/۷
	پارکینگ‌های شهری	۰/۱	۰/۱
	حمل و نقل و انبار	۱/۴	۲/۲
جمع شبکه معابر			۱۹/۳
بایر و مخروبه	زمین طبیعی	۵/۸	۸/۷
	در حال ساخت	۱/۷	۲/۶
	گورستان	۰/۴	۰/۵
جمع بایر و مخروبه و سایر			۱۱/۸۸
باغات و مزارع	باغ	۰/۷	۱
	کشاورزی	۳/۲	۴/۹
	دامداری	۱	۱/۵
	رودخانه و مسیل	۲/۸	۴/۲
	حریم رودخانه	۰/۵	۰/۷
جمع باغات و مزارع			۱۲/۳۷
پهنه‌های عملکردی	پهنه عملکرد تولیدی و صنعتی	۰/۲	۰/۳
	پهنه عملکرد تعمیرکارگاهی	۰/۶	۱
	پهنه عملکرد کارگاهی و انبارداری	۰/۳	۰/۵
	پهنه عملکرد خدمات انتفاعی شهری	۰/۹	۱/۳
	پهنه عملکرد خدمات شهری ۲	۰/۲	۰/۳
	پهنه عملکرد خدمات انتفاعی ناحیه‌ای	۰/۵	۰/۸
	پهنه عملکرد خدمات انتفاعی محله‌ای	۰/۱	۰/۲
جمع پهنه عملکردی			۴/۳۹
جمع بدون مسکونی			۸۵/۰۹
پهنه مسکونی و خدمات مرتبط آن			۶۵/۶
جمع کل کاربری‌ها			۱۵۰/۷

۳-۵-۲- وضعیت شاخص‌های عمومی کالبدی و زیرساخت‌های شهر رشت

ساختار کالبدی شهر رشت به دو قسمت قدیم و جدید ارگانیک و خودرو تقسیم شده است. روند شکل‌گیری شهر رشت ابتدا از هسته‌ای اولیه در بین رودخانه‌های گوهر رود و زرجوب با کمی تمایل به شرق آغاز شده است. بافت قدیم از هسته اولیه در بین رودخانه‌های گوهر رود و زرجوب شکل گرفته است. این گسترش‌ها در دوران صفویه و قاجاریه ادامه یافته و در دوران پهلوی تقریباً تمام حد فاصل بین دو رودخانه را اشغال کرده بود. در این دوران ساختار شهر ارگانیک خودرو و سرشار از ارزش‌های فضایی بوده است. در این دوران، میدانی تیمچه‌ها و مراکز محلات به عنوان فضاهای باز عمومی وجود داشته‌اند. سلسله مراتب فضایی قوی در این فضاهای عمومی وجود داشته است. محلات موجود در بافت، پهنه‌هایی همگن ایجاد کرده‌اند در دوران پهلوی اول گسترش شهر در جهات شرقی غربی جاده‌های فومن و لاهیجان افزایش یافته و بخشی از شهر به شرق رودخانه زرجوب توسعه یافته است. با وجود خیابان‌کشی‌های جدید که کل ساختار شهر را تغییر داده اما خللی در همگن بودن این بخش از شهر با بخش‌های قبلی ایجاد نکرده است. ساخت و سازهای بی‌رویه و بدون برنامه شهرنشینی شهر به صورت بافت‌های ارگانیک و خودرو گسستگی در ساختار شهر ایجاد کرده است. بافت قدیمی شهر رشت از مرکز شهر کنونی یعنی بازار آغاز شده است بازار به عنوان قطب تجاری عناصر اداری حکومتی در بخش غربی شهر و بخش شرقی بازار به عنوان قطب فرهنگی و مذهبی شهر شکل گرفته‌اند.

محلات قدیمی رشت شامل محدوده‌ای است که مراکز هشت محله تاریخی شهر را در برمی‌گیرد. مراکز محلات عموماً محل تمرکز ابنیه با ارزش تاریخی و استقرار عملکردهای مهم در محلات قدیم بوده است. بسیاری از منابع شهر رشت را دارای هفت محله دانسته‌اند که شامل: بازار، زاهدان، کیاب، خمیران کیاب، استاد سرا و صیقلان می‌باشند. در بعضی از منابع چومارسا نیز محله هشتم شهر رشت بحساب آمده و در پاره‌ای دیگر از منابع از آن به عنوان روستا یاد شده است.

۳-۵-۲-۱- شاخص‌های عمومی کالبدی

- **الگوی کلی عملکرد طبقات در بناها:** افزایش طبقات معمولاً ناشی از افزایش ارزش زمین و کمبود زمین شهری است، چنانچه محدودیتی برای عرضه زمین نباشد، ضرورتی هم به احداث طبقات نیست. مگر در مواردی که مطلوبیت مکان استقرار زمین و یا ویژگی‌های دیگر کالبدی چنین ضرورتی را ایجاد کند. بیشتر ساختمان‌های بیش از دو طبقه در نیمه جنوبی شهر در داخل محدوده کمربندی بزرگراه شهید بهشتی و در اولین بلوک‌های بلافاصل خارج آن مستقر شده‌اند و البته به شکل پهنه‌های پراکنده‌ای در امتداد جاده تهران، لاکان، در شهرک گلزار (شمال شهر) نیز گسترده شده است. بجز شهرک گلزار که به لحاظ ارزش زمین و ویژگی‌های شهرسازی، مورد استقبال شهروندان برای سکونت و احداث بناهای بیش از دو طبقه است، سایر مناطقی که تجمع ساختمان‌های بیش از دو طبقه در آن‌ها زیاد است، مناطقی‌اند که دارای یک یا چند ویژگی کالبدی‌اند از جمله می‌توان ارتفاع نسبتاً بیشتر اراضی و پایین بودن سطح آب‌های زیرزمینی، تجمع و تمرکز بیشتر کاربری‌های اداری و خدماتی و تولیدی بزرگ،

مثل بیمارستان‌ها، دانشگاه‌ها و دانشکده‌ها، صنایع و زمین‌های در راستای خیابان‌های اصلی شهر و ویژگی‌های انزوای قطعات و معابر و کاربری‌های همجوار آن‌ها را در این مناطق نام برد.

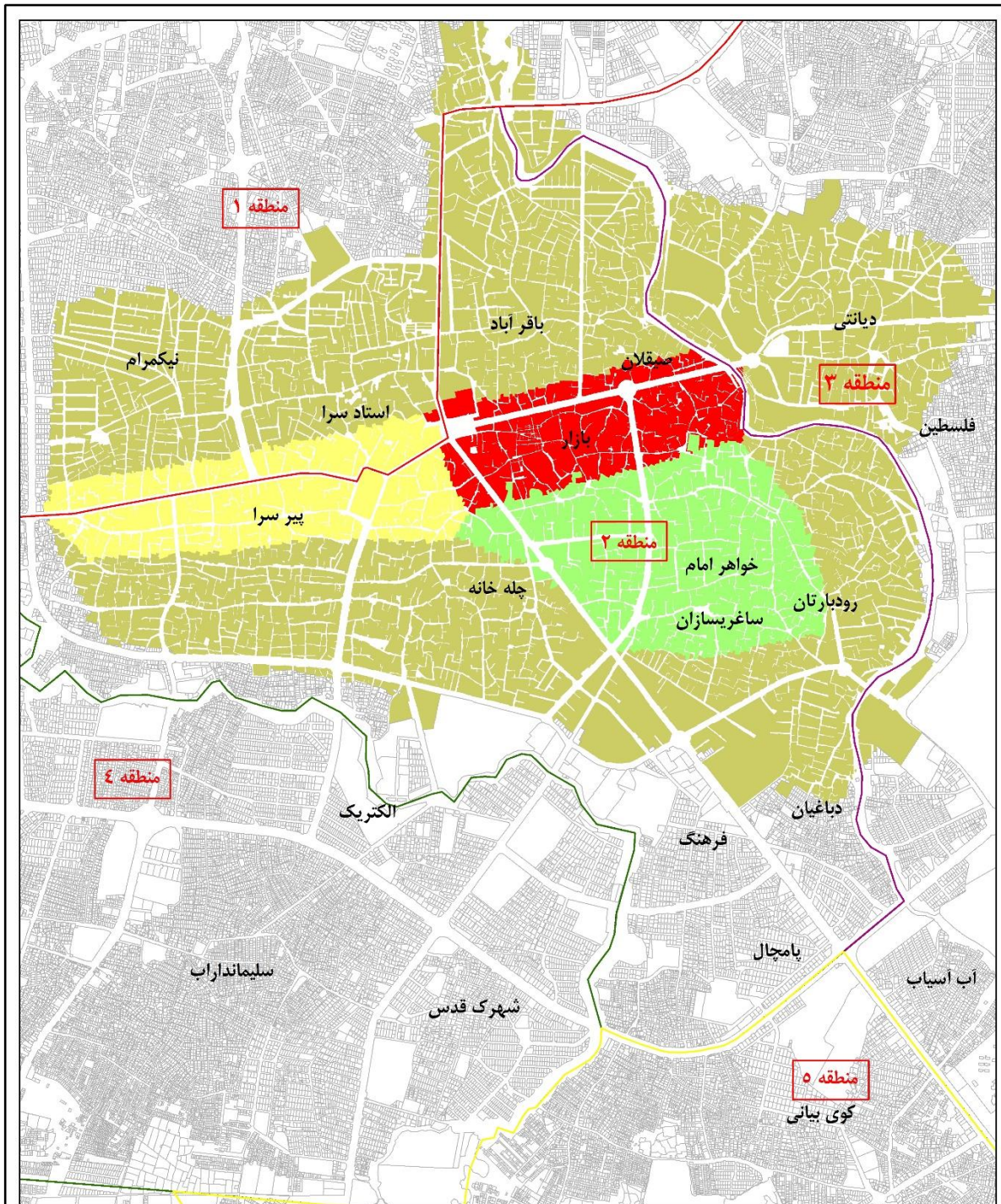
• **فضای سبز و پوشش گیاهی شهر رشت:** فضاهای سبز در شهر رشت بصورت بوستان‌های شهری و

بیشه‌زارها و همچنین فضای بین میادین و همچنین پوشش گیاهی مجاور معابر شهری و زمین‌های کشاورزی و باغات است، در داخل شهرها، بوستان‌های شهری سطح عمده فضای سبز را به خود اختصاص داده‌اند. پارک‌ها و بوستان‌ها در مجموع، سطحی در حدود ۵۰ هکتار را به خود اختصاص داده است. نحوه تأمین آب این پارک‌ها از طریق چاه و یا همچنین آب خام صورت می‌گیرد و سیستم آبیاری پوشش سطح توسط تانکر و یا شبکه آبیاری تحت فشار صورت می‌گیرد. بزرگترین پارک، پارک شهر با وسعت ۱۴۴ هزار مترمربع است که در سال ۱۳۲۷ ق. احداث گردیده است و قدیمی‌ترین پارک شهر نیز محسوب می‌شود و سپس پارک ملت با ۱۲۰ هزارمترمربع و بوستان دانشجو با وسعت ۷۰ هزار مترمربع در رده‌هایی بعدی قرار می‌گیرند. تقریباً در مناطق و ۳ پراکنش پارک‌ها بیشتر است، اما فضای سبز در سطح منطقه ۲، سطح بیشتری را اشغال نموده است (منطقه دو، ۲۷ هکتار و منطقه سه، ۱۸ هکتار). به ویژه آنکه پارک شهر نیز در این منطقه واقع گردیده است. و منطقه یک نیز با ۶ پارک و مساحت تقریبی ۴ هکتار، کم‌ترین فضای سبز را دارد.

• **مراکز و محورها و پهنه‌های ارائه‌دهنده خدمات به شهر رشت:** در سنجش و تحلیل مراکز، محورها و

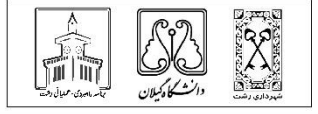
پهنه‌های ارائه‌دهنده خدمات به شهر رشت می‌توان به بازار شهر و محدوده پیرامون آن به عنوان یکی از هسته‌های مهم و اثرگذار اشاره نمود. بازار قدیمی شهر که یکی از مهمترین مراکز تجاری از قدیم تاکنون محسوب می‌شده، به صورت یک گستره وسیع در مرکز شهر، قلب تجاری شهر را تشکیل داده است. وجود چندین بیمارستان مهم و کلینیک‌های تخصصی در اطراف بلوار نامجو و خیابان پرستار و همچنین تجمع ساختمان‌های پزشکی و داروخانه‌های متعدد در بین پل بوسر و میدان شهید انصاری، دو قطب MRI آزمایشگاه‌ها و مراکز درمانی مهم شهر را تشکیل داده‌اند. وجود دانشگاه به عنوان مهم‌ترین مرکز آموزشی، موجب تجمع فعالیت‌های مرتبط و وابسته همانند کتابفروشی و مراکز تاپ و فتوکپی و ترجمه در اطراف خود شده است، که پهنه آموزشی و خدمات فرهنگی را در بلوار نامجو بین منظریه و فلکه گاز به علت وجود دانشگاه علوم پایه گیلان شکل داده است. زمین‌های وسیع اطراف جاده تهران که به استقرار فعالیت‌های آموزشی و تحقیقاتی نظیر دانشگاه فنی مهندسی و دانشکده‌های کشاورزی و تربیت بدنی و مراکز تحقیقاتی اختصاص یافته‌اند، آن را تقویت کرده‌اند. مراکز تولیدی در محوره‌های خروجی شهر، به خصوص در جاده تهران و لاکان مستقر شده‌اند، که یکی از دلایل انتخاب این مکان برای صنایع، نزدیکی به شهر صنعتی و دسترسی مناسب و رعایت فاصله الزامی با مراکز سکونت است.

طرح راهبردی- عملیاتی شهر رشت

عنوان نقشه: سیر تحول شکل گیری استخوان بندی

راهنما:

- قبل از دوره صفویه
- در دوره صفویه
- اوایل دوره قاجار
- در سال تهیه اولین طرح جامع

نشان: 39
 سیستم تصویر: UTM
 شمال: N

نقشه ۲- نقشه سیر تحول شهر رشت

نقاط برجسته کالبدی شهر رشت به شرح زیر است:

جدول ۱۵- نقاط برجسته در حیطه کالبدی

توان و قوت	محدودیت و ضعف
<ul style="list-style-type: none"> • دسترسی مناسب پیاده به مراکز خدماتی در مرکز شهر • وجود نماهای قدیمی و ارزشمند در ساختمان های قدیمی • امنیت نسبتا بالا در سطوح مختل شهر • وجود مساجد و اماکن مذهبی شاخص • برنامه ریزی برای توسعه عمودی شهر در طرح های فرادست • قانونمند کردن استفاده از مصالح با دوام در ساخت بناهای جدید • ارائه طرح هایی برای فضاهای شهری بازار • شبکه زیرساختی و تاسیساتی قابل قبول در سطح شهر • تهیه برنامه عملیاتی پنج ساله شهرداری در حوزه کاربری و کالبدی • امکان توسعه فضایی مناسب و ارتقاء کیفیت محیطی بازار محصولات محلی در مبادی ورودی شهر • نگه داری نامطلوب خانه های تاریخی و ارزشمند • پایین بودن سطح تسهیلات خدماتی مانند فضاهای فرهنگی ورزشی درمانی. • پایین بودن کیفیت ابنیه در بافت قدیمی • وجود فضاهای تخریبی رها شده در محدوده • امکان تعریف پروژه و تجمیع نوسازی محدوده های دارای بافت ریزدانه. • امکان بهره گیری قطعات زمین بایر برای ایجاد کاربری های گردشگری و خدمات • امکان ایجاد فضاهای سبز در قطعات بایر • امکان ایجاد پیوستگی در محدوده گردشگری از طریق اتصال نقاط ارزشمند تاریخی 	<ul style="list-style-type: none"> • فرسودگی بخشی از بافت شهر • ضعف بصری و عملکردی المان های شهری (تابلو ها و علائم) • کیفیت پایین زیرساخت ها و مبلمان شهری (آسفالت معابر و کف سازی پیاده روها، نورپردازی نامناسب معابر) • کیفیت فضایی و کالبدی پایین و ضعف در خدمات عملکردی مبادی ورودی • وجود نماهای تکراری و یکنواخت • آب گرفتگی معابر و خیابان های رشت بر اثر کوچک ترین بارندگی • خطوط آسمان نامنظم و بسیار مختلف در سطح شهر • عدم تناسب ارتفاع های ساختمان ها با عرض معابر • عقب نشینی و جلو آمدگی های نامنظم باعث ایجاد اختلال بصری در کریدورهای بصری محل شده اند. • اکثر مغازه های بازار سنتی بدون نما هستند. • عدم رعایت استانداردهای ایمنی در نصب سنگ نماهای بناها. • اغتشاشات بصری فراوان که محصول تابلوهای مغازه ها ، نرده های ساختمان ها ، تیر های برق و... هستند. • آسیب پذیری بالای اغلب قطعات در برابر بلاهای طبیعی به دلیل فرسودگی کالبدی و شبکه معابر نامنظم. • عدم توجه ساخت و سازهای جدید به الگوهای متناسب با اقلیم. • ناکارآمدی معابر در بخش بارترافیکی و ایمنی پایینشان • کف سازی نامناسب معابر • عدم وجود پارکینگ کافی • ساخت و ساز در حریم رودخانه • عدم وجود امکانات کافی جهت مقابله با سوانح طبیعی • ناخوانایی ورودی های شهر • خطر آسیب پذیری گسترده بافت در برابر سوانح و حوادث غیر مترقبه • زیرساخت ها نامناسب و کافی فرصت رشد های آبی را کم می کند. (بلاخص در زمینه جذب توریست • کم بود زیرساخت ها و ضعف کالبدی محل در صورت تداوم باعث دفع سرمایه گذاران می شود • آسیب پذیری بالای قطعات در برابر بلاهای طبیعی در صورت وقوع به دلیل فرسودگی کالبدی به خصوص در بخش شمالی و مرکزی محله • تشدید فرسودگی کالبدی در اکثر بخش های محدوده در صورت بی توجهی به اصلاح آن ها. • نابودی بناهای تاریخی در سایه ی عدم توجه به مرمت و بازسازی آنها. • تخریب بناهای تاریخی در اثر استفاده بی رویه، تغییر کاربردی • گسترش بحران مسکن • خطر تخریب بناهای ارزشمند قدیمی • ضعف در نگهداشت آثار تاریخی

۳-۶- سنجش و تحلیل وضعیت حمل‌ونقل و ترافیک

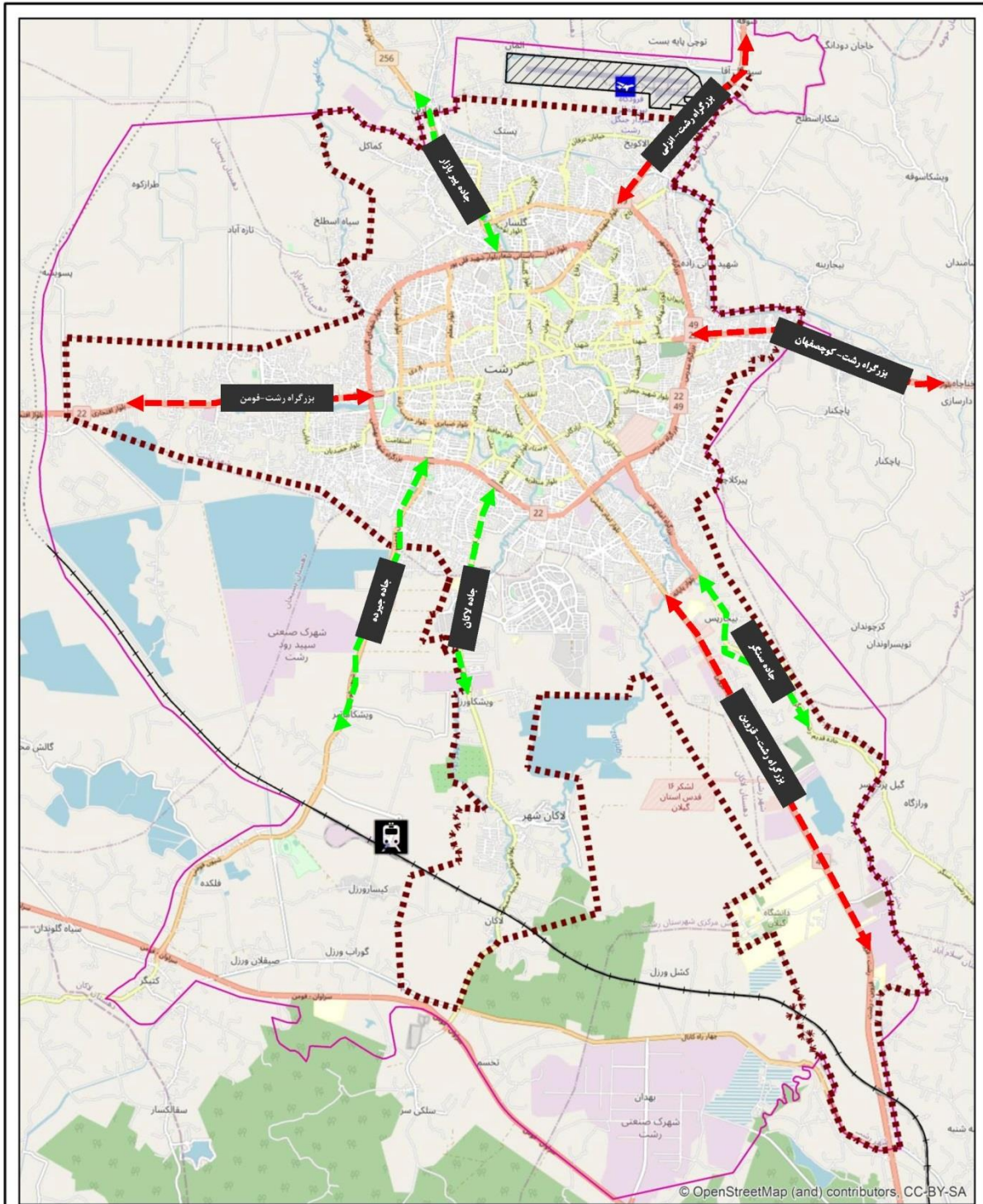
امروزه حمل‌ونقل جزء مهمی از زندگی همه افراد (از هر قشر و سن و ...) تبدیل شده است. مردم تمامی مسائل و مشکلات آن را از نزدیک احساس نموده و برای برون‌رفت از چالش‌های آن راهکار طلب می‌کنند. لذا نگاه تخصصی و فنی به این مساله اهمیت بسزایی دارد. از آنجاکه انسان و وسیله نقلیه اجزای اصلی حمل‌ونقل هستند، هرگونه تغییر در شرایط آلوده‌شد، بصورت مستقیم در سطح خرد و کلان اقتصاد اثر گذار بوده و می‌تواند منافع یا مضرات احتمالی را در سطح بنگاهی و ملی متوجه سرمایه‌گذار یا کشور نماید که نمونه آن عبارت است از: تغییر زمان سفر و عنایت به ارزش اقتصادی زمان مسافران در طول سفر، تغییر میزان مصرف سوخت و ارتباط مستقیم آن با مسائل اقتصادی، کاهش یا افزایش تصادفات و رابطه آن با ارزش جان افراد یا هزینه بروز هر تصادف در سطح ملی، امکان ایجاد اشتغال در این حوزه با توجه به گستردگی حوزه‌های مرتبط با آن، امکان تامین درآمد مستقیم از برخی حوزه‌های حمل و نقل به واسطه فروش بلیت، دریافت عوارض و ... . علاوه بر موارد مذکور، حمل‌ونقل ارتباط تنگاتنگی با مباحث اجتماعی، توسعه، محیط زیست و ... دارد.

در این بخش مروری بر انواع شبکه حمل‌ونقل اعم از هوایی، ریلی و جاده‌ای که با شهر رشت در ارتباط است صورت پذیرفته است که نقشه بعدی این تنوع را نمایش می‌دهد. به لحاظ اهمیت بررسی موضوع ترافیک درون‌شهری رشت، در ادامه بیشتر به این شاخصه پرداخته می‌شود.

• بررسی ساختار کلی شبکه معابر شهر

شهر رشت دارای دو میدان مرکزی به نام‌های شهدا (شهرداری) و سبزه‌میدان است که چهار محور اصلی از خارج شهر به آن‌ها متصل می‌شود. خیابان امام خمینی که از سمت جاده تهران به میدان شهرداری متصل می‌شود، خیابان طالقانی که از سمت فومن به سبزه میدان متصل شده و در امتداد آن پیاده راه علم الهدا میدان‌های شهدا و سبزه میدان را به یکدیگر متصل می‌نماید. محور بعدی خیابان شریعتی و بلوار شهدا است که مسیر شرقی - غربی را تأمین می‌نماید و به جاده لاهیجان ختم می‌شود، محور انزلی نیز با چند پیچ و خم توسط خیابان سعدی و بلوار شهید انصاری به میدان شهدا متصل می‌گردد. این خیابان‌ها از لحاظ شبکه معابر به صورت زاویه‌ای کشیده شده است که مرکز آن میداين یاد شده است و به جز آن‌ها هیچگونه خیابان دیگری در زوایای مختلف وجود ندارد. کمربندی شهر به صورت حلقوی و به شکل یک رینگ ناقص و شکسته به دور شهر احداث شده و با معابر فوق‌الذکر تشکیل یک شبکه نامنظم و زولیبایی شکل را داده است. این کمربندی که در شمال شرقی شهر در میدان ولیعصر به صورت ناقص رها شده است نقش غیرقابل انکاری در کاهش ترافیک داخل شهر دارد و اغلب جایگزین مسیرهای پرترافیک مرکزی شهر می‌شود و شکل ناقص آن به عنوان یک نارسایی کلی در ساختار استخوان‌بندی و شبکه ترافیک شهر محسوب می‌شود.

© OpenStreetMap (and) contributors. CC-BY-SA

طرح راهبردی- عملیاتی شهر رشت	راهنما:		
عنوان نقشه: راه های ارتباطی شهر رشت		<p>خطوط راه آهن حريم شهر فرودگاه رشت ایستگاه قطار</p>	<p>شماره نقشه: 39 سیستم تصویر: UTM نوع: 39</p>

نقشه ۳- راه های ارتباطی شهر رشت

• مشخصات سامانه سیستم حمل و نقل عمومی

با توجه به آمار به دست آمده از سالنامه آماری سال ۱۳۹۸ تعداد وسایل نقلیه عمومی شهر رشت جمعاً ۵۵۷۶ دستگاه است که از این تعداد ۵۰ اتوبوس، ۱۹۸ مینی بوس و ۵۳۲۸ تاکسی است. ۵۰ درصد از ناوگان حمل و نقل عمومی استان در شهر رشت متمرکز است و ۷۹/۳ درصد از اتوبوس‌های شهری استان در شهر رشت مستقر هستند که البته تمام این ناوگان قابل استفاده نبوده و تعداد کمی از آن‌ها در سطح شهر مشغول به سرویس دهی هستند.

جدول ۱۶- تعداد وسایل نقلیه درون شهری برحسب نوع

شهر / استان	جمع	اتوبوس	مینی بوس	تاکسی
شهر رشت	۵۵۷۶	۵۰	۱۹۸	۵۳۲۸
سایر شهرها	۵۵۴۶	۱۳	۲۳	۵۵۱۰
کل استان	۱۱۱۲۲	۶۳	۲۲۱	۱۰۸۳۸
سهم شهر نسبت به کل استان (درصد)	۵۰/۱	۷۹/۳	۸۹/۵	۴۹/۱

مأخذ: سالنامه آماری استان گیلان سال ۱۳۹۸

• بررسی کیفیت ترافیک در سطح معابر اصلی شهر

خیابان‌های امام خمینی، سعدی، بلوار شهدا، طالقانی، شریعی، مدرس، مطهری، پاسداران، آزادگان، چمران، بهشتی، ضیابری سردار جنگل، نامجو، خرمشهر، امین الضرب، قلی پور، مشخص شد که معابر مرکزی شهر به دلیل ظرفیت پایین از سطح سرویس پایینی برخوردار هستند. این حجم‌ها گاهی تا بیش از ۲۰۰۰ وسیله نقلیه بر ساعت برای یک جهت می‌رسد که برای معابر مرکزی بسیار زیاد است. اگر ظرفیت در حالت ایده آل در نظر گرفته شود، یعنی از پارک حاشیه‌ای و توقف‌ها صرف نظر کنیم باز هم معابری همچون امام خمینی، طالقانی، شهدا، سرچشمه، پاسداران در یک مقطع باریک بلوار انصاری، امین الضرب، تختی، سعدی و خمسه بازار و کمربندی اصلی شهر دچار مشکل هستند و اگر مواردی مانند پارک حاشیه‌ای و توقف را در نظر بگیریم اکثر معابر ذکر شده که بالای ۱۰۰۰ وسیله نقلیه بر ساعت از آن‌ها عبور می‌نماید دچار مشکل خواهند بود و سطح سرویس آن‌ها F یعنی اشباع شده بوده و برای روانسازی حرکت خودروها بایستی چاره‌ای اندیشید. مشکل بعدی که در شهر رشت وجود دارد همه گیر شدن ساعات ترافیک در طول روز است به عبارت دیگر در تمام طول روز شریان‌های اصلی رشت دچار کندی حرکت می‌باشند. کمربندی دور شهر که وظیفه جابجایی وسایل نقلیه را به عنوان شریان حیاتی شهر بر عهده دارد، نمی‌تواند این عملکرد را انجام دهد و دچار مشکل می‌شود. نکته قابل توجه دیگر این است که گاهی اتفاق افتاده معابر داخلی با عملکرد دسترسی و سلسه مراتب پایین تر، خلوت تر از کمربندی اصلی شهر بوده و نقشه جابجایی را به خود می‌گیرد. این نشان می‌دهد نقش و عملکرد معابر بشدت در حال تغییر پذیری است و شهر نیازمند رینگ خارجی برای پخش کردن ترافیک‌های عبوری و کم کردن بار ترافیکی شریان‌های اصلی شهر است.

• پراکنش پارکینگ‌های عمومی در سطح شهر

هنگامی که صحبت از مشکلات ترافیکی شهری به میان می‌آید شلوغی خیابان‌ها، حرکات کند وسایل نقلیه و تأخیری ناخواسته در شبکه معابر به ذهن خطور می‌کند. یکی از مسائلی که در معابر شهری این مشکلات را تشدید می‌نماید پارک وسایل نقلیه در حاشیه معابر است. این مشکل بیشتر در شهرهای بزرگ به خصوص در مراکز تجاری اداری و مراکز عمده خرید در مرکز

شهر موجب ایجاد سفر در این نواحی شده به همین دلیل فضایی به منظور پارک وسایل نقلیه خصوصی در آن محل ضروری بوده و اجتناب‌ناپذیر است.

نقشه ۴ - پراکنش پارکینگ‌های عمومی در سطح شهر

۳-۶-۱- سنجش و تحلیل موانع و فرصت‌های توسعه حمل‌ونقل عمومی

بزرگترین معضل شهر رشت، مشکلات ترافیکی است که روز به روز در حال افزایش است که در پی آن هزینه‌های زمانی و مالی زیادی را به شهروندان تحمیل کرده است. این مشکلات همانطور که گفته شد ریشه در مسائل مدیریتی- اجرایی، هندسه معابر، مباحث حمل و نقل منطقه‌ای و ضعف در سیستم حمل و نقل عمومی دارد. جمع‌بندی تمام موارد گفته شده در جدول زیر نشان داده شده است.

جدول ۱۷- نقاط برجسته در حیطه حمل‌ونقل

توان و قوت	محدودیت و ضعف
<ul style="list-style-type: none"> وجود فرودگاه وجود راه‌آهن اتصال به شبکه ارتباطی بزرگراهی کشور دسترسی‌های بالا در قوی‌ترین شریان‌های شهری همزمانی مطالعات طرح جامع شهر و مطالعات طرح جامع حمل و نقل و ترافیک ایجاد زمینه مساعد در مورد تعیین موقعیت و ظرفیت پایانه‌های مختلف ناچیز بودن شیب معابر 	<ul style="list-style-type: none"> نامناسب بودن زیرسازی معابر نبود پیاده‌رو عدم رعایت سلسله‌مراتب معابر کمبود پارکینگ نبود حمل‌ونقل عمومی ناقص بودن شبکه اصلی راه‌های درون‌شهری تردد وسایل نقلیه سنگین از رینگ درون‌شهری شبکه معابر گسسته

توان و قوت	محدودیت و ضعف
<ul style="list-style-type: none"> • روشنایی مناسب معابر و شریان‌های اصلی • کارکرد محور خیابان امام به عنوان قطب تجاری در مقیاس شهری و فراشهری • خوانا بودن مسیرهای ارتباطی در محدوده بافت تاریخی • تهیه برنامه عملیاتی پنج ساله شهرداری در حوزه ترافیک و حمل‌ونقل • جایگاه شهر در سازمان ارتباطی استان • امکان ارتباط ریلی با اکثر شهرهای کشور • فرصت راه‌اندازی سیستم‌های حمل‌ونقل پاک • امکان تامین محل‌های پارکینگ عمومی بخصوص در مرکز شهر و مراکز تجاری اداری جاذب سفر • روند توسعه زیرساخت‌های الکترونیک و هوشمند در راستای کاهش تردد در سطح شهر 	<ul style="list-style-type: none"> • ترافیک عبوری از کمربندی شهر • نبود تاسیسات ایمنی شهری (پل عابر) • نبود امکان گذر از عرض معابر شهری • کمبود ایستگاه‌های تاکسی و اتوبوس • مکانیابی نامناسب ایستگاه‌های حمل‌ونقل عمومی • نبود برنامه استراتژیک و بلندمدت با گزینه‌های متناسب با توسعه پایدار شهری رشت • نبود شبکه مخصوص دوچرخه • بحران روبه‌تزايد ترافیک • روند روبه افزایش خودرومحوری • روند رو به رشد ترافیک عبوری محلی • تاخیر و طولانی شدن پروژه‌های راه‌سازی و عمران شهری • کمبود اعتبار لازم برای ایجاد سیستم حمل‌ونقل عمومی مناسب

۳-۷- سنجش و تحلیل بعد فرهنگی، گردشگری و فراغتی

گردشگری امروزه نقش محوری در عرصه‌های اقتصادی اجتماعی و فرهنگی کشورها داشته و باعث افزایش درآمد، ایجاد فرصت‌های شغلی و تحکیم مناسبات اجتماعی می‌گردد استان گیلان به عنوان یکی از کوچک‌ترین استان‌های کشور و به تبع آن شهرستان رشت به علت برخورداری از تنوع شدید محیطی، سواحل جلگه کوهستان فرهنگی و تاریخی، یکی از مراکز با قابلیت بالای گردشگری است. در یک دسته‌بندی کلی می‌توان جاذبه‌های گردشگری استان را به شرح زیر طبقه‌بندی کرد.

- جاذبه‌های طبیعی شامل دریا سواحل تالاب‌ها، رودها آب‌های معدنی جنگل نواحی بیلاقی، غارها و آبشارها
- جاذبه‌های تاریخی و یادمانی شامل آثار برج‌مانده از دوره‌های قبل و بعد از اسلام اعم از آرامگاه‌ها، قلاع ساختمان‌ها، مساجد، پل‌ها و دیگر آثار دیدنی
- جاذبه‌های زیارتی شامل اماکن و قبور متبرکه در سطح گسترده و تعداد زیاد
- جاذبه‌های فرهنگی و سنتی مانند ورزش‌های محلی آداب‌ورسوم پوشش، غذا و معماری و...
- جاذبه‌های اقتصادی نظیر بازارهای محلی و هفتگی و صنایع دستی گاه منحصر به فرد
- پیوستن به شبکه شهرهای خلاق یونسکو

عوامل مذکور منجر به شکل‌گیری گردشگری در ابعاد مختلف گردیده است. بدیهی است در کنار قابلیت‌های منحصر به فرد منطقه محدودیت‌هایی نیز جود داشته باشد. بهره‌برداری بهینه از منابع و قابلیت‌های گردشگری مناطق و جهت‌دهی سرمایه‌گذاری‌ها در ایجاد زیرساخت‌های لازم یکی از مهم‌ترین راهبردها در برنامه‌ریزی‌های توسعه به شمار می‌آید. شناخت و معرفی جاذبه‌های گردشگری اعم از جاذبه‌های اکوتوریسم تاریخی و فرهنگی مذهبی در شهرستان رشت می‌تواند در جهت شکوفایی این صنعت و جذب گردشگران بسیار مؤثر باشد. این تحقیق به دنبال شناخت قابلیت‌ها، امکانات، ظرفیت‌ها و محدودیت‌ها و مشکلات موجود در زمینه گردشگری در شهرستان و بخصوص شهر رشت ایجاد بانک اطلاعات و ارائه راهبردهای لازم در جهت تحقق اهداف توسعه گردشگری و بهره‌برداری از منابع و قابلیت‌های مختلف شهر رشت است. در ادامه به بررسی مهم‌ترین قابلیت‌ها امکانات و محدودیت‌ها در ابعاد مختلف منطقه پرداخته شود.

جدول ۱۸ - نقاط برجسته در حیطه فرهنگی، گردشگری و فراغتی

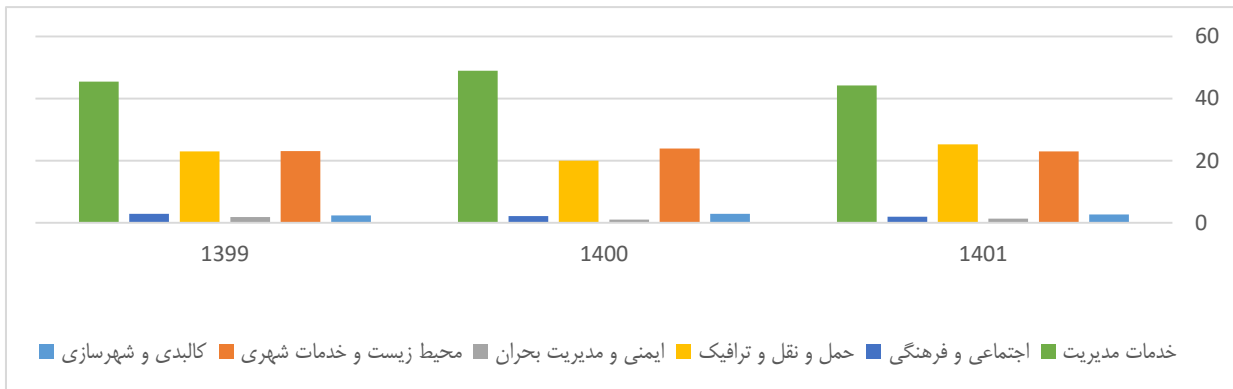
توان و قوت	محدودیت و ضعف
<ul style="list-style-type: none"> • ساختمان‌های قدیمی (ساختمان شهرداری اداره پست هتل ایران استانداری و...) • بقعه‌ها و امامزاده‌ها بقعه امامزاده هاشم خواهر امام بقعه دانای علی • آرامگاه بزرگان و مشاهیر ایران زمین (آرامگاه میرزا کوچک دکتر حشمت و دکتر پوردوود) • خانه‌های تاریخی خانه قدیری خانه، سمیعی خانه، ابریشمی خانه اولین شهردار رشت • محلات قدیمی خمیران زاهدان صیقلان و • کاروان‌سراها و مساجد قدیمی (کاروان‌سرای لات) کاروان‌سرای طاقی بزرگ و کوچک و...) • وجود بازارهای محلی و هفتگی و دائمی برای مبادله و محصولات کشاورزی و تولیدات غیرکشاورزی از جمله بازار • شهر رشت • موزه‌ها موزه رشت موزه میراث روستایی (سراوان) • خوراک محلی (انواع خورش‌ها مربها ترشی‌ها، شیرینی‌ها، نان‌ها و...) • آیین‌های مذهبی (مراسم ماه محرم و صفر اعیاد شعبان، رجب، مراسم ماه رمضان) • آیین‌های ملی جشن نوروز چهارشنبه‌سوری، سیزده‌بدر، شب چله و) • آیین‌های فردی که به تولد و ازدواج و مرگ یک فرد مربوط می‌شود. • بازی‌های محلی و نمایش‌های سنتی (جنگ لافندبازی، کشتی گیله مردی) • موسیقی محلی و ترانه‌های گیلکی • فرهنگ شفاهی و فولکلوریک اسطوره‌ها افسانه‌ها و داستان‌های قدیمی • وجود موارث فرهنگی هنری، آداب و رسوم • وجود سنت‌ها و گرایش‌های قومی و محلی گوناگون و تنوع آنها از جمله زبان و گویش و مقاومت زبان محلی در برابر تغییرات • وجود مراکز علمی - فرهنگی متنوع شامل کتابخانه ملی دبیرستان بهشتی مساجد قدیمی، موزه، خانه‌های قدیمی • تنوع میراث فرهنگی اعم از غذاهای محلی تنوع صنایع دستی بازی‌های محلی و لباس محلی، موسیقی و . • وجود انگیزه بالا برای سرمایه‌گذاری توسط بخش خصوصی و توانایی بالای جذب سرمایه در این بخش باتوجه به کیفیت محیطی مناسب قرارگیری مرداب عینک در درون بافت شهری • راه‌های دسترسی به اماکن مذهبی و بیابلی • رودخانه‌های موجود و تلفیق آنها با معماری بومی گیلان • طرح‌های در دست مطالعه و اجرا از جمله کمربندی پروژه قطار شهری و... • موقعیت مکان مرکزی شهر و دسترسی مناسب به سایر نقاط استان • شهر خلاق خوراک 	<ul style="list-style-type: none"> • نبود تبلیغات صحیح و کافی در خصوص معرفی آثار تاریخی، فرهنگی و محیطی منطقه • عدم رعایت نظافت شهری (پارک‌ها و سطح شهر) • کمبود سرویس‌های بهداشتی عمومی و بی‌توجهی به نظافت آنها • کمبود نمازخانه و بسته‌بودن آنها در بیشتر ساعات روز • ضعف فرهنگ گردشگری و توریسم پذیری و نامناسب بودن شیوه برخورد با گردشگران • نبود مکان‌های فرهنگی کافی در سطح شهر رشت • فقدان نظام جامع اطلاعاتی قومیت‌ها در شهر • عدم تأمین مکانیزم‌های اجرایی جهت عملیاتی نمودن فرهنگ‌های موجود جوامع شهری روستایی • عدم تناسب امکانات اجتماعی و فرهنگی متناسب با درصد باسواد رشت • عدم همکاری و اطلاع‌رسانی در زمینه حمایت‌های بخش دولتی و بروکراسی فرساینده بخش اداری • نارسایی‌های اقامتی و کمبود هتل‌ها و مسافرخانه‌های مناسب و مجهز کمبود کمپینگ و توقفگاه‌های عمومی • کنترل و نظارت واحد تسهیلات در امور مختلف جهانگردی • عدم توجه حوزه معماری شهرداری به هویت شهری و نداشتن برنامه و مدل معماری و ظاهر ساختمان‌های بلاتکلیفی طرح گردشگری عینک رشت • کیفیت غیراستاندارد و نامطلوب برخی از تأسیسات اقامتی • بالابودن ترافیک شهری مشکل دسترسی به مراکز دارای جاذبه گردشگری و کمبود شدید پارکینگ‌های عمومی • عدم سرمایه‌گذاری لازم در بخش گردشگری و بی‌توجهی به این بخش باتوجه به مزیت‌های استان و شهر رشته • کمبود مراکز و سرویس‌های بهداشتی • عدم رعایت قوانین شهرسازی توسط سازندگان مسکن و افزایش تراکم ساختمانی مناطق مرکزی شهر

۳-۸- سنجش و تحلیل مدیریت و مالیه شهرداری رشت

شهرداری‌ها از جمله مؤسسات عمومی غیر دولتی‌اند که وظایف بسیاری در اداره شهر بر عهده آنان گذاشته شده است. این وظایف در گستره‌های گوناگون اجتماعی، فرهنگی، عمرانی، شهرسازی و خدماتی است؛ به‌گونه‌ای که هر فرد از آغاز تولد تا پایان زندگی نیازمند خدمات این نهاد غیردولتی است. شهرداری به عنوان شخصیت حقوقی، مستقلاً می‌تواند طرف حق و تکلیف قرار گیرد، علیه آن اقامه دعوا شود، یا خود از فردی حقیقی یا حقوقی شکایت کند (آشنایی با حوزه اداری و حقوقی شهرداری‌ها، ۱۳۸۵، ۶۷).

نمودار ۱- سهم بخش های مختلف از مصارف بودجه شهرداری رشت ۱۳۹۹-۱۴۰۱

منبع: بودجه شهرداری رشت ۱۳۹۱-۱۴۰۱

منابع درآمدی شهرداری را می توان به دو دسته پایدار و ناپایدار تقسیم کرد، درآمدهای پایدار درآمدهایی هستند که به منابع پایدار وابسته بوده و به طور مستمر و دائم فعال بوده و در اختیار شهرداری قرار می گیرند و از ثبات مناسبی برخوردارند. در مقابل درآمدهای ناپایدار درآمدهایی هستند که به منابع ناپایدار متکی بوده و استمرار نداشته و نوسانات زیادی دارند:

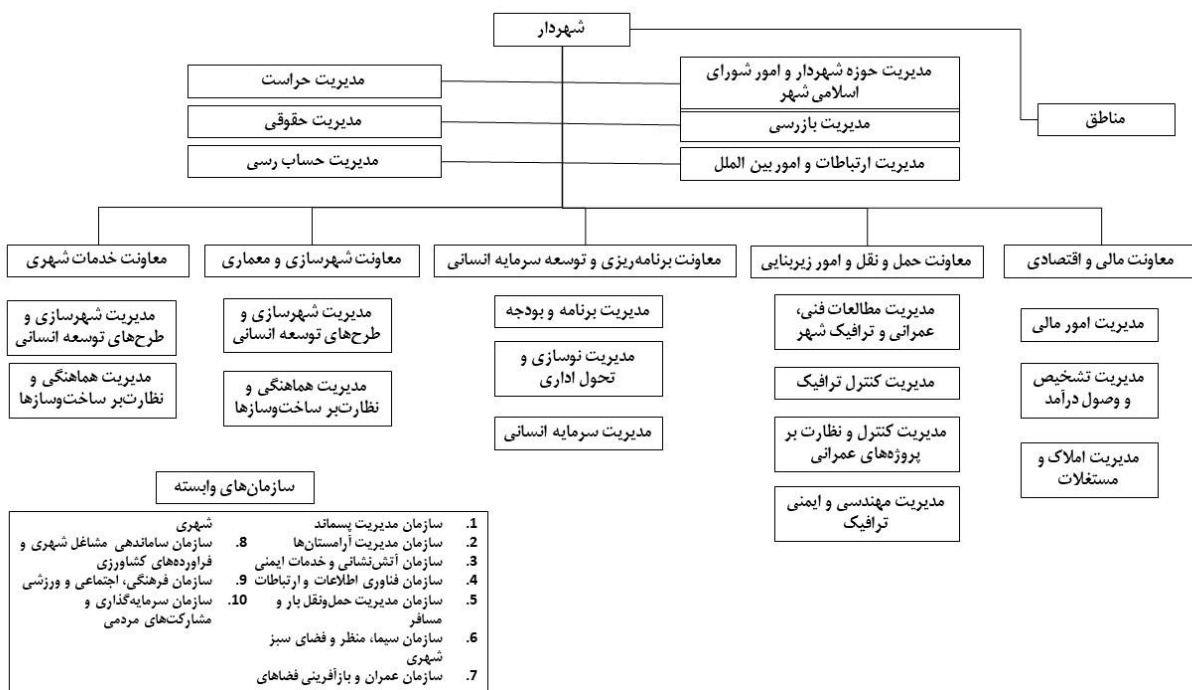
جدول ۱۹- طبقه بندی درآمدهای شهرداری از نظر پایداری

درآمدهای مستمر وصولی از سازمان ها و نهادهای مختلف		درآمدهای ناشی از عوارض عمومی	درآمد پایدار											
عوارض سطح شهر	عوارض ساختمان ها و زمین			عوارض حمل و نقل و ارتباطات	درآمدهای ناشی از عوارض عمومی									
عوارض نوسازی	عوارض پرورانه های کسب فروش و خدمات	درآمدهای حاصل از خدمات بازرگانی	درآمدهای حاصل از خدمات پیمانکاری											
عوارض بلیت مسافرت و باربری						عوارض پرورانه های کسب فروش و خدمات	فروش و جمع آوری زباله	آگهی های تجاری						
عوارض سالانه خودروهای سواری و موتورسیکلت									عوارض پرورانه های کسب فروش و خدمات	درآمد حاصل از خدمات آماده سازی	تأسیسات شهرداری			
عوارض بر معاینه وسائط نقلیه												عوارض پرورانه های کسب فروش و خدمات	وجوه و اموال شهرداری	عوارض بر پروانه های ساختمانی
حق ثبت نام آزمون رانندگی														
عوارض پرورانه های کسب فروش و خدمات	عوارض ساختمان ها و زمین			عوارض بر تفکیک زمین	عوارض بر بالکن و پیش آمدگی									
درآمدهای حاصل از خدمات بازرگانی		عوارض ساختمان ها و زمین	عوارض شماره گذاری سالانه اتومبیل، موتورسیکلت			عوارض بر معاملات وسائط نقلیه								
درآمدهای حاصل از خدمات پیمانکاری							عوارض ساختمان ها و زمین	عوارض صدور پروانه تاکسیرانی	سهمیه از عوارض وصولی متمرکز					
فروش و جمع آوری زباله										عوارض ساختمان ها و زمین	عوارض حذف پارکینگ	عوارض حق بیمه حریق		
آگهی های تجاری													عوارض حمل و نقل و ارتباطات	حق آسفالت و لکه گیری و ترمیم حفاری
درآمد حاصل از خدمات آماده سازی	عوارض حمل و نقل و ارتباطات													
تأسیسات شهرداری		عوارض پرورانه های کسب فروش و خدمات		عوارض صدور پروانه تاکسیرانی	سهمیه از عوارض وصولی متمرکز									
وجوه و اموال شهرداری			عوارض ساختمان ها و زمین			عوارض حذف پارکینگ	عوارض حق بیمه حریق							
عوارض بر پروانه های ساختمانی								عوارض ساختمان ها و زمین	عوارض صدور پروانه تاکسیرانی	سهمیه از عوارض وصولی متمرکز				
عوارض بر معاملات غیرمنقول											عوارض حمل و نقل و ارتباطات	عوارض حذف پارکینگ	عوارض حق بیمه حریق	
عوارض بر مازاد تراکم	عوارض پرورانه های کسب فروش و خدمات													عوارض صدور پروانه تاکسیرانی
عوارض بر تفکیک زمین		عوارض پرورانه های کسب فروش و خدمات												
عوارض بر بالکن و پیش آمدگی			عوارض پرورانه های کسب فروش و خدمات	عوارض صدور پروانه تاکسیرانی	سهمیه از عوارض وصولی متمرکز									
عوارض شماره گذاری سالانه اتومبیل، موتورسیکلت						عوارض پرورانه های کسب فروش و خدمات	عوارض صدور پروانه تاکسیرانی	سهمیه از عوارض وصولی متمرکز						
عوارض بر معاملات وسائط نقلیه									عوارض پرورانه های کسب فروش و خدمات	عوارض صدور پروانه تاکسیرانی	سهمیه از عوارض وصولی متمرکز			
عوارض صدور پروانه تاکسیرانی	عوارض پرورانه های کسب فروش و خدمات											عوارض صدور پروانه تاکسیرانی	سهمیه از عوارض وصولی متمرکز	
سهمیه از عوارض وصولی متمرکز		عوارض پرورانه های کسب فروش و خدمات												عوارض صدور پروانه تاکسیرانی
عوارض حذف پارکینگ			عوارض پرورانه های کسب فروش و خدمات											
عوارض حق بیمه حریق				عوارض پرورانه های کسب فروش و خدمات	عوارض صدور پروانه تاکسیرانی	سهمیه از عوارض وصولی متمرکز								
حق آسفالت و لکه گیری و ترمیم حفاری							عوارض پرورانه های کسب فروش و خدمات	عوارض صدور پروانه تاکسیرانی	سهمیه از عوارض وصولی متمرکز					
حق کارشناسی و فروش نقشه ها	عوارض پرورانه های کسب فروش و خدمات									عوارض صدور پروانه تاکسیرانی	سهمیه از عوارض وصولی متمرکز			
درآمد حاصل از نقل و انتقالات تاکسی		عوارض پرورانه های کسب فروش و خدمات										عوارض صدور پروانه تاکسیرانی	سهمیه از عوارض وصولی متمرکز	
اعانات کمک های اهدایی دولت، اشخاص و سازمان های غیردولتی و فروش اموال شهرداری و درآمدهای اتفاقی			عوارض پرورانه های کسب فروش و خدمات											عوارض صدور پروانه تاکسیرانی

۳-۹- سنجش و تحلیل ساختار نهادی - مدیریتی

مدیریت شهری به عنوان چارچوب سازمانی توسعه شهر به سیاست‌ها، برنامه‌ها، طرح‌ها و اقداماتی مربوط می‌شود که در پی اطمینان از تطابق رشد جمعیت با میزان دسترسی به زیرساخت‌های اساسی زندگی شهری خصوصاً مسکن و اشتغال است. نظام جدید مدیریت شهری شامل تعامل چهار عامل شهروندان، شورای اسلامی شهر، شهرداری و حکومت است (رهنما، ۱۳۸۰). دست‌اندرکاران امور شهری، اعم از مدیران شهر، بخش خصوصی باید به ترویج هنر و مهیا ساختن آموزش، زندگی ساکنان شهرها را بهبود بخشند و به نظر مایلز فریدمن باید در تدوین برنامه‌های مدیریت توسعه‌ای و برنامه‌های منطقه‌ای و کشوری، جایگاه شهر و مدیریت به‌روشنی تبیین گردد.

شکل ۲۶- نمودار سازمانی شهرداری رشت

جدول ۲۰- نقاط برجسته در حیطه مدیریتی و نهادی

توان و قوت	محدودیت و ضعف
<ul style="list-style-type: none"> • تهیه برنامه عملیاتی پنج ساله شهرداری در حوزه مدیریتی و نهادی • دیدگاه مثبت مدیریت شهری به برنامه‌ریزی مشارکتی • برنامه ریزی برای توسعه شهر در طرح‌ها و اسناد فرادست شهری • برنامه‌ریزی برای احیای فرهنگ و هویت شهر • تاکید بر قانونمند بودن ساخت‌وسازها • تاکید بر حفظ اراضی کشاورزی توسط مدیریت شهری • امکان جلب سرمایه گذاری بخش خصوصی برای اجرا و تحقق طرح های عمرانی • امکان توسعه خدمات همگانی و عمومی در محدوده • حرکت ادارات مرتبط به مدیریت شهری به حاشیه‌ها • امکان جذب سرمایه برای پروژه‌های شهری 	<ul style="list-style-type: none"> • عدم تحقق طرح‌های گذشته • عدم اجرای برنامه های پیشین • نبود هماهنگی و سینرژی بین بخش‌های مختلف مدیریت شهری • تعدد پرونده‌های وارده به کمیسیون‌های تخلفات • عدم وجود شفافیت اطلاعات • اختلال در اطلاعات در دسترس برای شهروندان • آسیب‌های ناشی از فقدان قوانین و مقررات انضباط شهری • خطر عدم تعادل بین خدمات‌رسانی و جمعیت توسط مدیریت شهری

۱۰-۳- سنجش و تحلیل زیست‌پذیری شهری

به‌منظور بررسی زیست‌پذیری شهری رشت، از پرسشنامه‌ای برای ارزیابی بهره گرفته شده است.

○ متغیر ابعاد اجتماعی

نتایج بررسی متغیر ابعاد اجتماعی در جدول زیر ارائه شده است.

جدول ۲۱- نتایج آمار توصیفی متغیر ابعاد اجتماعی و شاخص‌های آن

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف معیار	واریانس	میانه
تفریح	۴۱۳	۲/۵۶	۰/۸۷	۰/۷۵	۲/۶۰
احترام	۴۱۳	۳/۳۲	۰/۶۵	۰/۴۲	۳/۲۵
هویت	۴۱۳	۲/۷۰	۰/۸۳	۰/۶۸	۲/۶۷
امنیت	۴۱۳	۳/۱۴	۰/۷۱	۰/۵۰	۳/۱۱
ابعاد اقتصادی	۴۱۳	۲/۹۴	۰/۵۸	۰/۳۳	۲/۹۶

با توجه به نتایج، متغیر ابعاد اجتماعی دارای میانگین ۲/۹۴ و انحراف معیار ۰/۵۸ است. شاخص‌های ابعاد اجتماعی به ترتیب میانگین عبارتند از احترام با میانگین ۳/۳۲، امنیت با میانگین ۳/۱۴، هویت با میانگین ۲/۷۰ و تفریح با میانگین ۲/۵۶.

○ متغیر ابعاد خدمات و زیرساخت‌های شهری

نتایج بررسی متغیر ابعاد خدمات و زیرساخت‌های شهری در جدول زیر ارائه شده است:

جدول ۲۲- نتایج آمار توصیفی متغیر ابعاد خدمات و زیرساخت‌های شهری و شاخص‌های آن

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف معیار	واریانس	میانه
دسترسی	۴۱۳	۳/۳۰	۰/۷۸	۰/۶۰	۳/۲۲
حمل و نقل	۴۱۳	۲/۶۹	۰/۶۲	۰/۳۹	۲/۷۴
تفریح و اوقات فراغت	۴۱۳	۲/۵۵	۰/۸۹	۰/۷۹	۲/۶۰
ابعاد خدمات و زیرساخت‌های شهری	۴۱۳	۲/۹۶	۰/۷۱	۰/۵۱	۳/۰۰

با توجه به نتایج، متغیر خدمات و زیرساخت‌های شهری دارای میانگین ۲/۹۶ و انحراف معیار ۰/۷۱ است. شاخص‌های ابعاد خدمات و زیرساخت‌های شهری به ترتیب عبارتند از دسترسی با میانگین ۳/۳۰، حمل و نقل با میانگین ۲/۶۹، تفریح و اوقات فراغت با میانگین ۲/۵۵.

○ متغیر ابعاد کالبدی - فضایی

نتایج بررسی متغیر ابعاد کالبدی - فضایی در جدول زیر ارائه شده است.

جدول ۲۳- نتایج آمار توصیفی متغیر ابعاد کالبدی - فضایی و شاخص‌های آن

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف معیار	واریانس	میانه
قلمرو جذاب عمومی	۴۱۳	۲/۶۹	۰/۶۸	۰/۴۶	۲/۷۱
مسکن	۴۱۳	۲/۹۸	۰/۷۸	۰/۶۱	۳/۰۰
چشم‌انداز تاریخی و طبیعی	۴۱۳	۲/۳۸	۰/۸۰	۰/۶۴	۲/۴۰
ابعاد کالبدی - فضایی	۴۱۳	۲/۷۱	۰/۶۲	۰/۳۸	۲/۷۷

با توجه به نتایج، متغیر ابعاد کالبدی - فضایی دارای میانگین $2/71$ و انحراف معیار $0/62$ است. شاخص‌های ابعاد کالبدی - فضایی به ترتیب میانگین عبارتند از مسکن با میانگین $2/98$ ، قلمرو جذاب عمومی با میانگین $2/69$ ، چشم‌انداز تاریخی و طبیعی با میانگین $2/38$.

○ متغیر ابعاد زیست‌محیطی

نتایج بررسی متغیر ابعاد زیست محیطی در جدول زیر ارائه شده است.

جدول ۲۴- نتایج آمار توصیفی متغیر ابعاد زیست محیطی و شاخص‌های آن

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف معیار	واریانس	میان
بهداشت	۴۱۳	۳/۱۲	۰/۶۰	۰/۳۷	۳/۱۷
فضای سبز	۴۱۳	۲/۸۱	۰/۹۵	۰/۹۰	۳/۰۰
ابعاد زیست محیطی	۴۱۳	۳/۰۶	۰/۵۸	۰/۳۳	۳/۰۸

با توجه به نتایج، متغیر ابعاد زیست محیطی دارای میانگین $3/06$ و انحراف معیار $0/58$ است. شاخص‌های ابعاد زیست محیطی به ترتیب میانگین عبارتند از بهداشت با میانگین $3/12$ ، فضای سبز با میانگین $2/81$.

○ متغیر زیست‌پذیری

نتایج بررسی متغیر زیست‌پذیری در جدول زیر ارائه شده است.

جدول ۲۵- نتایج آمار توصیفی متغیر زیست‌پذیری

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف معیار	واریانس	میان
زیست‌پذیری	۴۱۳	۲/۸۵	۰/۵۲	۰/۲۷	۲/۸۷

با توجه به نتایج، متغیر زیست‌پذیری دارای میانگین $2/85$ و انحراف معیار $0/52$ است.

• آزمون رتبه‌بندی ابعاد زیست‌پذیری

به منظور رتبه‌بندی ابعاد زیست‌پذیری، باید ابعاد آن توسط آزمون فریدمن رتبه‌بندی گردد. این آزمون برای مقایسه چند گروه از نظر میانگین رتبه‌های آنهاست و برای تجزیه و تحلیل واریانس دوطرفه برای داده‌های ناپارامتری از طریق رتبه‌بندی و همچنین مقایسه رتبه‌بندی گروه‌های مختلف به کار می‌رود. در جدول زیر نتایج آزمون فریدمن برای مقایسه رتبه‌بندی ابعاد زیست‌پذیری نشان داده شده است.

جدول ۲۶- نتایج آزمون فریدمن برای مقایسه رتبه‌بندی ابعاد زیست‌پذیری

ابعاد زیست‌پذیری	میانگین رتبه	تعداد	آمار کای دو	درجه آزادی	سطح معناداری
ابعاد زیست محیطی	۳/۸۲	۴۱۳	۴۸۵/۰۷۲	۴	۰/۰۰۰
ابعاد خدمات و زیرساخت‌های شهری	۳/۵۰				
ابعاد اجتماعی	۳/۳۹				
ابعاد کالبدی - فضایی	۲/۵۷				
ابعاد اقتصادی	۱/۷۲				

با توجه به نتایج، سطح معناداری آزمون فریدمن کمتر از پنج صدم ($P < 0/05$) به دست آمد و بدین معنی است که در سطح اطمینان ۹۵ درصد، تفاوت میانگین ابعاد زیست‌پذیری معنادار است. همچنین از لحاظ رتبه‌بندی ابعاد زیست‌پذیری، میانگین رتبه ابعاد زیست‌محیطی بالاتر است. پس از آن ابعاد خدمات و زیرساخت‌های شهری در رتبه دوم، ابعاد اجتماعی در رتبه سوم، ابعاد کالبدی - فضایی در رتبه چهارم و ابعاد اقتصادی در رتبه پنجم قرار دارد.

۳-۱۱- سنجش و تحلیل یکپارچه وضعیت موجود ابعاد توسعه شهر رشت با تکنیک SWOT

تکنیک یا ماتریس سوات (SOWT) ابزاری برای شناخت تهدیدها و فرصت‌های موجود در محیط خارجی یک سیستم و بازشناس ضعف‌ها و قوت‌های داخلی آن به منظور سنجش وضعیت و تدوین راهبرد برای هدایت و کنترل آن سیستم است.

در این بخش به مروری بر عوامل داخلی و یا بالفعل اثرگذار بر توسعه شهر رشت پرداخته شده است:

ابعاد	قوت	ضعف
اقتصادی	<ul style="list-style-type: none"> وجود بازارهای فروش محصولات بعنوان مرکز مبادلات محلی برخورداری از جاذبه‌های فراوان اکوتوریستی در ابعاد ساحلی، جلگه‌ای، کوهپایه‌ای و کوهستانی، جاذبه‌های اکروتوریسم وجود مراکز آموزش عالی به منظور آموزش نیروی انسانی مورد نیاز بخش گردشگری و زمینه‌ساز گردشگری علمی فرهنگی تهیه برنامه عملیاتی پنج ساله شهرداری درحوزه اقتصادی افزایش اشتغال با ورود مهاجران وجود برندهای شهری در جهت درآمدزایی 	<ul style="list-style-type: none"> ضعف در ارائه خدمات توریستی و گردشگری و درآمدزایی ضعف در ارائه محصولات تولیدی منحصر به فرد در منطقه و برندسازی و ارائه به بازار عدم وجود توازن مالی بین درآمد و هزینه در سازمان‌های وابسته به شهرداری و شهرداری مناطق(جز منطقه یک) عدم توزیع عادلانه درآمد در بین مناطق مختلف کم رنگ شدن فعالیت اقتصادی بازار سنتی به دلیل ضعف کالبدی فروش تراکم منبع درآمد اصلی شهرداری بیشترین جذب نیروی شاغل مربوط به زیرگروه‌های عمده فروشی، خرده‌فروشی و هتل و رستوران (غیرمولد) افزایش هزینه‌های شهرداری در تأمین زیر ساخت‌های شهری معضل سوداگری زمین پایدار نبودن درآمدهای شهرداری نبود برنامه مالی متمرکز هزینه بر بودن اجرای طرح تفصیلی
اجتماعی-فرهنگی	<ul style="list-style-type: none"> برخورداری از عناصر هویتی ساختار اجتماعی منسجم و برخوردار از تنوع قومیتی نرخ بالای سواد و بالا بودن سطح آگاهی شهروندان وجود فضاهای عمومی-همگانی و حیات جمعی برای برقراری تعاملات و ارتباطات اجتماعی (نظیر پارک، مسیر های پیاده و توقفگاه ها) وجود بقعه‌ها و امامزاده‌ها بقعه امامزاده هاشم خواهر امام بقعه دانای علی و خانه‌های تاریخی خانه قدیری خانه، سمیعی خانه، ابریشمی خانه اولین شهردار رشت شهر خلاق خوراک شهر دوستدار کودک شهر دوستدار سالمند برگزاری جشن‌ها و مسابقات متعدد در مناسبت‌ها توسط سازمان فرهنگی - ورزشی شهرداری ایجاد بسترهای مناسب در جهت افزایش مشارکت زنان در توسعه شهر توجه به احداث فرهنگسرا و مجموعه‌های فرهنگی و ورزشی و احساس نیاز آن وجود کتابخانه‌هایی با بانک اطلاعاتی غنی تهیه برنامه عملیاتی پنج ساله شهرداری درحوزه اجتماعی و فرهنگی توجه به محلات و طرح محله‌محوری در شهرداری رشت توجه ویژه به جوانان و اشتغال وجود پژوهشکده گیلان‌شناسی در دانشگاه گیلان همگنی و انسجام شهروندان از لحاظ اجتماعی همگنی و انسجام شهروندان از لحاظ اجتماعی امید به زندگی بالاتر از متوسط کشور وجود سرای محلات و شوراهای اجتماعی امنیت نسبتا بالا در سطوح مختلف شهر 	<ul style="list-style-type: none"> کمبود اعتبارات در بخش‌های فرهنگی، اجتماعی و ورزشی وابستگی شدید منابع مالی بخش ورزش به درآمدهای عمومی فقدان طرح سازماندهی بافت فرهنگی - تاریخی و نبود ضوابط و مقررات ساخت‌وساز متناسب عدم مشارکت عمده در امور شهری و کمبود NGOها کمبود برنامه‌های گذران اوقات فراغت مخصوصا برای جوانان و بانوان عدم وجود فضاهای شهری مناسب در جهت تجمع اهالی و تبدیل شدن به پاتوق و قرارگاه‌های رفتاری نرخ پایین باروری از متوسط کشور نبود اطلس اجتماعی وجود مقاومت اجتماعی و تاثیر بر تحقق‌ناپذیری طرح‌ها مغفول ماندن سرمایه‌اجتماعی در مطالعات و طرح‌ها بی‌توجهی به مباحث فرهنگی و اجتماعی در طرح‌ها نادیده گرفتن مقوله ورزش در طرح‌ها و مطالعات

ضعف	قوت	ابعاد
<ul style="list-style-type: none"> • فرسودگی بخشی از بافت شهر • وجود فضاهای رها شده و بی دفاع در سطح شهر و جرم خیز • ضعف بصری و عملکردی المان‌های شهری (تابلو ها و علائم) • کیفیت پایین زیرساخت ها و مبلمان شهری (آسفالت معابر و کف سازی پیاده روها، نورپردازی نامناسب معابر) • کیفیت فضایی و کالبدی پایین و ضعف در خدمات عملکردی مبادی ورودی • وجود نماهای تکراری و یکنواخت • آب‌گرفتگی معابر و خیابان‌های رشت بر اثر کوچک‌ترین بارندگی • خطوط آسمان نامنظم و بسیار مختلف در سطح شهر و اغتشاش در پیوستگی خط آسمان • عدم تناسب ارتفاع‌های ساختمان ها با عرض معابر • عقب نشینی و جلوآمدگی های نامنظم و ایجاد اختلال بصری در کریدورهای بصری • بدون نما بودن اکثر مغازه‌های بازار سنتی • عدم رعایت استانداردهای ایمنی در نصب سنگ نماهای بناها • اغتشاشات بصری فراوان حاصل از تابلوهای مغازه‌ها ، نرده‌های ساختمان‌ها ، تیر های برق و ... • آسیب‌پذیری بالای اغلب قطعات در برابر بلاهای طبیعی به دلیل فرسودگی کالبدی و شبکه معابر نامنظم • عدم توجه ساخت و سازهای جدید به الگوهای متناسب با اقلیم • ساخت و ساز در حریم رودخانه • ناخوانایی ورودی‌های شهر • کمبود فضای سبز • فقدان امکانات تفریحی و فرهنگی برای گذران اوقات فراغت و سرگردانی جوانان و سالمندان در سطح محلات • فقدان مبلمان شهری مناسب در پیاده‌روها و فضاها • فقدان مرکز ورزشی و تفریحی • عدم وجود هماهنگی در اجزای کالبدی ساختمان‌ها • نابسامانی منظر کالبدی شهر • فقدان فضاهای عمومی و شهری انسجام بخش و پیونددهنده • وجود بافت‌های خودساخته و غیر مجاز • گسترش بی‌ضابطه شهر به تمامی جهات و عدم گسترش پیش‌بینی در طرح‌ها • عدم کارایی مناسب مراکز شهری به دلیل ناکارآمدی بافت کالبدی • مکان‌گزینی کاربری‌های ناسازگار • کمبود مراکز و سرویس‌های بهداشتی • عدم توجه حوزه معماری شهرداری به هویت شهری • نداشتن برنامه و مدل معماری و ظاهر ساختمان‌ها • بلا تکلیفی طرح گردشگری عینک رشت 	<ul style="list-style-type: none"> • دسترسی مناسب پیاده به مراکز خدماتی در مرکز شهر • وجود نماهای قدیمی و ارزشمند در ساختمان‌های قدیمی • وجود مساجد و اماکن مذهبی شاخص • برنامه‌ریزی برای توسعه عمودی شهر در طرح‌های فرادست • قانونمند کردن استفاده از مصالح با دوام در ساخت بناهای جدید • ارائه طرح‌هایی برای فضاهای شهری بازار • شبکه زیرساختی و تاسیساتی قابل قبول در سطح شهر • تهیه برنامه عملیاتی پنج ساله شهرداری در حوزه کاربری و کالبدی • وجود فعالیت های تجاری سرزنده در سطح محلات • وجود محلات مختلف با شخصیت متمایز • توزیع نسبتاً مناسب کاربری‌های خدماتی محله‌ای و ناحیه‌ای در سطح شهر 	<p>کالبدی</p>
<p style="text-align: center;">سازمان آتش نشانی:</p> <ul style="list-style-type: none"> • کمبود شدید نیروی انسانی • ورود نیروهای قراردادی (خارج از چارچوب ضوابط استخدامی آتش نشانی) و جانمایی آنان در چارت و عدم امکان جذب نیرو متخصص از طریق آزمون استخدامی • مشکلات حقوق و دستمزد آتش نشانان و عدم تفاوت سطح دریافتی نسبت به سایر کارمندان دولت (با توجه به سختی شغل) • قرار نگرفتن آتش نشانان مصدوم یا فوت شده در جرگه جانبازان و شهدا • کمبود لوازم، تجهیزات و امکانات آتش نشانی • کمبود تجهیزات حفاظت فردی مناسب برای آتش نشانان • کمبود ماشین آلات آتش نشانی و فرسوده بودن ناوگان خودرویی • متوقف ماندن احداث ایستگاه آتش نشانی در مسکن مهر • اعزام خودروهای اطفاییه و تیم های عملیاتی جهت کمک رسانی به خارج از محدوده شهری (بیش از ۱۱٪) • نیاز به مجوز خاص در زمینه معافیت حقوق گمرک واردات خودروهای عملیاتی پلاک منطقه متعلق به سازمان با توجه به پوشش حریق های خارج از محدوده (حریق شهرهای همجوار و یا سایر استان ها) • حضور آتش نشانان در عملیات های غواصی (با توجه به عدم وجود آتش نشان غواص در چارت سازمانی) 		

ضعف	قوت	ابعاد
<ul style="list-style-type: none"> • آلودگی ناشی از استقرار گورستان و رودخانه‌های آلوده در داخل محدوده شهر • آب گرفتگی به علت ضعف در شبکه فاضلاب و سیستم هدایت آب‌های سطحی • وجود آلودگی زیست‌محیطی اعم از فاضلاب خانگی، بیمارستانی و صنعتی و حجم بالای زباله • آلودگی‌های آبی - خاکی و هوا • ورود منابع مختلف آلودگی از جمله پساب‌های صنعتی کشاورزی خانگی و بهداشتی به دو رودخانه شهر و همجواری عرصه‌های صنعتی کارگاهی و کارخانه‌ها آلوده‌های محیطی در نزدیکی این رودها • طولانی‌بودن ابرناکی هوا • ایجاد آلودگی حاصل از تخریب مراتع و قطع درختان جنگل و آتش‌سوزی • عدم سازگاری قوانین و مقررات موجود در زمینه ویژگی‌های محیطی • نامناسب بودن منظر رودخانه به دلیل وجود زباله در حریم آن • بالا بودن سطح آب‌های زیرزمینی • وجود کشتارگاه‌ها و واحدهای دامداری و دامپروری در نزدیکی شهر • عدم رعایت مسائل زیست محیطی توسط واحدهای تجاری در سطح شهر • وجود تنها یک تصفیه‌خانه در شهر • انتقال آلودگی صنایع سبک (تعمیرگاه‌ها) به رودخانه‌ها • بوی بد ناشی از آلودگی رودخانه‌ها و تاثیر در جذب گردشگر • نبود تصفیه فاضلاب و ورود آلودگی ها به جریان آبی استان • کمبود فضای سبز حاشیه‌ای 	<ul style="list-style-type: none"> • ویژگی‌های اقلیم معتدل شهر رشت و تاثیرگذار در جذابیت های طبیعی • وجود رودخانه‌های زرجوب و گوهر رود در شهر • استقرار برخی از پارک‌ها در مجاورت رودخانه به عنوان چشم‌انداز زیبا • استقرار پارک ملت به عنوان فضای سبز تفریحی و گردشگری • وجود مرداب عینک به عنوان اکوسیستم بارزش و جاذب گردشگر • وجود اراضی مرغوب کشاورزی • وجود طرح‌های مطالعاتی ساماندهی رودخانه‌ها و مرداب عینک • وجود باغ‌هایی همچون باغ کشاوری و باغ سالار • فعال بودن کارخانه کمپوست و کودآلی • تهیه برنامه عملیاتی پنج ساله شهرداری درحوزه زیست‌محیطی • وجود سازمان‌های مردم‌نهاد با محوریت دغدغه‌های زیست‌محیطی • بارندگی بالا 	<p>زیست‌محیطی</p>

ضعف	قوت	ابعاد
<ul style="list-style-type: none"> • نامناسب بودن زیرسازی معابر • نبود پیاده‌رو • عدم رعایت سلسله‌مراتب معابر • کمبود پارکینگ • نبود حمل‌ونقل عمومی • ناقص بودن شبکه اصلی راه‌های درون‌شهری • تردد وسایل نقلیه سنگین از رینگ درون‌شهری • شبکه معابر گسسته • ترافیک عبوری از کمربندی شهر • نبود تاسیسات ایمنی شهری (پل عابر) • نبود امکان گذر از عرض معابر شهری • کمبود ایستگاه‌های تاکسی و اتوبوس • مکانیابی نامناسب ایستگاه‌های حمل‌ونقل عمومی • نبود برنامه استراتژیک و بلندمدت با گزینه‌های متناسب با توسعه پایدار شهری رشت • نبود شبکه مخصوص دوچرخه • نا کافی بودن فضای پارکینگ و مسئله پارک حاشیه ای • سد معبر توسط واحدهای تجاری در پیاده‌روهای معابر اصلی • نامناسب بودن کف سازی معابر • بی توجهی به سامان دهی محورهای فرعی • اختلاط حرکت سواره و پیاده در بخش‌های مرکزی شهر • کمبود تقاطع‌های غیرهمسطح در سطح شهر یا مناسب نبود آن • ناکارآمدی معابر در بخش بارترافیکی و ایمنی پایانشان • کف سازی نامناسب معابر • عدم وجود پارکینگ کافی 	<ul style="list-style-type: none"> • وجود فرودگاه • وجود راه‌آهن • اتصال به شبکه ارتباطی بزرگراهی کشور • دسترسی‌های بالا در قوی‌ترین شریان‌های شهری • همزمانی مطالعات طرح جامع شهر و مطالعات طرح جامع حمل و نقل و ترافیک • ایجاد زمینه مساعد در مورد تعیین موقعیت و ظرفیت پایانه‌های مختلف • ناچیز بودن شیب معابر • روشنایی مناسب معابر و شریان‌های اصلی • کارکرد محور خیابان امام به عنوان قطب تجاری در مقیاس شهری و فراشهری • خوانا بودن مسیرهای ارتباطی در محدوده بافت تاریخی • تهیه برنامه عملیاتی پنج ساله شهرداری درحوزه ترافیک و حمل‌ونقل • وجود شبکه حمل‌ونقل عمومی مانند اتوبوسرانی، مینی‌بوسرانی و تاکسیرانی 	<p>ترافیک و حمل‌ونقل</p>

ابعاد	قوت	ضعف
مدیریتی و نهادی	<ul style="list-style-type: none"> • تهیه برنامه عملیاتی پنج ساله شهرداری در حوزه مدیریتی و نهادی • دیدگاه مثبت مدیریت شهری به برنامه‌ریزی مشارکتی • برنامه ریزی برای توسعه شهر در طرح‌ها و اسناد فرادست شهری • برنامه‌ریزی برای احیای فرهنگ و هویت شهر • تاکید بر قانونمند بودن ساخت‌وسازها • تاکید بر حفظ اراضی کشاورزی توسط مدیریت شهری • سرمایه انسانی کارآمد • انعطاف‌پذیری قوانین و مقررات سازمانی • پراکندگی مناسب ادارات و سازمان‌ها در سطح منطقه • کیفیت بالای نیروهای متخصص (مصاحبه) 	<ul style="list-style-type: none"> • عدم تحقق طرح‌های گذشته • عدم اجرای برنامه های پیشین • نبود هماهنگی و سینرژی بین بخش‌های مختلف مدیریت شهری • تعدد پرونده‌های وارده به کمیسیون‌های تخلفات • عدم وجود شفافیت اطلاعات • اختلال در اطلاعات در دسترس برای شهروندان • عدم توجه به نقش و جایگاه سازمان های مردم نهاد و توسعه گران شهر • عدم همکاری و اطلاع‌رسانی در زمینه حمایت‌های بخش دولتی و بروکراسی فرساینده بخش اداری • پاسخگویی پایین مدیریت شهری و شفافیت کم قوانین ومقررات در مورد طرح های اجرایی و هزینه های آن • عدم ثبات مدیریت • عدم ارزشیابی مناسب و واقعی • نبود سیستم شایسته‌سالاری • نبود سیستم تنبیه و پاداش کارآمد • نبود انگیزه کافی بین پرسنل مدیریت شهری • دخالت شورا در عزل و نصب‌ها • عدم پیوستگی بین مجموعه‌های شهرداری • عدم اجرای طرح تفصیلی • کمبود نیروهای متخصص در شهرداری (مصاحبه) • قائم به فرد بودن برنامه‌های شهرداری (مصاحبه)
گردشگری	<ul style="list-style-type: none"> • وجود رودخانه‌های زرجوب و گوهر رود در شهر • برخورداری از جاذبه‌های فراوان اکوتوریستی در ابعاد ساحلی، جلگه‌ای، کوهپایه‌ای و کوهستانی، جاذبه‌های اکروتوریسم • برخورداری از جاذبه های طبیعی مناسب برای افزایش توسعه گردشگری • وجود مراکز آموزش عالی به منظور آموزش نیروی انسانی مورد نیاز بخش گردشگری و زمینه‌ساز گردشگری علمی فرهنگی • وجود صنایع‌دستی متعدد و متنوع • برخورداری از تنوع شدید غذاهای محلی • وجود سامانه جامع مرز هوایی در فرودگاه سردار جنگل رشت • شرایط بسیار مطبوع آب و هوایی بخصوص در فصول بهار و پاییز • امکان تجدید حیات صنایع‌دستی و بومی با توجه به وجود هنرمندان حرفه‌ای • وجود آثار و اماکن تاریخی، فرهنگی و مذهبی • ویژگی‌های منحصر به‌فرد فرهنگی نظیر؛ آداب و رسوم، لباس، غذاهای محلی، بازی‌های محلی و ... • وجود بازارهای هفتگی در منطقه • وجود امکانات صید و صیادی در جنگل، رودخانه و دریا • موقعیت مکان مرکزی مناسب نسبت به شهرها و استان‌های دیگر 	<ul style="list-style-type: none"> • ناهماهنگی مراکز تصمیم‌گیری و نهادهای مرتبط با گردشگری در بخش‌های دولتی و خصوصی • نارسایی‌های اقامتی و کمبود هتل‌ها و مسافرخانه‌های مناسب و مجهز کمبود کمپینگ و توقفگاه‌های عمومی • کمبود و پراکندگی نامناسب مراکز اقامتی، پذیرایی و دفترهای خدمات مسافرتی در استان گیلان و شهر رشت • بالا بودن ترافیک شهری مشکل دسترسی به مراکز دارای جاذبه گردشگری و کمبود شدید پارکینگ‌های عمومی • کیفیت پایین خدمات و فضاهای پذیرایی و بهداشتی • وجود ترافیک سنگین و کمبود پارکینگ‌های مناسب از حیث کمی و کیفی • نامشخص بودن کرایه برخی از وسایل نقلیه و ناتوانی شرکت‌های حمل و نقل بر اعمال مدیریت • بهره‌گیری پایین تکنولوژی اطلاعات برای معرفی جاذبه‌های گردشگری، رزرواسیون و ... • کمبود فضاهای ورزشی با توجه به استانداردهای جهانی - کمبود خدمات فرهنگی - تفریحی • تخریب آگاهانه و ناآگاهانه انسانی در آثار تاریخی و فرهنگی و کم اطلاعی در حفاظت و مرمت آن‌ها • کاهش تولید و عرضه نامناسب برخی از رشته‌های صنایع‌دستی • عدم اطلاع‌رسانی در مراکز شهری و در جاذبه‌های مطرح در استان به‌ویژه در نوار ساحلی به عنوان قطب گردشگری استان • کمبود کاربری پذیرایی و خدماتی به‌عنوان مهمترین نیازهای گردشگران • کمبود کاربری های اقامتی گردشگری برای استفاده گردشگران • بوی بد ناشی از آلودگی رودخانه‌ها و تاثیر در جذب گردشگر • نبود زیرساخت گردشگری • نبود کنترل و نظارت واحد تسهیلات در امور مختلف گردشگری • کیفیت غیراستاندارد و نامطلوب برخی از تأسیسات اقامتی

ابعاد	قوت	ضعف
ایمنی، مدیریت بحران و پدافند غیرعامل	<ul style="list-style-type: none"> • مطالعات پدافند غیرعامل در حال انجام • انجام مطالعات ایمنی بازار • انجام مطالعات اسکان اضطراری 	<ul style="list-style-type: none"> • به روز نبود اطلاعات • نبود رینگ شهری به منظور تخلیه اضطراری شهری • نبود پناهگاه‌های زیرزمینی • نامناسب بودن فضاهای باز شهری به منظور اسکان اضطراری • عدم وجود امکانات کافی جهت مقابله با سوانح طبیعی
منطقه ۱	<ul style="list-style-type: none"> • وجود محور اصلی خط کناره رشت به انزلی • برخورداری از پتانسیل بالا برای تقویت کیفیت محیطی و ترویج عرصه های عمومی و حرکت پیاده • افزایش پروژه‌های بزرگ اقتصادی تاثیرگذار در شهر • فراوانی نسبی اقشار اجتماعی متوسط به بالاتر • دسترسی آسان به شبکه حمل و نقل شهری با توجه به احداث پل دو طبقه • بالا بودن نرخ باسوادی منطقه • نزدیکی به مناطق مهم و مرکزی شهر از نظر توسعه یافتگی 	<ul style="list-style-type: none"> • ساخت و ساز و تراکم حوزه های مسکونی ناپایدار • کمبود زیرساخت‌های آموزشی، فرهنگی و ورزشی برای گذران اوقات فراغت به ویژه برای جوانان • کمبود وجود فضای سبز شهری • عدم وجود عناصر هویت بخش ملی و مذهبی • عدم وجود فضاهای جمعی مناسب برای تعامل اجتماعی ساکنان • بالا بودن پیک ترافیک شهری و کمبود تجهیزات نقلیه عمومی • پایین بودن سطح مشارکت محله ای
منطقه ۲	<ul style="list-style-type: none"> • وجود برخی مکان های زیارتی (امامزاده، مسجد و حسینیه) • وجود آثار باستانی از جمله مسجد حاج صمد خان و کتابخانه مرکزی • وجود محورهای شهری موثر در استخوانبندی محله و شهر • دسترسی آسان به سیستم حمل و نقل • وجود فعالیتهای خرده فروشی تأثیرگذار در اقتصاد محله • پتانسیل بالا جهت تقویت کیفیت محیطی و ترویج عرصه‌های عمومی • وجود قابلیت های گردشگری جهت بازدید از بناهای قدیمی محله • وجود اکثر ادارات و سازمانها در مرکز محله فرهنگ 	<ul style="list-style-type: none"> • کمبود زیرساخت های فرهنگی و ورزشی برای گذران اوقات فراغت به ویژه برای جوانان • گسیختگی و تفکیک حوزه ها و وجود محله در حاشیه رودخانه • وجود حوزه های مسکونی ناپایدار در بافت های مرکزی • از بین رفتن بافت قدیمی بازار • وجود فاضلاب قدیمی در محله • استقرار نامناسب برخی فعالیتهای شغلی در ساعت شب و روز در معابر پیاده رو • پائین بودن رفت و آمد در شب و ایجاد زمینه های ناامنی در معابر و دسترسی های فرعی • وجود بافت فرسوده در محله
منطقه ۳	<ul style="list-style-type: none"> • وجود محور مواصلاتی با شهر های اطراف • پتانسیل بالا جهت تقویت کیفیت محیطی و ترویج عرصه های عمومی • مشارکت پذیری شهروندی در اجرای پروژه های عمرانی - فرهنگی و اجتماعی • وجود شورای حل اختلاف در مسجد محله • بالا بودن هزینه اراضی 	<ul style="list-style-type: none"> • افزایش نقش عبوری معابر منطقه • وجود حوزه های مسکونی ناپایدار در بافت محله • عدم وجود فضاهای جمعی مناسب برای تعامل اجتماعی ساکنان • کمبود عناصر هویت بخش در بافت های جدید محله • عدم سامان دهی حرایم رودخانه • عدم برخورداری از فاضلاب شهری مناسب به جهت رفع آب های سطحی • عدم وجود بازار و بازارچه در برخی محلات
منطقه ۴	<ul style="list-style-type: none"> • وجود روابط همسایگی قوی در میان ساکنین محله • وجود سرای محله • وجود مساجد به عنوان کانون های مذهبی و فرهنگی • قرار گرفتن نخستین رصدخانه گیلان در محدوده محله ولکس • وجود آرامگاه میرزا کوچک خان 	<ul style="list-style-type: none"> • زمین بایر محل دپوی زباله و نوحاله • ترافیک عبوری بواسطه بارگیری غیرمجاز خودروهای سنگین • تیر برق های موجود در وسط خیابان • ضعف سیستم روشنایی معابر و پیاده رو • استفاده از استعداد رصدخانه به منظور ایجاد جو علمی در محله
منطقه ۵	<ul style="list-style-type: none"> • وجود اماکن مذهبی مانند مسجد و حسینیه با تعدد نسبی بالا • وجود مسکن مهر در این منطقه • شکل گیری پروژه های بزرگ مقیاس تاثیر گذار در رونق فعالیتهای خدماتی در سطح منطقه • مرغوبیت مکانی بالای زمین محله • وجود مراکز صنعتی 	<ul style="list-style-type: none"> • کمبود سرانه فضای عمومی اعم از فضای سبز، پارک و فضاهای فرهنگی • کمبود وسایل حمل و نقل عمومی و ایستگاهها ی مربوطه • شکل گیری فعالیت های ناسازگار با نواحی سکونت • فراوانی نسبی اقشار اجتماعی ضعیف و مهاجر • مشکلات زیست محیطی ناشی از کارخانه کود آلی

در این بخش به مروری بر عوامل خارجی و یا بالقوه اثرگذار بر توسعه شهر رشت پرداخته شده است:

تهدید	فرصت	ابعاد
<ul style="list-style-type: none"> • از بین رفتن فرصت‌های اقتصادی در پی عدم جذب سرمایه گذار • رقابت مناطق مجاور منطقه مورد مطالعه در جذب گردشگر مانند استان‌های مازندران و اردبیل • تبلیغات منفی رسانه‌های خارجی در نتیجه تنش‌های سیاسی • گسترش بحران‌های اقتصادی • روند روبه افزایش نرخ بیکاری • وابستگی درآمد شهرداری‌ها به درآمدهای ناپایدار • جذب سهم عمده نیروی شاغل جدید در فعالیت‌های خدماتی و غیرتولیدی 	<ul style="list-style-type: none"> • توانایی تقویت کار و اشتغال از طریق تزریق صنایع تولیدی و فرآوری نوین • قابلیت برگزاری جشنواره و نمایشگاه‌های بومی و محلی در راستای توسعه گردشگری و توریست • وجود کاربری‌های صنایع دستی و اغذیه فروشی در جهت برندسازی • امکان ایجاد پیوستگی در محدوده گردشگری از طریق اتصال نقاط ارزشمند تاریخی • امکان تقویت گره‌های تجاری به وسیله ساماندهی دستفروشان و منظم ساختن این کاربری‌ها • امکان هویت‌بخشی در صورت مرمت بناهای شاخص شهر • معرفی محورهای تاریخی بعنوان معبری سنتی و تاریخی در جهت جذب توریست و صاحبان سرمایه • امکان بهره‌وری اجتماعی- فرهنگی در صورت مرمت و احیای بناهای متروکه و مخروبه قدیمی • امکان تبدیل بناهای تاریخی و بارزش در محله می‌تواند به گره‌های مثبت اجتماعی • تمایل بالا به ایجاد تغییر • شهر خلاق خوراک • پتانسیل بالای گردشگری • امکان تولید و فروش صنایع دستی، طرح‌ها و تولیدات مناطق مختلف در محدوده • امکان استفاده از متخصصان و کارشناسان به منظور افزایش کارایی اقتصادی طرح‌های اجرایی و آموزش حقوق شهروندی • امکان تشویق بخش خصوصی به سرمایه گذاری در زمینه گردشگری از طریق اعطای تسهیلات از طرف دولت به سرمایه گذاران • امکان استفاده از مزیت هم جوار با کلانشهر تهران در بازاریابی محصولات • امکان ایجاد ورودیهای مناسب برای شهر و ایجاد کاربریهای تجاری در حاشیه مسیرهای ترانزیتی در جهت بالا بردن توان اقتصادی و تجاری شهر و ایجاد اشتغال • امکان استفاده از نیروی کار اضافی مهاجران در بخش صنعت • مرکزیت شهر رشت در فعالیت‌های خدماتی و بازرگانی در سطح استان، زمینه توسعه و ایجاد فرصت‌های شغلی در این گونه فعالیت‌ها • امکان استفاده از ظرفیت‌های فرهنگی و هویتی در درآمدزایی 	<p>اقتصادی</p>

تهدید	فرصت	ابعاد
<ul style="list-style-type: none"> • پیامدهای منفی بر انسجام پیوندهای اجتماعی تحت تاثیر رواج گردشگری خانه های دوم • خطر افزایش جرم و بزهکاری در فضاهای باز و رها شده • کاهش حس خاطره انگیزی ساکنین بافت با ساخت و سازهای جدید بدون توجه به هویت محله • ناهمگنی اجتماعی و وجود خرده فرهنگ نامتناسب و تداخل فرهنگ شهرنشینی و روستایی در سکونتگاههای غیررسمی • کاهش علاقمندی به گویش محلی در شهر • دور بودن عناصر میراثی و ارزشمند، محورهای گردشگری و محدودههای حاشیه‌ای از یکدیگر • روند رو به رشد فضاهای بی‌دفاعی شهری و کاهش امنیت اجتماعی • مهاجرت ساکنان اصیل و قدیمی از این بافت تاریخی و از بین رفتن ارزش شهانه، خاطرات جمعی، هویت و حس تعلق خاطر افراد • روند روبه رشد بی‌اعتمادی بین مردم و مدیریت شهری و عدم تعریف ساز و کارهای قانونی مشارکت • نرخ بالای باروری بین مهاجران • از بین رفتن هویت بخش های قدیمی شهر و عدم ایجاد هویت در محله های جدید • بروز موانع جذب مخاطب در برخی محلات به واسطه معضلات اجتماعی • خطر از دست رفتن زبان گیلکی • روند رو به رشد پیری جمعیت 	<ul style="list-style-type: none"> • تنوع میراث فرهنگی اعم از غذاهای محلی تنوع صنایع دستی بازی‌های محلی و لباس محلی، موسیقی و . • نزدیکی شهر رشت به کلان شهرهای تهران و کرج • همکاری آموزش و پرورش در مسائل فرهنگی • بالا بودن سطح آگاهی و فرهنگ عمومی مردم شهر و روحیه مهمان‌نوازی مردم • ظرفیت پیاده‌راه علم‌الهدی در پذیرش گردشگران و توسعه کاربری‌های تجاری، فرهنگی . جذب گردشگر • تاکید برنامه ششم بر توسعه فضاهای فرهنگی • روند رو به رشد تهیه طرح‌هایی با محوریت مسائل اجتماعی • پتانسیل بهره‌گیری از مراکز آموزش عالی همچون دانشگاه گیلان در مباحث جامعه‌شناختی • تنوع فرهنگی • نگرش مثبت جامعه به فعالیت‌های فرهنگی، هنری و ورزشی • تمایل به مشارکت بین شهروندان • روند رو به رشد شکل‌گیری سازمان‌های مردم‌نهاد با محوریت مسائل و دغدغه‌های اجتماعی • امکان افزایش مشارکت و ایجاد انگیزش و تحرک در میان ساکنان بافت از طریق توسعه فضاهای باز به صورت فعالی تهای جاذب جمعیت • پتانسیل مشارکت مردمی • امکان احیا سرای محلات و شوراهای اجتماعی • امکان بهره‌گیری از سرمایه‌های خلاق اجتماعی • امکان باززنده‌سازی بازی‌های بومی 	<p>اجتماعی- فرهنگی</p>

تهدید	فرصت	ابعاد
<ul style="list-style-type: none"> • خطر آسیب پذیری گسترده بافت در برابر سوانح و حوادث غیر مترقبه • زیرساخت ها نامناسب و کافی فرصت رشد های آتی را کم می کند.(بلاخص در زمینه جذب توریست • کم بود زیرساخت ها و ضعف کالبدی محل در صورت تداوم باعث دفع سرمایه گذاران می شود • آسیب پذیری بالای قطعات در برابر بلاهای طبیعی در صورت وقوع به دلیل فرسودگی کالبدی به خصوص در بخش شمالی و مرکزی محله • تشدید فرسودگی کالبدی در اکثر بخش های محدوده در صورت بی توجه ای به اصلاح آن ها. • نابودی بناهای تاریخی در سایه ی عدم توجه به مرمت و بازسازی آنها. • تخریب بناهای تاریخی در اثر استفاده بی‌رویه، تغییر کاربردی • گسترش بحران مسکن • خطر تخریب بناهای ارزشمند قدیمی • ضعف در نگهداشت آثار تاریخی • رویکرد تخریب و بازسازی به عنوان رویکرد غالب مسئولان و شهروندان نسبت به بافت‌های آسیب‌دیده <p style="text-align: center;">سازمان آتش نشانی</p> <ul style="list-style-type: none"> • پراکندگی مناسب ایستگاه های آتش نشانی در سطح شهر • استفاده از ظرفیت منطقه آزاد انزلی جهت خرید خودروهای عملیاتی مورد نیاز سازمان • نصب هیدرانت های پایه بلند در برخی از مناطق شهر • برخورداری از دکل خود ایستای ۷۲ متری در سازمان • قابل دسترس بودن تجهیزات و امکانات روز دنیا در کشور جهت خرید و استفاده در آتش نشانی • فعالیت حوزه پدافند غیرعامل در سازمان • توجه به امور ایمنی در ساخت و ساز (دارای پروانه) • تعامل مناسب با سازمان‌های نظام مهندسی، مدیریت و برنامه ریزی، فوریت های پزشکی، اتاق اصناف استان، جمعیت هلال احمر • استقرار دائم اکیپ اورژانس در برخی از ایستگاه های آتش نشانی • ممیزی ایمنی ساختمان ها و اماکن سطح شهر در زمان نقل و انتقال سند • وجود فضایی مناسب در سازمان جهت آموزش ایمنی به مقاطع دبستان و پیش دبستانی • توجه به آموزش های آتش‌نشانی در مدارس و سطح جامعه 	<ul style="list-style-type: none"> • امکان توسعه فضایی مناسب و ارتقاء کیفیت محیطی بازار محصولات محلی در مبادی ورودی شهر • نگه داری نامطلوب خانه های تاریخی و ارزشمند • پایین بودن سطح تسهیلات خدماتی مانند فضاهای فرهنگی ورزشی درمانی. • پایین بودن کیفیت ابنیه در بافت قدیمی • وجود فضاهای تخریبی رها شده در محدوده • امکان تعریف پروژه و تجمیع نوسازی محدوده های دارای بافت ریزدانه. • امکان بهره گیری قطعات زمین بایر برای ایجاد کاربری های گردشگری و خدمات • امکان ایجاد فضاهای سبز در قطعات بایر • امکان ایجاد پیوستگی در محدوده گردشگری از طریق اتصال نقاط ارزشمند تاریخی • امکان استفاده از تراکم بالا در فرآیند تخریب و نوسازی در محدوده به دلیل مساحت بالای قطعات در بخش‌هایی از شهر • امکان بهره گیری از عناصر شاخص شهر در جهت معرفی کانون‌های شهر • وجود بافت فرسوده و فرصت استفاده از اراضی بایر و قابل بازیافت در محلات • امکان استفاده از اراضی بایر و نظامی داخل محدوده برای تأمین سرانه ها 	<p>کالبدی</p>
<ul style="list-style-type: none"> • خطر آلودگی آب‌های زیر زمینی و خاک به دلیل شیوه نامناسب دفع فاضلاب • خطر نفوذ سموم و آفات کشاورزی به خاک و آب • شیب کم در شهر و خطر سیل‌گیری • تهدید سموم و پساب‌های عرصه‌های کشاورزی پیرامون رودخانه در فرادست • افزایش آلودگی‌های زیست‌محیطی و افزایش روزافزون زباله توسط گردشگران و افراد محلی • نبود فضای سبز مناسب در سطح شهر • گسترش بحران‌های زیست‌محیطی • عدم توجه به غسل و خطر لرزه‌خیزی • خطر سیل‌گیری شهر به‌واسطه شیب کم • روند کند تخریب ساخت‌وسازهای غیرمجاز در حریم رودخانه • عوارض ناشی از استقرار واحدهای دامداری و دامپروری در نزدیکی شهر • از بین رفتن اراضی کشاورزی و جنگل ها در صورت توسعه ی افقی شهر • افزایش امکان تخریب و آتش سوزی • گونه سنبل آبی در تالاب عینک 	<ul style="list-style-type: none"> • امکان جذب گردشگر در بستر جاذبه های گردشگری طبیعی • دسترسی سریع به طبیعت • امکان توسعه شهر با محوریت مزرعه و باغ • امکان پالایش هوا از طریق درختان • فرصت ایجاد عملکرد تفریحی در مجاورت رودخانه‌ها • فرصت تبدیل شدن به قطب گردشگری شمال کشور • پتانسیل رودخانه و فضای سبز اطراف آن برای ایجاد پیاده راه ها • امکان استفاده از عناصر محیطی و ا کولوژیکی منطقه مانند رودخانه زرچوب و اراضی سبز حاشیه • امکان آموزش در خصوص پسماند به‌صورت مدرسه‌محور و خانه‌محور 	<p>زیست‌محیطی</p>

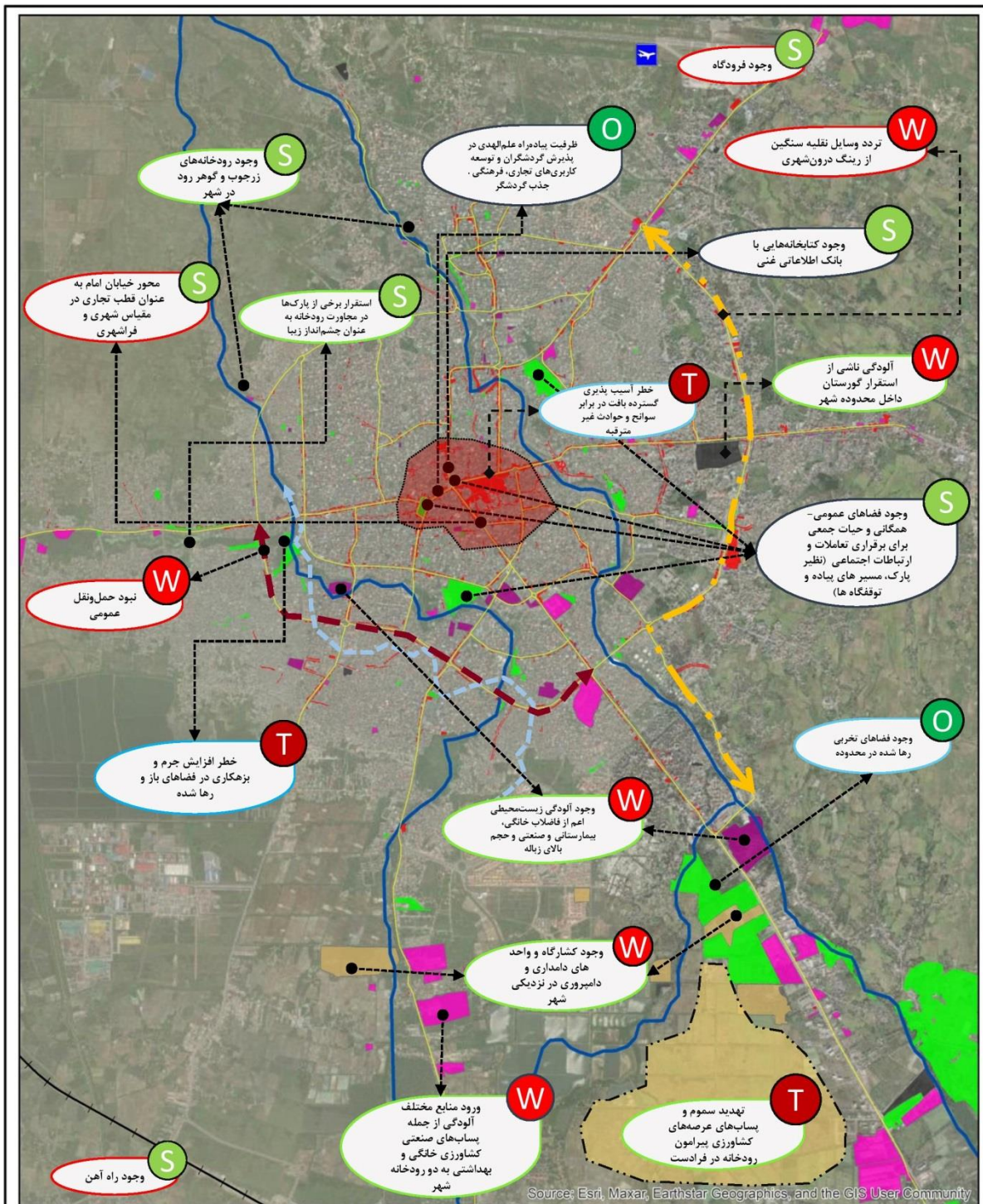

ابعاد	فرصت	تهدید
ترافیک و حمل و نقل	<ul style="list-style-type: none"> • جایگاه شهر در سازمان ارتباطی استان • امکان ارتباط ریلی با اکثر شهرهای کشور • فرصت راه‌اندازی سیستم‌های حمل و نقل پاک • امکان تامین محل‌های پارکینگ عمومی بخصوص در مرکز شهر و مراکز تجاری اداری جاذب سفر • روند توسعه زیرساخت‌های الکترونیک و هوشمند در راستای کاهش تردد در سطح شهر • پتانسیل ایجاد پیاده راه‌ها در طول شبکه دسترسی‌های محلی • امکان تقویت محورها در جهت ارتباط شرق و غرب محدوده در پیوستن به خدمات شهری و منطقه ای • امکان تعریض برخی از معابر کم عرض به دلیل وجود فضای مناسب در حریم آنها • امکان سازماندهی و برنامه ریزی حمل و نقل عمومی براساس وضعیت موجود و اعلام کمبود به منظور جبران آنها 	<ul style="list-style-type: none"> • بحران روبه‌تزايد ترافیک • روند روبه افزایش خودرومحوری • روند رو به رشد ترافیک عبوری محلی • تاخیر و طولانی شدن پروژه‌های راه‌سازی و عمران شهری • کمبود اعتبار لازم برای ایجاد سیستم حمل و نقل عمومی مناسب • عدم توجه به توزیع جمعیت و کاربری‌های جاذب سفر • روند افزایشی ورود بیش از حد وسایل نقلیه به شبکه حمل و نقل شهری • افزایش جمعیت و عدم برنامه ریزی درخصوص حمل و نقل عمومی در تمام ابعاد • کیفیت نامناسب آسفالت و راه‌سازی
	مدیریتی و نهادی	<ul style="list-style-type: none"> • امکان جلب سرمایه گذاری بخش خصوصی برای اجرا و تحقق طرح های عمرانی • امکان توسعه خدمات همگانی و عمومی در محدوده • حرکت ادارات مرتبط به مدیریت شهری به حاشیه‌ها • امکان جذب سرمایه برای پروژه‌های شهری • امکان استفاده از نخبگان و فرهیختگان شهر جهت توسعه و استفاده از پیشنهادات شان • امکان بسترسازی برای مشارکت شهروندان و نیروی کار جوان، متخصص و بومی شهر رشت، در امور مدیریت و عمران شهری • قابلیت هدایت سرمایه ها و استخدام نیروهای متخصص و جوان و بهبود مدیریت شهری در شهرداری
گردشگری	<ul style="list-style-type: none"> • نزدیکی شهر رشت به کلان شهرهای تهران و کرج • مجاورت با کشورهای حاشیه دریای خزر و وجود تنوع بازارهای گردشگری خارجی مثل آسیای مرکزی و ... • افتتاح اتوبان رشت - قزوین و راه‌اندازی راه آهن قزوین-رشت-آستارا • مجاورت با منطقه آزاد اقتصادی انزلی • مجاورت با سفیدرود و نزدیکی به سواحل دریای خزر و تالاب بین‌المللی انزلی، بوجاق و ... • امکان گسترش برگزاری نمایشگاه‌های ایرانگردی و جهانگردی و صنایع‌دستی در نمایشگاه بین‌المللی رشت • وجود امکانات برتر شهر در زمینه بهداشت و درمان با وجود پزشکان مجرب و راه‌اندازی بیمارستان فوق تخصصی مغز و اعصاب • بهره‌گیری بهتر از فضای رودخانه گوهررود و زرجوب • امکان گسترش فعالیت‌های ماهیگیری و اسب‌سواری، ورزش‌های آبی و ... • مجاورت منطقه با پهنه آبی دریایی و قابلیت ایجاد مراکز اقامتی آبی در مناطق عمده گردشگری • امکان ساماندهی و توسعه ی گردشگری روستایی • امکان استفاده از زمین های نظامی موجود و منظرسازی و تغییر کاربری آنها جهت فضاهای عمومی و تفریحی 	<ul style="list-style-type: none"> • افزایش آلودگی‌های زیست‌محیطی و افزایش روزافزون زباله توسط گردشگران و افراد محلی • بالابودن سطح آب‌های زیرزمینی و انتقال فاضلاب خانگی و صنعتی به منابع آبی • رقابت مناطق مجاور منطقه مورد مطالعه در جذب گردشگر مانند استان‌های مازندران و اردبیل • تبلیغات منفی رسانه‌های خارجی در نتیجه تنش‌های سیاسی • تخریب بناهای تاریخی در اثر استفاده بی‌رویه، تغییر کاربردی • رقابت کشورهای آذربایجان و ارمنستان در جذب گردشگر به‌ویژه از کشور ایران • اختلافات فرهنگی و عقیدتی صاحب‌نظران و دست اندرکاران سازمان‌های مرتبط درباره چگونگی توسعه گردشگری • تداوم روند بی‌توجهی به جمع‌آوری دقیق آمار در بخش‌های مختلف گردشگری • پائین بودن سطح هزینه در کشورهای مجاور و وجود جاذبه‌ها مصنوع و انسان ساخت متنوع که موجب جذب گردشگران می‌گردد • عدم نظارت بر کیفیت و قیمت صنایع‌دستی و مایحتاج عمومی گردشگران • رقابت استان‌های مجاور در توسعه فعالیت‌های گردشگری
	مناطق منطقه ۱	<ul style="list-style-type: none"> • زمینه مناسب برای استقرار پروژه‌ها با بازدهی اقتصادی بالا در منطقه با توجه به هزینه فرصت بالای اراضی موجود در آن • جایگاه ویژه منطقه به لحاظ ارزش‌های محیطی و محلی سنتی • ایجاد مراکز فروش چندمنظوره • ساماندهی سیما و منظر شهری با محوریت چشم‌اندازهای طبیعی • وجود زمینه سرمایه‌گذاری و رونق فعالیت‌های خدماتی در منطقه • ایجاد مراکز عمومی علمی، پژوهشی و تحقیقاتی • امکان فضا سازی و منظرسازی در حاشیه رودخانه

تهدید	فرصت	ابعاد
<ul style="list-style-type: none"> • وجود مناطق حاشیه ای • وجود گرایش قوی برای استفاده از اراضی بایر، به کاربری مسکونی تجارتي • گرایش به انبوه سازی مسکن • تفکیک قطعات بزرگ و رواج سوداگری زمین بقیمت بازار 	<ul style="list-style-type: none"> • جایگاه ویژه منطقه به لحاظ ارزش های محیطی در رشت • تعدد خطوط ایستگاه های اتوبوس • بستر مناسب برای گردشگری- تفریحی و تقویت پهنه مرکزی محله • افزایش تدریجی تراکم جمعیت در محله به دلیل مهاجرت • ایجاد فضای سبز و بازی برای کودکان • بستر مناسب برای ایجاد فضاهای تفریحی و شهرگردی و تقویت آن • شکل گیری راسته های تجاری اصلی در سطح منطقه • وجود کاربری های فرامحله ای و امکان بهره برداری مناسب از این پتانسیل 	منطقه ۲
<ul style="list-style-type: none"> • عدم وجود کنترل مناسب بر مناطق حاشیه ای • وجود گرایش قوی برای استفاد از اراضی بایر به کاربری مسکونی تجاری • تجمع افراد بیکار و معتادین در سطح کوی اما رضا • وفور آسیب های اجتماعی به لحاظ مهاجرپذیر بودن منطقه • ازدیاد بافت نجاری در محله و سلب آسایش اهالی از ازدحام در محله • تفکیک قطعات بزرگ و رواج سوداگری زمین به سبب قیمت بازار • عدم توزیع یکسان فضاهای کار و فعالیت موجود 	<ul style="list-style-type: none"> • ایجاد مراکز تولیدی پر بازده اقتصادی با تمرکز بر مشاغل صنعتی • جایگاه ویژه محله به لحاظ ارزش های محیطی • شناسایی املاک شهرداری در محلات • افزایش گرایش به سرمایه گذاری در بخش ساختمان و مسکن • وجود زمینه سرمایه گذاری و رونق فعالیت های اقتصادی تولیدی و خدماتی کوچک پر بازده در محله • وجود بستر طبیعی مناسب فعالیت های گردشگری و تفریحی در منطقه و جاذب جمعیت 	منطقه ۳
<ul style="list-style-type: none"> • 	<ul style="list-style-type: none"> • وجود قابلیت های گردشگری و فضاهای تفرج همچنین باغات در استفاده جهت مکان های گذران اوقات فراغت در منطقه • وجود اراضی وسیعی به صورت مزارع کشاورزی و باغ ها • نسبتا جوان بودن جمعیت به عنوان سرمایه اجتماعی • استفاده از استعداد رصدخانه به منظور ایجاد جو علمی در محله • مستعد جهت سرمایه گذاری مجتمع تجاری 	منطقه ۴
<ul style="list-style-type: none"> • بروز مشکلات ایمنی و بهداشتی بدلیل عدم رعایت حریم برق فشار قوی • تفکیک قطعات بزرگ و رواج سوداگری زمین به سبب قیمت بازار • وجود گرایش قوی برای تبدیل اراضی بایر به کاربری صنعتی و ساخت و ساز بدون مجوز • وجود بستر های مناسب آسیب های اجتماعی به دلیل نبود مراکز ورزشی و تفریحی و نبود شغل 	<ul style="list-style-type: none"> • مناسب بودن هزینه های ارائه خدمات شهری با توجه به تراکم بالای جمعیت در واحد سطح • پتانسیل اجرا برنامه های جمعی و فرهنگی در سطح محله با مشارکت ساکنین • بستر مناسب برای بارگذاری مناطق گردشگری- تفریحی • وجود کاربری های فرامنطقه ای و امکان بهره برداری مناسب از این پتانسیل • بستر مناسب برای ایجاد فضاهای پژوهشی 	منطقه ۵

طرح راهبردی- عملیاتی شهر رشت

عنوان نقشه: پراکنش نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید

راهنما:

- بعد حمل و نقل و ترافیک
- بعد زیست محیطی
- بعد اجتماعی- فرهنگی
- بعد کالبدی

- دامداری- دامپروری
- صنعتی
- درمانی
- تجاری- خدماتی
- گورستان
- فضای سبز

سیستم تصویر: UTM، زون: 39

۴ - سند چهارم: مطالعات و برنامه‌ریزی راهبردی شهر

مفاهیم مرتبط با راهبرد توسعه شهر به‌طور کامل در ادبیات برنامه‌ریزی راهبردی تعریف و تبیین شده است و از این‌رو به‌آسانی می‌توان دریافت که: راهبرد توسعه شهر رویکردی است با ماهیت راهبردی که بر تهیه و اجرای سند راهبرد توسعه شهر تأکید داشته و تدوین آن بر پایه چشم‌اندازسازی و مشارکت شهروندان صورت گرفته است؛ اگرچه موارد ذکر شده شرط لازم برای راهبرد توسعه شهر است، اما این شروط بدون وجود حکومت‌های محلی، حکومت‌های شهری و حکمروایی شهری که شرط کافی برای این‌گونه از برنامه‌ریزی است، منطقی به نظر نمی‌رسد. توسعه مطلوب شهر، به معنای بررسی مشکلات برنامه‌ریزی، نظارت بر هماهنگی بخش‌های مختلف و چگونگی امکان تأمین و اجرای طرح‌ها و نیازهای عمومی مردم است که قبل از تولد تا هنگام مرگ با آن سروکار دارند. به عبارت دیگر، مدیریت باید بر کلیه جهات اجرایی که افراد ساکن در شهر با آن تماس دارند و در جهت اجرای صحیح امور و دفع مشکلات و تأمین نیازها بکوشد. هدف کلان توسعه راهبردی، ایجاد محیطی قابل زندگی برای همه و همراه با عدالت اجتماعی، کارایی اقتصادی و پایداری زیست‌محیطی است و توسعه راهبردی در محدوده‌های زمین و مسکن، شهری خدمات اجتماعی و زیربنایی توسعه اقتصادی و زیست‌محیطی به‌طور یکپارچه وارد می‌شود (صرافی، ۶۸: ۱۳۷۹). مسئله اصلی و کلیدی توسعه راهبردی این است که چگونه بهره‌وری را بالا ببریم و در عین حال به‌طور مستقیم فقر فزاینده شهری را مرتفع نموده و عدالت را بهبود بخشیم (رهنمایی و همکاران، ۱۳۸۸).

برنامه‌ریزی راهبردی شهری می‌تواند برای رسیدگی به نگرانی‌های خاص یا طیف وسیعی از مسائل مورد استفاده قرار گیرد. این در مورد همکاری در سطوح سازمانی، محلی و منطقه‌ای است. این برنامه پتانسیل بسیج منابع و هماهنگی فعالیت‌ها در مقیاس وسیع را دارد. همیشه باید در نظر داشت که:

- برنامه‌ریزی راهبردی شهری اساساً یک فرآیند پویا است.
- مشارکت شهروندان در فرآیند برنامه‌ریزی راهبردی شهری به‌منظور تضمین اثربخشی آن ضروری است.
- پیاده‌سازی، کلید موفقیت‌آمیز برنامه‌ریزی راهبردی شهری است.

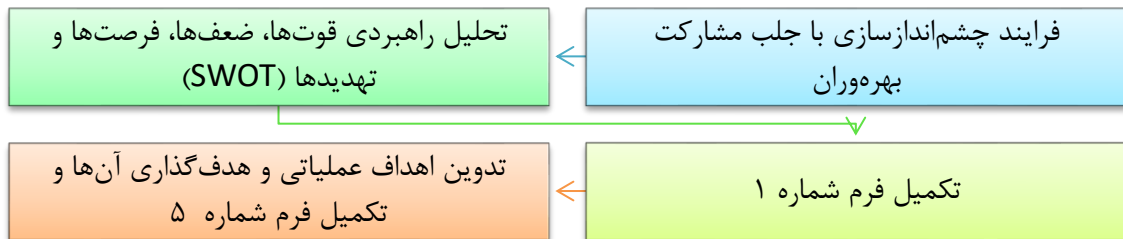
برنامه‌ریزی راهبردی شهری جهت توسعه یک شهر یا منطقه شهری را در چارچوب مشخصات فعلی و تحلیل‌های مختلف تعیین می‌کند. این رویکرد به شهر کمک می‌کند تا به رویدادها سریع پاسخ دهد، تغییرات را مدیریت کند و کیفیت زندگی را بهبود بخشد. این یک فرآیند ثابت نیست، باید تغییر کند تا وضعیت در حال تغییر در شهر را منعکس کند. به این منظور، پیش از رسیدن به مجموعه نهایی تصمیمات، این فرآیند چندین بار به جلو و عقب می‌رود (UNHSP, 2007). برنامه‌ریزی راهبردی جهت کاهش فشارهای فزاینده ناشی از تغییرات مختلف است (Hohmann & truffre, 2021). به‌طور کلی می‌توان گفت که برنامه‌ریزی راهبردی، فرآیندی است که راه‌های اصلی و اساسی برای رسیدن به هدف را ترسیم می‌کند و ابزارهای لازم را برای این مأموریت فراهم می‌نماید. اصلی‌ترین موضوعات و تمرکز رویکرد برنامه‌ریزی راهبردی را می‌توان مطابق شکل زیر نام برد:

شکل ۲۷- موضوعات اصلی برنامه‌ریزی راهبردی

برنامه راهبردی همچنین بیانگر این است که برخی از تصمیمات و اقدامات مهم‌تر از سایرین در نظر گرفته می‌شوند، بنابراین، بسیاری از فرآیندها در تصمیم‌گیری‌های سخت نهفته است (Albrechts, 2004). علاوه بر این، برنامه‌ریزی باید با عدم قطعیت مواجه شود؛ حتی تصورات در مورد درست یا غلط و خوب یا بد ممکن است در طول چارچوب زمانی یک برنامه تغییر کند (Farago, 2005)؛ بنابراین، موفقیت یک طرح را می‌توان به‌عنوان توانایی آن برای هدایت تصمیم‌گیری‌های آینده درک کرد (Faludi, 1989). البته اگر به‌طور مکرر در فرآیندهای تصمیم‌گیری مورد استفاده قرار گیرد یا مورد مشورت قرار گیرد، موفق تلقی می‌شود (Bajmocy et al. 2020).

در گام چهارم تدوین برنامه راهبردی- عملیاتی شهر رشت به مطالعات و برنامه‌ریزی راهبردی شهر رشت پرداخته می‌شود:

شکل ۲۸- فرآیند کلی گام چهارم

۴-۱- انجام فرآیند چشم‌اندازسازی با جلب مشارکت بهره‌وران

فرآیند چشم‌اندازسازی برنامه راهبردی- عملیاتی شهر رشت مبتنی بر مولفه‌های متفاوتی که برگرفته از مبانی، تجارب، ذینفعان و ذی‌نفوذان است که در ادامه به تفصیل تشریح می‌گردد:

شکل ۲۹- فرآیند کلی تدوین بیانیه چشم‌انداز

۴-۱-۱- تبیین مأموریت‌ها و ارزش‌های مقدماتی شهرداری رشت

در گام اول تدوین چشم‌انداز شهر رشت، با مرور چشم‌اندازهای پیشین شهر رشت در ابتدا به چشم‌انداز تدوین شده در سال ۱۳۹۱ پرداخته و در مرحله بعد چشم‌انداز (غیرمصوب) برنامه راهبردی - عملیاتی شهر رشت (شریف) مورد معرفی قرار می‌گیرد. همچنین لازم به ذکر است که در این میان اشاراتی به چشم‌انداز برنامه عملیاتی برندسازی شهر رشت در سال ۱۳۹۵ نیز خواهد شد.

• سند چشم‌انداز بیست‌ساله شهر رشت (۱۳۹۱)

- رشت شهری با هویت اسلامی ایرانی فراگیر که ضامن رشد و تعالی فضایل انسانی و اخلاق اسلامی است؛
- رشت شهری با مردم بانشاط مسئولیت‌پذیر مشارکت‌جو، مورد اعتماد و اندیشمند؛
- رشت شهری پاک، سالم، جذاب و سازگار با محیط؛
- رشت شهری با نمادهای تاریخی و فرهنگی غنی اسلامی ایرانی؛
- رشت شهری هوشمند در خدمات‌رسانی و دارای مدیریت یکپارچه شهری؛
- رشت شهری توسعه‌یافته، متوازن و تعادل‌بخش بین عناصر سنتی و مدرن و زیرساخت مطلوب؛
- رشت شهری با هویت معماری اسلامی ایرانی؛
- رشت شهری، چابک، پاسخگو با آمدوشد، روان و رفاه عمومی و عدالت‌محور؛
- رشت شهری ایمن همراه با آسایش برای جامعه.

• چشم‌انداز برنامه اول راهبردی - عملیاتی شهر رشت (۱۳۹۶-۱۳۹۲)

- رشت؛ بوم‌شهری سبز و ایمن با تکیه بر قابلیت‌های ارزشمند طبیعی (به ویژه رودخانه زرجوب و گوهر رود و دریاچه عینک) و برخوردار از انسجام فضایی و کالبدی؛
- رشت؛ شهری هوشمند، رقابت‌پذیر، کانون اصلی گردشگری و خدمات پیشرفته؛
- پشتیبان تولید در پهنه ساحلی خزر؛
- رشت؛ شهری با فرهنگ غنی و مشارکت‌جو با تکیه بر هویت ایرانی-اسلامی؛
- رشت؛ شهری پیاده‌مدار با حمل‌ونقل عمومی گسترده، ایمن و سریع؛
- رشت؛ شهر منطقه‌ای برخوردار از از نظام مدیریت یکپارچه مبتنی بر حکمروایی خوب شهری و اثرگذار در دیپلماسی شهری.

برخوردار از از نظام مدیریت یکپارچه مبتنی بر حکمروایی خوب شهری
با جایگاه برتر جهانی در زمینه گردشگری خلاق

چابک، پاسخگو با آموشد، روان **پویا و پایدار** پاک، سالم، جذاب و سازگار با محیط
و رفاه عمومی و عدالت محور
با نمادهای تاریخی و فرهنگی غنی اسلامی ایرانی

پیشرو در تبیین و طی فرایند برندسازی شهری
با مردمی بانشاط، مسئولیت پذیر،
مشارکت جو، مورد اعتماد و اندیشمند

رشت شهری؛ جشنواره‌ها
پایاده مدار با حمل و نقل عمومی گسترده، ایمن و سریع
هوشمند، رقابت پذیر، کانون اصلی
گردشگری و خدمات پیشرفته

بوم شهری سبز و ایمن
هوشمند در خدمات رسانی و دارای مدیریت
یکپارچه شهری
ایمن همراه با آسایش برای جامعه

توسعه یافته، متوازن و تعادل بخش بین عناصر سنتی و مدرن و زیرساخت مطلوب

شکل ۳۰- ابر واژگان جمع بندی چشم اندازهای پیشین شهر رشت

۲-۱-۴- تبیین اهداف توسعه شهر مبتنی بر چارچوب نظری تدوین شده

در سند یکم این پژوهش مروری بر مبانی مرتبط با موضوع برنامه راهبردی - عملیاتی صورت پذیرفت و بر مبنای این مرور اهداف مشارکت محوری؛ پایداری؛ کارایی؛ برابری؛ شفافیت و پاسخگویی؛ زندگی پذیری؛ رقابت پذیری؛ مدیریت و حکمروایی خوب؛ بانک پذیری؛ در دسترس بودن؛ ویژه بودن؛ مناسب و مرتبط بودن، به دست آمدند.

عدالت فضایی فرآیندگرایی
امنیت **مشارکت بهره‌وران**
پایداری **چشم انداز بلندمدت** توسعه یافته انعطاف پذیری
ارزیابی احساس تعلق خاطر **اهداف منتخب** پیش و بازنگری
زیست پذیری شفافیت مدیریت کارا
پایش و بازنگری پایداری درآمد **راهبرد کوتاه مدت**
رضایت شهروندی رقابت پذیری **کارآمدی**

شکل ۳۱- ابر واژگان اهداف منتخب مبانی نظری

۳-۱-۴- تعیین محورهای بیانیه چشم انداز مبتنی بر اهداف تبیین شده توسعه آتی شهر

در این بخش با مروری که پیش از این بر اسناد فرادست صورت پذیرفته است، جایگاه شهر رشت در اهداف توسعه در سه سطح ملی، منطقه‌ای و شهری مطرح خواهد شد:

○ سطح ملی

بررسی‌های صورت گرفته حاکی از آن است مهم‌ترین تأکیدات اسناد، برنامه‌ها و طرح‌های ملی مذکور که تبعاً تمرکز بیشتری بر مباحث کلان داشته‌اند، به شرح زیر است:

➤ تأکید بر برابری و تبعیض زدایی، تقویت همگرایی و هویت ملی در طراحی و اجرای طرح‌های ملی؛

- رشد بهره‌وری در اقتصاد با تقویت عوامل تولید، توانمندسازی نیروی کار و بهبود در وضعیت اشتغال‌زایی، تثبیت سیاست‌های منعطف اقتصادی برای رشد مداوم و کنترل تورم، ایجاد جو اطمینان برای سرمایه‌گذاری خصوصی داخلی و خارجی، تضمین تشویق‌های پولی و مالی، بالابردن استاندارد زندگی قشرهای محروم جامعه؛
- ایجاد مراکز رشد متنوع، پیشگیری از مهاجرت ناشی از توسعه‌نیافتگی مناطق محروم؛
- مکان‌یابی، توسعه و گسترش شبکه شهری موجود و آینده، توجه بر سلسله‌مراتب شبکه شهری، مراکز خدمات برتر و حوزه‌های نفوذ؛
- برنامه‌ریزی برای توزیع متعادل جمعیت و فعالیت، نظام اسکان جمعیت با ساختار فضایی متناسب با منابع، ارتقا توان محیطی و ظرفیت تحمل زیست‌بوم‌ها و تأکید بر ابعاد اجتماعی وظایف توسعه‌ای دولت؛
- تأکید بر رویکرد «سازماندهی و برنامه‌ریزی فضایی»، تهیه برنامه‌های توسعه مناطق بر پایه طرح‌های آمایش، تحلیل منطقه‌ای بر اساس آینده‌نگری، منطقه‌بندی و حوزه نفوذ سطوح گوناگون شبکه شهری.

شکل ۳۲- ابر واژگان اهداف و نکات شاخص اسناد ملی

○ سطح منطقه‌ای

- بررسی‌های صورت گرفته حاکی از آن است مهم‌ترین تأکیدات اسناد، برنامه‌ها و طرح‌های منطقه‌ای به شرح زیر است:
- گردشگری طبیعی، فرهنگی - تاریخی، دریایی، سلامت (پزشکی، طبیعت درمانی، تندرستی) و ورزشی به عنوان یکی از کانون‌های اصلی جذب گردشگری؛
  - خدمات ممتاز بازرگانی، آموزش عالی (تامین نیازهای منطقه به ویژه در بخش‌های کشاورزی)، سلامت (پزشکی، طبیعت درمانی، تندرستی) و حوزه سالمندی؛
  - احیاء و حفاظت از قلمروهای منحصر بفرد و ارزشمند طبیعی با تأکید بر جنگل‌های هیرکانی و تالاب انزلی؛
  - ارائه خدمات گردشگری دانش‌بنیان، طبیعت‌گرا (سبز) و اجتماع‌محور در مقیاس ملی (ایرانگردی) و فراملی (جهانگردی)؛

- تولید محصولات استراتژیک، ارگانیک و دارای مزیت رقابتی با رویکرد تأمین نیاز غذایی داخل و صادرات به بازارهای هدف؛
- کلان‌شهر رشت، پذیرنده برخی از نقش‌های تهران؛
- کلان‌شهر رشت با حوزه نفوذ وسیع، حجم عظیم فعالیت‌های خدماتی و بازرگانی و مهمترین و بزرگترین کانون جمعیتی در حاشیه جنوبی دریای خزر.

شکل ۳۳- ابر واژگان اهداف و نکات شاخص اسناد منطقه‌ای

○ سطح شهری

- بررسی‌های صورت گرفته حاکی از آن است مهم‌ترین تأکیدات اسناد، برنامه‌ها و طرح‌های شهری به شرح زیر است:
- مرکز اقتصادی شهر رشت یکی از اصلی‌ترین مراکز شغلی شهر است و با توجه به صرفه‌های ناشی از تجمع، انتظار می‌رود این نقش در آینده تقویت گردد؛
  - افزایش فعالیت‌های صنعتی بزرگ با توجه به جهت‌گیری اسناد فرادست و برنامه‌های ۵ ساله توسعه اقتصادی اجتماعی و فرهنگی کشور؛
  - توسعه صنایع دستی به عنوان یک فعالیت اقتصادی اشتغال‌زا به توسعه و رونق محورهایی چون خیابان پیرسرا؛
  - ساماندهی حریم رودخانه‌های زرجوب و گوهررود؛
  - جلوگیری از رشد افقی شهر؛
  - طراحی و اجرای شبکه حمل‌ونقل عمومی شهر؛
  - جمع‌آوری و دفع بهینه فاضلاب شهری؛
  - شهری مولد سرمایه، متعادل و متوازن؛
  - صیانت و نگهداری میراث تاریخی و محیط‌زیست؛
  - محلات توانمندسازی شده با توجه به ظرفیت‌های شان؛
  - دارای نشاط شهری و امید به آینده و پیشرفت در شهروندان؛
  - اتصال فضاهای عمومی شهر از طریق مسیرهای هم پیوند با محوریت پیاده؛

- دارای فضاها و مکان‌هایی برای گذران اوقات فراغت شهروندان و بستری برای خلق خاطرات جمعی؛
- با هویت محلی، ملی و بین‌المللی با ساختاری منسجم و به هم پیوسته از محلات شهری؛
- ارائه برترین خدمات گردشگری و برگزاری جشن‌ها و فستیوال‌های متعدد در زمینه‌های مختلف و به صورت خاص جشنواره‌های خوراک، میزبان خیل عظیمی از گردشگران داخلی و خارجی.

شکل ۳۴- ابر واژگان اهداف و نکات شاخص اسناد شهری

با تکیه بر مرور اسناد فرادست و بررسی چشم‌اندازهایی که به نوعی در ارتباط با شهر رشت بوده‌اند، محورهای چشم‌اندازی که می‌توان در تدوین چشم‌انداز بیست‌ساله شهر رشت مورد استفاده قرار داد به شرح زیر ارائه می‌گردد:

شکل ۳۵- ابر واژگان محورهای چشم‌انداز رشت برگرفته از اسناد فرادست و توسعه شهری

۴-۱-۴- بیانیه چشم‌انداز توسعه‌ی شهر رشت

با مرور بر چشم‌اندازهای پیشین، اسناد توسعه و مبنای نظری پژوهش، بیانیه مقدماتی شهر رشت در افق سال ۱۴۲۲ به شرح زیر ارائه می‌شود:

رشت در افق ۱۴۲۲ شهری است؛

که قطب کشاورزی و پیشرو در زمینه فراوری و توزیع محصولات تولیدی در سطح استانی و ملی است؛ رقابت‌پذیر، برخوردار از مزیت‌های اقتصادی منحصربه‌فرد و متنوع؛ پاک و دارای رودخانه‌هایی جاری؛ با مدیریت یکپارچه با توجه ویژه به مشارکت و همگرایی اجتماعی؛ برندی است خلاق در زمینه خوراک و صنایع دستی؛ پایبند به درآمدزایی پایدار باتکیه بر نقش گردشگری؛ سرزنده و پویا با شهروندانی مشارکت‌جو، آگاه و فعال.

لازم به ذکر است که این چشم‌انداز در مراحل بعدی تکمیل خواهد شد و بیانیه فوق برگرفته از اسناد و مطالعات گروه راهبردی است. در راستای تدقیق چشم‌انداز با توجه به مرور چشم‌انداز نمونه‌های داخلی و خارجی که در سند اول مورد بررسی قرار گرفتند، محورهای قابل استفاده در چشم‌انداز رشت با تکیه بر تجارب به شرح زیر هستند:

شکل ۳۶- ابر واژگان محورهای چشم‌انداز رشت برگرفته از تجارب

به‌منظور تدقیق چشم‌انداز، بعد از مروری بر گروه‌های مختلف بهره‌ور که در سند یکم به تفصیل مورد بررسی قرار گرفته بودند، گروه‌های مختلف تاثیرگذار در تدوین چشم‌انداز معرفی شدند:

- مردم؛ پرسشنامه مردمی - مصاحبه - رویداد مردمی رشت ۱۴۲۲
- بازیگران کلیدی و راهبردی؛ مصاحبه با اعضای شورای اسلامی - مصاحبه اعضای شهرداری رشت - مصاحبه با نخبگان شهری - تکمیل پرسشنامه توسط کارشناسان مدیریت شهری

۱-۴-۱-۴- مشارکت‌پذیری عمومی شهروندان جهت تبیین چشم‌انداز توسعه شهر رشت

به منظور تقویت مشارکت شهروندان در جهت تبیین چشم‌انداز توسعه شهر رشت از سه ابزار اصلی به شرح زیر بهره گرفته شد:

شکل ۳۷- ابزارهای نظرسنجی شهروندان

• پرسشنامه مردمی

در پرسشنامه تدوین شده علاوه بر دریافت نظرات مردم در خصوص مسائل و چالش‌هایی که با آن‌ها در سطح شهر و محله خود مواجه هستند، تصویر ایده‌آل از بیست سال آینده شهر نیز مورد پرسش قرار گرفت. نمونه پرسشنامه که در سطح مناطق پنج‌گانه شهر رشت توزیع و تکمیل شده است در ادامه ارائه گردیده است:

جدول ۲۷- حجم نمونه پرسشنامه

منطقه	جمعیت کل	جمعیت زن	جمعیت مرد	حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران با مقدار خطای ۰.۰۸
۱	۱۶۷۳۰۴	۸۵۷۴۲	۸۱۵۶۲	۱۵۰
۲*	۸۶۳۵۸	۴۴۶۴۵	۴۱۷۱۳	۱۵۰ + ۱۵۰
۳	۱۴۸۹۵۵	۷۴۴۷۰	۷۴۴۸۵	۱۵۰
۴	۱۹۴۲۲۷	۹۷۰۶۱	۹۷۱۶۶	۱۵۰
۵	۸۳۱۵۱	۴۱۷۶۴	۴۱۳۸۷	۱۵۰
مجموع				۹۰۰ = ۱۵۰ + ۷۵۰

لازم به ذکر است که به دلیل اهمیت ویژه منطقه دو رشت، در این منطقه تعداد ۳۰۰ پرسشنامه تهیه و تدوین شده است. در این پرسشنامه ۸۶ گویه مورد پرسش قرار گرفتند. براساس این پرسشنامه بزرگ‌ترین مشکلات از دید شهروندان عبارت بودند از ترافیک؛ مشکلات پسماند و دفع زباله؛ آلودگی رودخانه‌ها؛ گسترش شهر و از بین رفتن زمین‌های کشاورزی و باغات.

در جریان تکمیل پرسشنامه، توجه بر این بوده است که تمامی سطوح مناطق براساس تفکیک محلات (هر محله به‌ویژه متوط ۱۰-۱۵ پرسشنامه) پوشش داده شود. در این میان بیشترین حجم مشارکت در مناطق پنج‌گانه شهرداری رشت به شرح زیر است:

شکل ۳۹- بیشترین سطح مشارکت در محلات به تفکیک مناطق

بر مبنای پرسشنامه توزیع شده در سطح محلات، مشخص گردید مهم‌ترین مشکل از دید ساکنان شهر رشت که در آینده نیز تشدید خواهد شد، مشکل ترافیک است، همچنین مشکلاتی از قبیل فرسودگی بافت محلات، منظر شهری نامناسب، پسماند و دفع زباله، رودخانه، گسترش شهر و از بین رفتن زمین‌های کشاورزی و باغات نیز از مسائل و مشکلاتی بودند که مورد توجه جدی شهروندان قرار داشته‌اند:

شکل ۴۰- بیشترین فراوانی مشکلات شهر رشت به تفکیک محلات مناطق ۵ گانه

به تبع همین موضوع، چشم‌اندازی که ساکنان شهر به تفکیک مناطق برای تغییر شهر در نظر دارند به شرح زیر است:

شکل ۴۱- بیشترین فراوانی چشم‌انداز تغییر به تفکیک محلات مناطق ۵گانه

• مصاحبه مردمی

علاوه بر پرسشنامه‌های تهیه‌شده که نتایج آن به تفصیل و به تفکیک مناطق پنج‌گانه ارائه شد، با شهروندان مصاحبه‌هایی صورت گرفت که در ادامه به برخی از گزاره‌های شاخص این مصاحبه‌ها اشاره می‌شود. لازم به ذکر است که سه سؤال پایه در مصاحبه‌ها مطرح شدند که عبارت‌اند از «شاخص‌ترین مشکلات و چالش‌های شهر از دید شما چه مواردی هستند؟»، «شاخص‌ترین دارایی و مؤلفه‌ای که شهر رشت دارد از دید شما چیست؟»، «دوست دارید شهر رشت در آینده بیست‌ساله چگونه باشد؟». در بین سؤالات مطرح‌شده بیشترین پاسخ مربوط به چالش‌ها و مشکلات شهر رشت بوده است:

جدول ۲۸- نمونه گزاره‌های مصاحبه مردمی

مشکلات و چالش‌های شهر رشت	شاخص‌ترین دارایی شهر رشت	چشم‌انداز شهر رشت
«بزرگ‌ترین مشکل ما نبود سرویس بهداشتی و سطل زباله در شهر» آقا، ۷۰ ساله؛ خانم، ۴۵ ساله؛ خانم ۳۰ ساله	«مردم رشت همیشه اول بودن» خانم ۴۰ ساله؛ آقا ۵۰ ساله	«رودخونه‌ها مون تمیز شه» خانم ۴۰ ساله؛ آقا ۵۰ ساله؛ خانم ۳۰ ساله؛ خانم ۵۰ ساله
«آقا! بزرگ‌ترین مشکل رشت ترافیکشه. یه نمه بارون می‌زنه شهر قفل می‌شه، غروباً همش ترافیکه، دم ظهر ترافیکه، صبح ترافیکه» خانم ۳۰ ساله؛ آقا ۴۰ ساله	«آب‌وهواش خوبه» آقا ۵۰ ساله؛ خانم ۴۰ ساله	«تفریحاش زیاد شه که شبا با خانواده بتونیم بریم تو شهر» خانم ۳۰ ساله؛ آقا ۴۰ ساله
«آقای ثابت‌قدم که اومد اینجا رو پیاده‌راه کرد توجه نکرد که این ترافیک با این کار حل نشد و به خیابونای دیگه کشیده شد» آقا، ۵۰ ساله	«محلله‌های قدیمیش باصفاست» آقا ۵۰ ساله؛ خانم ۴۰ ساله؛ خانم ۳۰ ساله	«تاکسی و اتوبوسش زیاد باشه که آدم بتونه راحت بره و بیاد» آقا ۳۰ ساله؛ خانم ۴۰ ساله؛ خانم ۳۰ ساله
«مامان من بچه همینجاست، دلش پر میزنه بیاد میدون شهرداری ولی نمیتونه راه بره و هیچ چیزی هم نیست که کمکش کنه» آقا، ۳۵ ساله	«صنایع دستی داره مثل رشتی‌دوزی» خانم ۴۰ ساله؛ آقا ۵۰ ساله	«کارامون تو شهرداری انقدر پاسکاری نمیشه» آقا ۵۰ ساله؛ خانم ۵۰ ساله

• رویداد مردمی

رویداد مردمی رشت ۱۴۲۲ یک رویداد در جهت ترسیم چشم‌انداز عمومی مشترک در تدوین برنامه راهبردی-عملیاتی شهر رشت بوده است. این رویداد در روز شنبه ۱۴۰۲،۰۴،۲۵ در محله پیاده‌راه شهرداری رشت برگزار شد و با استقبال مناسبی از سوی حاضران مواجه گردید. در این رویداد دو فعالیت اصلی مدنظر قرار داشت:

- درخواست از مردم برای مشخص ساختن چالش‌ها و دارایی‌های محدوده زندگی خود در قالب ۵ نقشه به تفکیک پنج منطقه شهری رشت؛ در این بخش ۴ دسته از چالش‌ها به تفکیک رنگ مشخص شده و از مردم درخواست می‌شد که پین رنگی را در مکان مورد نظر روی نقشه مشخص کنند. بیشترین مشکلاتی که مردم در هر پنج منطقه به آن اشاره داشتند، معضل ترافیک و در جایگاه بعدی مسائل زیست‌محیطی بوده است.
- در کنار نقشه‌ها از کودکان حاضر درخواست شد که با موضوع «شهر دوست‌داشتنی من» نقاشی بکشند و ۵۰ نقاشی از کودکان دریافت شد.
- ترسیم چشم‌انداز؛ در این بخش محورهای چشم‌انداز مشخص شده از اسناد فرادست، مصاحبه‌ها، تجارب در اختیار مردم قرار گرفت و درخواست شد موافقت خود را با گزاره‌های چشم‌انداز با ثبت اثر انگشت خود مشخص سازند. همچنین درخواست شد اگر موضوعی علاوه بر محورهای درج‌شده وجود دارد نیز بر روی تخته ثبت نمایند.

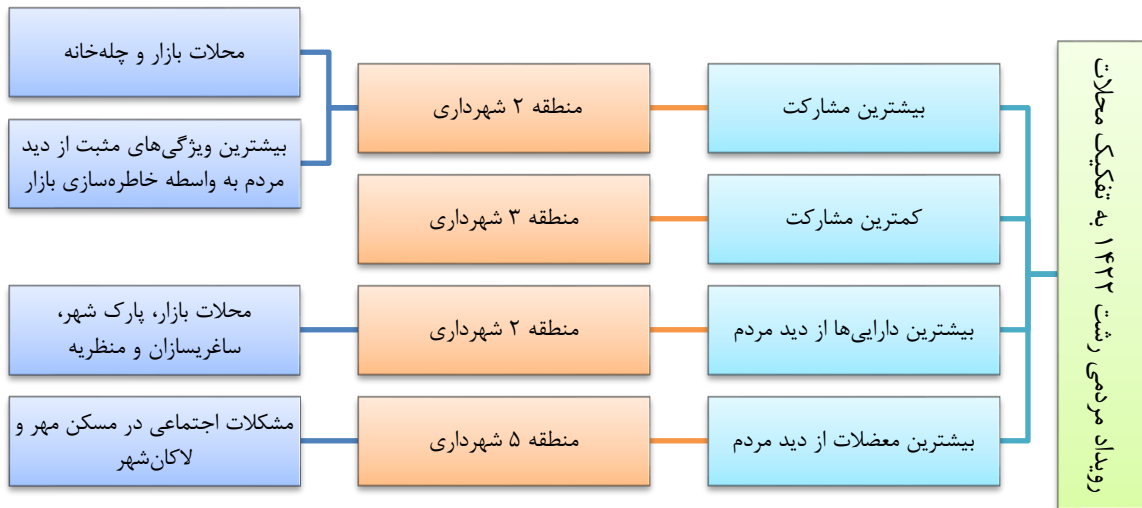

شکل ۴۲- برگزاری رویداد مردمی- بخش چالش‌ها و دارایی‌ها

شکل ۴۳- رویداد مردمی- چشم‌انداز مشترک

با توجه به دیدگاه شهروندان و با بررسی اطلاعات دریافتی از رویداد مردمی رشت ۱۴۲۲، نتایج زیر به تفکیک محلات به دست آمده است:

شکل ۴۴- مشارکت مردمی در رویداد رشت ۱۴۲۲

همچنین بر مبنای نظرات شهروندان که به صورت مکان مند بر روی نقشه‌های تهیه شده به تفکیک مناطق و با تاکید بر نقاط شاخصی که سازنده تصویر ذهنی شهروندان هستند، نتایجی زیر به دست آمد. لازم به ذکر است محلات ذکر شده در جدول زیر نمایانگر محلاتی هستند که بیشترین تراکم پین رنگی را داشتند:

جدول ۲۹- چالش‌ها و خواسته‌های مردم به تفکیک محلات

منطقه	محل	چالش‌ها	خواسته‌ها و چشم‌انداز
۱	معلم	ترافیک بالا- معضلات زیست‌محیطی و کمبود ارائه خدمات شهری	محله‌ای با ترافیک روان؛ پاک و خدمات‌رسان
	نیک‌مرام		
۲	بازار	کمبود ارائه خدمات شهری	محله‌ای خدمات‌رسان
	پارک شهر	معضلات زیست‌محیطی	محله‌ای پاک
	چله‌خونه	کمبود ارائه خدمات شهری	محله‌ای خدمات‌رسان
۳	دیانتی	معضلات زیست‌محیطی و کمبود ارائه خدمات شهری- معضلات اجتماعی	محله‌ای پاک؛ خدمات‌رسان و امن
۴	عینک	ترافیک بالا- ناامنی و معضلات اجتماعی- کمبود خدمات شهری- معضلات زیست‌محیطی	محله‌ای با ترافیک روان؛ امن؛ خدمات‌رسان و پاک
	شهرک قدس	ترافیک بالا- معضلات زیست‌محیطی- کمبود خدمات شهری	محله‌ای با ترافیک روان؛ پاک و خدمات‌رسان
	سلیمانداراب		
	حمیدیان	کمبود خدمات شهری- معضلات اجتماعی	محله‌ای خدمات‌رسان و امن
سیمکو	ترافیک بالا	محله‌ای با ترافیک روان	
۵	مسکن مهر	معضلات اجتماعی و زیست‌محیطی	محله‌ای امن و پاک
	لاکان شهر		

در پایان رویداد مردمی علاوه بر محورهای پیشنهاد شده توسط تیم راهبری، محورهای دیگری نیز از سوی شهروندان مطرح گردید. مجموع محورهای چشم‌انداز به ترتیب اولویت انتخاب توسط شهروندان به شرح زیر است:

- شهر رودخانه‌های پاک
- شهر طعم‌ها و مزه‌ها (شهر خلاق خوراک)
- شهر شب‌های روشن
- شهری با حمل‌ونقل عمومی کارآمد
- شهری با مدیریت یکپارچه
- شهری پاک و عاری از زباله
- شهری هوشمند

➤ شهری گردشگر محور و خلاق

➤ شهری سبز

➤ شهری ورزش مدار

➤ شهری محله محور

➤ شهری با اقتصاد پویا

➤ شهری پایدار از منظر محیط زیست

➤ شهری پایدار در برابر سوانح

➤ شهری عدالت محور

➤ شهری تاب آور

➤ شهری شهروند مدار

➤ شهری دوستدار سالمند

➤ شهری دوستدار خانواده

➤ شهری دوستدار کودک

➤ شهری کشاورزی محور

➤ شهری هویت مند

➤ فرهنگ شهر

➤ شهر آوا و رنگ و شعر و شادی

➤ شهر دوستدار زنان

➤ شهر دوستدار کم توانان و ناتوانان

➤ شهری بدون ترافیک

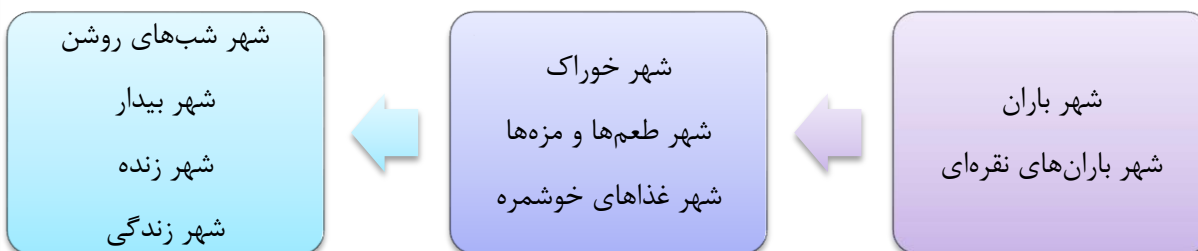
➤ گیلان شهر

➤ شهر روایت ها

• رویداد امی رشت

در تکمیل آرا و نظرات شهروندان رشت، مسابقه «امی رشت» توسط مدیریت نوسازی و تحول اداری شهرداری رشت به مناسبت هفته رشت طراحی و برگزار شد. هدف از برگزاری این مسابقه برآوردی از میزان اطلاعات شهروندان و جلب مشارکت عمومی برای رسیدن به یک جمله یا اصطلاح معرف شهر رشت در نظر گرفته شد و بعد از دریافت نظرات شهروندان، به قید قرعه در روز رشت به بیست نفر از شهروندان جوایزی اهدا گردید. در این مسابقه بالغ بر سیصد نفر شرکت داشتند. علاوه بر سوالاتی که مربوط به میزان آشنایی شهروندان با تاریخ شهر رشت بود، به طور ویژه در یک سوال از شهروندان درخواست گردید تا رشت را در یک کلمه یا عبارت توصیف کنند. بر اساس دریافت نظرات مردمی بیشترین حجم پاسخها مربوط به گزاره‌های زیر بوده است:

شکل ۴۵- محورهای برگزیده معرف شهر رشت از دیدگاه مردم- مسابقه امی رشت

۴-۱-۲-۴- نظرسنجی و جلب آراء ذی‌نفوذان (جلسات طوفان ذهنی با بازیگران کلیدی و راهبردی مانند

اعضای شورای اسلامی شهر، شهردار و معاونان و...)

به منظور جلب آرا و نظرات ذی‌نفوذان و تاثیرگذاران بر برنامه راهبردی- عملیاتی شهر رشت، دو نوع رویکرد مورد اتخاذ قرار گرفت، در گام اول در جلسات کارگروهی مباحث مطرح گردید و پرسشنامه‌ای در اختیار مسئولان و کارشناسان قرار گرفت و در گام بعد مصاحبه‌های اختصاصی با افراد اصلی برگزار گردید و نتایج حاصل این مصاحبه‌ها در ادامه به تفصیل ارائه می‌گردد:

• جلسات کارگروه‌ها

در این جلسات که به تفکیک کارگروه‌های تخصصی «شهرسازی، معماری و هوشمندسازی»، «مالی-اقتصادی»، «محیط زیست و خدمات شهری و مدیریت بحران»، «حمل‌ونقل و ترافیک و امور زیربنایی»، «اجتماعی و فرهنگی»، «خدمات مدیریت»، «مناطق» برنامه راهبردی- عملیاتی شهر رشت برگزار گردید، در ابتدا شرح فعالیت‌های تیم راهبری برنامه برای اعضای کارگروه صورت می‌پذیرفت و در گام بعدی نظرات و مباحث مورد نظر کارشناسان دریافت می‌گردید:

شکل ۴۶- جلسات کارگروه‌های تخصصی برنامه راهبردی- عملیاتی شهر رشت

در پایان هر یک از جلسات، پرسشنامه تخصصی برای اعضای هر کارگروه تهیه و ارسال می‌گردد و از آن‌ها درخواست می‌شد چنانچه مواردی وجود دارد که در جلسه مطرح نشده است و یا نیاز به بررسی بیشتری دارد را ارائه نمایند. متأسفانه استقبال و مشارکت مناسبی از سوی مدیریت شهری و کارشناسان ذی‌صلاح در تکمیل این فرم‌ها صورت نپذیرفت و عمده پاسخ‌های دریافتی به صورت کلی به موارد زیر اشاره داشتند:

- معضلات موجود در زمینه مدیریت و نبود ثبات دوره مدیریتی؛
- معضلات محیط‌زیستی شهر رشت؛
- معضلات مرتبط با ساخت‌وسازهای خارج از اصول و عدم پایبندی به طرح تفصیلی؛
- معضلات مربوط به عدم تحقق درآمد پایدار؛
- معضلات مربوط به ساختار مدیریتی و مالی شهرداری.

در خصوص ذی‌نفعان و ذی‌نفوذان نیز بیشترین فراوانی مربوط به موارد زیر است:

- شهروندان؛
- سازمان‌های مردم‌نهاد؛
- بدنه مدیریتی در سطح شهر و منطقه.

• مصاحبه‌های انفرادی

به منظور جلب آرا متخصصان شهری با اعضای کارگروه‌ها و همچنین افرادی که به صورت جداگانه به عنوان افراد مطلع و گروه کانونی معرفی شدند، مصاحبه‌های عمیقی توسط گروه راهبردی تدوین برنامه صورت پذیرفت. ۵۰ مصاحبه تخصصی با میانگین زمانی سی دقیقه برای هر مصاحبه انجام شد که نتایج تفصیلی آن در ادامه ارائه شده است:

شکل ۴۷- نمونه‌هایی از مصاحبه‌های تخصصی

جدول ۳۰- خروجی مصاحبه‌های مدیریت شهری و متخصصان

بخش	چالش‌ها	دارایی‌ها	اقدامات شاخص	چشم‌انداز
مالی - اقتصادی	گسست بین نهادی و تفکر و برخورد جزیره‌ای- عدم پیگیری مناسب شهرداری‌ها برای وصول مطالبات که بخش زیادی از دستگاه‌های دولتی است و عدم شناسایی دقیق مطالبات- ضعف تامین مالی پروژه‌های شهرداری- نبود تفریح بودجه در سال‌های جاری- نبود اطلس جامع سرمایه‌گذاری- بدهی سنواتی شهرداری به پیمانکار بخش خصوصی، تامین اجتماعی و ... - فقدان بانک اداری - اطلاعاتی- بررسی چالش‌های کارگروه‌های مختلف در جهت رفع آن‌ها و شناخت دقیق وضع موجود که این امر به بحث ممیزی املاک وابستگی دارد. - طرح‌های شهری ظرفیت زیادی برای درآمدزایی دارند اما اکنون آورده‌ای ندارند و هزینه‌بر هستند.- عدم وحدت سازمانی و تقسیم‌کار- نبود برنامه کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت مدون در جهت جلوگیری از سلیقه‌ای رفتار کردن مدیران- ضعف عملکردی در درآمد سازمان‌های مناطق- اطلاع رسانی به شهروندان برای پرداخت عوارض و ...- نبود طرح ممیزی املاک - غفلت از املاک با ارزش- عوارض‌های نامتمرکز ، عوارض نوسازی ، عوارضی که امکان پیگیری ندارد- عدم نظارت بر هزینه‌های شهرداری که براساس ظرفیت بودجه نیست و موجب بدهی‌های جدید می‌شود- نبود انگیزه درست در اجرای بخشنامه‌ها- بررسی مشکلات قانونی و خلاهای آن جهت مرتفع شدن مشکلات - شناسایی درآمدهای پایدار برای شهرداری‌ها- بررسی زیرساخت‌ها و تقویت آنها، - در خصوص موضوع سرمایه گذاری ومقوله درآمدهای پایدار همچنین تامین اعتبار پروژه‌های عمرانی از محل سایر منابع همچون صکوک و اوراق و ...- عدم ثبات مدیریتی، تغییرات اولویت‌ها و برنامه‌های پیش‌بینی شده و عدم ثبات اقتصادی و تورم لحظه‌ای.	برنامه تفریح بودجه در سال‌های اخیر-قابلیت اجرا نظام پرداخت مشخص-جذب و حمایت از سرمایه‌گذار-عدم مدیریت صحیح ظرفیت‌های طبیعی شهر و گردشگری-سیاست دولت در بحث حمایت از اقشار آسیب‌پذیر-درآمدهای پایدار های پایدار شهرداری منوط به خدمات است مثل اصناف و عوارض نوسازی- درآمدزایی با اعطای امتیاز به مالکین از اجرای طرح‌های شهری-هوشمندسازی در حوزه درآمدزایی اهمیت بالایی دارد - طرح ممیزی املاک-ظرفیت قانون بودجه شهرداری رشت- دریافت سهم شهرداری از دولت به صورت کامل و دقیق- املاک ارزشمند- کارخانه آسفالت با درآمدزایی مناسب- شناسایی املاک نسقی با طرح ممیزی املاک و هدایت جهت سیر مراحل قانونی در شهرداری‌ها	ایجاد جذابیت برای مالکین و شهروندان پیگیری ممیزی املاک و هوشمندسازی تغییر چرخش نقدینگی تاسیس خزانهداری و ساماندهی حساب‌های مناطق پنجگانه و مرکزی وجود کمیته تخصصی حذف فرایند چک و نبود چک برگشتی صرف درآمدهای حاصل از پارکینگ برای نگهداری آن انجام پرداخت حداقلی کارگروه درآمد نوین شهرداری رشت جهت شناسایی منابع جدید بندت تبصره ۶ تبدیل حکم تخریب به پرداخت جریمه مالی مقدمات بانک اداری در حال انجام ظرفیت استفاده از منابع داخلی و سرمایه‌گذاران در پروژه‌های شهری	استفاده از ظرفیت بخش خصوصی- شهرداری الکترونیک در بحث پرداخت، استعلام املاک و ... - امکان صرفه‌جویی در هزینه‌ها با توجه به امکانات و دارایی‌های موجود باید با دیدگاه‌های نوین به دنبال تعیین اولویت پروژه‌ها و برنامه‌های شهرداری بود. شهرداری باید به سمت سرمایه‌گذاری و جذب و حمایت از سرمایه‌گذار گام بردارد
خدمات شهری	کمبود اعتبارات لازم برای احداث زباله سوز -عدم امکان تخصیص زمین مناسب برای احداث لندفیل بهداشتی جدید -وجود تبعات اجتماعی و محیط‌زیستی جهت دفن زباله در سراوان (محل دفن فعلی) -عدم ظرفیت کارخانه کود آلی جهت دریافت و پردازش کل زباله‌های تولیدی شهر رشت -عدم مشارکت مردم در طرح تفکیک زباله از مبدا -مشکلات موجود در خصوص تصفیه‌خانه سراوان و انتقال شیرابه به رودخانه‌ها و به تبع آن تالاب بین‌المللی انزلی -کمبود سرانه فضای سبز شهری -ورود آب‌های سطحی شبکه‌های بهداشتی -آلودگی بصری و میلان شهری و عدم منظرسازی مناسب در مبادی ورودی شهر -ساماندهی سگ‌های بلاصاحب -نبود زیرساخت‌های استاندارد و پناهگاه‌های مرتبط با مواجهه بحران شهری و حوادث غیرمترقبه-نبود سازمان خدمات موتوری-عدم توانمندسازی نواحی در اجرای وظایف و امور محوله -ساخت‌وسازهای غیرمجاز در سطح شهر -عدم توجه به تالاب عینک و رودخانه‌های سطح شهر -عدم اولویت‌بندی پروژه‌های شهرداری- ورود فاضلاب های شهری، بیمارستانی ، کشاورزی و ... به درون دو رودخانه مهم شهر- عدم آموزش شهروندی کافی در خصوص تفکیک از مبدا- عدم مشوق های اقتصادی از سوی شهرداریها برای شهروندان - تمایل به روحیه مصرف گرایی شهروندان- عدم تعبیه سطل های زباله ناکافی در اماکن عمومی جهت تفکیک زباله های تر و خشک.- عدم اجرای برنامه های بهسازی و لایروبی در تالاب عینک و محدوده آن- افزایش آلایندهای صنعتی و غیر صنعتی در فضای شهری.- همچنین نفوذ فاضلاب های شهری و صنعتی به شبکه آب‌های زیرزمینی- ساماندهی رودخانه‌های مهم شهری- حل مشکلات زباله سراوان- برنامه ریزی مدون در خصوص کنترل سیلاب های شهری و سوانح طبیعی همچون سیل، زلزله، بارش باران‌های شدید و برف سنگین زمستانی و ...- مخاطرات نیلوفر آبی- آلودگی‌های مدام رودخانه‌های گوهر رود و زرچوب - طغیان رودخانه ها و وقوع سیل با توجه به جلگه ای بودن استان گیلان- زمین لرزه- گسترش بی رویه علف‌های هرز در مزارع قابل کشت-عدم استفاده بهینه از منابع طبیعی- قاچاق چوب، قطع بی رویه اشجار مثمر و غیر مثمر و ...	ظرفیت بالای تالاب عینک از حیث زیباشناختی، جذب توریسم و حفظ اکوسیستم محیط- وجود رودخانه‌های زرچوب و گوهررود- وجود پارک‌هایی با ذخایر ارزشمند ژنتیکی از قبیل پارک‌های ۵۰۰ هکتاری لاکان، مفاخر، سادات مشکات، باغ محشم، و پارک ملت- وجود پارک‌های حاشیه‌ای- امکانات لجستیکی برای مدیریت بحران نیروی انسانی متخصص و توانمند و باتگیزه- زمین های حاصلخیز کشاورزی- باران های مناسب فصلی	طرح بهسازی لندفیل سراوان طرح ارتقاء و افزایش ظرفیت کارخانه کود آلی برنامه‌ریزی جهت اجرای طرح تفکیک از مبدا برنامه‌ریزی جهت راه اندازی پارک ۴۵۰ هکتاری لاکان لایروبی رودخانه‌های سطح شهر برنامه‌ریزی جهت اجرای شبکه آب خام کاهش خطرپذیری و افزایش ایمنی در برابر سوانح طبیعی و انسان ساخت- ساماندهی پهنه‌های کار و فعالیت در شهر (مانند ساماندهی مشاغل و فعالیت‌های شهری، رفع سد معبر و ...) - تامین منابع درآمدی پایدار از گردشگری- توانمندسازی سیستم مدیریت بحران	حل معضل پسماند- بهبود سطح خدمات شهری برای اقشار مختلف شهروندان- ساماندهی رودخانه‌های زرچوب و گوهررود- توسعه اماکن ورزشی به ویژه در حوزه معلولین- توسعه پارک‌ها و فضای سبز شهری- ایجاد سیمای بصری مناسب- تکمیل شبکه جمع‌آوری آب‌های سطحی - اجرای کامل شبکه آب خام- کاهش خطرپذیری و افزایش ایمنی در برابر سوانح طبیعی و انسان ساخت- ساماندهی پهنه‌های کار و فعالیت در شهر (مانند ساماندهی مشاغل و فعالیت‌های شهری، رفع سد معبر و ...) - تامین منابع درآمدی پایدار از گردشگری- توانمندسازی سیستم مدیریت بحران
اجتماعی - فرهنگی	عدم هدف‌گذاری منسجم و نبود برنامه مشخص -نبود خروجی‌های مناسب از حوزه -نبود اطلس اجتماعی -مشارکت پایین مردم در حوزه اجتماعی و فرهنگی -نیروی انسانی متخصص ضعیف و ناکافی -نبود بودجه کافی از طرف شهرداری برای این حوزه -پرداختی‌های نامنظم -عدم وجود معاونت‌های تخصصی گردشگری، ورزشی، اجتماعی و فرهنگی هنری به صورت مجزا - محجور بودن زبان مادری (گیلکی) در بین نسل جوان، عدم توجه به البسه و پوشاک محلی، غذاها و خوراک محلی، بازی ها و مراسمات بومی شهر که همگی نماد هویت شهر از سالیان گذشته تا به اکنون است.- با توجه به اینکه نتیجه برنامه های فرهنگی و اجتماعی به صورت کمی و قابل روئیت نیست در اکثر طرح های مهم محجور می‌ماند- عدم متولی مشخص جهت دریافت پاسخ از سوی نهادهای بهر بردار از برندهای شهری - عدم تعریف مشخص از برندها و حدود آنها در مجموعه مدیریت شهری- موازی کاری نهادهای و ارگان ها در بهره برداری از برندها- عدم وجود سامانه شفافیت در مجموعه مدیریت شهری باعث ایجاد عدم اعتمادی می‌شود.- هماهنگی و همکاری هر چه بیشتر نهادهای، سازمانها و دستگاه های متولی گردشگری با مجموعه مدیریت شهری- با توجه به عدم افزایش زاد و ولد در استان با بحران انقراض قوم گیلک روبرو می باشیم . این موضوع باعث خدشه به هویت بومی در سالهای آتی خواهد شد- آنگونه که باید و شاید برندهای مزبور نتوانسته در فرهنگ عموم رشتوندان تاثیر گذار باشد . این موضوع نیاز به توسعه آن در حد استانی با ورود و استفاده از ظرفیت سایر دستگاهها انجام پذیر است .- در حال حاضر با توجه به تغییر مداوم مدیریتی در شهر وضعیت اعتمادی در سطح پایینی به سر می برد . ناگفته نماند عدم وصول و وجود درآمد پایدار برای مدیریت شهری نیز باعث پایین آمدن سطح کیفی اقدامات در سطح شهر گردیده که ریشه یابی این موضوع خود جای بحث می باشد .- رشت از لحاظ موقعیت جذب گردشگر در سطح بسیار پایینی است. ابتدا می‌بایست نقاط مستعد گردشگری ایجاد سپس از وجود موقعیت گردشگری استفاده نمود -	نیروی انسانی خوب و زیاد و با تجربه- پراکندگی مناسب ادارات و سازمان‌ها در سطح منطقه- قابلیت ایجاد اماکن ورزشی و تفریحی در شهرداری- نقش مهم و موثر شهرداری در برگزاری رویدادها- برگزاری برنامه‌های محوری مثل جشنواره ملی- مردمان با فرهنگ و طبیعت زیبای خدادادی، توریسم و گردشگری، لهجه و گویش گیلکی، تنوع غذایی در گیلان- برگزاری جشنواره‌ها در زمان‌های مختلف در شهر و تبلیغات گسترده- رسیدگی به نقاط تاریخی و باستانی جهت کمک به امر گردشگری	جشنواره ملی فیلم کوتاه رشت جشنواره‌های تئاتر گیل دخت المپیاد ورزش محلات رشت جام رمضان سوگواره‌ی ملی نینوایان تولیدات هنری در فضای مجازی و صدا و سیما سلسله جشن‌های امی محله احداث مجموعه‌های ورزشی و فرهنگی در محلات تشکیل کارگروه‌های فرهنگی و اجتماعی جشنواره‌های فرهنگی و هنری برنامه‌های ورزشی و اشاعه ورزش همگانی، مسابقات ورزشی	مشارکت مردمی حداکثری و ایجاد سرمایه اجتماعی- ارتقا فرهنگ شهروندی- ایجاد شور و نشاط در آحاد مردم- جلب نظر و اعتماد هنرمندان و مشارکت آن‌ها- برنامه‌ریزی برای توسعه نیروی انسانی متخصص در معاونت‌ها در جهت ارتباط بیشتر مردم با سازمان و سهولت دستیابی به اهداف
شهرداری - معماری	عدم تعریف درآمدهای پایدار برای شهرداری - نبود قانون الزام‌آور برای اجرا طرح‌های توسعه شهری و تفصیلی- نوسانات عرضه و تقاضا- چالش تملک اراضی برای کاربری‌های عمومی- تعارض منافع در کمسیون ماده صد- عدم به روز رسانی قوانین و اطلاعات و طرح‌ها- ناکارآمدی کمسیون ماده پنج در اجرا- نبود نیروی انسانی متخصص در حوزه شهرداری- عدم عمل دولت به وظیفه خود در حوزه مسکن- عدم انطباق ساخت‌وسازها با برنامه‌ها و طرح‌های شهری- تخلفات ساختمانی برخلاف پروانه صادره براساس طرح تفصیلی- طولانی بودن زمان اجرا طرح‌ها و زمان شمولی آن‌ها	استخدام کارشناسان متخصص به عنوان سرمایه انسانی با قراردادهای مناسب و تشکیل یک بدنه خوب- تدوین طرح‌های توسعه- زمین‌های شهری و قابلیت ارزش‌افزا کردن آن‌ها- ماده ۱۰۱ و مصوبات طرح تفصیلی- همکاری با اداره درآمد در خصوص	طرح‌های موضعی بازارو خواهر امام (ناتمام) طرح امکانسنجی حاشیه رودخانه‌های زرچوب و گوهررود (ناتمام) دستورالعمل سیما و منظر با تدوین ضوابط کلی که مصوب کمسیون ماده ۵ است با اصلاحیه ضابطه اجرایی بام سبز	رسیدن به خدمات هوشمند و فناورانه، شفاف، دقیق و سریع -رفع موانع و چالش‌های پیش‌رو توسعه شهر با قانون گذاری و شروع از سطح محلی و شهری-نیازمند وجود مطالعات مجموعه شهری برای داشتن مجموعه مدیریتی قوی با

بخش	چالش‌ها	دارایی‌ها	اقدامات شاخص	چشم‌انداز
	و به دنبال آن تغییر اولویت ردیف بودجه- عدم توزیع مناسب سرنه‌های خدماتی- عدم وجود نسخه یکپارچه طرح تفصیلی- عدم نظارت و کنترل یکپارچه و هماهنگ به ویژه در نماها- عدم همخوانی کاربری‌ها با خطوط پروژه مصوب شهری - عدم همخوانی تراکم جمعیت با منازل مسکونی- نابسامانی در حوزه ساماندهی رودخانه‌ها و وجود پسماندهای شهری زیاد و عدم جانمایی درست محل دفن زباله سلامت عمومی شهر را با مخاطرات جدی مواجه ساخته است.- آلودگی‌های صنعتی و غیر صنعتی ناشی از وجود کارخانه‌های همجوار، شیرابه‌ها، تردد بیش از حد وسائل نقلیه و ... - مطالعه در خصوص طرح‌های تفصیلی شهر رشت- وجود طرح های مطالعاتی در خصوص هوشمند سازی و شهر الکترونیک-استفاده غیر مرتبط از کاربری‌های موجود طرح تفصیلی در نقاط مختلف شهر- وجود ساخت‌وسازهای غیر مجاز در سطح شهر به دلیل عدم امکان صدور پروانه برای اراضی فاقد سند مالکیت، وجود ساختمان‌های خطر آفرین با توجه به زلزله خیز بودن استان گیلان و سوابق قبلی در این زمینه- وجود آلودگی در دو رودخانه اصلی شهر رشت، مشکل وجود شیرابه زباله سراوان- تهیه طرح نما و جداره خیابان‌های اصلی به تفکیک (با توجه به بافت محل مورد نظر)- ارائه خدمات الکترونیک به شهروندان و سایر ادارات و ارگان‌ها	دریافت عوارض- سیمای شهری یک دست و مدرن و منظم در برخی نقاط شهر رشت همراه با منابع طبیعی دلنواز- امکان تاریخی و فرهنگی، بقیه‌ها، کاروانسراهای قدیمی- شهرالکترونیک- بافت تاریخی- راه آهن-رودخانه‌های قابل احیا با لایروبی و ایجاد بستری مناسب جهت گردشگری در نقاط مختلف شهر رشت با توجه به مسیر طولانی عبور این دو رودخانه از شهر رشت- پروژه پارک ۵۰۰ هکتاری رشت در جاده لاکان- امکان بلند مرتبه‌سازی در نقاط حاشیه رشت از جمله جاده لاکان و توسعه آتی شهر- وجود کارگروه‌های تخصصی هوشمند سازی در شهرداری	طرح پیاده‌راه شهرداری و بافت مرکزی (تمام) الحاق پارک ۴۵۵ هکتاری لاکان به شهر در دست انجام تلاش برای ارائه خدمات به‌شهروندان در بستر اطلاعات و ارتباطات و هوشمندسازی احصاء و اصلاحات طرح تفصیلی شهر رشت طرح بازتوزیع نظام پهنه‌بندی تراکمی پروژه‌های اقدام مشترک خانه سلامت، پارک خانه کودک و پل عابر پیاده در محلاتی مثل عینک طرح بازآفرینی و محور هفت کیلومتری آن ساماندهی تالاب عینک ساماندهی جداره‌های شهری (رفع خطر و جداره سازی) به ویژه در جداره‌های تاریخی	عملکرد بهینه چراکه رشت بدون شهرهای اطراف به خوبی نمی‌تواند عمل کند.
حمل‌ونقل	مدیریت منابع انسانی- کمبود نیروی انسانی- استفاده از نیروی متخصص در حوزه‌های غیر مرتبط-نادیده گرفتن تجربه منابع انسانی-بی‌انگیزگی نیروی انسانی-فاصله بین تعریف و اجرای پروژه‌ها-کمبود بودجه-عدم تعهد شهرداری جهت پرداخت به پیمانکاران- آموزش-عدم شناخت کافی مرتبط در تدوین طرح‌ها-وجود رویکردهای سلیقه‌ای-عدم وجود ضمانت اجرایی پروژه‌ها-وجود نیروی انسانی تحصیل کرده ولی بی‌تجربه-وجود مسایل حقوقی در بحث تملک در فرایند اجرای پروژه‌ها-عدم همکاری مدیریت شهرداری - منحل شدن سازمان تاکسیرانی- عدم وجود طبقه‌بندی در چارت سازمانی ایمنی و ترافیک- اختلاف جمعیت شب در روز -عقب ماندن در نوسازی ناوگان‌های تاکسیرانی- نرسیدن به چشم‌انداز حمل‌ونقل عمومی- کمبود و مکت سیستم حمل‌ونقل- وجود مسائل فرهنگی از قبیل پارک دوپل، تک سرنشینی و ... - نبود حمل‌ونقل هوشمند- معضل سد معبر در پیاده‌روها، کمبود فضای سبز طبیعی در پیاده رو مرکزی شهر رشت، کمبود معابر با توجه به افزایش جمعیت و گردشگر بودن شهر رشت- ساخت‌وسازهای غیر مجاز و غیر اصولی و برخلاف طرح تفصیلی شهر- کمبود کمربندی مهم در اطراف شهر با توجه به افزایش وسائل نقلیه و تراکم جمعیت، تردد وسائل نقلیه سنگین در معابر اصلی شهر- ساختمان سازی غیر اصولی و عدم استفاده از ملزومات ساختمانی استاندارد در ساخت و ساز ساختمان‌های بلند با توجه به زلزله خیز بودن استان گیلان - طولانی شدن تهیه و تصویب طرح تفصیلی- آخرین ممیزی ساله ۷۸ - عدم وجود ساختار سیستمی هوشمند- عدم همکاری بین نهادها -عدم همکاری شهروندان- عدم وجود نظام جامع برای ضوابط - عدم برنامه جامع و دور نگاه عمرانی با تلفیق نظرات شهرسازی -عدم به کارگیری نیروهای تخصصی در معاونت‌های عمرانی مناطق-	تراکم بالا- اختلاط کاربری- وجود نیروی انسانی ماهر- شهرداری متولی امور حمل‌ونقل به عنوان یک ظرفیت قانونی- علانم راهنمایی و رانندگی مناسب، ظرفیت شهر در ایجاد خیابان‌های عریض جهت کاهش بار ترافیکی - عریض بودن برخی از کوچه‌های فرعی با توجه به قانون عقب نشینی منازل مسکونی در کوچه‌ها- استفاده از ظرفیت هزینه‌های بودجه دولتی در بافت فرسوده -استفاده از ظرفیت سنگ‌شکن سازمان عمران- احیای کارخانه‌های آسفالت - استفاده از ظرفیت تولید سازمان عمران (کفیوش، جدول و غیره)- خرید و تجهیز ناوگان ماشین آلات سنگین	پیاده راه بافت مرکزی- اینمای موزیکال شهر رشت(انجام نشده هنوز)- بازنده‌سازی تالاب عینک- پارک ۵۰۰ هکتاری لاکان- پروژه آسفالت- بازگشایی مسیر لندفیل سراوان- پروژه‌های پسماند: بحث بهینه‌سوز، سوله‌های تخمیر - روشنایی معابر- تکمیل معابر - لایروبی و ساماندهی آب های سطحی- ایمن سازی دیوار های حاشیه رودخانه-ایجاد محدودیت در بافت مرکزی شهر رشت- ۳۰ کیلومتر رینگ دوچرخه سواری با مبدا و مقصد مشخص (۱۰ کیلومتر طراحی شده) -پیدا کردن مکان‌های فعال در بافت مرکزی برای رسیدن به شهر ۱۵ دقیقه ای- بازنگری طرح جامع حمل و نقل- تدوین طرح جامعه بار- هوشمندسازی تقاطع‌ها- مجازی شدن تابلوهای سطح شهر- به روز رسانی تقاطع های چراغدار و کاهش نقاط پر حادثه- مناسب سازی معابر- پل‌های روگذر باستانی شعار، جانبازان یخساز- ایجاد پارک‌های محلی همانند پارک آب و آتش یا پارک گیلاانه و غیره - اصلاح رینگ کریدور شرق به غرب -کسب تجارب گذشته برای برنامه‌ریزی درست و هوشمندسازی	شناخت درست به تحقق پذیری طرح کمک میکند-مشخص شدن چارچوب ها- استفاده درست از ظرفیت ها -تعریف پروژه ها بر اساس واقعیت- تعریف پروژه جهت جذب بودجه دولتی -تعریف پروژه دارای قابلیت سرمایه گذاری-اصلاح هندسی مقطعی-دقیق سازی اطلاعات-مطالعات فاز صفر و یک- همفکری با تیم مطالعاتی شهرسازی -پروژه های عمرانی در طرح تفصیلی در نظر گرفته شود -احداث پارک های محله‌ای- اعمال طرح‌های ترافیکی آتی-
خدمات مدیریت	عدم شناخت کافی این حوزه نسبت به وظایف- به روز نبودن و بومی نبود قوانین مقررات- جویگاه نبودن نظام شورایی و عدم عملکرد مناسب- کوتاه بودن دوره خدمت شورا، شهرداران و مدیران یعنی عدم ثبات مدیریت شهری- وجود نگاه اکثرا پروژه‌ای به جای دید فرآیندی- کمبود نیروی انسانی کارشناس- عدم تطابق چارت و وضع موجود- عدم رعایت دستورالعمل‌ها- حمایت مدیر ارشد- نبود انگیزه کاری و جایگاه شغلی نامناسب- عدم ارزشیابی مناسب و واقعی - نبود روش تنبیه و پاداش- عدم شایسته سالاری، گزینش و ارتقاء خارج از چارچوب‌های اداری- عدم تناسب تحصیلات با پست‌های سازمانی، عدم توجه به قوانین کشوری در انتصابات، عدم توجه به تجارب افراد در انجام امورات مهم -اهمیت موضوعاتی چون توانایی و شایستگی و لیاقت و تخصص و تجربه در انتخاب افراد- اعمال نظر برون سازمانی- عدم جایجایی کارشناسان رسمی و پیمانی با توجه به پست ثابت سازمانی در دستگاه‌ها- تناسب رشته شغلی با پست سازمانی- استفاده از نیروی‌های جوان - توجه ویژه به تجارب پیشکسوتان حوزه مدیریت شهری	استمرار در روند با سیاست یکسان- وجود نیروی انسانی تحصیلکرده و ماهر- قوانین و مقررات با امکان ورود به امور مختلف-وجود امکانات لجستیک شهرداری و منابع مالی	تهیه دستورالعمل‌ها و شرح وظایف پست به پست - بحث شروع فرآیند ارزیابی عملکرد- حوزه مطالعات و پژوهش و نوسازی و تحول اداری امور جاری شهرداری مثل بودجه نویسی، بازنگری فرآیندها و ... برنامه راهبردی - عملیاتی شهر رشت-برگزاری دوره‌های آموزشی و کارگاه‌های نظم بخشی به سرمایه انسانی به لحاظ چارت سازمانی-نظم در حضور با حضور و غیاب	آینده بهتر با حمایت مدیران ارشد- افزایش انگیزه کاری و بهبود عملکرد تیروی انسانی -مهندسی سرمایه انسانی برای رهایی از چالش‌ها- اصلاح چارت سازمانی- دولت الکترونیک- تبعیت و اجرا دقیق قوانین حوزه سرمایه انسانی- عدم دخالت شورا در امور سرمایه انسانی- ایجاد اهداف مشترک بین شورا و مدیران شهری در راستای آبادانی شهر،
دبیرخانه	عدم ثبات اقتصادی و متغیر بودن هزینه اجرای پروژه -تغییرات به خصوص در سطح تعیین سازمانی موجب ناپایداری در تصمیمات می‌شود (مدیران و نیروی انسانی)- عدم ارتباط برون سازمانی- تعدد قانون در کشور موجب تفاوت و عملکرد ناهماهنگ در سازمان‌ها می‌شود -قوانین قدیمی شهرداری متناسب با نیازهای امروز نیست -عدم ارتباط و پنجره وارد در دولت الکترونیک سازمان‌ها که شکل پاسخگویی را به دنبال دارد.	امکان استفاده از سرمایه‌های ارگان‌ها به صورت مدیریت یکپارچه برای ارائه خدمات عمومی به مردم - جذب توریست بنا به فضاهای موجودی که به طور مناسب مورد استفاده قرار نمی‌گیرد - استفاده از قوانین و تعاریف جدید برای دستیابی به درآمدهای پایدار که هزینه‌های شهر را پوشش دهند - ثبت شهر رشت به عنوان شهر خوراک شناسی- وجود اقلیم مناسب شهر	بر اساس قانون بودجه کل کشور تبدیل شدن آرای تخریب کمیسیون ماده ۱۰۰ به جرائم که درآمدی برای شهر (حمل‌ونقل عمومی) دارد - تبدیل مطالبات از دولت به سرمایه و فرصت اقتصادی	مردم شهر بر اساس علاقه و دلبستگی خودشان چشم انداز و موفقیتی برای آبادی شهر دارند - استفاده از شهر خلاق خوراک برای جذب گردشگر و درآمد با استفاده از متخصص

بخش	پیشنهادات	ذی نفع و ذی نفوذ
مالی - اقتصادی	بررسی وضعیت وصول درآمد در طی سالهای گذشته جهت شناسایی موارد مغفول مانده که با رفع چالش ها منجر به افزایش درآمد خواهد گردید- خروجی نظام تحول اقتصادی و شناسایی فرصت‌ها با کدهای جداگانه به همراه شوک مالی که نقشه راهی برای مجموعه باشد - آموزش سرمایه انسانی- ارزش‌دهی به املاک - راهکارهایی برای برون رفت از چالش‌های امروزی- افزایش درآمد با برون‌سپاری- لینک شدن درآمدها به هزینه‌ها- جذب سرمایه‌گذار با پیش‌بینی‌های کسب درآمدی- شرکت‌های اقماری برای شهرداری- مشخص شدن اولویت‌های کوچک، میانی و بزرگ مقیاس شهرداری و پروژه‌های آنها- اجرای درست و دقیق بخشنامه‌ها با شفافیت- داده‌های اطلاعاتی صحیح- پرداختن به برنامه‌های تعریف شده در سنوات گذشته و تعریف پروژه‌های درآمدزا-شناسایی منابع درآمدی - تعریف کانال‌های درآمدی- ارائه سناریو مالی در راستای تحقق طرح ممیزی- شناسایی درست وضع موجود- احیای رودخانه‌های زرجوب و گوهررود- طرح بازگشایی معابر-	معاونت مالی اقتصادی شهرداری ها، مدیریت های مالی، درآمد، مدیریت برنامه و بودجه
خدمات شهری	ایجاد شهرک صنوف در راستای انتقال شغل های آلاینده و مزاحم به خارج از شهر، از اقدامات مفید و موثر آن می توان از منظر مدیریت کاهش آلایندهی محیط زیست-تجمع صنایع پر سرو صدا- دسترسی های مفید و سریع برای شهروندان نام برد۲-ایجاد میدان میوه و تره بار در سطح شهر- احیای سازمان خدمات موتوری- توانمندسازی نواحی در اجرای وظایف و امور محوله- بسترسازی لازم برای برنامه‌ریزی آموزشی و مشارکت شهروندان در اداره امور شهر- افزایش سرانه فضای سبز شهری- ایجاد سیمای بصری مناسب- توجه بیشتر به ورودی‌های سطح شهر بخصوص از منظر " رشت، شهر خلاق خوراک"- تکمیل شبکه جمع‌آوری آب‌های سطحی- جلوگیری از تغییر و دگرگونی برنامه‌ها با تغییر مدیران سازمانی- اولویت‌بندی پروژه‌های شهرداری- جلوگیری از موزای کاری واحدهای تحت نظارت شهرداری- حل مشکلات موجود در مدیریت پسماند و تفکیک زباله از مبدأ- حل مشکلات مربوط به ساماندهی رودخانه‌های سطح شهر- مدیریت یکپارچه شهری برای هماهنگی میان نهادهای مختلف شهری - ساماندهی و توسعه طرح گردشگری تالاب عینک- ایجاد ساز و کارهای اجرایی و نظارتی قوی‌تر جهت جلوگیری از ساخت و سازهای غیرمجاز- ایجاد سازو کارهای اجرایی و نظارتی قوی‌تر جهت جلوگیری از ساخت و سازهای غیرمجاز - ایجاد سازو کارهای اجرایی و نظارتی قوی‌تر جهت جلوگیری از سد معبر- توسعه زیرساخت‌های استاندارد و پناهگاه‌های مرتبط با مواجهه بحران شهری و حوادث غیرمترقبه- ارائه راهکار مناسب اجرایی با توجه به امکانات موجود جهت ساماندهی سگ‌های بلاصاحب	اداره صنعت، معدن و تجارت-اداره بهداشت-اداره راه و شهرسازی-نیروی انتظامی-سازمان تعزیرات حکومتی استان-شهرداری-اتاق اصناف-صدا و سیما - دولت، امام جمعه، استاندار، فرماندار، شهردار، اعضای شورا، مجموعه نخبگان شهری، سیاستمداران، گروه های مردم نهاد- شهرداری ها و نهادهای متولی خدمات رسانی به شهروندان همچون مراکز درمانی، مراکز آموزشی، فرهنگی، اجتماعی، ورزشی و ...، شهروندان- مرکز پدافند غیر عامل و مرکز مدیریت بحران، آب و فاضلاب و آب منطقه‌ای
اجتماعی - فرهنگی	توسعه همه جانبه در زمینه بیان فرهنگ مهمان پذیری و برخورد صحیح با مسافران و گردشگرانی که به شهر رشت ورود می کنند- در صورت حفظ کالبد و بافت قدیمی شهر و احیای آن می توان رشت را به مانند دیگر شهرها در سال های آتی دارای پیشینه فرهنگی نمود- فاصله گفتن از برنامه‌های مناسبی صرف و تعامل دستگاه ها- تقویت محله محوری و هویت بخشی به محلات- تخصصی کردن برنامه‌های رویداد فرهنگی- اجتماعی- تقویم سالیانه جشنواره‌های فرهنگی ، هنری و ورزشی و برندسازی -اختصاص ساختمانی مناسب برای معاونت‌ها - اختصاص فرهنگ‌سراها برای برقراری ارتباط مردم و هنرمندان- نگاه سرمایه‌گذاری نسبت به هزینه‌های صرف شده در این حوزه- ارتقای سطح فرهنگ شهروندی-توزیع عادلانه امکانات فرهنگی و ورزشی - احیای ورزش شهروندی با هدف افزایش سطح سلامت شهروندان و کاهش معضلات و آسیب‌های اجتماعی	مجموعه دولت (اعم از رییس جمهور و وزراء، استانداران، فرمانداران)، شهرداران و اعضای شورای شهر، امامان جماعت و گروه های مردم نهاد، شهروندان- مطلعین شهری-پایگاه بسیج- تبلیغات اسلامی- اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی
شهرسازی - معماری	ارتباط موثر و مستمر با سازمان میراث فرهنگی، دریافت نقشه های گردشگری، اطلاع رسانی و نصب تابلو های اماکن تاریخی جهت بازدید گردشگران - مشخص شدن رویکرد عملیاتی و به دنبال پروژه‌های بلندمدت باشیم تا دیگر قائم به شخص نباشد- افق های کوتاه و بلندمدت موجب شناسایی الویت‌ها می‌شود و می‌توان به برنامه عملیاتی دقیق دست یافت- امکان پایشو تغییر برنامه وجود دارد که از انقطاع جلوگیری می‌کند- این برنامه موجب یکپارچگی در سطح شهر و شهرداری رشت می‌شود و می‌تواند هماهنگی و تجمیع ظرفیت را به دنبال داشته باشد- استفاده بهینه از منابع- شهرداری به عنوان مدیریت یکپارچه شهر نیست و نیاز به مدیریتی واحد برای اجرای برنامه‌های مدون و تامین مالی برنامه -نیازمند عزم اجرایی هست تا عملی شود-	دولت‌ها، وزارت راه و شهرسازی، شهرداری ها و اعضای شورای اسلامی، استانداری ها، فرمانداری ها، نخبگان شهری و جامعه دانشگاهیان، بخش فناوری اطلاعات استانداری ها، دولت و زارتخانه مرتبط، شهروندان- مالکین اراضی و املاک، شهرداری ها، اداره کل راه و شهرسازی، مشاور محترم طرح تفصیلی، ادارات خدمات رسان- اداره کل میراث فرهنگی- نظام مهندسی، اداره کل ثبت اسناد، دفاتر اسناد رسمی، اداره کل راه و شهرسازی
حمل و نقل	سیستم نرم افزاری هوشمند سازی انجام شود -فرایند ممیزی مشخص باشد- مسائل عمرانی در طرح تفصیلی دیده نشده است.- تامین و افزایش ناوگان حمل و نقلی- تغییر نگرش خودرو محور به انسان محور- توجه به حمل و نقل پاک و حمل و نقل دوچرخه محور- شناخت شهر پیش از تعریف پروژه -بررسی ظرفیت های حقوقی و قانونی-دیده شدن رویکردهای آینده نگران جهت هوشمندسازی در بخش عمرانی در قسمت عملیاتی، نیروی انسانی و ترافیک- مکانیزه کردن امور جهت حداقل شدن مداخله انسانی در بعضی از پروژه ها- برنامه ریزی جهت مدیریت دانش-تقویت شرکت‌های سرمایه گذاری-تائین مالی پروژه‌ها لز طریق راه های غیر نقدی-مشارکت محور پروژه ها- گرفتن تعهد از سازمان‌ها جهت اجرای پروژه‌های تعریف شده-	دولت و بخش اداره راهداری، استانداریها، فرمانداری ها، شهرداریها و اعضای شورای شهر، دادگستری ها ، سمن ها، شهروندان،
خدمات مدیریت	دقت نظر مطلوب در انتخاب مدیران ارشد و معاونین و پایبندی به برنامه های مدون- ارزیابی فنی و دقیق وضع موجود سرمایه انسانی- بهره‌وری بیشتر در سیستم- احساس رضایت و نقش آفرینی و رضایت شغلی در سرمایه انسانی- برنامه راهبردی‌می‌تواند نقشه راه شهرداری بر اساس چشم‌انداز ۲۰ ساله باشد- خروجی‌های عملیاتی و کاربردی برای نیروهای انسانی دوره‌های آموزشی باشد - آموزش‌های شهروندی از رده‌های پایین (مثل آموزش حوزه پسماند)- با بودجه ریزعملیاتی می‌توان به استاندارسازی دست یافت- تدوین دستورالعمل کددار برای هر برنامه و ردیف بودجه-	مجموعه دولت (رییس جمهور، استاندار، فرمانداران) شهرداران و اعضای شورای شهر و ...، شهروندان
دبیرخانه	اولویت بندی پیش‌ران های توسعه ی شهر خلاق خوراک شناسی رشت (گسترونومی) -اهمیت استراتژیک خط آهن قزوین- رشت به انزلی- گردشگری سلامت	

• مصاحبه با اعضای شورا

مصاحبه‌هایی با اکثریت اعضای شورای شهر نیز صورت پذیرفت که اهم سوالات مطرح شده عبارتند از:

- چالش‌ها و موانع اصلی توسعه که شهر رشت با آن‌ها روبه‌رو است را لطفاً ذکر نمایید:
- دارایی‌ها یا ظرفیت‌هایی که شهر رشت می‌تواند با بالفعل کردن آن‌ها به مقابله با چالش‌ها بپردازد را ذکر نمایید:
- چه راهبردهایی را در جهت رفع مسائل کنونی و یا تقویت ظرفیت‌های شهر رشت در نظر دارید؟
- اولویت‌ها و الزاماتی که از دیدگاه شما نیاز است در برنامه راهبردی - عملیاتی شهر رشت در نظر گرفته شود کدام موارد هستند؟

- چشم‌انداز بیست سال آینده شهر رشت را چگونه تصویر می‌کنید؟

در پاسخ به این سوالات می‌توان به صورت کلی نتایج زیر را مطرح نمود:

- مهم‌ترین چالش‌ها در مسیر توسعه شهر رشت از دیدگاه اعضای شورا عبارتند از:

- معضل ترافیک؛
- معضل پسماند؛
- معضل مدیریتی و نبود مدیریت یکپارچه؛
- معضل رودخانه‌ها و فاضلاب شهر؛
- عدم بهره‌گیری از پتانسیل‌ها گردشگری شهر.

- در خصوص دارایی‌های شهر رشت به موارد زیر اشاره شد:

- وجود ظرفیت‌های گردشگری؛
- شهر خلاق خوراک؛
- مردم شهر رشت و تمایل به مشارکت بالا؛
- افراد متخصص و کارشناس در مدیریت شهری؛
- وجود دانشگاه‌ها و ظرفیت‌های علمی.

- در خصوص چشم‌انداز ترسیم شده توسط اعضای شورا، همگی متفق‌القول به تبدیل شدن شهر رشت به عنوان یک

مقصد گردشگری فرهنگی، تاریخی، طبیعی و سلامت اشاره داشتند.

جدول ۳۲ - اطلاعات حاصل از مصاحبه با اعضای شورا

پیشنهادات	چشم انداز	دارایی	چالش
<p>ضرورت استفاده از علم روز مدیران - اجرا ممیزی املاک در راستای استفاده از ظرفیت درآمد پایدار با دریافت هزینه مالیات و عوارض سالانه - تقویت زیرساخت‌های حمل و نقل - جانمایی مناسب ایستگاه‌های حمل و نقلی - ساماندهی معضل ترافیکی - برگزاری ایونت‌های موضوعی و مردمی در سطح شهر - تقویت هویت و برند شهری - هماهنگی بین نهادها و دستگاه‌های فرهنگی و مدیریت شهری - تعهد اتاق اصناف به اجرای اکشن پلن - توجه به مجموعه شهری رشت - انزلی - استفاده از اندیشمندان و نخبگان برای حل مسئله - حفظ سبک معماری بومی در کنار معماری مدرن و ایرانی - استفاده از فضای کاروانسراها با بازسازی و یا تغییر کاربری آن‌ها - سرمایه‌گذاری برای تالاب عینک - استفاده کاربردی از حاشیه رودخانه.</p>	<p>مدیریت برنامه محور با برنامه بلند مدت - پیشرفت شهر به سمت لاکان و بلند مرتبه‌سازی در منطقه - توسعه پایدار شهر در ابعاد درآمدی، زیست‌محیطی و آموزشی - عدم وابستگی بودجه به ماده ۱۰۰ - توسعه اقتصادی شهر بر مبنای گردشگری - ایجاد مدنیت و شفافیت - کاهش بیکاری - برنامه قایق تاکسی در رودخانه‌ها - با تحقق برنامه‌ها رشت، شهر آرمانی ایرانی - اسلامی - شهری در مسیر تعالی انسان - افزایش کیفیت زندگی - با الگوی دولت نوسازی - شهری فعال در حوزه کشاورزی - شهری گردشگر محور - جلب مشارکت مردم با حرکت‌های سازنده - راه اندازی رینگ ۵.</p>	<p>رودخانه‌های شهر با فرصت جاذبه توریستی - وجود ظرفیت علمی - ظرفیت‌های تاریخی مثل کاروانسراها و خانه‌های تاریخی - برند شهر خلاق خوراک - تحول بودجه‌ای صورت گرفته - انعطاف‌پذیر بودن برنامه بودجه - وجود دو رودخانه زرجوب و گروهرود و تالاب عینک - جاذبه‌های مذهبی مثل حرم خواهر امام - نزدیکی به دریا - ظرفیت‌های سرمایه‌گذاری - تبدیل املاک (مولد سازی) - وجود خط راه‌آهن - وجود روز رشت.</p>	<p>طولانی شدن روند بوروکراسی - عدم همکاری ارگان‌ها - عدم هماهنگی - برنامه ۵ - نبود برنامه‌ریزی طولانی مدت - نبود برنامه‌ریز در شهر - قائم به فرد بودن - مشکل شهرسازی - مشکل زیرساخت برق - مشکلات ترافیکی - جزیره‌ای عمل کردن - نبود ثبات - مشکل سرمایه‌گذاری - نبود ورودی و خروجی شهر - فرد محوری و نداشتن تخصص برخی از مدیران - عدم استفاد از ظرفیت‌ها - عدم نورپردازی مناسب شهری و در نتیجه نبود امنیت - از بین بردن نماهای شهری با تیرهای برق - نبود تجهیزات آتش‌نشانی - بلندمرتبه سازی در منطقه یک علی‌رغم زمین نامناسب - عدم وجود مدیریت یکپارچه شهری - نبود برنامه محوری - نبود برنامه بلند و میان مدت - عدم اولویت‌بندی پروژه‌ها در حل معضل ترافیکی - افزایش هزینه‌ها به دلیل طولانی شدن پروژه‌ها - سهم‌خواهی جناح‌های مختلف - عدم استفاده از شیوه‌های نوین در پروژه‌های عمرانی - عدم به روز بودن و به‌روزرسانی خدمات شهری - هزینه‌های بالا تعمیرات ماشین‌آلات مستقل و اجاره‌ای - تاخیر در به‌روز رسانی تفریق بودجه و نبود آن - فراموشی معماری بومی - ممانعت سازمان‌های دیگر - ابر چالش رودخانه‌ها و پسماند - پیرترین استان کشور - نبود درآمد ثابت برای شهرداری - عدم تامین پارکینگ - عدم رعایت حفظ ارتفاع.</p>

۴-۱-۳- نظرسنجی و اتخاذ نظرات نخبگان و تاثیرگذاران در شهر رشت (از طریق برگزاری

طوفان ذهنی، برگزاری گروه‌های متمرکز و هدفمند، مصاحبه عمیق، ذهن کاوی و تحلیل تفسیری آراء و...)

به منظور دریافت نظرات نخبگان در حیطه موضوعات متفاوت، مصاحبه‌هایی با نخبگان علمی (نخبگان دانشگاهی)، سیاسی (نمایندگان و شهرداران پیشین) و مردمی (سازمان‌های مردم‌نهاد) صورت پذیرفت و اهم سوالات و موارد مورد پرسش به شرح زیر هستند:

○ مهم‌ترین چالش‌ها و مسائلی که در مقیاس شهر و شهرداری با آن مواجه هستیم را شرح دهید:

- چالش‌های زیست‌محیطی؛
- چالش‌های ترافیکی؛
- چالش‌های مدیریتی و قائم به فرد بودن ساختار مدیریتی؛
- عدم هماهنگی بین نهادها و سازمان‌های اثرگذار؛
- ساخت‌وسازهای بی‌رویه و غیراصولی؛
- نبود نظارت بر توسعه ناموزون و غیرمنطقی شهر؛
- شکاف بین مدیریت شهری و مردم؛
- عدم همکاری نهادهای مدیریتی با نهادهای مردمی؛
- وجود خلاهای قانونی برای فعالیت سازمان‌های مردمی.

○ با توجه به پیشینه مدیریت شهری رشت و اقدامات صورت‌گرفته که اکثراً قائم به تصمیمات فردی هستند، چه نوع برنامه‌ریزی را مناسب شهر رشت می‌دانید؟

- برنامه‌ریزی به شیوه جامع، شفاف و مشارکتی؛
- خروج مدار تصمیم‌گیری از افراد و واگذاری آن به خرد جمعی؛
- لزوم توجه به مشارکت شهروندان؛
- لزوم آموزش شهروندان و متخصصان شهری در زمینه‌های مختلف به خصوص زیست‌محیطی؛
- فضاسازی برای حضور مردم در تصمیمان شهری.

○ چگونه می‌توان مواردی که به‌عنوان ضعف سیستم مدیریت عنوان می‌شوند و تهدید به‌حساب می‌آیند (مانند قائم به فرد بودن، تناسبات قومی و ...) را تبدیل به فرصت نمود؟

- ایجاد شفافیت و مشارکت؛
- آموزش دوسویه (مردم و مسئولان)؛
- ارتقا تخصص و مهارت‌ها؛
- استفاده از تکنولوژی‌های نوین؛
- برنامه‌ریزی جامع و مدون؛
- تعیین اهداف مشترک؛
- حمایت از فرهنگ مشارکتی.

○ در مسیر تحول و برون‌رفت از بحران‌های مدیریت شهری شهر رشت چه دارایی‌ها یا ظرفیت‌هایی (در مقیاس شهر و شهرداری) را در نظر دارید که می‌توانند گره‌گشای مسائل باشند:

- مردم؛
- موقعیت جغرافیایی و طبیعت بکر؛
- پتانسیل خواهرخواندگی شهر رشت با شهرهای اروپایی؛
- پتانسیل فرهنگی و هنری؛
- دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی؛

- سازمان‌های مردم نهاد فعال؛
- پتانسیل‌های کشاورزی و صنعتی؛
- فرهنگ مشارکتی مردم؛
- تمرکز بر فناوری اطلاعات و ارتباطات.

○ از دیدگاه شما چگونه و با چه پیشنهادات عملیاتی می‌توان رشت را در مسیر توسعه قرار داد؟

- شایسته‌سالاری؛
- برنامه‌ریزی مدون و همه‌شمول؛
- توسعه بخش‌های گردشگری؛
- ارتقا زیرساخت‌ها و بالاخص حمل‌ونقل؛
- ارتقا صنایع محلی؛
- بهبود کیفیت زندگی شهروندان؛
- تمرکز بر فناوری اطلاعات و ارتباطات؛
- ایجاد شفافیت و مشارکت؛
- حرکت در مسیر توسعه پایدار؛
- آموزش شهروندی؛
- افزایش بهره‌وری مسئولان؛
- پایبندی به حقوق شهروندان.

○ چشم‌انداز پیش‌روی شهر رشت را در صورت برون‌رفت از بحران‌های حاضر چگونه متصور هستید؟

- شهری هوشمند و فناوری محور؛
- گردشگر محور؛
- درآمدهایی پایدار؛
- دارای محیطی دوستانه و خانوادگی؛
- دارای اقتصاد پویا و نوآورانه؛
- دارای فرهنگ مشارکتی؛
- دارای مدیریت شفاف؛
- مدیریت یکپارچه؛
- دارای هویت فرهنگی و محلی؛
- مترقی در زیرساخت و حمل‌ونقل؛
- مدیریت پایدار منابع طبیعی.

○ چه پیشنهاد، دغدغه، مسئله‌ای وجود دارد که می‌تواند به‌واسطه طرح راهبردی حل شود؟

- ایجاد جایگاه قانونی و حقوقی برای سازمان‌های مردم‌نهاد؛
- توسعه گردشگری پایدار؛
- توسعه فناوری و ارتباطات؛
- آموزش شهروندی؛
- پایبندی مدیریت شهری و نهادها به اجرای برنامه راهبردی - عملیاتی؛
- آموزش مردمی در جهت حفظ محیط زیست و مدیریت پسماند؛
- ایجاد زیرساخت برای بازیافت از درب منازل؛
- حمایت از صنایع دستی و هنرهای محلی؛

۴-۱-۵- بازتعریف نقش و جایگاه شهر در سطح منطقه‌ای و ملی

با تکیه بر خروجی‌های نقش شهر رشت در اسناد ملی و منطقه‌ای و با تکیه بر محورهای چشم‌انداز شهر رشت، نقش و جایگاه شهر رشت در سطح ملی و منطقه‌ای به شرح زیر معرفی می‌گردد:

• بازتعریف نقش و جایگاه شهر رشت در سطح ملی

جدول ۳۳- بازتعریف نقش و جایگاه شهر رشت در سطح ملی

نقش و جایگاه شهر رشت در سطح ملی	بررسی نقش و جایگاه	پیشنهادات	بازتعریف نقش و جایگاه
توجه به زیر ساخت‌ها و ظرفیت‌های لازم شهر رشت برای نقش‌آفرینی در شبکه شهرهای جهانی	کمک به ارتقا جایگاه شهر در میان شهرهای خلاق یونسکو و همچنین ارتباطات موثر با شهرهای خواهرخوانده.	استفاده از برند شهر خلاق خوراک	شهر جهانی خوراک مقصد گردشگری خلاق خوراک در سطح بین‌الملل شهر جهانی رشتی‌دوزی
توسعه توانمندی‌ها در کارکرد منطقه آزاد انزلی به قطب پردازش صادرات و با توجه به فاصله اندک شهر رشت از منطقه آزاد بندرانزلی و امکان بهره‌بردن از این فرصت و جذب سرمایه علم و فناوری و نقش‌آفرینی در اقتصاد ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی	نقش‌آفرینی به عنوان شهر پشتیبان خدمات وابسته به منطقه آزاد انزلی	تقویت لبه‌های تجاری شهر در جاده رشت - انزلی و شهری با اقتصاد پویا	شهر پشتیبان خدمات برای منطقه آزاد انزلی قطب اقتصاد پویای کشور دروازه اقتصاد شمال کشور
شهری با زیست‌بوم‌های طبیعی ارزشمند که با فراهم کردن زیرساخت‌های لازم در جهت توسعه رشد این زیست‌بوم‌ها و کارآفرینی نوآورانه با تمرکز بر رفع موانع و چالش‌ها	نیازمند توجه ویژه به رودخانه‌ها، تالاب عینک و پارک ۵۰۰ هکتاری و تامین زیرساخت‌های مناسب	با پاکسازی رودخانه‌هایی که در کل شهر جریان دارند می‌توان به زیباسازی و توسعه اقتصادی و گردشگری کمک کرد.	قطب زیست‌بوم‌های طبیعی شهری نمونه در زمینه رودخانه‌های پاک و عاری از زباله
فراهم کردن ارتباط مطلوب دانشگاه گیلان با صنعت و استفاده از متخصصین در جهت احیای رودخانه‌های شهر	استفاده از پتانسیل علمی دانشگاه در جهت احیا رودخانه‌های شهر و در راستای عمرانی، ترافیک و فرهنگی و ...	بهره‌گیری از پتانسیل بومی و علمی شهر	قطب علمی با استفاده از سرمایه‌های بومی
شهر رشت دارای موقعیت ویژه‌ای در ارتباط با فعالیت‌های گردشگری	محل عبور گردشگران به مقاصد اطراف، وجود بافت‌های تاریخی، شب‌های روشن و تنوع در خوراک	گره ارتباطی بین سه بخش شرقی، مرکزی و غربی استان گیلان	قطب ارتباطی بخش‌های شرقی، مرکزی و غربی استان قطب گردشگری استان
توان صنعتی رشت با وجود شهرک صنعتی فعال، متوسط روبه بالا	ضمن حفظ نقش فعلی خود می‌توانند توسعه یابد.	توسعه زیرساخت‌های صنعتی	قطب صنعتی فعال در استان و مناطق ساحلی شمال قطب جذب مهاجران ماهر و متخصص
توجه به پدافند غیرعامل و تاب‌آوری در برابر مخاطرات طبیعی مانند زلزله و سیل	- نیازمند توجه به میزان آسیب‌پذیری و ایمنی سازه‌های شهری اعم از ساختمان‌های فرسوده و دیگر سازه‌های زیربنایی چون پل‌ها - نیازمند توجه به وضعیت معابر و شبکه دسترسی حمل و نقل حین وقوع مخاطرات طبیعی - نیازمند توجه به تهیم‌دات لازم پیش از وقوع مخاطرات طبیعی	- پایش وضعیت ایمنی و مقاومت سازه‌های شهری - تعمیر و نگهداری و ارتقاء مقاومت و پایداری سازه‌های شهری و زیرساخت‌ها - اصلاح معابر و شبکه دسترسی حمل و نقل جهت افزایش ایمنی حین وقوع مخاطرات طبیعی - ایجاد تهیم‌دات لازم چون احداث سیل‌بند، احداث پناهگاه، احداث پایگاه امداد رسانی پیش از وقوع مخاطرات طبیعی	شهری معین و تاب‌آور برای استان‌های مجاور

• بازتعریف نقش و جایگاه شهر رشت در سطح منطقه‌ای

جدول ۳۴- بازتعریف نقش و جایگاه شهر رشت در سطح منطقه‌ای

نقش و جایگاه شهر رشت در سطح منطقه‌ای	بررسی نقش و جایگاه	پیشنهادات	بازتعریف نقش و جایگاه
گردشگری طبیعی، فرهنگی - تاریخی، دریایی، سلامت (پزشکی، طبیعت درمانی، تندرستی) و ورزشی به عنوان یکی از کانون‌های اصلی جذب گردشگری	وجود عناصر طبیعی شاخص به دلیلی موقعیت جغرافیایی و اقلیمی شهر رشت، سبب شده تا بتوان از گردشگری طبیعی استفاده کرد.	بهره‌گیری از وجود رودخانه‌ها، پارک ۵۰۰ هکتاری لاکان، پارک جنگلی سراوان، موزه میراث روستایی و تالاب عینک جاذب گردشگری طبیعی	قطب گردشگری طبیعی
	پیشینه تاریخی و فرهنگی شهر رشت و همچنین سبک معماری شاخص آن جاذب گردشگر است.	بهره‌گیری از آثار تاریخی و فرهنگی احیای پیاده‌راه فرهنگی	قطب گردشگری تاریخی قطب گردشگری فرهنگی
	وجود بیمارستان‌ها و پهنه‌های شاخص درمانی و معتبر در سطح ملی و فراملی	بهره‌گیری از بیمارستان‌ها و مراکز درمانی و دانشگاهی	قطب گردشگری سلامت استان
نام‌داران ورزشی و وجود پتانسیل‌هایی شاخص مثل دانشکده تربیت بدنی معتبر در سطح ملی و منطقه‌ای	بهره‌گیری از پتانسیل‌ها فردی و دانشگاهی در زمینه ورزشی	قطب جشنواره‌های ورزشی دهکده ورزشی با توجه به شرایط آب‌وهوایی و جغرافیایی در سطح دریا	
خدمات ممتاز بازرگانی، آموزش عالی (تامین نیازهای منطقه به ویژه در بخش‌های کشاورزی)، سلامت (پزشکی، طبیعت درمانی، تندرستی) و حوزه سالمندی	به دلیلی عدم توازن هرم سنی در شهر رشت نیازمند توجه ویژه به قشر سالمند است که می‌تواند بر اقتصاد شهر تاثیر بگذارد و از طرفی موجب پیشرفت در حوزه نگهداری سالمندان و سلامت شود.	بهره‌گیری از پتانسیل دانشگاهی شهر رشت	قطب کشاورزی شهری
		بهره‌گیری از پتانسیل دانشگاهی و مراکز درمانی شهر رشت	قطب سلامت استان
		بهره‌گیری از پتانسیل درمانی و همچنین وجود این مشکل که از سالمندترین شهرهای کشور است.	شهر دوستدار سالمند
تولید محصولات استراتژیک، ارگانیک و دارای مزیت رقابتی با رویکرد تأمین نیاز غذایی داخل و صادرات به بازارهای هدف	به دلیل مرکزیت شهر رشت در استان، بهتر است سرمایه‌گذاری در بخش توزیع و صنایع تبدیلی باشد.	استفاده از پتانسیل کشاورزی استان	قطب تولیدات کشاورزی قطب صادرات کشاورزی
کلان شهر رشت، پذیرنده برخی از نقش‌های تهران	می‌تواند نقش‌های صنعتی، کشاورزی و آموزشی و برخی از نقش‌های خدماتی تهران را با توجه به نزدیکی این دو شهر پذیرا باشد.	استفاده از پتانسیل دانشگاهی و صنعتی	قطب صنعتی شمال کشور قطب دانشگاهی شمال کشور قطب کشاورزی شمال کشور
	شهر رشت نیازمند کنترل مهاجرت و مدیریت جمعیت در جهت کنترل تراکم است.	جذب جمعیت هدفمند با تکیه بر توانمندی‌های و پتانسیل‌ها	قطب مهاجرپذیر (مهاجران ماهر و متخصص)
			قطب مراودات اقتصادی شمال کشور

۴-۱-۶- بازپیرایی مأموریت‌ها و ارزش‌های شهرداری رشت

در این بخش بر مبنای مأموریت‌های شش‌گانه شهرداری و با تاکید بر محورهای چشم‌انداز مأموریت‌های شهرداری رشت معرفی می‌شوند:

جدول ۳۵- بازپیرایی مأموریت‌های شهرداری رشت

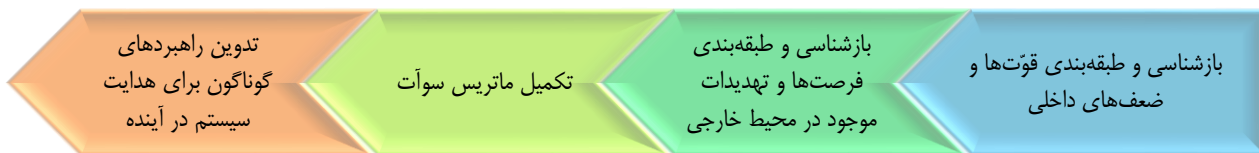
مأموریت‌های بازپیرایی شده				مأموریت‌های شش‌گانه شهرداری	مأموریت ویژه
<ul style="list-style-type: none"> ➤ زمینه‌سازی در جهت تحقق مدیریت یکپارچه در راستای برنامه توسعه هفتم از طریق هماهنگی بین نهادهای دولتی و غیردولتی ➤ بازتعریف نقش شهر رشت در سطح منطقه‌ای و ملی با توجه با ظرفیت‌های موجود و ارتقای منزلت آن 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ ایجاد زمینه تحقق مدیریت یکپارچه شهری از طریق حفظ و جذب مشارکت‌های مردمی، هماهنگی و گسترش نهادها و تشکیلات غیردولتی ➤ ایفاء نقش متناسب با جایگاه بین‌المللی، ملی و منطقه‌ای رشت و منزلت آن به عنوان مرکز استان گیلان 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ شهری با مدیریت یکپارچه ➤ مدیریت شفاف و پاسخگو 	<p>خدمات مدیریت</p>		
<ul style="list-style-type: none"> ➤ بهبود شبکه‌های حمل‌ونقل از طریق ایجاد و توسعه زیرساخت‌های مناسب و به کارگیری فناوری اطلاعات برای بهبود عملکرد سیستم حمل‌ونقل ➤ ارتقاء زیرساخت‌های شهری چون احداث پل‌ها و تقاطع‌های همسطح و غیرهمسطح، ارتقاء کیفیت روسازی معابر، توسعه و اصلاح شبکه جمع‌آوری آب‌های سطحی 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ بهبود شبکه‌های حمل‌ونقل و معابر عمومی از طریق ایجاد زیرساخت‌های مناسب و مدیریت ترافیک ➤ ارتقا ایمنی و استحکام در فضای شهری به منظور کار، اوقات فراغت و استراحت ➤ توسعه و بهبود زیرساخت‌های عمران شهری 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ شهری با حمل‌ونقل عمومی کارآمد و سبز ➤ شهری بدون ترافیک ➤ شهر پیاده‌مدار ➤ شهری توسعه یافته با زیرساخت‌های عمرانی مناسب 	<p>حمل‌ونقل و ترافیک و امور زیربنایی</p>		
<ul style="list-style-type: none"> ➤ کنترل و نظارت بر ساخت‌وساز و کاهش تخلفات ساختمانی با همکاری نهادهای ذی‌ربط ➤ کنترل رشد و توسعه شهری علی‌الخصوص توسعه پیرامونی شهر 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ توسعه فضای شهری با مقتضیات، فرهنگی جغرافیایی و تاریخی به منظور ارتقای کیفیت و ایجاد نشاط در شهروندان ➤ ایجاد توازن بین رشد و توسعه شهری کیفیت زندگی و محیط زیست 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ شهری هوشمند ➤ شهری با منظر زیبا و چشم‌نواز ➤ شهری با رویکرد توسعه میان‌افزا 	<p>کالبدی و شهرسازی</p>		
<ul style="list-style-type: none"> ➤ افزایش شاخص‌های کیفیت زندگی شهری در جهت حفظ محیط طبیعی 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ ارتقاء دایمی کیفیت محیطی (QualityEnvironmental) شهر با تاکید بر حفاظت پایدار از سرمایه‌های طبیعی و انسان ساخت شهر 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ شهر رودخانه‌های پاک ➤ شهری پاک و عاری از زباله ➤ شهری سبز ➤ شهری کشاورزی محور ➤ شهری پایدار از منظر محیط زیست 	<p>محیط زیست و خدمات شهری</p>		
<ul style="list-style-type: none"> ➤ افزایش کیفیت زندگی و توسعه خدمات به صورت عادلانه در سطح مناطق مختلف 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ حفظ هویت شهری برای شناساندن و ارتقاء جایگاه رشت ➤ کاهش نابرابری‌های شهری و تلاش جهت تحقق شهر عدالت محور رشت فضایی ➤ تامین خدمات و نیازمندی‌های متنوع شهروندان رشت به منظور دستیابی به بالاترین سطح کیفیت زندگی ➤ خدمت‌رسانی شایسته، کارآمد، اثربخش و در شان شهروندان رشت 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ فرهنگ شهر ➤ شهر آوا و رنگ و شعر و شادی ➤ گیلان شهر ➤ شهر روایت‌ها ➤ شهری محله‌محور ➤ شهری عدالت‌محور ➤ شهری شهروندمدار ➤ شهری دوستدار سالمند 	<p>اجتماعی- فرهنگی</p>		
<ul style="list-style-type: none"> ➤ افزایش نظارت بر ساخت‌وساز در جهت ارتقای ایمنی ➤ پایش ایمنی، تعمیر و نگهداری سازه‌های شهری ➤ ایجاد تهمیدات لازم چون احداث سیل‌بند، احداث پناهگاه، احداث پایگاه امداد رسانی و نیز اصلاح معابر و شبکه دسترسی حمل‌ونقل جهت افزایش ایمنی حین وقوع مخاطرات 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ ارتقای و احیای ایمنی سازه‌های شهری اعم از ساختمان‌ها و سازه‌های زیربنایی چون پل‌ها ➤ برنامه‌ریزی و ایجاد تهمیدات لازم جهت مقابله با وقوع مخاطرات طبیعی 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ شهری پایدار در برابر سوانح ➤ شهری تاب‌آور 	<p>ایمنی و مدیریت بحران</p>		
<ul style="list-style-type: none"> ➤ استفاده از نمادهای متناسب با هویت و فرهنگی بومی شهر رشت ➤ استفاده از خدمات الکترونیکی در جهت برندسازی، اطلاع‌رسانی و شناساندن شهر رشت در راستای تقویت گردشگری ➤ توسعه اقتصادی و ایجاد بازارهای جدید کسب‌وکار با تاکید بر گردشگری پویا 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ بهبود فضای کسب‌وکار و سرمایه‌گذاری با مشارکت بخش‌های مختلف در سطح داخلی و خارجی ➤ حفظ ، احیا و توسعه نمادهای مذهبی، تاریخی و فرهنگی به منظور ایجاد فضایی جذاب برای شهروندان و گردشگران ➤ تشکیل شورای سیاست‌گذاری جشنواره‌ها ➤ راه‌اندازی پایگاه الکترونیکی یکپارچه و هماهنگ در جهت برندسازی ➤ ایجاد یک راه ارتباطی مشخص و هوشمند برای دریافت نظرات مردمی در راستای فرایند برندسازی شهر رشت ➤ اطلاع‌رسانی و ایجاد ارتباط بین برنامه‌های جشنواره‌ها با تورهای داخلی و خارجی 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ شهر طعم‌ها و مزه‌ها (شهر خلاق خوراک) ➤ شهری گردشگر محور و خلاق ➤ شهر شب‌های روشن ➤ شهری با اقتصاد پویا 	<p>گردشگری</p>		

۴-۲- تشکیل جدول تحلیل راهبردی قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدها (SWOT) جهت استخراج راهبردها و سیاست‌های اجرایی

همانطور که در بخش‌های پیشین اشاره شد، تکنیک یا ماتریس سوات (SWOT) ابزاری برای شناخت تهدیدها و فرصت‌های موجود در محیط خارجی یک سیستم و بازشناسی ضعف‌ها و قوت‌های داخلی آن به منظور سنجش وضعیت و تدوین راهبرد برای هدایت و کنترل آن سیستم است. شکل‌گیری تکنیک سوات تنها در تعامل با شکل‌گیری دیگر تکنیک‌های برنامه‌ریزی راهبردی قابل تبیین است چرا که پیش و یا همزمان با شکل‌گیری این تکنیک از ابزارهای دیگری نیز برای تدوین راهبرد استفاده شده است. ماتریس سوات یک چارچوب مفهومی است که برای تلفیق عوامل درونی و بیرونی موسسه و پایه‌گذاری راهبرد براساس تعامل این متغیرها ایجاد شده است. این تکنیک همچنین ابزاری برای ترغیب تصمیم‌گیران برای یافتن تدابیر و اقدامات موثرتر است. تحلیل سوات صورت‌گرفته در انتهای بخش شناخت، پس از انجام پرسشنامه‌ها، مصاحبه‌ها و همچنین برگزاری رویداد مردمی، در این بخش تدقیق می‌شود:

شکل ۴۹- مراحل تکنیک سوات

۴-۲-۱- تحلیل عوامل درونی و بیرونی و تدوین راهبردها در اشکال توسعه‌ای (تهاجمی، تدافعی، اقتضایی و انطباقی) با استفاده از تشکیل جدول تحلیل راهبردی قوت‌ها، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها (SWOT) جهت استخراج راهبردها و سیاست‌های اجرایی

آلبرت هامفری^۴ از بنیانگذاران تکنیک سوات بیان می‌دارد که اگرچه مجموعه متغیرهای موجود در ماتریس سوات یعنی قوت، ضعف، فرصت و تهدید، متغیرهای جدیدی نیستند؛ اما نکته جدیدی که همانا توانایی این تکنیک در هماهنگ نمودن و یافتن ارتباط نظام‌مند میان متغیرهای مزبور است در این تکنیک ایجاد شده است. در تکنیک سوات، یک راهبرد مناسب باید بتواند قوت‌ها و فرصت‌ها را به حداکثر و ضعف‌ها و تهدیدها را به حداقل ممکن برساند. به نقل از گلکار (۱۳۸۵) ماتریس سوات بر حسب وضعیت سیستم موردنظر، امکان تدوین چهار راهبرد متفاوت دفاعی، انطباقی، اقتضایی و تهاجمی از نظر میزان کنشگری را به شرح زیر فراهم می‌آورد. راهبرد عبارت است از فرآیند تصمیم‌گیری که طی آن عوامل درونی سازمان (ضعف‌ها و قوت‌ها) با عوامل بیرونی (فرصت‌ها و تهدیدها) به گونه‌ای با یکدیگر مرتبط می‌شوند که ارزش هر یک از آن‌ها در تحقق اهداف به خوبی مشخص می‌گردد.^۵

هدف از استفاده از دو ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و ارزیابی عوامل خارجی تعیین موقعیت محیط برنامه‌ریزی و تجویز استراتژی‌های کلان مناسب برای توسعه آن است. این عمل در مرحله اول از چارچوب تدوین استراتژی به عنوان دریافت

^۴ Humphrey

^۵ گزارش تفصیلی این بخش در فایل سند چهارم موجود است.

اطلاعات ورودی انجام می‌گیرد و خروجی این ماتریس‌ها در ماتریس SWOT در مرحله تحلیل و مقایسه استراتژی‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد. استفاده از این ابزار به سادگی امکان‌پذیر است و درک و استفاده از آن نیاز به تخصص خاصی ندارد. در ادامه راهبردهای منتخب بر اساس برهم‌کنش عناصر سوات ارائه شده‌اند:

جدول ۳۶- تعداد قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدها

T	O	W	S
۱۰۴	۱۳۳	۲۵۶	۱۴۵

با توجه به فراوانی ضعف‌ها و فرصت‌ها، کشش راهبردها به سمت راهبردهای انطباقی است، همچنین راهبردهای تهاجمی نیز وضعیت مناسبی دارند.

شکل ۵۰- راهبردهای اتخاذ شده

تهدید T	فرصت O	
<p>راهبردهای اقتصادی</p> <p>حفظ اراضی کشاورزی</p> <p>ایجاد تغییر در رفتار سفری جامعه شهری رشت</p> <p>توسعه عدالت محور خدمات و دارایی ها در سطح شهر</p> <p>ایجاد کاربری اصول پدافند غیرعامل در شهر رشت</p>	<p>راهبردهای تهاجمی</p> <p>استفاده از ظرفیت گردشگری</p> <p>ایجاد شهری با اقتصاد پایدار، در دسترس و جذاب برای سرمایه گذاری</p> <p>توسعه و ترویج فرهنگ، زبان و ادبیات گیلکی</p> <p>گسترش استفاده از معماری بومی شهر رشت</p> <p>توسعه فرهنگی شهر رشت در تعامل با سایر فرهنگها</p> <p>ایجاد زیرساخت و هوشمندسازی شهرداری</p> <p>ایجاد الگوی متناسب با زمینه و فرهنگ شهری رشت در خصوص جمع آوری پسماند</p> <p>ایجاد شهری با کیفیت برای همه گروه های جامعه</p> <p>گسترش دامنه برون سپاری وظایف و امورات قابل واگذاری در جهت حمایت از فعالیت بخش خصوصی، تعاونی و ...</p> <p>ایجاد مدیریت یکپارچه طرح های توسعه شهری</p> <p>توسعه اراضی کشاورزی</p> <p>توسعه گردشگری در راستای جذب گردشگران ملی و بین المللی</p>	<p>س قوت</p>
<p>راهبردهای دفاعی</p> <p>اتخاذ رویکردهای نوین درآمدزایی در راستای محرومیت زدایی</p> <p>تأمین کیفیت زیست محیطی، بهداشتی و اکولوژیکی رودخانه های شهر رشت</p> <p>ایجاد هماهنگی بین نظام توزیع کاربری ها و شبکه حمل و نقلی</p> <p>ایجاد الگوی شهر تاب آور مرتبط با زمینه شهر رشت</p>	<p>راهبردهای انطباقی</p> <p>ایجاد الگوی متناسب با زمینه و فرهنگ شهری رشت در خصوص جمع آوری پسماند</p> <p>ایجاد انتظام بصری در فضاهای شهری</p> <p>ایجاد نظام هماهنگ ارتباطی بین بخش های متفاوت مدیریت شهری</p> <p>ایجاد نظام تعاملی بین مدیریت شهری و سایر نهادهای خدمات رسان</p> <p>ایجاد تحول در ساختار مدیریت شهری براساس اصول حکمروایی خوب شهری</p> <p>اتخاذ رویکرد مدیریت هوشمند انرژی</p> <p>گسترش میزان آگاهی شهروندان در خصوص اهمیت سیما، منظر و هویت شهری</p> <p>توسعه فضاهای سبز شهری</p> <p>ایجاد شبکه حمل و نقلی یکپارچه از الگوهای حمل و نقلی شهر رشت</p> <p>ایجاد شبکه حمل و نقلی سبز و پاک</p>	<p>W ضعف</p>

۴-۲-۲- تبیین سناریوهای توسعه شهر، تدوین راهبردها و اولویت‌بندی آن‌ها

در گام اول برای ارائه سناریوهای توسعه شهر سه الگوی حداقلی، میانی و حداکثری در نظر گرفته می‌شود. در این الگوها سناریوی حداقلی مربوط به زمانی است که کمترین میزان تغییر و تحول صورت می‌پذیرد و با کمترین مداخله سناریویی برای توسعه شهر تصویر می‌شود. در خصوص سناریوی میانی با دارایی‌های موجود و بهره‌مندی از پتانسیل‌ها می‌توان تغییر و تحولات بیشتری را رقم زد. الگوی سناریوی حداکثری مربوط به سناریوی مبتنی بر چشم‌انداز آرمانی شهر است و حد ایده‌آل به حساب می‌آید:

جدول ۳۷- سناریوهای توسعه شهر رشت

سناریو	شرح
حداقلی	<p>ادامه روند کنونی بدون ایجاد تغییر بنیادین در روند مدیریت و اداره شهر رشت:</p> <ul style="list-style-type: none"> بحران ترافیکی دامنه‌گیر شهر شده است و بیش از پیش شهروندان با معضل ترافیک همیشگی در معابر مواجه هستند و به علت نبود زیرساخت مناسب حمل و نقل عمومی ضریب استفاده از حمل‌ونقل شخصی گسترش یافته است. میزان اعتماد شهروندان به مدیریت شهری کاهش یافته است چرا که وعده‌ها و انتظارات به خوبی پاسخ گفته نشده است. با موج شدید مهاجرت، مسائل اجتماعی شهر پیچیده‌تر شده و سکونتگاه‌های خودساخته بیش از پیش رونق گرفته‌اند. ساخت‌وسازهای بدون برنامه منجر به از بین رفتن طبیعت و زمین‌های با ارزش حاشیه شهر شده است و گسترش بی‌رویه شهر، خدمات‌رسانی را با مشکلات جدی مواجه کرده‌اند. بحران آلودگی رودخانه‌ها و پسماند شهر رشت تبدیل به فاجعه‌ای غیرقابل جبران شده است و مهاجرت‌های داخلی از حاشیه رودخانه به محیط اطراف با شدت بیشتری افزایش یافته است و سلامت آب و خاک شهر را با مخاطره جدی مواجه کرده است. درآمدهای ناپایدار شهرداری و وابستگی بیش از پیش به درآمدهای حاصل از بخش ساختمان بحران ساخت‌وساز بدون برنامه را در شهر دامن زده و هویت بومی - محلی را به مخاطره انداخته است.
میانی	<p>در سناریوی میانی بخشی از برنامه‌های شهر تحقق یافته است:</p> <ul style="list-style-type: none"> حمل‌ونقل عمومی گسترش یافته است اما به علت گسترش معابر و تقاطع‌های هم‌سطح و غیرهم‌سطح ترافیک هنوز هم بخشی لاینفک از زندگی شهری است. میزان رضایت و اعتماد شهروندان به مدیریت شهری افزایش یافته است اما هنوز این اعتماد به یک رابطه دوسویه منجر نشده است. سکونتگاه‌های خودساخته تحت کنترل درآمده‌اند و روند رسمی‌سازی آن‌ها در حال انجام است اما سرعت این امر با سرعت مهاجرپذیری شهر همخوان نیست. ساخت‌وساز در شهر به صورت متراکم و بلندمرتبه است و همین امر از نفوذ به حاشیه‌های شهر کاسته اما با توجه به روند رو به افزایش جمعیت، هنوز هم زمین‌های حاشیه شهر از گزند گسترش شهر در امان نیستند. همانگی و هم‌افزایی بین برخی ادارات و نهادهای شهری رقم خورده است و بحران آلودگی رودخانه‌ها با سرعت مناسبی در حال کاهش است و همچنین در خصوص زباله‌ها و بازیافت نیز این همکاری‌ها منجر به تغییراتی در سبک زندگی شهروندان شده است. قدم‌هایی در راستای گسترش گردشگری در شهر رشت برداشته شده است و سهم شهرداری با تکیه بر شهر خلاق خوراک دستیابی به بخشی از درآمدهای پایدار است.
آرمانی	<p>در سناریوی آرمانی چشم‌انداز شهر محقق شده است:</p> <ul style="list-style-type: none"> شهر رشت در سایه مدیریت یکپارچه و شفاف خود با همراهی سایر نهادها و سازمان‌های مرتبط معضل آلودگی رودخانه‌ها را حل نموده و از پتانسیل ارزشمند آن‌ها در راستای گسترش گردشگری بهره گرفته است. بهبود حمل‌ونقل عمومی و افزایش پیاده‌مداری منجر به کاهش محسوس ترافیک در شهر شده است. هوشمندسازی خدمات شهری و همچنین آموزش شهروندان منجر به کاهش میزان مراجعه حضوری به شهرداری و افزایش بهره‌وری شده است و همچنین تاثیر به‌سزایی در کاهش ترافیک داشته است. آگاهی و مطالبه‌گری شهروندان در کنار روحیه مشارکت‌جویی آن‌ها که ناشی از اعتماد به مدیریت شهری است منجر به پاک‌سازی شهر و همچنین آغاز فرایند بازیافت از درب خانه‌ها شده است. بهره‌مندی از پتانسیل‌های طبیعی شهر منجر به ایجاد کشاورزی شهری شده است که خود عنصری در راستای درآمدزایی پایدار و جذب گردشگر است. پتانسیل‌های فرهنگی و بومی شهر با همکاری مردم و نهادها جریانی پایدار از گردشگری را رقم زده است و سود حاصل از این جریان منجر به ایجاد شهری مناسب برای تمامی گروه‌های سنی و جنسی در شهر شده است. با تکیه بر برند شهر خلاق خوراک، این شهر در مقامی بین‌المللی در حال جذب گردشگر است و در این میان از روابط خواهرخواندگی خود با شهرهای اروپایی و آسیایی نیز بهره می‌گیرد.

شرح	سناریو
<ul style="list-style-type: none"> • زندگی در سطح محلات با مسئولیت اجتماعی همراه است و مدیریت شهری با برقراری ارتباطی پویا و مستمر در سطح محلات روزبه‌روز شفافیت و پاسخگویی خود را گسترش داده و اعتماد و مشارکت مردم را جلب می‌کند. • با آگاهی مردم و دغدغه مسئولین و همچنین همکاری نهادهای مردمی و دولتی و خصوصی، شهر رشت یک شهر پایدار از منظر زیست‌محیطی و همچنین تاب‌آور در برابر سوانح شده است. 	

شکل ۵۱ - سناریوی توسعه شهر

۳-۲-۴ - راهبردها و اولویت‌بندی آن‌ها

راهبردها باعث می‌شوند که محیط مورد بررسی با طی مراحل تدریجی از حالت کنونی خود پا فراتر گذاشته و به جایگاه مورد نظر در آینده دست یابد. در واقع، استراتژی‌ها، راه و روش تحقق مأموریت مورد نظر تلقی می‌شوند. به گونه‌ای که از این راه، عوامل خارجی (فرصت‌ها و تهدیدها و عوامل داخلی (قوت‌ها و ضعف‌ها) را بررسی و شناسایی کرده و از قوت‌ها و فرصت‌ها به درستی بهره‌برداری نموده، ضعف‌های داخلی را می‌توان از بین برد و از تهدیدهای خارجی نیز پرهیز نمود. در انتخاب استراتژی توجه هم‌زمان به مأموریت‌ها و اطلاعات از عوامل بیرونی و درونی ضرورت دارد و اینگونه است که می‌توان استراتژی‌های قابل اجرا را شناسایی و مورد ارزیابی قرار داد. انتخاب و بررسی استراتژی‌ها توسط گروه نخبگانی و کارشناسی صورت می‌گیرد که مهم‌ترین ویژگی این گروه آشنایی کافی با محیط مورد بررسی است و طی جلسات کارشناسی این استراتژی‌ها تدوین، بررسی و اولویت‌بندی می‌شوند. اولویت‌بندی استراتژی‌های به شرح زیر است. پس از مشخص ساختن اولویت‌ها با نظر جمع، استراتژی‌های اولویت‌دار برای اجرا انتخاب می‌شوند:

اولویت‌بندی استراتژی‌ها (راهبردها)			
۴	۳	۲	۱
ضرورت اجرا بسیار بالا	ضرورت اجرا بالا	ضرورت اجرا متوسط	ضرورت اجرا کم

شکل ۵۲ - اولویت‌بندی استراتژی‌ها

از میان راهبردهای برگرفته از سوات و همچنین راهبردهای به دست آمده از بطن گزاره‌های چشم‌انداز، که در ادامه به صورت تفصیلی ارائه شده‌اند، راهبردهای زیر به عنوان راهبردهای اصلی انتخاب شده‌اند و در ادامه بعد از اولویت‌بندی به شیوه نخبگانی، سطوح آن‌ها نیز مشخص می‌شود:

جدول ۳۸- اولویت‌بندی راهبردها

اولویت اجرا	راهبرد
۴	استفاده از ظرفیت گردشگری
۴	ایجاد شهری با اقتصاد پایدار، در دسترس و جذاب برای سرمایه‌گذاری
۴	ایجاد زیرساخت و هوشمندسازی شهرداری
۴	ایجاد الگوی متناسب با زمینه و فرهنگ شهری رشت در خصوص جمع‌آوری پسماند
۴	ایجاد شهری باکیفیت برای همه گروه‌های جامعه
۴	گسترش دامنه برون‌سپاری وظایف و امورات قابل واگذاری در جهت حمایت از فعالیت بخش خصوصی، تعاونی و ...
۴	ایجاد مدیریت یکپارچه طرح‌های توسعه شهری
۴	توسعه گردشگری در راستای جذب گردشگران ملی و بین‌المللی
۴	ایجاد تغییر در رفتار سفری جامعه شهری رشت
۴	توسعه عدالت‌محور خدمات و دارایی‌ها در سطح شهر
۴	ایجاد کاربست اصول پدافند غیرعامل در شهر رشت
۴	ایجاد نظام هماهنگ ارتباطی بین بخش‌های متفاوت مدیریت شهری
۴	ایجاد نظام تعاملی بین مدیریت شهری و سایر نهادهای خدمات‌رسان
۴	ایجاد تحول در ساختار مدیریت شهری براساس اصول حکمروایی خوب شهری
۴	اتخاذ رویکرد مدیریت هوشمند انرژی
۴	توسعه فضاهای سبز شهری
۴	ایجاد شبکه حمل‌ونقلی یکپارچه از الگوهای حمل‌ونقلی شهر رشت
۴	ایجاد شبکه حمل‌ونقلی سبز و پاک
۴	تامین کیفیت زیست‌محیطی، بهداشتی و اکولوژیکی رودخانه‌های شهر رشت
۴	ایجاد هماهنگی بین نظام توزیع کاربری‌ها و شبکه حمل‌ونقلی
۴	ایجاد الگوی شهر تاب‌آور مرتبط با زمینه شهر رشت
۳	توسعه و ترویج فرهنگ، زبان و ادبیات گیلکی
۳	گسترش استفاده از معماری بومی شهر رشت
۳	توسعه فرهنگی شهر رشت در تعامل با سایر فرهنگ‌ها
۳	توسعه و حفظ اراضی کشاورزی
۳	ایجاد انتظام بصری در فضاهای شهری
۳	گسترش میزان آگاهی شهروندان در خصوص اهمیت سیما، منظر و هویت شهری
۳	اتخاذ رویکردهای نوین درآمدزایی در راستای محرومیت‌زدایی

جدول ۳۹- درختواره چشم‌انداز تا سیاست‌های اجرایی- فرم ۲

سیاست‌های اجرایی	راهبردها	اهداف کلان	گزاره چشم‌انداز
ایجاد حلقه میانی بین مدیریت شهری و نهادهای خدمات‌رسان شهری	ایجاد نظام تعاملی و هماهنگ بین مدیریت شهری و سایر نهادهای خدمات‌رسان و گسترش دامنه برون‌سپاری وظایف	ارتقای مؤلفه‌های مدیریت شهری یکپارچه	رشت، شهری با مدیریت یکپارچه، شفاف و پاسخگو
ایجاد زیرساخت لازم برای تحقق طرح‌های توسعه شهری	ایجاد مدیریت یکپارچه طرح‌های توسعه شهری	ارتقای مؤلفه‌های حکمروایی خوب شهری	
اتخاذ رویکرد محله‌محوری در نظام مدیریت و تصمیم‌سازی	ایجاد تحول در ساختار مدیریت شهری بر اساس اصول حکمروایی خوب شهری		
تامین تجهیزات خدمات شهری موردنیاز مدیریت شهری		ایجاد شبکه حمل‌ونقلی یکپارچه از الگوهای حمل‌ونقلی شهر رشت	ارتقای مؤلفه‌های پایداری در شبکه حمل‌ونقل
اتخاذ رویکرد برنامه‌محوری در مدیریت شهری	توسعه کارایی حمل‌ونقل عمومی		
ایجاد سازوکار تعامل با شهروندان		ایجاد شبکه حمل‌ونقلی سبز و پاک	ارتقای فرهنگ ترافیکی شهر رشت
ایجاد شبکه حمل‌ونقلی یکپارچه از الگوهای حمل‌ونقلی شهر رشت	ایجاد تغییر در رفتار سفری جامعه شهری رشت		
گسترش دسترسی‌پذیری به حمل‌ونقل عمومی و شخصی	ایجاد زیرساخت و هوشمندسازی شهرداری	ارتقای مؤلفه‌های شهر هوشمند	رشت، شهری هوشمند
توسعه کارایی حمل‌ونقل عمومی	ایجاد انتظام بصری در فضاهای شهری	ارتقای کیفیت منظر شهری رشت	
ایجاد و توسعه زیرساخت‌های حمل‌ونقل غیرموتوری	تأمین کیفیت زیست‌محیطی، بهداشتی و اکولوژیکی شهر رشت	ارتقای کیفیت محیطی شهر رشت	شهری پایدار، پاک، سبز با منظر زیبا و چشم‌نواز
اتخاذ رویکرد آموزشی در اثربخشی فرهنگ ترافیکی	ایجاد الگوی متناسب با زمینه و فرهنگ شهری رشت در خصوص جمع‌آوری پسماند	ارتقای مؤلفه‌های شهر دوستدار محیط‌زیست	
تأمین زیرساخت‌های هوشمند در راستای افزایش خدمات‌رسانی	توسعه کیفیت محیطی شهر	توسعه فضاهای سبز شهری	
ایجاد جذابیت بصری در معابر و فضاهای باز عمومی با تاکید بر الگوی بومی	توسعه و ترویج فرهنگ، زبان و ادبیات گیلکی	ارتقای هویت‌مندی	گیلان‌شهر، الگوی فرهنگ و هویت شهری
اتخاذ رویکرد دوستدار محیط‌زیست در شهر رشت	توسعه عدالت‌محور خدمات و دارایی‌ها در سطح شهر	ارتقای عدالت شهری	
بهره‌گیری از مدیریت یکپارچه و بهینه پسماند	ایجاد شهری باکیفیت برای همه گروه‌های جامعه	ارتقای مؤلفه‌های همه‌شمولی و شهروندمداری	شهری تاب‌آور و پایدار در برابر سوانح
ایجاد الگوی سازگار در توزیع کاربری‌های شهری	ایجاد الگوی شهر تاب‌آور مرتبط با زمینه شهر رشت	شهری تاب‌آور و پایدار در برابر سوانح	
تامین زیرساخت‌های هدایت آب‌های سطحی	توسعه گردشگری در راستای جذب گردشگران ملی و بین‌المللی	ارتقای گردشگری در شهر رشت	شهری خلاق، گردشگرپذیر
ایجاد الگوی کارآمد مدیریت فضای سبز شهری با تاکید بر توسعه متوازن و عادلانه فضای سبز شهری	اتخاذ رویکردهای نوین درآمدزایی در راستای محرومیت‌زدایی	افزایش سطح درآمدهای پایدار	شهری با اقتصاد پویا

۴-۴- تدوین اهداف عملیاتی و هدف‌گذاری آن‌ها و تکمیل فرم شماره ۵

جدول ۴۰- درختواره اهداف کلان، راهبردها و اهداف عملیاتی- فرم ۵

کد	اهداف کلان	کد	راهبردها	کد	اهداف عملیاتی
۱	ارتقای مولفه‌های مدیریت شهری یکپارچه	۱	ایجاد نظام هماهنگ ارتباطی بین بخش‌های متفاوت مدیریت شهری	۱	ارتقای سینرژی بین‌بخشی در مدیریت شهری
		۲	ایجاد نظام تعاملی بین مدیریت شهری و سایر نهادهای خدمات‌رسان	۲	افزایش کارآمدی مدیریت شهری
		۳	گسترش دامنه برون‌سپاری وظایف و امورات قابل واگذاری در جهت حمایت از فعالیت بخش خصوصی، تعاونی و ...	۱	ارتقای سطح ارتباط با نهادهای خدمات‌رسان
		۴	ایجاد مدیریت یکپارچه طرح‌های توسعه شهری	۱	ارتقای سطح ارتباط با بخش خصوصی
۲	ارتقای مولفه‌های حکمروایی خوب شهری	۱	ایجاد تحول در ساختار مدیریت شهری براساس اصول حکمروایی خوب شهری	۱	ارتقای شفافیت در مدیریت شهری
				۲	ارتقا مسئولیت‌پذیری و قانون‌مداری در مدیریت شهری
				۳	افزایش کیفیت پاسخگویی در مدیریت شهری
				۴	افزایش عدالت‌محوری در مدیریت شهری
				۵	ارتقا اثربخشی در مدیریت شهری
				۶	افزایش مشارکت‌پذیری در مدیریت شهری
۱	ارتقای مولفه‌های پایداری در شبکه حمل‌ونقل	۱	ایجاد شبکه حمل‌ونقلی یکپارچه از الگوهای حمل‌ونقلی شهر رشت	۱	ارتقای کیفیت عبور و مرور و افزایش رضایت شهروندان
				۲	ارتقای پیوستگی الگوی سفری حمل‌ونقل عمومی و شخصی
				۳	ایجاد هماهنگی بین نظام توزیع کاربری‌ها و شبکه حمل‌ونقلی
				۳	ایجاد شبکه حمل‌ونقلی سبز و پاک
۲	ارتقای فرهنگ ترافیکی شهر رشت	۱	ایجاد تغییر در رفتار سفری جامعه شهری رشت	۱	ارتقای کیفیت پایبندی به قواعد و مقررات ترافیکی
				۲	افزایش استفاده از حمل‌ونقل عمومی
۱	ارتقای مولفه‌های شهر هوشمند	۱	ایجاد زیرساخت و هوشمندسازی شهرداری	۱	افزایش سهولت دسترسی به خدمات
				۲	ارتقای زیرساخت‌های فناورانه و هوشمند
۱	ارتقای کیفیت منظر شهری رشت	۱	انتخاب رویکرد مدیریت هوشمند انرژی	۱	افزایش میزان استفاده از انرژی‌های تجدیدپذیر در سطح شهر
				۲	ایجاد انتظام بصری در فضاهای شهری
۲	ارتقای کیفیت محیطی رودخانه‌های شهر رشت	۱	گسترش میزان آگاهی شهروندان در خصوص اهمیت سیما، منظر و هویت شهری	۱	ارتقای کیفیت نظام بصری در فضای شهری رشت
				۲	ارتقای دانش فضایی در خصوص سیما و منظر شهری رشت
۳	ارتقای مولفه‌های شهر دوستدار محیط زیست	۲	توسعه کیفیت محیطی شهر	۱	کاهش آلودگی زیست‌محیطی رودخانه‌ها
				۲	توسعه فضای سبز شهری
				۳	توسعه فضای سبز شهری
				۳	توسعه فضای سبز شهری
۴	ارتقای رویکرد شهر کشاورزی محور	۱	توسعه و حفظ اراضی کشاورزی	۱	کاهش سرانه تولید زباله و دستیابی به شهری پاک
				۲	افزایش جذب گردشگر کشاورزی محور (آگروتوریسم)
۱	ارتقای هویت‌مندی	۱	توسعه و ترویج فرهنگ، زبان و ادبیات گیلکی	۱	ارتقای فرهنگ رشت
				۲	گسترش استفاده از معماری بومی شهر رشت
				۳	توسعه فرهنگی شهر رشت در تعامل با سایر فرهنگ‌ها
۲	ارتقای عدالت شهری	۱	توسعه عدالت‌محور خدمات و دارایی‌ها در سطح شهر	۱	افزایش عدالت فضایی و اجتماعی شهر رشت
				۱	ارتقای مولفه‌های شهر دوستدار سالمند
۳	ارتقای مولفه‌های همه‌شمولی و شهروندمداری	۱	ایجاد شهری باکیفیت برای همه گروه‌های جامعه	۲	ارتقای مولفه‌های شهر دوستدار خانواده
				۳	ارتقای مولفه‌های شهر دوستدار کودک
				۴	ارتقای مولفه‌های شهر دوستدار کم‌توانان و ناتوانان
۱	افزایش تاب‌آوری و پایداری	۱	ایجاد الگوی شهر تاب‌آور مرتبط با زمینه شهر رشت	۱	ارتقای سطح ایمنی و تاب‌آوری شهر رشت
				۲	ایجاد کاربری اصول پدافند غیرعامل در شهر رشت
۱	ارتقای گردشگری در شهر رشت	۱	توسعه گردشگری در راستای جذب گردشگران ملی و بین‌المللی	۱	ارتقای گردشگری مبتنی بر برندهای جهانی
				۲	ارتقای گردشگری مبتنی بر طبیعت
				۳	ارتقای گردشگری مبتنی بر مکان
				۴	ارتقای زیرساخت گردشگری
۱	افزایش سطح درآمدهای پایدار	۱	استفاده از ظرفیت گردشگری	۱	افزایش درآمدهای پایدار حاصل از گردشگری
				۲	ایجاد شهری با اقتصاد پایدار، در دسترس و جذاب برای سرمایه‌گذاری
				۳	انتخاب رویکردهای نوین درآمدزایی در راستای محرومیت‌زدایی

۵- سند پنجم: برآورد درآمدها و منابع تامین اعتبار شهرداری در طی سال‌های برنامه

با مروری بر جایگاه برنامه راهبردی- عملیاتی شهر، مشخص است که برنامه در دو سطح راهبردی با افق بیست‌ساله و عملیاتی با افق پنج ساله تدوین می‌گردد. در گام چهارم برنامه راهبردی، بر اساس شناسایی ظرفیت‌ها، استعدادها، ارزش‌ها و اولویت‌های حاکم بر شهر رشت، چشم‌انداز بیست‌ساله شهر تدوین شد و در ادامه آن اهداف کلان، راهبردها، اهداف عملیاتی و سیاست‌های اجرایی نیز مشخص شدند که در ادامه ارائه شده است. در گام بعد نیاز است که وارد سطح عملیاتی شده و برنامه برای عملیاتی شهرداری رشت با تکیه بر چشم‌انداز، اهداف، راهبردها و سیاست‌های گام چهارم تدوین شوند و برنامه‌ای مدون برای پنج سال آتی شهرداری رشت به‌دست آید.

شهرداری‌ها نقش مهمی در توسعه و مدیریت شهری و ارائه کالاها و خدمات عمومی در سطح شهر ایفا می‌کنند. انجام این خدمات و تعهدات نیازمند منابع مالی است که در ۴ دهه اخیر دستخوش تغییرات متعددی بوده است. در قانون بودجه سال ۱۳۶۲، همزمان با دوران دفاع مقدس و کاهش درآمدهای عمومی، دولت مکلف به ارائه لایحه‌ای با هدف خودکفایی شهرداری‌ها طی دوره زمانی سه ساله شد. اگرچه دولت همچنان چنین لایحه‌ای ارائه نداده است، اما در همان دوران اختیار وضع عوارض به شهرداری‌ها واگذار شد. با گذشت چند دهه وزن عوارض ساختمانی در بودجه شهرداری‌ها به شدت افزایش یافت به طوری که یکی از چالش‌های اساسی شهرداری‌ها در اواخر دهه ۸۰ به خصوص با ورود به رکود مسکن در سال ۱۳۸۸، مسئله ناپایداری منابع درآمدی شد. از این رو، در قانون بودجه سال ۱۳۸۹ و همچنین قانون برنامه پنجم کشور ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۴ وزارت کشور، شهرداری‌ها و شوراهای اسلامی شهر مکلف به پایدارسازی نظام درآمد نمود.

بعبارت دیگر، تا قبل از سیاست خودکفایی شهرداری‌ها در ایران مندرج در قانون بودجه سال ۱۳۶۲، بیشتر درآمد شهرداری‌ها مبتنی بر منابع دولتی بود، ولی در پی سیاست‌های تعدیل اقتصادی، سهم پرداخت‌های مالی دولت به شهرداری‌ها کاهش جدی یافت. رشد سریع جمعیت شهری به همراه واگذاری برخی از وظایف دولت به شهرداری‌ها، موجب افزایش شدید نیازهای مالی شهرداری‌ها شده است. شهرداری‌ها بخشی از این نیازها را از طریق مالیات‌های محلی، وجوه انتقالی از دولت مرکزی و دیگر منابع درآمدی‌شان برآورده می‌کنند، اما این منابع درآمدی نمی‌توانند تمام نیازهای سرمایه‌گذاری و عمرانی شهرداری‌ها را پوشش دهند. از این رو نیاز به منابع درآمدی جدیدتر و روش‌های تامین مالی نوین احساس می‌گردد (سهرابی و صفری، ۱۳۹۸).

در کنار محدود بودن درآمد و منابع درآمدی شهرداری‌ها، چالش دیگری که مطرح می‌گردد ناپایدار بودن درآمدهای شهرداری و متکی بودن بخش اعظمی از منابع درآمدی شهرداری به منابع ناپایدار درآمدی است. بر این اساس و در راستای تلاش برای پایدار نمودن منابع درآمدی شهرداری‌ها، در تیر ماه ۱۴۰۱ «قانون درآمد پایدار و هزینه شهرداری‌ها و دهیاری‌ها» به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. در این قانون تاکید بر استفاده بیشتر از درآمدهای پایدار و کاهش اتکای شهرداری‌ها بر درآمدهای ناپایدار از جمله فروش تراکم و جرایم ساختمانی از جمله کمیسیون ماده ۱۰۰ است. از این رو، با عنایت به اهمیت مبحث درآمد برای شهرداری رشت همانند سایر شهرداری‌ها در این گزارش مطالب و مفاهیم زیر ارائه گردیده است:

- نحوه تامین مالی بالقوه شرکت‌ها و موسسات نظیر شهرداری‌ها؛
- قانون درآمد پایدار شهرداری‌ها و استخراج روش‌ها و ابزارهای تامین مالی شهرداری رشت براساس این قانون؛

- تبیین و ارائه مهمترین ابزارهای تامین مالی شهرداری و نحوه استفاده از آن توسط این نهاد؛
  - روش‌های تامین مالی موسسات نظیر شهرداری ها در کشورهای جهان با هدف شناسایی ابزارهای جدید؛
  - ارائه مفهوم و شاخص‌های پایداری و ناپایداری درآمدهای شهرداری؛
  - بررسی روند درآمد پایدار و ناپایدار شهرداری رشت در بازه زمانی ۱۳۹۷-۱۴۰۱؛
  - برآورد و پیش‌بینی درآمدهای پایدار و ناپایدار شهرداری رشت در بازه ۵ ساله ۱۴۰۳-۱۴۰۷؛
  - ارائه راهکارهای عملیاتی و راهبردی در راستای افزایش درآمد شهرداری رشت.
- گزارش تفصیلی این بخش در سند پنجم موجود است و در این خلاصه گزارش مروری بر سناریوهای ارائه شده توسط مشاور صورت می‌پذیرد:

۱-۵- سناریوهای پیش رو برای برآورد مقادیر آتی مهمترین مولفه های درآمدهای پایدار و ناپایدار

پیش‌بینی درآمدهای شهرداری و برآورد آن در سال‌های پیش رو، یکی از چالش‌های اساسی شهرداری‌ها در ایران و جهان تلقی می‌گردد. روش‌های مختلفی برای برآورد و پیش‌بینی درآمدها در ادبیات موضوع وجود دارند که عبارتند از:

- روش نمایش هندسی سری‌های زمانی

براساس شیوه‌نامه تهیه برنامه راهبردی- عملیاتی شهر و شهرداری، در شهرهای بالای پانصد هزار نفر تاکید بر استفاده از روش‌های پیچیده‌تر برای برآورد درآمد و بودجه شهرداری‌ها است، به همین سبب در این گزارش برای ارائه یکی از سناریوها از روش سری‌های زمانی بهره گرفته شده است. سری زمانی مجموعه‌ای از مشاهدات یک متغیر در طول زمان است که فواصل زمانی مساوی نظیر سالانه، فصلی، ماهانه، هفتگی و یا روزانه جمع‌آوری شده است. بررسی گذشته داده‌ها به منظور شناسایی و تعیین ماهیت یک پدیده قدم اول در یک مدل‌سازی اصولی است که با استفاده از آن می‌توان در گام بعدی به یک پیش‌بینی صحیح و قابل اتکا دست یافت. لذا آگاهی مناسب و عمیق از این دانش، بازخورد مطلوب تصمیمات در آینده را تضمین می‌کند. تمامی متغیرهای آماری در سطح اقتصاد کلان چنین طبیعتی دارند. در تحلیل متغیرهای سری زمانی اقتصادی بهتر است ابتدا نمودار سری زمانی آن متغیر را رسم و تحولات آن را در طول زمان عیناً مشاهده نمود. در داده‌های سری زمانی، معمولاً زمان به صورت گسسته در نظر گرفته و مشاهدات در فواصل زمانی خاصی ارائه می‌شود.

- روش سال ما قبل آخر

در این روش، از بودجه سال مالی ما قبل آخر استفاده می‌گردد. زیرا اجرای بودجه سال مالی جاری هنوز خاتمه نیافته و برآورد درآمدها بایستی با استفاده از آخرین بودجه ای که اجرای آن خاتمه پذیرفته است، انجام گیرد. بعنوان نمونه برای پیش‌بینی درآمدهای سال ۱۴۰۲ درآمدهای تحقق یافته و قطعی سال ۱۴۰۰ مورد استفاده قرار می‌گیرد. این روش دارای معایب و مزایایی

دارد. مزایای این روش در این است که چون درآمدهای سال قبل قطعاً وصول شده است، بودجه پیشنهادی از تعادل و استحکام برخوردار خواهد شد.

روش میانگین گیری (حد متوسط)

در این روش، میانگین افزایش یا کاهش هر یک از انواع درآمدها در یک دوره زمانی قبلی (سه تا پنج سال) به دست آمده و بر اساس آن درآمد سال آینده پیش‌بینی می‌گردد. سپس با فرض اینکه این نرخ رشد در سال آینده نیز تکرار خواهد شد، می‌توان انواع درآمدها در سال آتی را پیش‌بینی نمود. برای نمونه، در محاسبه درآمد خاص در سال ۱۴۰۱، درصد تغییر درآمد قطعی دولت از منبع مذکور را طی سال‌های ۱۳۹۶-۱۴۰۰ محاسبه و سپس متوسط آنها را به دست می‌آورند. در ادامه با فرض ثابت بودن این نرخ رشد برای سال آتی، درآمد خاص در سال ۱۴۰۱ محاسبه می‌شود.

روش پیش‌بینی مستقیم

در این روش کارشناسان با مطالعه و تجزیه و تحلیل شرایط اقتصادی، مبالغ وصول شده درآمد در سالهای قبل و سایر آمارها و اطلاعات، اثر عوامل گوناگون بر هر یک از انواع درآمدها را در مدت محدودی از زمان می‌سنجند. سپس با تکیه بر تخصص و تجارب خویش مبادرت به پیش‌بینی درآمد برای دوره آتی می‌نمایند. در این روش که عملاً پس از جنگ جهانی دوم اشاعه یافت، اوضاع و احوال اقتصادی با استفاده از روشهای آماری دقیقاً بررسی و با توجه به سیاست‌های اقتصادی دولت درآمدها پیش‌بینی می‌گردد.

روش سنجیده منظم

این روش دارای فنون و فرمول‌های خاص بوده و پیش‌بینی درآمد بر اساس تجزیه و تحلیل همبستگی و جمع آوری پرسشنامه‌های نمونه و غیره انجام می‌شود. در تجزیه و تحلیل همبستگی، ارتباط میان وصول درآمد با متغیرهای متعددی که بر میزان وصول آن تاثیرگذارند، در طی دوره زمانی معین سنجیده شده و براساس معادله رگرسیونی برآوردی، سطح درآمد مورد مطالعه برای دوره آتی پیش‌بینی می‌گردد.

• سناریوهای درآمدی شهرداری رشت

با توجه به اهمیت درآمدهای پایدار و تمایل شهرداری‌ها برای افزایش سهم این‌گونه درآمدها از کل درآمد شهرداری، در قالب چهار سناریو و با استفاده از داده‌ها و اطلاعات درآمد پایدار و ناپایدار وصول شده شهرداری در بازه زمانی ۱۳۹۶-۱۴۰۰، این درآمدها و روند آن در طی ۶ سال آتی برآورد و پیش‌بینی می‌گردد:

- در سناریوی اول، میانگین تورم ۵ سال ۱۳۹۶-۱۴۰۰ مینا قرار گرفته و درآمدهای پایدار و ناپایدار و مولفه‌های آن براساس این نرخ افزایش خواهند داشت.
- در سناریوی دوم، نرخ رشد هر یک از این درآمدها در ۵ سال مذکور محاسبه شده و میانگین آن تعیین می‌گردد. در گام بعدی، مقدار این درآمدها، براساس میانگین نرخ رشد هر یک از آنها برآورد و پیش‌بینی می‌گردد. لازم به ذکر

است که براساس اینکه تعداد مشاهدات برای برآورد معادله رگرسیون و پیش‌بینی مولفه‌های درآمدهای پایدار و ناپایدار اندک است، لذا استفاده از روش رگرسیونی از بین سناریوهای ممکن حذف می‌گردد.

- در سومین سناریو نیز با استفاده از تکنیک‌های اقتصادسنجی و سری‌های زمانی، با توجه به روند موجود از سال ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۲، ابتدا تاثیرگذاری شاخص بهای کالا و خدمات مصرفی و نرخ تورم بر هر کدام از بخش‌های اصلی درآمدی شهرداری به صورت جداگانه بررسی و با توجه تحلیل‌های آماری عوامل تاثیرگذار مشخص شد. سپس مدل پیش‌بینی برای هر کدام به صورت جداگانه استخراج شد.

- در سناریوی چهارم اثر نرخ تورم از منابع بانک مرکزی، مرکز آمار، بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول بر درآمدهای شهرداری است، از این رو، از میانگین نرخ تورم در یک بازه زمانی مشخص می‌توان بعنوان نرخ رشد و فاکتور رشد درآمدهای شهرداری استفاده نمود.

۵-۱-۱- سناریوی اول

منطق اصلی سناریوی اول این است که درآمدهای شهرداری رشت می‌تواند با نرخ برابر با نرخ تورم افزایش یابد. عبارت دیگر نرخ تورم می‌تواند درآمدهای شهرداری را تحت تاثیر قرار دهد. از این رو، از میانگین نرخ تورم در یک بازه زمانی مشخص می‌توان بعنوان نرخ رشد و فاکتور رشد درآمدهای شهرداری استفاده نمود.

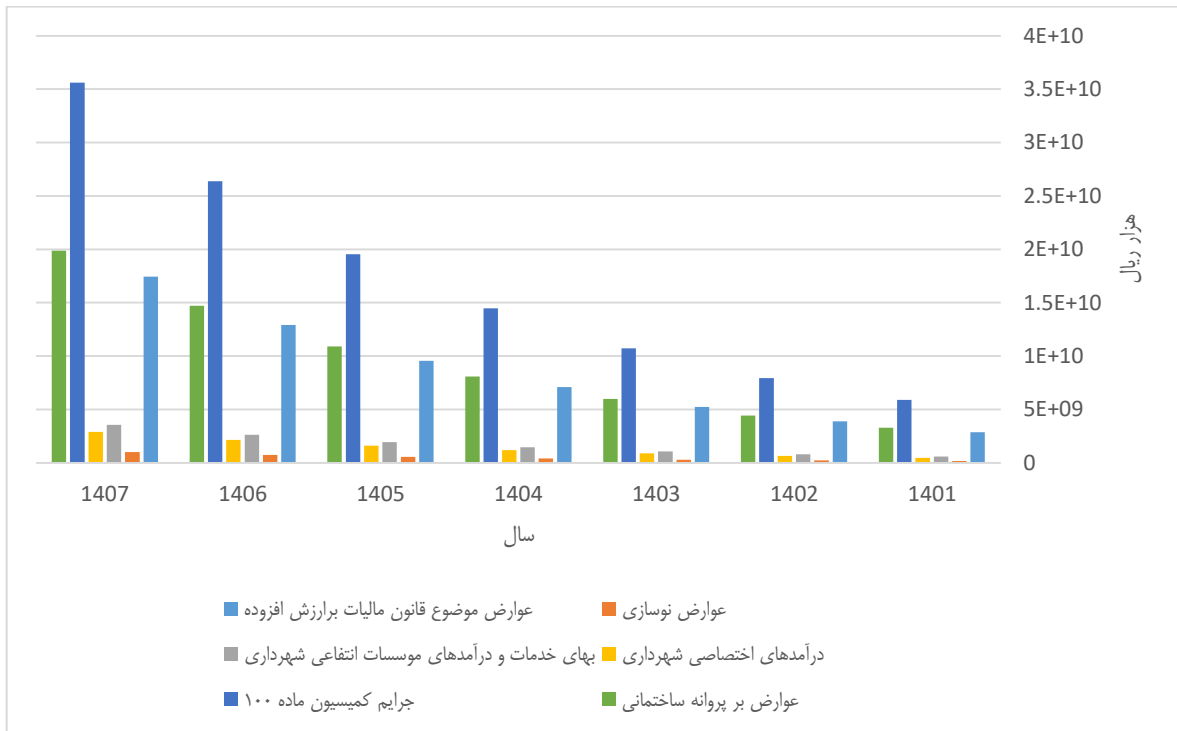
در قالب این سناریو، میانگین تورم ۵ سال ۱۳۹۶ - ۱۴۰۰ مبنای رشد انواع درآمدها قرار گرفته و درآمدهای پایدار و ناپایدار و مولفه‌های آن براساس این نرخ افزایش خواهند داشت. مشاهده می‌گردد که براساس داده‌های بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، میانگین نرخ تورم در بازه زمانی ۱۳۹۶ - ۱۴۰۰، ۳۵ درصد بوده است. از این رو، روند هر یک از عناصر اصلی درآمدهای پایدار و ناپایدار با نرخ ثابت سالیانه ۳۵ درصد رشد داده شده و به شکل زیر خواهند بود.

جدول ۴۱- بررسی درآمدها از سال ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۰ و مقادیر پیش‌بینی شده درآمدهای وصولی شهرداری رشت در دوره ۱۴۰۱-۱۴۰۷ (ارقام به هزار ریال) براساس

سناریوی اول - منبع: یافته‌های تحقیق

عوارض موضوع قانون مالیات بر ارزش افزوده	عوارض نوسازی	بهای خدمات و درآمدهای موسسات انتفاعی شهرداری	درآمدهای اختصاصی شهرداری	عوارض بر مازاد تراکم	جرایم کمیسیون ماده ۱۰۰	عوارض بر پروانه ساختمانی	
۷۹۱۷۳۳۰۵۱	۱۱۴۹۲۴۰۶۷	۱۰۹۴۶۶۳۱۵	۷۱۷۹۹۲۷۵	۴۷۵۹۰۹۲۳۰	۱۵۹۲۱۴۴۱۱۱	۲۸۳۶۴۴۰۴۵	۱۳۹۶
۷۳۵۳۵۸۱۷۵۴	۱۰۵۰۰۹۶۱۸	۱۱۲۳۲۸۲۵۲	۴۹۲۷۲۷۲۸	۶۱۸۳۱۰۷۴۷	۱۴۶۸۱۴۲۶۹۶	۲۲۲۱۲۲۸۷۹	۱۳۹۷
۸۱۸۱۴۶۵۱۳	۸۷۰۹۰۷۱۱	۲۱۱۰۵۳۴۶۲	۹۶۲۰۸۶۳۷	۵۱۶۷۵۰۷۵۰	۱۳۲۰۱۳۲۹۸۲	۱۴۷۷۱۹۳۶۳	۱۳۹۸
۱۲۰۲۳۴۱۱۳۴	۱۳۶۲۴۱۴۰۴	۲۹۹۰۹۰۱۳۶	۱۷۱۰۷۵۳۹۱	۱۵۳۱۴۸۳۰۳۷	۲۵۹۸۵۸۲۸۵۷	۵۱۷۸۶۰۲۰۳	۱۳۹۹
۲۱۳۳۶۲۴۱۰۶	۱۲۲۲۹۸۹۶۶	۴۳۴۳۵۹۶۵۳	۳۵۵۲۲۱۲۰۲	-	۴۳۵۸۳۲۰۰۸۷	۲۴۳۰۱۳۱۸۰۸	۱۴۰۰
۲۸۸۰۳۹۲۵۴۳	۱۶۵۱۰۳۶۰۴	۵۸۶۳۸۵۵۳۲	۴۷۹۵۴۸۶۲۳	-	۵۸۸۳۷۳۳۱۱۷	۳۲۸۰۶۷۷۹۴۱	۱۴۰۱
۳۸۸۸۵۲۹۹۳۳	۲۲۲۸۸۹۸۶۶	۷۹۱۶۲۰۴۶۸	۶۴۷۳۹۰۶۴۱	-	۷۹۴۳۰۳۸۳۵۹	۴۴۲۸۹۱۵۲۲۰	۱۴۰۲
۵۲۴۹۵۱۵۴۱۰	۳۰۰۹۰۱۳۱۸	۱۰۶۸۶۸۱۷۶۳۱	۸۷۳۹۷۷۳۶۵	-	۱۰۷۲۳۱۰۱۷۸۴	۵۹۷۹۰۳۵۵۴۷	۱۴۰۳
۷۰۸۶۸۴۵۸۰۳	۴۰۶۲۱۶۷۸۰	۱۴۴۲۷۲۸۳۰۲	۱۱۷۹۸۶۹۴۴۳	-	۱۴۴۷۶۱۸۷۴۰۸	۸۰۷۱۶۹۷۹۸۹	۱۴۰۴
۹۵۶۷۲۴۱۸۳۴	۵۴۸۳۹۲۶۵۳	۱۹۴۷۶۸۳۲۰۸	۱۵۹۲۸۲۳۷۴۷	-	۱۹۵۴۲۸۵۳۰۰۱	۱۰۸۹۶۷۹۲۲۸۵	۱۴۰۵
۱۲۹۱۵۷۷۶۴۷۶	۷۴۰۳۳۰۰۸۱	۲۶۲۹۳۷۲۳۳۱	۲۱۵۰۳۱۲۰۵۹	-	۲۶۳۸۲۸۵۱۵۵۲	۱۴۷۱۰۶۶۹۵۸۴	۱۴۰۶
۱۷۴۳۶۲۹۸۲۴۳	۹۹۹۴۴۵۶۰۹۰۴	۳۵۴۹۶۵۲۶۴۷	۲۹۰۲۹۲۱۲۸۰	-	۳۵۶۱۶۸۴۹۵۹۵	۱۹۸۵۹۴۰۳۹۳۸	۱۴۰۷

شکل ۵۳- مقادیر پیش‌بینی شده درآمدهای وصولی شهرداری رشت در دوره ۱۴۰۱-۱۴۰۶ (ارقام به هزار ریال) براساس سناریوی اول - منبع: یافته‌های تحقیق بر اساس این سناریو، انتظار بر این است که میزان وصول شده انواع درآمدهای مورد مطالعه، در سال ۱۴۰۷ و در مقایسه با سال ۱۴۰۰، بیش از ۸ برابر گردد.

۵-۱-۲- سناریوی دوم

منطق اصلی سناریوی دوم این است که درآمدهای شهرداری رشت و مولفه‌های آن می‌تواند براساس میانگین نرخ رشد این درآمدها افزایش داشته باشد. بعبارت دیگر، یک نوع درآمد (برای نمونه عوارض نوسازی) می‌تواند براساس میانگین نرخ رشد آن در سال‌های گذشته افزایش یابد. از این رو، در سناریوی دوم، نرخ رشد هر یک از مولفه‌های تشکیل دهنده درآمدهای پایدار و ناپایدار در بازه زمانی ۱۳۹۶-۱۴۰۰ تعیین شده و میانگین هندسی آن‌ها محاسبه می‌گردد. دلیل انتخاب میانگین هندسی برای میانگین‌گیری، این است که داده‌های در دسترس اولاً نرخ رشد بوده و ثانیاً در برخی موارد می‌توانند منفی باشند. میانگین هندسی (Geometric Mean)، یکی از انواع میانگین است که برای محاسبه متوسط نرخ رشد (رشد جمعیت یا درصد سود) استفاده می‌شود. همچنین به منظور محاسبه میانگین برای مقادیری که با مرتبه‌های متفاوت درجه‌بندی شده‌اند از میانگین هندسی استفاده می‌شود. برای محاسبه میانگین هندسی، ابتدا تک تک نرخ‌ها را در هم ضرب نموده و از آنها ریشه n ام آن گرفته می‌شود که در آن n تعداد مشاهدات است.

$$GM = \sqrt[n]{x_1 \times x_2 \times x_3 \times \dots \times x_n}$$

با استفاده از اطلاعات موجود در بودجه سالیانه شهرداری رشت، مقدار هر یک از این درآمدها در سال های پیش رو، با استفاده از میانگین نرخ رشد بدست آمده برای هر یک از آنها، برآورد و پیش‌بینی می‌گردد.

جدول ۴۲- جدول ۵: میانگین نرخ رشد درآمدهای وصولی شهرداری رشت ۱۳۹۶-۱۴۰۰- منبع: یافته‌های تحقیق

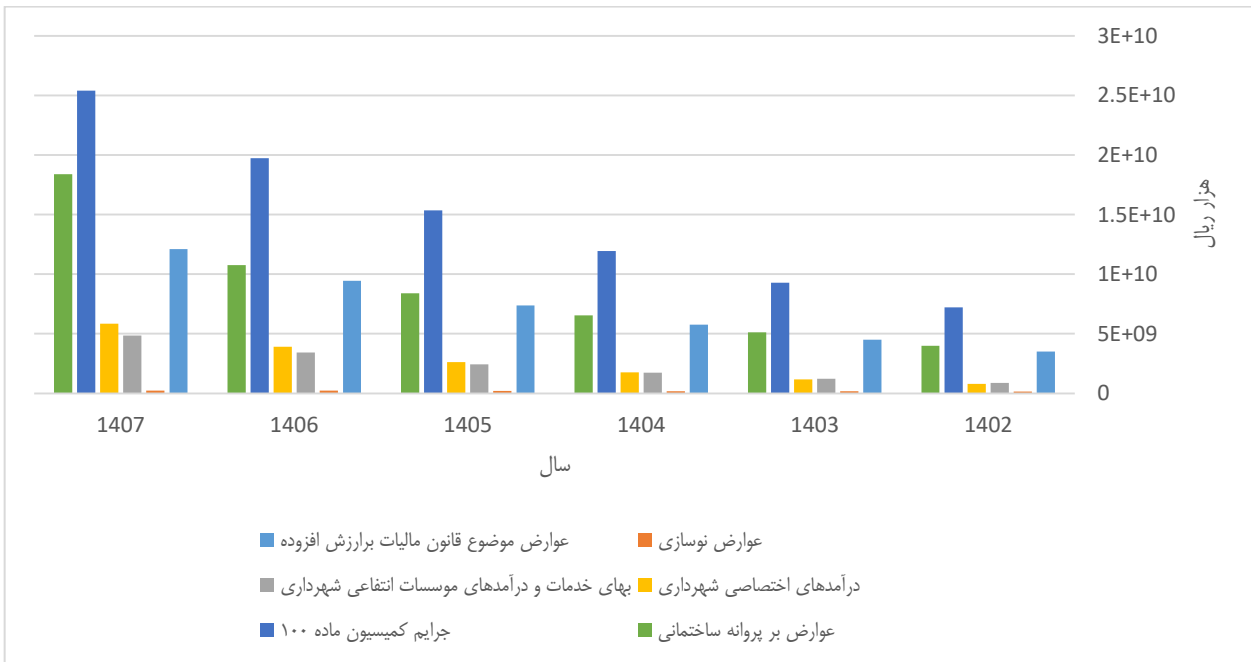
عوارض موضوع قانون مالیات بر ارزش افزوده	عوارض نوسازی	بهای خدمات و درآمدهای موسسات انتفاعی شهرداری	درآمدهای اختصاصی شهرداری	عوارض بر مازاد تراکم	جرایم کمیسیون ماده ۱۰۰	عوارض بر پروانه ساختمانی
۲۸,۱۳	۱,۵۷	۴۱,۱۴	۴۹,۱۴	-	۲۸,۶۳	۷۱,۰۹

از آنجا که رشد مقادیر وصول شده هر یک از درآمدها، در سال های مختلف از هم متفاوت بوده لذا میانگین رشد آنها نیز از هم متفاوت خواهد بود. بر این اساس، کمترین میزان رشد مربوط به عوارض نوسازی با رشد ۱/۵۷ درصد و بیشترین میزان رشد نیز مربوط به عوارض بر پروانه های ساختمانی با نرخ رشد ۷۱ درصد است. قابل ذکر است که عوارض نوسازی رشدی بیشتر از ۱/۵۷ درصد دارد. زیرا این نرخ رشد براساس مقادیر وصولی عوارض نوسازی در طی سالهای قبل بدست آمده است. این امر به عدم توانایی شهرداری در وصول عوارض نوسازی مربوط می‌گردد. بعبارت دیگر، پتانسیل رشد سالیانه این درآمدها بیش از ۱۰ درصد بوده و پیشنهاد و تمایل شهرداری این است که این نرخ به ۲۰ درصد نیز برسد. از این رو در این سناریو، رشد سالیانه عوارض نوسازی ۱۰ درصد در نظر گرفته می‌شود.

جدول ۴۳- بررسی درآمدها از سال ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۰ و مقادیر پیش‌بینی شده درآمدهای وصولی شهرداری رشت در دوره ۱۴۰۱-۱۴۰۷ (ارقام به هزار ریال) براساس

سناریوی دوم- منبع: یافته‌های تحقیق

عوارض موضوع قانون مالیات بر ارزش افزوده	عوارض نوسازی	بهای خدمات و درآمدهای موسسات انتفاعی شهرداری	درآمدهای اختصاصی شهرداری	عوارض بر مازاد تراکم	جرایم کمیسیون ماده ۱۰۰	عوارض بر پروانه ساختمانی	
۷۹۱۷۳۳۰۵۱	۱۱۴۹۲۴۰۶۷	۱۰۹۴۶۶۳۱۵	۷۱۷۹۹۲۷۵	۴۷۵۹۰۹۲۳۰	۱۵۹۲۱۴۴۸۱۱	۲۸۳۶۴۴۰۴۵	۱۳۹۶
۷۳۵۳۵۸۷۵۴	۱۰۵۰۰۹۶۱۸	۱۱۲۳۲۸۲۵۲	۴۹۲۷۲۷۲۸	۶۱۸۳۱۰۷۴۷	۱۴۶۸۱۴۲۶۹۶	۲۲۲۱۲۲۸۷۹	۱۳۹۷
۸۱۸۱۴۶۵۱۳	۸۷۰۹۰۷۱۱	۲۱۱۰۵۳۴۶۲	۹۶۲۰۸۶۳۷	۵۱۶۷۵۰۷۵۰	۱۳۲۰۱۳۲۹۸۲	۱۴۷۷۱۹۳۶۳	۱۳۹۸
۱۲۰۲۳۴۱۱۳۴	۱۳۶۲۴۱۴۰۴	۲۹۹۰۹۰۱۳۶	۱۷۱۰۷۵۳۹۱	۱۵۳۱۴۸۳۰۳۷	۲۵۹۸۵۸۲۸۵۷	۵۱۷۸۶۰۲۰۳	۱۳۹۹
۲۱۳۳۶۲۴۱۰۶	۱۲۲۲۹۸۹۶۶	۴۳۴۳۵۹۶۵۳	۳۵۵۲۲۱۲۰۲	-	۴۳۵۸۳۲۰۰۸۷	۲۴۳۰۱۳۱۸۰۸	۱۴۰۰
۲۷۳۳۸۱۲۵۶۷	۱۳۴۵۲۸۸۶۲۶	۶۱۳۰۵۵۲۱۴۰۲	۵۲۹۷۷۶۹۰۰۷	-	۵۶۰۶۱۰۷۱۲۸	۳۱۱۳۷۲۷۸۸۶	۱۴۰۱
۳۵۰۲۸۳۴۰۴۲	۱۴۷۹۸۱۷۴۸۰۹	۸۶۵۲۶۶۱۲۹۰۴	۷۹۰۱۰۹۲۶۹۰۶	-	۷۲۱۱۱۳۵۵۹۹	۳۹۸۹۶۱۹۵۴۰	۱۴۰۲
۴۴۸۸۱۸۱۲۵۸	۱۶۲۷۷۹۹۲۳۰۷	۱۲۲۱۲۳۶۶۱۵	۱۱۷۸۳۶۸۹۶۵	-	۹۲۷۵۶۸۳۷۲۱	۵۱۱۱۸۹۹۵۱۶	۱۴۰۳
۵۷۵۰۷۰۶۶۴۶	۱۷۹۰۵۷۹۱۶۰۱	۱۷۲۳۶۵۳۳۵۸	۱۷۵۷۴۱۹۴۷۴	-	۱۱۹۳۱۳۱۱۹۷۰	۶۵۴۹۸۷۶۸۵۰	۱۴۰۴
۷۳۶۸۳۸۰۴۲۶	۱۹۶۹۶۳۷۰۷۰۷	۲۴۳۲۷۶۴۳۵۰	۲۶۲۱۰۱۵۴۰۴	-	۱۵۳۴۷۲۲۴۶۵۸۷	۸۳۹۲۳۵۷۲۰۸	۱۴۰۵
۹۴۴۱۱۰۵۸۳۹	۲۱۶۶۶۰۰۷۸۰۵	۳۴۳۳۶۰۳۶۰۴	۳۹۰۸۹۸۲۳۷۳	-	۱۹۷۴۱۱۶۳۲۸۴	۱۰۷۵۳۱۲۷۲۹۱	۱۴۰۶
۱۲۰۹۶۸۸۸۹۱۲	۲۳۸۳۲۶۰۸۶۰۴	۴۸۴۶۱۸۸۱۲۷	۵۸۲۹۸۵۶۳۱۱	-	۲۵۳۹۳۰۵۸۳۳۲	۱۸۳۹۷۵۲۵۴۸۲	۱۴۰۷

شکل ۵۴- مقادیر پیش‌بینی شده درآمدهای وصولی شهرداری رشت در دوره ۱۴۰۲-۱۴۰۷ (ارقام به هزار ریال) براساس سناریوی دوم - منبع: یافته‌های تحقیق

براساس این سناریو، انتظار بر این است که مقادیر وصول شده انواع درآمدهای مورد مطالعه در پایان سال ۱۴۰۷ و در مقایسه با سال ۱۴۰۰، در کمترین حالت ۱/۹۴ برابر و در بیشترین حالت ۷/۵۷ برابر گردند.

۵-۱-۳- سناریوی سوم (بر مبنای سری‌های زمانی)

در این سناریو، براساس داده‌های بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، نرخ تورم و شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در بازه زمانی ۱۳۹۷-۱۴۰۱، بدست آمده (جدول ۱۰) و برای هر یک از طبقات درآمدی شهرداری براساس سری زمانی موجود مدل مربوطه مشخص و پیش‌بینی انجام شده است. شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی معیار سنجش تغییرات قیمت کالاها و خدماتی است که توسط خانوارهای شهرنشین ایرانی به مصرف می‌رسد. این شاخص به عنوان وسیله‌ای برای اندازه‌گیری سطح عمومی قیمت کالاها و خدمات مورد مصرف خانوارها، یکی از بهترین معیارهای سنجش تغییر قدرت خرید پول داخل کشور، به شمار می‌رود.

جدول ۴۴- شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی و نرخ تورم در بازه زمانی ۱۳۹۷-۱۴۰۱ براساس داده‌های بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

سال	شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی	نرخ تورم
۱۳۹۷	۱۴۴/۸۴۲	۳۱/۲
۱۳۹۸	۲۰۳/۱۵	۴۱/۲
۱۳۹۹	۲۹۸/۸۵۸	۴۷/۱
۱۴۰۰	۴۳۷/۰۴۲	۴۶/۲
۱۴۰۱	۶۴۰/۲۲۵	۴۶/۵

جدول ۴۵ - بررسی درآمدها از سال ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۲ و مقادیر پیش‌بینی شده درآمدهای وصولی شهرداری رشت در دوره ۱۴۰۰-۱۴۰۶ (ارقام به هزار ریال) براساس سناریوی سوم - منبع: یافته‌های تحقیق

سال	درآمدهای ناشی از عوارض عمومی (درآمدهای مستمر)		درآمدهای ناشی از عوارض اختصاصی		درآمدهای ناشی از خدمات و درآمدهای موسسات انتفاعی شهرداری		درآمدهای حاصل از وجوه و اموال شهرداری		کمک‌های اعطایی دولت و سازمان‌های دولتی به شهرداری		اعانات، کمک‌های اهدائی و دارایی شهرداری		منابع حاصل از واگذاری دارایی مالی شهرداری		منابع حاصل از واگذاری دارایی سرمایه‌ای شهرداری	
	سناریوی سوم	درصد تغییرات نسبت به سال قبل	سناریوی سوم	درصد تغییرات نسبت به سال قبل	سناریوی سوم	درصد تغییرات نسبت به سال قبل	سناریوی سوم	درصد تغییرات نسبت به سال قبل	سناریوی سوم	درصد تغییرات نسبت به سال قبل	سناریوی سوم	درصد تغییرات نسبت به سال قبل	سناریوی سوم	درصد تغییرات نسبت به سال قبل	سناریوی سوم	درصد تغییرات نسبت به سال قبل
۱۳۹۷	۲,۵۲۳,۴۶۵		۲۱۷,۸۳۷		۴۳۴,۷۳۵		۵۴۸,۱۲۰		۵۳۰,۰۰۰		۲,۴۱۵,۸۴۳					
۱۳۹۸	۲,۴۰۹,۲۵۰	-۴.۵۳	۱۳۱,۶۴۰	-۳۹.۵۷	۳۰۹,۸۹۰	-۲۸.۷۲	۲۰۰,۷۳۵	-۶۳.۳۸	۳۵۰,۰۰۰	-۳۳.۹۶	۲,۲۴۸,۴۸۵	-۶.۹۳	۴۵۰,۰۰۰	۴,۲۳۴,۷۰۰		
۱۳۹۹	۳,۲۱۴,۴۹۰	۳۳.۴۲	۵۰۴,۳۸۳	۲۸۳.۱۵	۳۰۸,۴۲۹	-۰.۴۷	۶۵۰,۰۹۵	۲۲۳.۸۶	۴۷۵,۰۰۰	۳۵.۷۱	۲,۰۲۱,۸۵۰	-۱۰.۰۸	۹۰۰,۰۰۰	۹۷۵,۷۵۳	-۷۶.۹۶	
۱۴۰۰	۵,۳۵۵,۶۵۳	۶۶.۶۱	۴۴۱,۲۵۵	-۱۲.۵۲	۴۵۰,۰۵۳	۴۵.۹۲	۳۰۶,۲۷۵	-۵۲.۸۹	۲۱۵,۰۰۰	-۵۴.۷۴	۲,۶۰۴,۰۰۹	۲۸.۷۹	۵۷۸,۰۰۰	۲,۵۴۹,۷۵۵	۱۶۱.۳۱	
۱۴۰۱	۹,۵۴۴,۵۷۳	۷۸.۲۱	۷۱۴,۳۵۲	۶۱.۸۹	۸۷۰,۶۵۰	۹۳.۴۵	۴۱۵,۵۵۲	۳۵.۶۸	۳۱۰,۱۶۰	۴۴.۲۶	۴,۸۳۲,۳۸۵	۸۵.۵۷	۱,۰۰۰,۰۰۰	۲,۵۱۲,۳۲۹	-۱.۴۷	
۱۴۰۲	۱۴,۸۶۵,۶۸۷	۵۵.۷۵	۹۴۷,۰۰۸	۳۳.۵۷	۹۹۷,۰۹۰	۱۴.۵۲	۵۲۹,۳۱۵	۲۷.۲۸	۲۷۸,۲۳۰	-۱۰.۲۹	۷,۷۹۸,۹۳۲	۶۱.۳۹	۶,۳۰۰,۰۰۰	۵,۶۸۳,۷۳۹	۱۲۶.۲۳	
۱۴۰۳	۲۱,۲۲۷,۲۴۵	۴۲.۷۹	۱,۳۰۳,۳۰۳	۳۷.۶۲	۱,۳۲۷,۲۹۲	۲۳.۱۲	۴۰۸,۴۱۲	-۲۲.۸۴	۲۶۷,۸۰۱	-۲.۷۵	۱۳,۰۵۳,۳۲۰	۶۷.۲۷	۱۵,۲۸۵,۷۲۸	۷,۶۰۸,۶۳۹	۳۳.۸۷	
۱۴۰۴	۲۹,۲۴۹,۶۹۰	۳۸.۲۶	۱,۷۳۰,۶۰۱	۳۳.۷۹	۱,۷۳۰,۸۳۰	۳۰.۴۰	۴۳۵,۳۵۰	۶۶۰	۲۸۷,۹۷۸	۷.۵۳	۲۲,۱۰۷,۵۷۰	۶۹.۲۶	۲۶,۸۲۴,۸۸۰	۱۰,۴۲۶,۶۵۶	۳۷.۰۴	
۱۴۰۵	۳۹,۲۸۴,۹۲۳	۳۳.۸۵	۲,۲۵۲,۵۰۵	۳۰.۱۶	۲,۲۲۳,۷۱۲	۲۸.۴۸	۴۳۶,۶۵۶	۰.۳۰	۲۸۸,۹۶۰	۰.۳۴	۳۶,۷۵۴,۰۱۹	۶۶.۲۵	۸۲,۹۲۱,۷۰۷	۱۳,۹۲۳,۰۱۰	۳۳.۶۲	
۱۴۰۶	۵۱,۳۰۶,۴۰۱	۳۰.۳۵	۲,۸۷۸,۴۷۳	۲۷.۷۹	۲,۸۱۴,۸۷۲	۲۶.۵۸	۴۲۶,۶۹۸	-۲.۲۸	۲۸۱,۴۸۱	-۲.۵۹	۵۹,۵۲۴,۴۳۱	۶۱.۹۵	۱۷۵,۷۳۴,۹۸۵	۱۸,۱۵۹,۱۲۸	۳۰.۳۴	
۱۴۰۷	۶۵,۲۸۱,۸۴۵	۲۷.۴۹	۳,۶۱۷,۹۶۸	۲۵.۶۹	۳,۵۱۳,۲۴۵	۲۴.۸۱	۴۳۲,۸۸۹	۱.۴۵	۲۸۶,۱۲۹	۱.۶۵	۹۳,۷۳۶,۹۹۶	۵۷.۴۸	۲۵۲,۹۷۰,۳۰۸	۲۳,۱۱۷,۲۸۱	۲۷.۳۰	

۵-۱-۴- سناریوی چهارم

منطق اصلی سناریوی چهارم، اثر نرخ تورم از منابع بانک مرکزی، مرکز آمار، بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول بر درآمدهای شهرداری است، از این رو، از میانگین نرخ تورم در یک بازه زمانی مشخص می‌توان بعنوان نرخ رشد و فاکتور رشد درآمدهای شهرداری استفاده نمود.

جدول ۴۶- نرخ تورم سالیانه ۱۳۹۶-۱۴۰۱

سال	نرخ تورم (بانک مرکزی)	نرخ تورم (مرکز آمار)	نرخ تورم (بانک جهانی)	نرخ تورم (صندوق بین‌المللی پول)
۱۴۰۱	۴۶/۵	۴۵.۸	۴۳.۴۹	۴۵.۸
۱۴۰۰	۴۶/۲	۴۰.۲	۴۳.۳۹	۴۰.۲
۱۳۹۹	۴۷/۱	۳۶.۴	۳۰.۵۹	۳۶.۴
۱۳۹۸	۴۱/۲	۳۴.۸	۳۹.۹۱	۳۴.۷
۱۳۹۷	۳۱/۲	۲۶.۹	۱۸.۰۱	۳۰.۲
۱۳۹۶	۹/۶	۸.۲	۸.۰۴	۹.۶
میانگین	۳۷	۳۲	۳۰/۶	۳۲/۸

در قالب این سناریو، میانگین تورم ۶ سال ۱۳۹۶-۱۴۰۱ مبنای رشد انواع درآمدها قرار گرفته و درآمدهای پایدار و ناپایدار و مولفه‌های آن براساس این نرخ افزایش خواهند داشت. مشاهده می‌گردد که براساس داده‌های بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، مرکز آمار ایران، بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول، میانگین نرخ تورم بترتیب ۳۷ درصد، ۳۲ درصد، ۳۰/۶ درصد و ۳۲/۸ درصد است. از این رو، می‌توان میانگین نرخ تورم براساس داده‌های پایگاه‌های اطلاعاتی معتبر ذکر شده را به شکل زیر محاسبه نمود.

$$\bar{P} = \frac{\sum_{t=1}^4 (\text{Inflation})_t}{4} = \frac{37 + 32 + 30.6 + 32.8}{4} = 33.1$$

بر اساس این سناریو، انتظار بر این است که میزان وصول شده انواع درآمدهای مورد مطالعه، در سال ۱۴۰۷ و در مقایسه با سال ۱۴۰۰، بیش از ۷/۴ برابر گردد.

جدول ۴۷- بررسی درآمدها از سال ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۰ و مقادیر پیش بینی شده درآمدهای وصولی شهرداری رشت در دوره ۱۴۰۱-۱۴۰۷ (ارقام به هزار ریال) براساس سناریوی چهارم

عوارض موضوع قانون مالیات بر ارزش افزوده	عوارض نوسازی	بهای خدمات و درآمدهای مؤسسات انتفاعی شهرداری	درآمدهای اختصاصی شهرداری	عوارض بر مازاد تراکم	جرایم کمیسیون ماده ۱۰۰	عوارض بر پروانه ساختمانی	
۷۹۱۷۳۳۰۵۱	۱۱۴۹۲۴۰۶۷	۱۰۹۴۶۶۳۱۵	۷۱۷۹۹۲۷۵	۴۷۵۹۰۹۲۳۰	۱۵۹۲۱۴۴۱۱۱	۲۸۳۶۴۴۰۴۵	۱۳۹۶
۷۳۵۳۵۸۷۵۴	۱۰۵۰۰۹۶۱۸	۱۱۲۳۲۸۲۵۲	۴۹۲۷۲۷۲۸	۶۱۸۳۱۰۷۴۷	۱۴۶۸۱۴۲۶۹۶	۲۲۲۱۲۲۸۷۹	۱۳۹۷
۸۱۸۱۴۶۵۱۳	۸۷۰۹۰۷۱۱	۲۱۱۰۵۳۴۶۲	۹۶۲۰۸۶۳۷	۵۱۶۷۵۰۷۵۰	۱۳۲۰۱۳۲۹۸۲	۱۴۷۷۱۹۳۶۳	۱۳۹۸
۱۲۰۲۳۴۱۱۳۴	۱۳۶۲۴۱۴۰۴	۲۹۹۰۹۰۱۳۶	۱۷۱۰۷۵۳۹۱	۱۵۳۱۴۸۳۰۳۷	۲۵۹۸۵۸۲۸۵۷	۵۱۷۸۶۰۲۰۳	۱۳۹۹
۲۱۳۳۶۲۴۱۰۶	۱۲۲۲۹۸۹۶۶	۴۳۴۳۵۹۶۵۳	۳۵۵۲۲۱۲۰۲	-	۴۳۵۸۳۲۰۰۸۷	۲۴۳۰۱۳۱۸۰۸	۱۴۰۰
۲۸۳۹۸۵۳۶۸۵	۱۶۲۷۷۹۹۲۳۰۷	۵۷۸۱۳۲۶۹۸	۴۷۲۷۹۹۴۲۰	-	۵۸۰۰۹۲۴۰۳۶	۲۲۳۴۵۰۵۴۳۶	۱۴۰۱
۳۷۷۹۸۴۵۲۵۵	۲۱۶۶۶۰۰۷۸۵	۷۶۹۴۹۴۶۲۱	۶۲۹۲۹۶۰۲۸	-	۷۷۲۱۰۲۹۸۹۲	۴۳۰۵۱۲۶۷۳۶	۱۴۰۲
۵۰۳۰۹۷۴۰۳۴	۲۸۱۳۷۴۵۶۴۰۵	۱۰۲۴۱۹۷۳۴۱	۸۳۷۵۹۳۰۱۳	-	۱۰۲۷۶۶۹۰۷۸۶	۵۷۳۰۱۲۳۶۸۵	۱۴۰۳
۶۶۹۶۲۲۶۴۴۰	۳۸۳۸۲۶۵۴۵۰۳	۱۳۶۳۲۰۶۶۶۱	۱۱۱۴۸۳۶۳۰۰	-	۱۳۶۷۸۲۷۵۴۳۶	۷۶۲۶۷۹۴۶۲۵	۱۴۰۴
۸۹۱۲۶۷۷۳۹۱	۵۱۰۸۷۳۱۳۱۸	۱۸۱۴۴۲۸۰۶۵	۱۴۸۳۸۴۷۱۱۶	-	۱۸۲۰۵۷۸۴۶۰۵	۱۰۱۵۱۲۶۳۶۴۶	۱۴۰۵
۱۱۸۶۲۷۷۳۶۰۷	۶۷۹۹۷۲۱۳۸۵	۲۴۱۵۰۰۳۷۵۵	۱۹۷۵۰۰۵۱۱	-	۲۴۲۳۱۸۹۹۳۰۹	۱۳۵۱۱۳۳۱۹۱۳	۱۴۰۶
۱۵۷۸۹۳۵۱۶۷۱	۹۰۵۰۴۲۹۱۶۰۳	۳۲۱۴۳۶۹۹۹۸	۲۶۲۸۷۲۵۶۸۰	-	۳۲۲۵۲۶۵۷۹۸۱	۱۷۹۸۳۵۸۲۷۷۷	۱۴۰۷

۲-۵- ارائه سناریوهای تأمین مالی و مشارکت بخش خصوصی در اجرای برنامه

ایجاد زیرساخت‌های با کیفیت، پیش‌نیاز توسعه اقتصادی است. در واقع این امر یکی از اصلی‌ترین عوامل شتاب دادن گام‌ها برای رسیدن به توسعه پایدار و دستیابی به اهداف هزاره سوم سازمان ملل متحد می‌باشد. از طرفی توسعه صنایع زیرساختی بسیار پرهزینه است و همواره شکاف معناداری بین نیازهای بخش‌های زیرساختی و میزان سرمایه‌گذاری در این بخش‌ها وجود داشته است. این درحالی است که پیش‌بینی می‌شود، نیاز کشورهای در حال توسعه به سرمایه‌گذاری در این حوزه‌ها در آینده به مراتب بیش از آن مقدار که توسط دولت‌ها، بخش خصوصی و سایر ذینفعان انجام می‌شود، خواهد بود. با این حال، کشورهای در حال توسعه در زیرساخت‌ها با شکاف بزرگ تأمین مالی طرح‌های خود مواجه‌اند و فقدان قابلیت‌های نهادی در این کشورها از تحقق چنین سرمایه‌گذاری جلوگیری می‌کند. برای حل این مشکل و کمبود سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های شهری، مفهومی بنام مشارکت عمومی - خصوصی شکل گرفت. این واژه از دهه ۱۹۹۰ برای توصیف شکلی از مشارکت بخش خصوصی در تأمین مالی زیرساخت‌ها استفاده می‌شود. اگرچه تعاریف متفاوت است، اما همه بر این اصل معتقدند که مشارکت بخش عمومی-خصوصی، تدارک خدمات یا سرمایه از طریق همکاری بخش عمومی و خصوصی است. هدف از این نوع مشارکت ایجاد تعادل مناسب بین ریسک بخش خصوصی و مشوقها در راستای بهترین عملکرد است. ریسک در بخش خصوصی بالاتر است و نیاز بیشتری به بازگشت سرمایه در زمان کوتاه‌تر دارند. مشارکت با بخش عمومی از طریق افزایش کارایی و مدیریت ریسک بهتر، این مشکلات را جبران می‌کند. شاید فایده اصلی مشارکت بخش عمومی - خصوصی برای مسئولین دولتی ایجاد درک ارزش پول، از طریق خدمات بهتر و ارزان‌تر در بلندمدت باشد (نوذری پور و همکاران، ۱۳۹۶). در مجموع می‌توان بیان نمود که جذب سرمایه‌های بخش خصوصی و سرمایه‌های خارجی برای اجرای پروژه‌های شهرداری‌ها، از روش‌های معتبر تأمین منابع مالی در حوزه مدیریت شهری، محسوب می‌شود. هم اکنون یکی از رویکردهای اصلی در حوزه‌های مدیریت شهری و روستایی در کشور، حرکت به سمت شناسایی درآمدهای پایدار، روش‌ها و ابزارهای جدید تأمین منابع مالی؛ نظیر جذب سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی است. با این وجود، عواملی مانند بهبود فضای کسب و کار و قوانین کارای تضمین کننده سود کارگذار خصوصی، باعث افزایش مشارکت بخش خصوصی، در اجرای پروژه‌های شهری می‌شوند و متقابلاً، وجود بوروکراسی و نبود ظرفیت‌سازی‌های مناسب، روند کار را به تعویق می‌اندازد.

در آیین‌نامه مالی موضوع ماده (۱) قانون درآمد پایدار و هزینه شهرداری‌ها و دهیاری‌ها (۱۴۰۱) در تعریف طرح‌های سرمایه‌گذاری و مشارکت به طرح‌هایی اشاره شده است که با مشارکت و سرمایه‌گذاری اشخاص با شهرداری و سازمان‌ها، شرکت‌ها و مؤسسات وابسته به آن‌ها و یا دهیاری‌ها به موجب قرارداد و در چهارچوب این آیین‌نامه اجرا می‌شود. به تبع همین امر روش‌های تأمین مالی برای شهرداری‌ها شامل انواع روش‌های تلفیقی اجرا و تأمین مالی مشارکت عمومی - خصوصی از جمله ساخت، بهره برداری و انتقال (BOT)، مشارکت مدنی، مشارکت حقوقی، سرمایه‌گذاری مشترک، انواع قراردادهای تجاری، بیع متقابل و سایر روش‌های سرمایه‌گذاری نظیر روش سرمایه‌گذاری مستقیم و غیرمستقیم خارجی، معاملات تهاتری و معاملات جبرانی، اوراق گواهی اعتبار مولد (گام)، برات کارت، اعتبار اسنادی و تأمین مالی خیرخواهانه.

در ماده ۹ این آیین‌نامه آمده است که شهرداری می‌تواند در چهارچوب قوانین و مقررات مربوط از جمله ماده (۲) قانون درآمد پایدار و هزینه شهرداری‌ها و دهیاری‌ها، به منظور تأمین مالی برخی طرح (پروژه)‌های خدماتی و زیرساختی مصوب شهری که توسط بخش خصوصی سرمایه‌گذاری و اجرا می‌شود، هزینه اجرا و بهره‌برداری از طرح (پروژه) را در قالب قرارداد با سرمایه‌گذار از طریق دریافت عوارض و بهای خدمات خاص برای هر طرح (پروژه) تأمین و جبران نماید. نرخ بهای این خدمات توسط شورای اسلامی شهر در چارچوب بند (ب) ماده (۲) قانون درآمد پایدار و هزینه شهرداری‌ها و دهیاری‌ها تعیین می‌گردد.

در ماده ۴ این آیین‌نامه نیز ذکر شده است که شهرداری‌ها می‌توانند برای تأمین مالی خارجی و اجرای طرح‌های توسعه شهری و طرح (پروژه)‌های مشارکتی و سرمایه‌گذاری و خدمات عمومی و شهری، از ظرفیت قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی - مصوب ۱۳۸۰ - و اصلاحات بعدی آن استفاده نمایند و همچنین بنا به ماده ۵، شهرداری‌ها می‌توانند به صورت مشترک با سایر شهرداری‌ها و یا اشخاص حقیقی و حقوقی، نسبت به تأسیس صندوق‌های سرمایه‌گذاری از جمله زمین و ساختمان با مجوز سازمان بورس و اوراق بهادار اقدام نمایند. تأسیس و فعالیت صندوق‌های سرمایه‌گذاری موضوع این ماده تابع ضوابط و مقررات حاکم بر تأسیس و فعالیت صندوق‌های سرمایه‌گذاری سازمان بورس و اوراق بهادار است.

- انواع مشارکت‌های بخش عمومی - خصوصی در پروژه‌های شهری

مشارکت بخش عمومی - خصوصی با ترکیب نقاط قوت بخش خصوصی اعم از نوآوری، دانش و مهارت فنی، کارایی مدیریتی و روحیه کارآفرینی با نقش عاملین بخش عمومی از قبیل مسئولیت اجتماعی، ایجاد عدالت و پاسخگویی در قبال مسائل اجتماعی و تجمیع دانش بومی، روشی بسیار کارآمد در ارتقاء خدمات بخش‌های زیرساختی اعم از احداث جاده، نیروگاه‌ها، تاسیسات فاضلاب شهری و مدیریت پسماند است. مشارکت بخش عمومی - خصوصی در طیف وسیعی ارائه می‌گردند که عبارتند از:

پروژه‌های FDI	BOO	BLO	BOOT	BOT	BROT	ROT	RLOT	مدیریت و قرارداد اجاره
شامل پروژه‌های خصوصی‌سازی و زمینه‌های سبز و سرمایه‌گذاری مشترک								

شکل ۵۵- طیف گسترده انواع مدل‌های مشارکت شرکت‌های خصوصی در پروژه‌های زیرساختی

مشارکت‌های بخش خصوصی در اجرای فعالیت‌ها و پروژه‌های عمرانی شهرداری رشت می‌تواند در قالب قراردادهای تأمین مالی پروژه صورت گیرد. قراردادهای تأمین مالی پروژه مشتمل بر روش‌های متعددی است که عموماً تحت عنوان قراردادهای ساخت، بهره‌برداری و واگذاری (BOT) شناخته می‌شوند. قراردادهای ساخت، بهره‌برداری و واگذاری (BOT) یکی از روش‌هایی است که در سال‌های اخیر در جهت آزادسازی اقتصادی، جلب سرمایه‌های خارجی و دسترسی به تکنولوژی پیشرفته مورد توجه کشورهای در حال توسعه قرار گرفته است. در این روش، ساخت و بهره‌برداری پروژه به مدت معینی توسط شرکتی

که اصطلاحاً شرکت پروژه⁶ نام می‌گیرد، انجام شده و انتقال پروژه به کارفرما، پس از طی مدت معین و بعد از تحصیل درآمد لازم تحقق می‌یابد. اصطلاح BOT برای تعریف مدل یا سیستمی به کار می‌رود که از سرمایه بخش خصوصی برای توسعه زیرساخت کشور، که به طور سنتی در انحصار بخش دولتی بوده است استفاده می‌شود. تأمین مالی پروژه‌های اساس رویکرد قراردادهای ساخت، بهره‌برداری و واگذاری است. این پروژه‌ها می‌تواند شامل نیروگاه‌ها، فرودگاه‌ها، بزرگراه‌های عوارضی، تونل‌ها، سیستم‌های تصفیه فاضلاب و غیره باشد. یکی از پروژه‌های اجرا شده با این روش، نیروگاه سد دز است که «شرکت توسعه منابع آب و نیروی ایران» آن را اجرا کرده است.

قراردادهای ساخت، بهره‌برداری و واگذاری در سال‌های اخیر نقش روزافزونی در اجرای پروژه‌های صنعتی و زیربنایی مانند نفت و گاز، نیروگاه‌ها، راه‌های عوارضی و تأمین آب و تصفیه‌خانه‌ها در کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه پیدا کرده است. قراردادهای ساخت، بهره‌برداری و واگذاری بر این مبنا استوار است که بخش دولتی قادر نیست و یا تمایل ندارد منابع مالی لازم جهت اجرای یک طرح اقتصادی و یا یک پروژه زیربنایی را تأمین نماید و آن را توسط بخش دولتی اجرا و مورد بهره‌برداری قرار دهد. قراردادهای ساخت، بهره‌برداری و واگذاری به دولت امکان می‌دهد که بتواند منابع مالی، مدیریت و توانایی‌های بخش خصوصی داخلی و خارجی را به سمت پروژه‌های زیربنایی سوق دهد. اساس این قرارداد بر استفاده از قدرت تعامل شهرداری جهت جذب سرمایه‌گذار و خصوصی‌سازی اقتصادی در پروژه‌های عمومی است، به نحوی که متناسب با نیازهای شهر و هم جهت با برنامه مصوب توسعه شهری باشد. قرارداد باید مشوق‌هایی را برای سرمایه‌گذاران یا همان بخش خصوصی ایجاد کند و آن‌ها در مقابل تضمین کنند که پروژه در هنگام انتقال، در عمر مفید باقیمانده خود دارای قابلیت اقتصادی و کارایی است. سه مورد از مهمترین قراردادهای تأمین مالی پروژه عبارتند از:

❖ قراردادهای ساخت، بهره‌برداری و واگذاری (BOT)

بر این اساس، در یک قرارداد متعارف پروژه ای با مجوز شهرداری توسط یک شرکت خصوصی ساخته می‌شود و در ازای مخارجی که تقبل کرده برای مدتی از پروژه ساخته شده بهره‌برداری می‌نماید و پس از سپری شدن مدت قرارداد پروژه و حق استفاده از آن مجازاً به شهرداری منتقل می‌گردد.

❖ قراردادهای ساخت، تملک و بهره‌برداری (BOO)

در این گونه قراردادهای شرکت مورد نظر تعهد انتقال مالکیت را ندارد و شهرداری در اینگونه پروژه‌ها صرفاً نقش خریدار محصولات یا خدمات را دارد. اینگونه پروژه‌ها در کشورهایی امکان پذیرند که:

- دارای حساسیت کمتری در رابطه با واگذاری امتیاز احداث و بهره‌برداری از پروژه به سرمایه‌گذاران خارجی هستند.
- چارچوب سیاست‌گذاری روشنی جهت بهره‌گیری از سرمایه‌گذاری خصوصی تدوین هستند.

❖ قراردادهای ساخت، واگذاری و بهره‌برداری (BTO)

⁶ - Project development company

استفاده از این روش دارای این مزیت است که تأسیسات و تکنولوژی ایجاد شده، پس از احداث به شهرداری منتقل می‌گردند، اما جز مهمی از قرارداد مربوط به بهره‌برداری و کاربری پس از انتقال است. در این حالت شرکت پس از انتقال حق کاربری پروژه، درآمد ناشی از پروژه را برای باز پرداخت وام و بهره آن خواهد داشت. در سرمایه‌گذاری غیرمستقیم نظیر بیع متقابل که امروزه بیش از ۹۰ کشور جهان آن را با هدف صرفه‌جویی ارزی، دسترسی به بازارهای جدید و فناوری پیشرفته مورد استفاده قرار می‌دهند، ترتیبات بازرگانی به گونه‌ای صورت می‌گیرد که در آن پرداخت به صورتی غیر از روش نقدی صورت می‌گیرد. در این شیوه، موضوع معامله اولیه عبارت است از ماشین‌آلات، تجهیزات، حق اختراع، اکتشافات و دانش فنی یا کمک‌های فنی و به منظور نصب و استقرار تسهیلات تولیدی برای خریدار استفاده خواهد شد، همچنین طرفین توافق می‌کنند که فروشنده متعاقباً تولیدات به دست آمده از تسهیلات تولیدی ذکر شده را از خریدار اولین اکتیو کند. در کل می‌توان عنوان نمود که اصطلاح BOT عبارتی کلی است که اشاره به یک سیستم دارد و با تغییراتی در واژه‌ها، این اصطلاح با مفاهیم مختلفی می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد. زیر مجموعه‌های سیستم BOT به شرح زیر هستند:

- ساخت، تملک و بهره‌برداری (BOO)
- ساخت، بهره‌برداری و تجدید امتیاز (BOR)
- ساخت، تملک، بهره‌برداری و واگذاری (BOOT)
- ساخت، اجاره یا رهن و واگذاری (BRT or BIT)
- ساخت، واگذاری آنی (BT)
- ساخت، واگذاری و بهره‌برداری (BTO)
- طراحی، ساخت، تأمین مالی و بهره‌برداری (DBFO)
- طراحی، احداث، مدیریت مالی و تأمین مالی (DCMF)
- نوسازی، تملک، بهره‌برداری و واگذاری (MOT)
- بازسازی، تملک و بهره‌برداری (ROO)
- بازسازی، تملک و واگذاری (ROT)

شهرداری رشت در راستای اجرای پروژه‌های عمران شهری، می‌تواند با در نظر گرفتن میزان سرمایه‌گذاری لازم برای احداث پروژه و نحوه مشارکت بخش خصوصی در آن، از بین طیف وسیعی از قراردادهای مشارکت عمومی - خصوصی، بهترین گزینه را انتخاب نموده و آن را عملیاتی نماید. برای نمونه شهرداری رشت طرح بازارچه گل و گیاه در منطقه ۴، حاشیه رودخانه گوهررود، روبروی پارک بانوان را به روش B.O.L.T با سرمایه‌گذار بخش خصوصی با پیگیری‌های سازمان سرمایه‌گذاری و مشارکت‌های مردمی شهرداری رشت منعقد نمود. همچنین قرارداد مربوط به سامانه مدیریت هوشمند پارک حاشیه ای معابر شهر رشت به روش B.O.S.T (ساخت، بهره‌برداری، تسهیم منافع و انتقال)، مشارکت، برنامه ریزی و اجرای سامانه خرید و جمع‌آوری پسماند خشک از مبدا تولید به روش BOST و ممیزی نوین، هوشمندسازی و شهرداری الکترونیک به روش B.O.S.T از دیگر پروژه‌های شهرداری رشت است که با مشارکت بخش خصوصی منعقد شده است. احداث ۱۰۳ ایستگاه اتوبوس در سطح شهر به شیوه B.O.L.T نیز از دیگر مشارکت‌های در حال اجرای شهرداری رشت است.

علاوه بر این، شهرداری رشت در نظر دارد تا پروژه مشارکتی تجاری و مسکونی سرگل بر روی عرصه سرگل واقع در میدان سرگل (منطقه یک) را به شکل ۴ طبقه مسکونی روی همکف تجاری و یک طبقه زیر زمین و به روش DBF (طراحی، ساخت، تامین مالی) از طریق فراخوان عمومی با بهره مندی از سرمایه بخش خصوصی، اجرایی نماید. جذب سرمایه گذار و تلاش برای اجرای پروژه های تالاب عینک و پروژه عظیم پارک آبی گیل لند نیز از جمله فعالیت هایی است که شهرداری رشت می تواند از مشارکت بخش خصوصی و در قالب طرح های بیان شده استفاده نماید.

۳-۵- ارائه سناریوهای درآمدی شهرداری برای سالهای برنامه به تفکیک انواع کدهای درآمدی در دوره برنامه با استفاده از روش های علمی پیش بینی درآمدها

منابع درآمدهای شهرداری در یک تقسیم بندی کلی به دو گروه کلی منابع درآمدی داخلی و منابع درآمدی خارجی تقسیم می گردد. منابع درآمدی خارجی، درآمدهایی است که خارج از سازمان های شهرداری دریافت می شود و به طور کلی شامل دو گروه کمک های بلاعوض دولت و استقراض است. منابع درآمدی داخلی، شامل دو گروه منابع درآمدی حاصل از عوارض یا مالیات و منابع غیرمالیاتی است. منابع درآمدی حاصل از مالیات به طور کلی شامل عوارض نوسازی و عوارض نقل و انتقال املاک و عوارض اتومبیل است و منابع درآمدی غیرمالیاتی شامل درآمد حاصل از فروش خدمات و جریمه ها است. ماده ۲۹ آیین نامه مالی شهرداری ها، درآمد شهرداری ها را به طبقات زیر تقسیم می کند (مظفری و همکاران، ۱۳۹۵). همچنین طبقه بندی اصلی درآمد شهرداری ها به شرح زیر است:

- درآمدهای ناشی از عوارض عمومی (درآمدهای مستمر)؛
- درآمدهای ناشی از عوارض اختصاصی؛
- بهای خدمات و درآمدهای مؤسسات انتفاعی شهرداری؛
- درآمدهای حاصل از وجوه و اموال شهرداری؛
- کمک های اعطایی دولت و سازمان های دولتی؛
- اعانات و کمک های اهدایی اشخاص و سازمان های خصوصی و اموال و دارایی هایی که به طور اتفاقی یا به موجب قانون به شهرداری تعلق می گیرد؛
- سایر منابع تأمین اعتبار.

در ادامه براساس داده ها و اطلاعات موجود در بازه زمانی ۱۳۹۱-۱۴۰۲ و در قالب دو سناریو، روند هر یک از طبقات درآمدی در بازه ۱۴۰۳-۱۴۰۷ پیش بینی شده است.

با توجه به اینکه میانگین نرخ تورم در بازه زمانی ۱۳۹۱-۱۴۰۱، ۲۹/۴ درصد بوده و میانگین نرخ رشد سالیانه درآمد ناشی از عوارض عمومی، ۳۷/۴ درصد است، لذا مقادیر برآوردی درآمد ناشی از عوارض عمومی در بودجه شهرداری رشت براساس چهار سناریوی ارائه شده بشرح زیر است:

جدول ۴۸- بررسی درآمدها از سال ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۲ در سناریوهای درآمدهای ناشی از عوارض عمومی (درآمدهای مستمر) و پیش‌بینی آن در بازه زمانی ۱۴۰۳-۱۴۰۷، میلیون ریال

سال	سناریوی اول	سناریوی دوم	سناریوی سوم	سناریوی چهارم
۱۳۹۷	۲,۵۲۳,۴۶۵	۲,۵۲۳,۴۶۵	۲,۵۲۳,۴۶۵	۲,۵۲۳,۴۶۵
۱۳۹۸	۲,۴۰۹,۲۵۰	۲,۴۰۹,۲۵۰	۲,۴۰۹,۲۵۰	۲,۴۰۹,۲۵۰
۱۳۹۹	۳,۲۱۴,۴۹۰	۳,۲۱۴,۴۹۰	۳,۲۱۴,۴۹۰	۳,۲۱۴,۴۹۰
۱۴۰۰	۵,۳۵۵,۶۵۳	۵,۳۵۵,۶۵۳	۵,۳۵۵,۶۵۳	۵,۳۵۵,۶۵۳
۱۴۰۱	۹,۵۴۴,۵۷۳	۹,۵۴۴,۵۷۳	۹,۵۴۴,۵۷۳	۹,۵۴۴,۵۷۳
۱۴۰۲	۱۴,۸۶۵,۶۸۷	۱۴,۸۶۵,۶۸۷	۱۴,۸۶۵,۶۸۷	۱۴,۸۶۵,۶۸۷
۱۴۰۳	۱۹,۲۳۶,۱۹۹	۲۰,۴۲۵,۴۵۴	۲۱,۲۲۷,۲۴۵	۱۹,۷۸۱,۲۲۹
۱۴۰۴	۲۴,۸۹۱,۶۴۱	۲۸,۰۶۴,۵۷۴	۲۹,۳۴۹,۷۹۰	۲۶,۳۳۰,۵۷۱
۱۴۰۵	۳۲,۰۹۷,۸۴	۳۸,۵۶۰,۷۲۴	۳۹,۲۸۴,۹۲۳	۳۵,۰۵۲,۵۱۲
۱۴۰۶	۴۱,۶۷۹,۴۶۱	۵۲,۹۸۲,۴۳۵	۵۱,۲۰۶,۴۰۱	۴۶,۶۵۴,۸۹۴
۱۴۰۷	۵۳,۹۳۳,۲۲۲	۷۲,۷۹۷,۸۶۶	۶۵,۲۸۱,۸۴۵	۶۲,۰۹۷,۶۶۴

جدول ۴۹- بررسی درآمدها از سال ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۲ و سناریو درآمدهای ناشی از عوارض اختصاصی و پیش‌بینی آن در بازه زمانی ۱۴۰۳-۱۴۰۷، میلیون ریال

سال	سناریوی اول	سناریوی دوم	سناریوی سوم	سناریوی چهارم
۱۳۹۷	۲۱۷,۸۳۷	۲۱۷,۸۳۷	۲۱۷,۸۳۷	۲۱۷,۸۳۷
۱۳۹۸	۱۳۱,۶۴۰	۱۳۱,۶۴۰	۱۳۱,۶۴۰	۱۳۱,۶۴۰
۱۳۹۹	۵۰۴,۳۸۳	۵۰۴,۳۸۳	۵۰۴,۳۸۳	۵۰۴,۳۸۳
۱۴۰۰	۴۴۱,۲۵۵	۴۴۱,۲۵۵	۴۴۱,۲۵۵	۴۴۱,۲۵۵
۱۴۰۱	۷۱۴,۳۵۲	۷۱۴,۳۵۲	۷۱۴,۳۵۲	۷۱۴,۳۵۲
۱۴۰۲	۹۴۷,۰۰۸	۹۴۷,۰۰۸	۹۴۷,۰۰۸	۹۴۷,۰۰۸
۱۴۰۳	۱۲,۲۵۴,۲۸	۱۳,۵۱۳,۸۰	۱,۳۰۳,۳۰۳	۱۲,۶۰۴,۶۸
۱۴۰۴	۱۵,۸۵۷,۰۴	۱۹,۲۸۴,۲۰	۱,۷۳۰,۶۰۱	۱۶,۷۷۶,۸۲
۱۴۰۵	۲۰,۵۱۹,۰۱	۲۷,۵۱۸,۵۵	۲,۲۵۲,۵۰۵	۲۲,۳۲۹,۹۵
۱۴۰۶	۲۶,۵۵۱,۶۰	۳۹,۲۶۸,۹۷	۲,۸۷۸,۴۷۳	۲۹,۷۲۱,۱۷
۱۴۰۷	۳۴,۳۵۷,۷۷	۵۶,۳۶۸,۲	۳,۶۱۷,۹۶۸	۳۹,۵۵۸,۸۷

جدول ۵۰- درآمدهای ناشی از خدمات و درآمدهای موسسات انتفاعی شهرداری از ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۲ و پیش‌بینی آن در بازه زمانی ۱۴۰۳-۱۴۰۷

سال	سناریوی اول	سناریوی دوم	سناریوی سوم	سناریوی چهارم
۱۳۹۷	۴۳۴,۷۳۵	۴۳۴,۷۳۵	۴۳۴,۷۳۵	۴۳۴,۷۳۵
۱۳۹۸	۳۰۹,۸۹۰	۳۰۹,۸۹۰	۳۰۹,۸۹۰	۳۰۹,۸۹۰
۱۳۹۹	۳۰۸,۴۲۹	۳۰۸,۴۲۹	۳۰۸,۴۲۹	۳۰۸,۴۲۹
۱۴۰۰	۴۵۰,۰۵۳	۴۵۰,۰۵۳	۴۵۰,۰۵۳	۴۵۰,۰۵۳
۱۴۰۱	۸۷۰,۶۵۰	۸۷۰,۶۵۰	۸۷۰,۶۵۰	۸۷۰,۶۵۰
۱۴۰۲	۹۹۷,۰۹۰	۹۹۷,۰۹۰	۹۹۷,۰۹۰	۹۹۷,۰۹۰
۱۴۰۳	۱,۲۹۰,۲۳۴	۱,۴۸۲,۶۷۳	۱,۳۲۷,۲۹۲	۱,۳۲۷,۱۲۷

۱۷۶۶۴۰۶	۱,۷۳۰,۸۳۰	۲۲۰,۴۷۳۴	۱۶۶۹۵۶۳	۱۴۰۴
۲۳۵۱۰۸۶	۲,۲۲۳,۷۱۲	۳۲۷۸۴۴۰	۲۱۶۰۴۱۵	۱۴۰۵
۳۱۲۹۲۹۶	۲,۸۱۴,۸۷۲	۴۸۷۵۰۴۱	۲۷۹۵۵۷۷	۱۴۰۶
۴۱۶۵۰۹۲	۳,۵۱۳,۲۴۵	۷۲۴۹۱۸۵	۳۶۱۷۴۷۷	۱۴۰۷

جدول ۵۱- سناریوی درآمدهای حاصل از وجوه و اموال شهرداریاز ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۲ و پیش‌بینی آن در بازه زمانی ۱۴۰۳-۱۴۰۷، میلیون ریال

سال	سناریوی اول	سناریوی دوم	سناریوی سوم	سناریوی چهارم
۱۳۹۷	۵۴۸,۱۲۰	۵۴۸,۱۲۰	۵۴۸,۱۲۰	۵۴۸,۱۲۰
۱۳۹۸	۲۰۰,۷۳۵	۲۰۰,۷۳۵	۲۰۰,۷۳۵	۲۰۰,۷۳۵
۱۳۹۹	۶۵۰,۰۹۵	۶۵۰,۰۹۵	۶۵۰,۰۹۵	۶۵۰,۰۹۵
۱۴۰۰	۳۰۶,۲۷۵	۳۰۶,۲۷۵	۳۰۶,۲۷۵	۳۰۶,۲۷۵
۱۴۰۱	۴۱۵,۵۵۲	۴۱۵,۵۵۲	۴۱۵,۵۵۲	۴۱۵,۵۵۲
۱۴۰۲	۵۲۹,۳۱۵	۵۲۹,۳۱۵	۵۲۹,۳۱۵	۵۲۹,۳۱۵
۱۴۰۳	۶۸۴۹۳۳/۶	۶۳۵۱۷۸	۴۰۸,۴۱۲	۷۰۴۵۱۸.۳
۱۴۰۴	۸۸۶۳۰۴/۱	۷۶۲۲۱۳/۶	۴۳۵,۳۵۰	۹۳۷۷۱۳.۸
۱۴۰۵	۱۱۴۶۸۷۷	۹۱۴۶۵۶/۳	۴۳۶,۶۵۶	۱۲۴۸۰۹۷
۱۴۰۶	۱۴۸۴۰۵۹	۱۰۹۷۵۸۸	۴۲۶,۶۹۸	۱۶۶۱۲۱۷
۱۴۰۷	۱۹۲۰۳۷۳	۱۳۱۷۱۰۵	۴۳۲,۸۸۹	۲۲۱۱۰۸۰

جدول ۵۲- سناریوی کمک‌های اعطایی دولت و سازمان های دولتی از ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۲ و پیش‌بینی آن در بازه زمانی ۱۴۰۳-۱۴۰۷

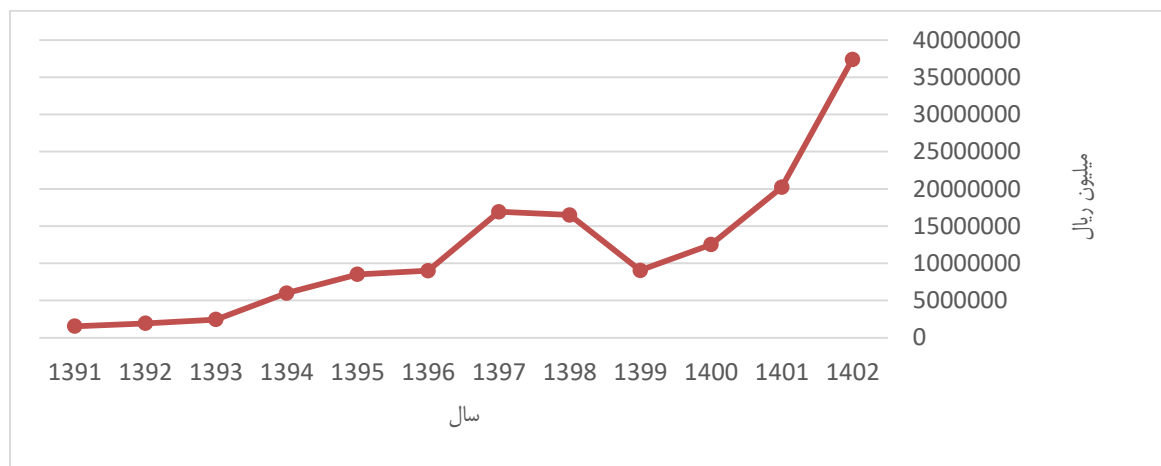
سال	سناریوی اول	سناریوی دوم	سناریوی سوم	سناریوی چهارم
۱۳۹۷	۵۳۰,۰۰۰	۵۳۰,۰۰۰	۵۳۰,۰۰۰	۵۳۰,۰۰۰
۱۳۹۸	۳۵۰,۰۰۰	۳۵۰,۰۰۰	۳۵۰,۰۰۰	۳۵۰,۰۰۰
۱۳۹۹	۴۷۵,۰۰۰	۴۷۵,۰۰۰	۴۷۵,۰۰۰	۴۷۵,۰۰۰
۱۴۰۰	۲۱۵,۰۰۰	۲۱۵,۰۰۰	۲۱۵,۰۰۰	۲۱۵,۰۰۰
۱۴۰۱	۳۱۰,۱۶۰	۳۱۰,۱۶۰	۳۱۰,۱۶۰	۳۱۰,۱۶۰
۱۴۰۲	۲۷۸,۲۳۰	۲۷۸,۲۳۰	۲۷۸,۲۳۰	۲۷۸,۲۳۰
۱۴۰۳	۳۶۰۰۲۹,۶	۳۳۳۸۷۶	۲۶۷,۸۰۱	۳۷۰۳۲۴.۱
۱۴۰۴	۴۶۵۸۷۸,۳	۴۰۰۶۵۱,۲	۲۸۷,۹۷۸	۴۹۲۹۰۱.۴
۱۴۰۵	۶۰۲۸۴۶,۶	۴۸۰۷۸۱,۴	۲۸۸,۹۶۰	۶۵۶۰۵۱.۸
۱۴۰۶	۷۸۰۰۸۳,۴	۵۷۶۹۳۷,۷	۲۸۱,۴۸۱	۸۷۳۲۰۴.۹
۱۴۰۷	۱۰۰۹۴۲۸	۶۹۲۳۲۵,۳	۲۸۶,۱۲۹	۱۱۶۲۲۳۶

جدول ۵۳- سناریوی اعانات هدایا و دارایی از ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۲ و پیش‌بینی آن در بازه زمانی ۱۴۰۳-۱۴۰۷

سال	سناریوی اول	سناریوی دوم	سناریوی سوم	سناریوی چهارم
۱۳۹۷	۲,۴۱۵,۸۴۳	۲,۴۱۵,۸۴۳	۲,۴۱۵,۸۴۳	۲,۴۱۵,۸۴۳
۱۳۹۸	۲,۲۴۸,۴۸۵	۲,۲۴۸,۴۸۵	۲,۲۴۸,۴۸۵	۲,۲۴۸,۴۸۵
۱۳۹۹	۲,۰۲۱,۸۵۰	۲,۰۲۱,۸۵۰	۲,۰۲۱,۸۵۰	۲,۰۲۱,۸۵۰
۱۴۰۰	۲,۶۰۴,۰۰۹	۲,۶۰۴,۰۰۹	۲,۶۰۴,۰۰۹	۲,۶۰۴,۰۰۸
۱۴۰۱	۴,۸۳۲,۳۸۵	۴,۸۳۲,۳۸۵	۴,۸۳۲,۳۸۵	۴,۸۳۲,۳۸۵
۱۴۰۲	۷,۷۹۸,۹۳۲	۷,۷۹۸,۹۳۲	۷,۷۹۸,۹۳۲	۷,۷۹۸,۹۳۲
۱۴۰۳	۱۰۰۹۱۸۱۸	۱۰۸۹۴۳۲۸	۱۳,۰۵۳,۳۲۰	۱۰۳۸۰۳۷۸
۱۴۰۴	۱۳۰۵۸۸۱۳	۱۵۲۱۸۲۸۷	۲۲,۱۰۷,۵۷۰	۱۳۸۱۶۲۸۴
۱۴۰۵	۱۶۸۹۸۱۰۳	۲۱۲۵۸۴۲۵	۳۶,۷۵۴,۰۱۹	۱۸۳۸۹۴۷۴
۱۴۰۶	۲۱۸۶۶۱۴۶	۲۹۶۹۵۸۹۴	۵۹,۵۲۴,۴۳۱	۲۴۴۷۶۳۸۹
۱۴۰۷	۲۸۲۹۴۷۹۳	۴۱۴۸۲۱۹۴	۹۳,۷۳۶,۹۹۶	۳۲۵۷۸۰۷۴

۴-۵- پیش‌بینی درآمدها و منابع تامین اعتبار شهرداری در سال‌های برنامه

بررسی روند منابع و مصارف بودجه شهرداری رشت نشان می‌دهد که این روند در بازه زمانی ۱۳۹۱-۱۴۰۲ صعودی بوده و منابع و مصارف بودجه شهرداری رشت در دوره مذکور، از ۱۵۵۰۰۰۰۰ میلیون ریال به ۳۷۴۰۰۰۰۰۰ میلیون ریال رسیده است. بعبارت دیگر، منابع و مصارف بودجه شهرداری رشت با رشد ۲۳۱۳ درصدی بیش از ۲۴ برابر شده و به جز سال‌های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ همواره صعودی بوده است. همچنین میانگین رشد بودجه شهرداری رشت در بازه زمانی تقریباً ۳۳/۶ درصد بوده و بیشترین رشد منابع بودجه نیز مربوط به سال‌های ۱۳۹۴، ۱۳۹۷ و ۱۴۰۲ بوده است.

شکل ۵۶- منابع بودجه شهر رشت ۱۳۹۱-۱۴۰۱- منبع: بودجه شهرداری رشت ۱۳۹۱-۱۴۰۱

همانند روش‌های استفاده شده در طرح راهبردی شهرهای اصفهان و اهواز، در این بخش، برای پیش‌بینی مقادیر آتی منابع بودجه شهرداری رشت از دو روش استفاده شده است. در روش اول، میانگین نرخ تورم براساس نرخ‌های اعلامی بانک مرکزی ج.ا. ایران در بازه زمانی ۱۳۹۱-۱۴۰۲ محاسبه گردیده و مبنایی برای رشد درآمدهای شهرداری در سال‌های بعد، مورد استفاده قرار می‌گیرد. در روش دوم، میانگین هندسی رشد منابع بودجه شهرداری رشت در طی سال‌های مختلف محاسبه شده و از سال ۱۴۰۳، این میانگین بعنوان نرخ رشد منابع بودجه مدنظر قرار می‌گیرد. با توجه به اینکه میانگین نرخ رشد درآمد شهرداری در بازه زمانی ۱۳۹۱-۱۴۰۲، ۳۳/۶ درصد بوده و میانگین نرخ تورم در بازه زمانی مذکور نیز ۲۹/۶ درصد است، لذا مقادیر درآمدی پیش‌بینی شده براساس سناریوی اول و دوم به شرح زیر است.

جدول ۵۴- بررسی درآمدها از سال ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۲ و سناریوی پیش‌بینی درآمد شهرداری رشت در بازه زمانی ۱۴۰۲-۱۴۰۷- منبع: بودجه شهرداری رشت ۱۳۹۱-۱۴۰۱، میلیون ریال

سال	سناریوی اول	سناریوی دوم	سناریوی سوم	سناریوی سوم بدون لحاظ واگذاری دارایی	سناریوی چهارم
۱۳۹۷	۱۶۹۲۰۰۰۰	۱۶۹۲۰۰۰۰	۱۶۹۲۰۰۰۰	۱۶۹۲۰۰۰۰	۱۶۹۲۰۰۰۰
۱۳۹۸	۱۶۵۰۰۰۰۰	۱۶۵۰۰۰۰۰	۱۶۵۰۰۰۰۰	۱۶۵۰۰۰۰۰	۱۶۵۰۰۰۰۰
۱۳۹۹	۹۰۵۰۰۰۰	۹۰۵۰۰۰۰	۹۰۵۰۰۰۰	۹۰۵۰۰۰۰	۹۰۵۰۰۰۰
۱۴۰۰	۱۲,۵۰۰,۰۰۰	۱۲,۵۰۰,۰۰۰	۱۲,۵۰۰,۰۰۰	۱۲,۵۰۰,۰۰۰	۱۲,۵۰۰,۰۰۰
۱۴۰۱	۲۰,۲۰۰,۰۰۱	۲۰,۲۰۰,۰۰۱	۲۰,۲۰۰,۰۰۱	۲۰,۲۰۰,۰۰۱	۲۰,۲۰۰,۰۰۰

سناریوی چهارم	سناریوی سوم بدون لحاظ واگذاری دارایی	سناریوی سوم	سناریوی دوم	سناریوی اول	سال
۳۷۴۰۰۰۰۰	۳۷,۴۰۰,۰۰۱	۳۷,۴۰۰,۰۰۱	۳۷,۴۰۰,۰۰۱	۳۷,۴۰۰,۰۰۱	۱۴۰۲
۴۹۷۷۹۴۰۰	۳۷۵۸۷۳۷۳	۶۰,۴۸۱,۷۴۰	۴۹۹۶۶۴۰۰	۴۸۴۷۰,۴۰۰	۱۴۰۳
۶۶۲۵۶۳۸۱.۴	۵۵۶۴۲۰۱۹	۱۰۲,۸۹۳,۵۵۵	۶۶۷۵۵۱۱۰,۴	۶۲۸۱۷۶۳۸,۴	۱۴۰۴
۸۸۱۸۷۲۴۳.۶۴	۸۱۲۴۰۷۷۵	۱۷۸,۰۹۴,۴۹۲	۸۹۱۸۴۸۲۷,۵	۸۱۴۱۱۶۵۹,۳۷	۱۴۰۵
۱۱۷۳۷۷۲۲۱.۳	۱۱۷۱۳۲۳۵۶	۳۱۱,۰۲۶,۴۶۹	۱۱۹۱۵۰۹۳۰	۱۰۵۵۰۹۵۱,۰۵	۱۴۰۶
۱۵۶۲۲۹۰۸۱.۵	۱۶۶۸۶۹۰۷۲	۵۴۲,۹۵۶,۶۶۱	۱۵۹۱۸۵۶۴۲	۱۳۶۷۴۰۳۲۵,۷	۱۴۰۷

علاوه بر این، به روش دیگر نیز می‌توان منابع و مصارف بودجه شهرداری رشت را پیش‌بینی نمود. بعبارت دیگر با جمع زدن مقادیر پیش‌بینی شده به تفکیک محل‌های درآمدی و جمع زدن آنها می‌توان برآوردی از منابع بودجه در سال‌های آتی را بدست آورد. از این رو، اگر سناریوی اول مدنظر باشد، مقادیر محل‌های درآمدی پیش‌بینی شده و مقادیر بودجه در سال‌های ۱۴۰۳-۱۴۰۷ به شرح زیر است.

جدول ۵۵- مقادیر محل‌های درآمدی پیش‌بینی شده و مقادیر بودجه در سال‌های ۱۴۰۳-۱۴۰۷ براساس سناریوی اول، میلیون ریال

۱۴۰۷	۱۴۰۶	۱۴۰۵	۱۴۰۴	۱۴۰۳	
۵۳۹۳۳۲۲۲	۴۱۶۷۹۴۶۱	۳۲۲۰۹۷۸۴	۲۴۸۹۱۶۴۱	۱۹۲۳۶۱۹۹	درآمدهای ناشی از عوارض عمومی
۳۴۳۵۷۷۷.۴۸۶	۲۶۵۵۱۶۰	۲۰۵۱۹۰۱	۱۵۸۵۷۰۴	۱۲۲۵۴۲۸	درآمدهای ناشی از عوارض اختصاصی
۳۶۱۷۴۷۶۶۹۸	۲۷۹۵۵۷۷	۲۱۶۰۴۱۵	۱۶۶۹۵۶۳	۱۲۹۰۲۳۴	بهای خدمات و درآمدهای مؤسسات انتفاعی شهرداری
۱۹۲۰۳۷۲.۹۶۴	۱۴۸۴۰۵۹	۱۱۴۶۸۷۷	۸۸۶۳۰۴۰	۶۸۴۹۳۳۶	درآمدهای حاصل از وجوه و اموال شهرداری
۱۰۰۹۴۲۷.۹۷۷	۷۸۰۰۸۳.۴	۶۰۲۸۴۶۶	۴۶۵۸۷۸.۳	۳۶۰۰۲۹۶	کمک‌های اعطایی دولت و سازمان‌های دولتی
۲۸۲۹۴۷۲.۶۳	۲۱۸۶۶۱۴۶	۱۶۸۹۸۱۰۳	۱۳۰۵۸۸۱۳	۱۰۰۹۱۸۱۸	اعانات، هدایا و دارایی‌ها
۱۵۷۰۰۰۰۰	۱۳۷۰۰۰۰۰	۱۱۷۰۰۰۰۰	۹۷۰۰۰۰۰	۷۷۰۰۰۰۰	واگذاری دارایی سرمایه‌ای
۱۶۳۰۰۰۰۰	۱۴۳۰۰۰۰۰	۱۲۳۰۰۰۰۰	۱۰۳۰۰۰۰۰	۸۳۰۰۰۰۰	واگذاری دارایی مالی
۱۲۴۲۱۱۰۶۹.۸	۹۹۲۶۰۴۸۶.۴	۷۹۰۶۹۹۲۶.۶	۶۲۵۵۷۹۰۳.۴	۴۸۸۸۸۶۴۲.۲	سرجمع منابع

جدول ۵۶- مقادیر محل‌های درآمدی پیش‌بینی شده و مقادیر بودجه در سال‌های ۱۴۰۳-۱۴۰۷ براساس سناریوی دوم، میلیون ریال

۱۴۰۷	۱۴۰۶	۱۴۰۵	۱۴۰۴	۱۴۰۳	
۷۲۷۹۷۸۶۶	۵۲۹۸۲۴۳۵	۳۸۵۶۰۷۲۴	۲۸۰۶۴۵۷۴	۲۰۴۲۵۴۵۴	درآمدهای ناشی از عوارض عمومی
۵۶۰۳۶۸۲	۳۹۲۶۸۹۷	۲۷۵۱۸۵۵	۱۹۲۸۴۲۰	۱۳۵۱۳۸۰	درآمدهای ناشی از عوارض اختصاصی
۷۲۴۹۱۸۵	۴۸۷۵۰۴۱	۳۲۷۸۴۴۰	۲۲۰۴۷۳۴	۱۴۸۲۶۷۳	بهای خدمات و درآمدهای مؤسسات انتفاعی شهرداری
۱۳۱۷۱۰۵	۱۰۹۷۵۸۸	۹۱۴۶۵۶.۳	۷۶۲۲۱۳.۶	۶۳۵۱۷۸	درآمدهای حاصل از وجوه و اموال شهرداری
۶۹۲۳۲۵.۳	۵۷۶۹۳۷.۷	۴۸۰۷۸۱.۴	۴۰۰۶۵۱.۲	۳۳۳۸۷۶	کمک‌های اعطایی دولت و سازمان‌های دولتی
۴۱۴۸۲۱۹۴	۲۹۶۹۵۸۹۴	۲۱۲۵۸۴۲۵	۱۵۲۱۸۲۸۷	۱۰۸۹۴۳۲۸	اعانات، هدایا و دارایی‌ها
۱۵۷۰۰۰۰۰	۱۳۷۰۰۰۰۰	۱۱۷۰۰۰۰۰	۹۷۰۰۰۰۰	۷۷۰۰۰۰۰	واگذاری دارایی سرمایه‌ای
۱۶۳۰۰۰۰۰	۱۴۳۰۰۰۰۰	۱۲۳۰۰۰۰۰	۱۰۳۰۰۰۰۰	۸۳۰۰۰۰۰	واگذاری دارایی مالی

۱۶۱۱۴۲۳۵۷.۳	۱۲۱۱۵۴۷۹۲.۷	۹۱۲۴۴۸۱.۷	۶۸۵۷۸۱۷۹.۸	۵۱۱۲۲۸۸۹	سرجمع منابع
-------------	-------------	-----------	------------	----------	--------------------

جدول ۵۷- مقادیر محل‌های درآمدی پیش‌بینی شده و مقادیر بودجه در سال‌های ۱۴۰۳-۱۴۰۷ براساس سناریوی سوم، میلیون ریال

۱۴۰۷	۱۴۰۶	۱۴۰۵	۱۴۰۴	۱۴۰۳	
۶۵,۲۸۱,۸۴۵	۵۱,۲۰۶,۴۰۱	۳۹,۲۸۴,۹۲۳	۲۹,۳۴۹,۶۹۰	۲۱,۲۲۷,۲۴۵	درآمدهای ناشی از عوارض عمومی
۳,۶۱۷,۹۶۸	۲,۸۷۸,۴۷۳	۲,۲۵۲,۵۰۵	۱,۷۳۰,۶۰۱	۱,۳۰۳,۳۰۳	درآمدهای ناشی از عوارض اختصاصی
۳,۵۱۳,۲۴۵	۲,۸۱۴,۸۷۲	۲,۲۲۳,۷۱۲	۱,۷۳۰,۸۳۰	۱,۳۲۷,۲۹۲	بهای خدمات و درآمدهای مؤسسات انتفاعی شهرداری
۴۳۲,۸۸۹	۴۲۶,۶۹۸	۴۳۶,۶۵۶	۴۳۵,۳۵۰	۴۰۸,۴۱۲	درآمدهای حاصل از وجوه و اموال شهرداری
۲۸۶,۱۲۹	۲۸۱,۴۸۱	۲۸۸,۹۶۰	۲۸۷,۹۷۸	۲۶۷,۸۰۱	کمک‌های اعطایی دولت و سازمان‌های دولتی
۹۳,۷۳۶,۹۹۶	۵۹,۵۲۴,۴۳۱	۳۶,۷۵۴,۰۱۹	۲۲,۱۰۷,۵۷۰	۱۳,۰۵۳,۳۲۰	اعانات، هدایا و دارایی‌ها
۲۳,۱۱۷,۲۸۱	۱۸,۱۵۹,۱۲۸	۱۳,۹۳۲,۰۱۰	۱۰,۴۲۶,۶۵۶	۷,۶۰۸,۶۳۹	واگذاری دارایی سرمایه‌ای
۳۵۲,۹۷۰,۳۰۸	۱۷۵,۷۳۴,۹۸۵	۸۲,۹۲۱,۷۰۷	۳۶,۸۲۴,۸۸۰	۱۵,۲۸۵,۷۲۸	واگذاری دارایی مالی
۵۴۲,۹۵۶,۶۶۱	۳۱۱,۰۲۶,۴۶۹	۱۷۸,۰۹۴,۴۹۲	۱۰۲,۸۹۳,۵۵۵	۶۰,۴۸۱,۷۴۰	سرجمع منابع

جدول ۵۸- مقادیر محل‌های درآمدی پیش‌بینی شده و مقادیر بودجه در سال‌های ۱۴۰۳-۱۴۰۷ براساس سناریوی چهارم، میلیون ریال

۱۴۰۷	۱۴۰۶	۱۴۰۵	۱۴۰۴	۱۴۰۳	
۶۲۰۹۷۶۶۴	۴۶۶۵۴۸۹۴	۳۵۰۵۲۵۱۲	۲۶۳۳۵۴۷۱	۱۹۷۸۶۲۲۹	درآمدهای ناشی از عوارض عمومی
۳۹۵۵۸۸۷	۲۹۷۲۱۱۷	۲۲۳۲۹۹۵	۱۶۷۷۶۸۲	۱۲۶۰۴۶۸	درآمدهای ناشی از عوارض اختصاصی
۴۱۶۵۰۹۲	۳۱۲۹۲۹۶	۲۳۵۱۰۸۶	۱۷۶۶۴۰۶	۱۳۲۷۱۲۷	بهای خدمات و درآمدهای مؤسسات انتفاعی شهرداری
۲۲۱۱۰۸۰	۱۶۶۱۲۱۷	۱۲۴۸۰۹۷	۹۳۷۷۱۳۸	۷۰۴۵۱۸.۳	درآمدهای حاصل از وجوه و اموال شهرداری
۱۱۶۲۲۳۶	۸۷۳۲۰۴.۹	۶۵۶۰۵۱.۸	۴۹۲۹۰۱.۴	۳۷۰۳۲۴.۱	کمک‌های اعطایی دولت و سازمان‌های دولتی
۳۲۵۷۸۰۷۴	۲۴۴۷۶۳۸۹	۱۸۳۸۹۴۷۴	۱۳۸۱۶۲۸۴	۱۰۳۸۰۳۷۸	اعانات، هدایا و دارایی‌ها
۱۵۷۰۰۰۰۰	۱۳۷۰۰۰۰۰	۱۱۷۰۰۰۰۰	۹۷۰۰۰۰۰	۷۷۰۰۰۰۰	واگذاری دارایی سرمایه‌ای
۱۶۳۰۰۰۰۰	۱۴۳۰۰۰۰۰	۱۲۳۰۰۰۰۰	۱۰۳۰۰۰۰۰	۸۳۰۰۰۰۰	واگذاری دارایی مالی
۱۳۸۱۷۰۰۳۳	۱۰۷۷۶۷۱۱۷.۹	۸۳۹۳۰۲۱۶	۶۵۰۲۶۴۵۸	۴۹۸۲۹۰۴۴	سرجمع منابع

۵-۵- نتیجه‌گیری و توصیه‌های مالی لازم برای تامین منابع برنامه و نظام تحول اقتصادی شهرداری

رشت

با بررسی نحوه تامین مالی شهرداری‌ها و دولت‌های محلی در کشورهای دنیا و همچنین بررسی ترکیب درآمدی شهرداری رشت و اهمیت انواع درآمدها در آن، راهکارهای زیر برای تامین مالی و افزایش درآمد شهرداری رشت پیشنهاد می‌گردد. برخی از این راهکارها در سطح ملی بیان شده و نیازمند تصویب قانون و اراده دولت بر اجرای آن است. برخی دیگر نیز می‌تواند توسط شهرداری رشت و بصورت محلی اتخاذ و اجرا گردند.

- راهکارهای پیشنهادی در سطح محلی و قابل اجرا توسط شهرداری رشت

پیش از ارائه راهکارهای پیشنهادی لازم به ذکر است که در تاریخ ۱۴۰۲،۰۸،۲۸، قراردادی به مدت یک سال از سوی شهرداری رشت با مهندسین مشاور سنجش امکان طرح با عنوان «قرارداد انجام مطالعات و تدوین برنامه جامع سرمایه‌گذاری و مشارکت شهر رشت (اطلس جامع سرمایه‌گذاری) تنظیم و منعقد شده است که بر مبنای این قرارداد، مشاور متعهد است که حداقل سی فرصت سرمایه‌گذاری و همچنین الگوی جلب مشارکت سرمایه‌گذاران را به همراه مشوق‌های پیشنهادی و سرمایه‌گذاران مستعد به همراه بسته‌های شناسایی شده به شهرداری رشت ارائه نماید، به همین سبب و به علت تمرکز طرح مذکور بر این مهم، اطلاعات تفصیلی مربوط به سرمایه‌گذاری مربوط به تهیه اطلس جامع سرمایه‌گذاری شهر رشت قلمداد می‌شود.

❖ توسعه تبلیغات شهری و بیلبوردهای تبلیغاتی، منبع درآمدی دیگری برای شهرداری رشت است. سهم این منبع درآمدی، در درآمدهای پایدار رشت بسیار پایین بوده و از این رو شهرداری رشت می‌تواند با بهره‌گیری از روش‌های نوین و ایجاد فضای رقابتی برای شرکت‌های تولیدی و خدماتی، درآمد خود از ناحیه تبلیغات را افزایش دهد. برای این امر راهکارهای زیر پیشنهاد می‌گردد

- جذاب‌تر کردن تبلیغات و استفاده از جلوه‌های صوتی و تصویری

- استفاده از تبلیغات سه بعدی

- استفاده از نور و رنگ‌های جذاب، روشن و متضاد محیط

❖ وصول کامل عوارض نوسازی از افراد حقیقی و حقوقی پیشنهاد دیگری است که شهرداری رشت می‌تواند با استفاده از آن، منابع درآمدی خود را افزایش دهد. زیرا همکاری نکردن مردم در پرداخت عوارض نوسازی، مانعی برای دستیابی به درآمد شهری محسوب می‌شود. مهمترین راه حل وصول عوارض نوسازی، اطلاع رسانی پرداخت عوارض (بعنوان نمونه بصورت پیامکی) برای افراد جامعه و فرهنگ‌سازی برای همکاری بیشتر مردم با شهرداری رشت و پرداخت عوارض است. زیرا شهرداری رشت در صورت وصول تمام عوارض نوسازی، به راحتی از پس هزینه‌های خود می‌برآید که در این مسیر همکاری نکردن مردم مانعی برای کسب درآمد شهرداری است. در رابطه با عدم پرداخت عوارض نوسازی از سوی شرکتها و سازمانها نیز پیشنهاد می‌گردد تا شهرداری رشت با ایجاد ساختار

مناسب برای اخذ مطالبات از دستگاه های اجرایی اقدام نموده یا به تهاوتر با خدمات دستگاه های اجرایی (اخذ فاضلاب از شرکت آب و فاضلاب، تأمین انرژی برق از شرکت توزیع برق) دست بزنند.

❖ پیشنهاد می گردد شهرداری رشت نسبت به تأمین مالی پروژه ها و خدمات شهری هزینه بر، به عوض اخذ وام و اعتبارات بانکی، از ابزارهای مالی اسلامی نظیر اوراق مشارکت، اسناد خزانه اسلامی و اوراق وقف استفاده نماید. زیرا تأمین مالی شهرداری رشت با استفاده از ابزارهای مالی اسلامی در مقایسه با تأمین مالی از شبکه بانکی، هزینه کمتری در پی دارد. این امر با ماده ۱ قانون نحوه انتشار اوراق مشارکت، مصوب شهریور ۱۳۷۶، سازگار است.

❖ تأمین مالی شهرداری رشت از طریق صندوق های سرمایه گذاری موضوعی نظیر صندوق زمین و ساختمان و صندوق توسعه شهر تا حدودی می تواند به کاهش هزینه های شهری کمک کند. همچنین شهرداری رشت می تواند با کمک های بانک شهر اقدام به انتشار اوراق گام نموده و پروژه ها و خدمات شهری را تأمین اعتبار نماید. انتقال منابع اخذ شده بواسطه انتشار اوراق گام و استفاده از آن در ساخت و ساز پروژه های مسکونی و تجاری، با توجه به شرایط تورمی در کشور، منجر به شناسایی و کسب سود از سوی شهرداری گردیده و استقلال مالی شهرداری را بیشتر می کند. علاوه بر این، بهتر است کمک های دولت به شهرداری رشت، متناسب با افزایش تورم و نیز متناسب با نیازهای جدید عمرانی شهر و توسعه آن، رشد داشته باشد. همچنین شهرداری رشت می تواند برای گسترش زیرساخت های حمل و نقل شهری از منابع صندوق توسعه ملی استفاده کند. اگر چه این امر نیاز به اخذ مجوز و تشریفات قانونی دارد و در مقایسه با دریافت تسهیلات بانکی، فرایند سخت تری دارد اما بعنوان یک گزینه محتمل می توان روی آن حساب کرد. زیرا فروش اوراق مشارکت و سایر ابزارهای مالی توسط شهرداری رشت نیازمند بروز بودن گزارشات تفریح بودجه شهرداری است. این در حالی است که بروزترین گزارش تفریح بودجه شهرداری مربوط به سال ۱۳۹۸ است

❖ شهرداری رشت می تواند با احداث صندوق های زمین و ساختمان، وجوه و منابع مالی لازم از افراد و سرمایه گذاران خرد را تجمیع نموده و با تملک زمین های ارزان قیمت و در زمین های بایر تحت تملک خود، اقدام به احداث ساختمان های مسکونی و تجاری نماید. با این کار، سود سرمایه گذاری مناسبی نصیب شهرداری رشت خواهد شد.

❖ شهرداری رشت می تواند در راستای اجرای پروژه های اقتصادی شهری همانند تصفیه خانه، تهیه و تدارک دستگاه زباله سوز و احداث امکانات تفریحی و گردشگری، از روش های مشارکت عمومی - خصوصی یا روش هایی نظیر ساخت و بهره برداری و انتقال (BOT) بهره گیرد. با این اقدام، شهرداری رشت بدون تحمل تنگنا و محدودیت مالی، ضمن برطرف کردن یکی از مشکلات و موانع رفاه و توسعه شهری، می تواند در آینده از بابت پروژه های ایجاد شده کسب درآمد نماید.

❖ پیشنهاد دیگری که برای افزایش درآمد پایدار شهرداری رشت می توان ارائه داد، راه اندازی کارخانه های کوچک مقیاسی است که برخی از کالاهای لازم شهرداری را تولید کند. کارخانه های تولید مصالح ساختمانی، شن و ماسه برای جدول کشی و سنگ فرش خیابان ها از جمله این موارد است. این امر ضمن تهیه مصالح، شن و ماسه و غیره با قیمت پایین تر از بازار، می تواند منبع درآمدی برای شهرداری رشت تلقی گردد. زیرا شهرداری قادر است مازاد تولید خود را به پیمانکاران خصوصی و افراد عادی بفروشد و از این ناحیه نیز کسب درآمد داشته باشد.

- ❖ شهرداری رشت می‌تواند با اجاره زمین، ساختمان، تجهیزات، ماشین آلات و وسایل نقلیه خود به اشخاص حقیقی و حقوقی کسب درآمد نماید. همچنین شهرداری می‌تواند با طرح ایجاد مراکز چندمنظوره آموزشی، ورزشی، هنری و فرهنگی که در انطباق با مراکز فرهنگی، تفریحی و ورزشی پیش‌بینی شده در مراکز خدمات محله، ناحیه و منطقه به اجرا درخواهد آمد، از یک سو، باعث افزایش درآمد شهرداری‌ها گردیده و از سوی دیگر، زمینه تأمین خدمات و زیرساخت‌های توسعه پایدار شهرها را فراهم خواهند کرد.
- ❖ عنایت و اهتمام ویژه به حوزه فناوری اطلاعات و همچنین مدیریت هزینه‌ها، منبعی برای تحقق و اتکا به درآمدهای پایدار شهری است. از این رو، توجه به حوزه فناوری اطلاعات و استفاده از بسترهای الکترونیکی برای انجام امور، پیشنهاد دیگری به شهرداری رشت برای کسب درآمد و کاهش هزینه‌های آن است. زیرا هر چه دخالت انسان در انجام امور کاهش یابد و به صورت سیستمی و از طریق رایانه انجام شود، بهره‌وری افزایش یافته و از هزینه‌ها کاسته خواهد شد. شهرداری می‌تواند به تولید اپلیکیشن مخصوص خدمات شهرداری اقدام نموده و به صورت آنلاین با شهروندان در ارتباط باشد. شهرداری رشت می‌تواند علاوه بر دریافت نظرها، انتقادهای و پیشنهادهای هر شهروند، درخواست‌های خود را نیز از کانال ارتباطی به سمع و نظر شهروندان برساند. همچنین از این طریق به راحتی می‌تواند تمام بدهی شهروندان را به آن‌ها یادآوری نموده و بخشی را برای پرداخت هزینه‌های خدمات شهرداری، عو ارض و غیره اختصاص دهد. در کنار موارد یاد شده و پس از همه‌گیر شدن این نوع پرداخت‌ها، شهرداری می‌تواند از این محل برای خود درآمدهای تبلیغاتی نیز کسب کند.
- ❖ شهرداری رشت می‌تواند از پتانسیل اوراق وقف برای تأمین مالی و اجرای پروژه‌های عام‌المنفعه نظیر پارک، پل، مسجد و غیره استفاده کند. برای این کار، تعامل و همکاری شهرداری رشت با سازمان اوقاف و سازمان تبلیغات اسلامی شهر رشت ضروری بنظر می‌رسد.
- ❖ یکی دیگر از ابزارهای افزایش درآمد شهرداری رشت، اجرای بحث ممیزی املاک است. زیرا برخی از املاک سطح شهر بر اثر مرور زمان ممکن است تغییراتی در آن ایجاد شده و لذا شهرداری‌ها بایستی از تغییرات صورت گرفته اطلاع حاصل کنند. بدین منظور، شهرداری‌ها موظف هستند هر پنج سال یکبار نسبت به اجرای طرح ممیزی املاک سطح شهر اقدام نموده و اطلاعات املاک را بصورت کامل برداشت کنند. ممیزی املاک یکی از ابزارهای اصلی رونق درآمدهای پایدار شهرداری تلقی گردیده و شهرداری رشت بمنظور افزایش درآمد پایدار شهرداری بایستی در این کار اهتمام داشته باشد.
- ❖ مدیریت پسماند شهری یکی دیگر از شیوه‌هایی است که می‌توان از آن بمنظور افزایش درآمد شهرداری استفاده نمود. برای پایداری و کارکرد صحیح یک سیستم مدیریت پسماند، وجود قوانین و استانداردهای مناسب و کافی که براساس مطالعات و تحقیقات علمی و عملی و نیازهای آینده و ظرفیت‌های موجود تدوین می‌شوند، ضروری است. در این راستا می‌توان از شیوه‌های ترکیبی پسماندسوزی، کمپوست، بازیافت کاغذ، پلاستیک، شیشه و فلز و دفن بهداشتی با رعایت استانداردهای لازم استفاده کرد. این روش‌ها در نهایت می‌تواند با یک مدیریت استراتژیکی نه تنها رشت را از مشکلات زیست محیطی برای نسل‌های آینده نجات دهد بلکه هزینه‌های شهری را کم و درآمدزایی

مناسبتی برای شهرداری رشت داشته باشد تا بتواند در مسائل مهم دیگر شهری برای رفاه و سلامتی شهروندان هزینه کند.

❖ استفاده مناسب و صحیح از املاک و مستغلات شهرداری از طریق ساماندهی بازارهای هفتگی و راهاندازی یک نمایشگاه دائمی و جشنواره‌های محصولات کشاورزی و صنایع دستی نیز یکی از راهکارهایی است که منجر به خلق درآمد برای شهرداری رشت می‌گردد. براین اساس، شهرداری رشت می‌تواند از طریق نمایشگاه‌های هفتگی، ماهانه، فصلی و مناسبتی و با فراخوان از کشاورزان و صنعت‌گران و فعالان عرصه فرهنگی و هنری اقدام به برپایی نمایشگاه‌های دائمی و موقت و همچنین جشنواره‌های فصلی نماید. با انجام این طرح، از طرفی به ارتقاء سطح فرهنگ شهر کمک کرده و از طرف دیگر درآمدهای پایدار برای شهرداری رشت ایجاد می‌کند.

سایر راهکارها و پیشنهادات عبارتند از:

- ❖ اصلاح نظام کسب درآمد از فعالیت‌های اقتصادی شهر بمنظور پوشش همه مشاغل فعال و بازرگاری در میزان اخذ عوارض صنایع و مشاغل؛
- ❖ شفاف بودن شهرداری و کاهش بدبینی مردم به شهرداری از طریق تبلیغات مؤثر مانند در معرض دید قرار دادن بیان شهرداری و مشخص شدن درآمدهای آن، نحوه هزینه شدن عوارض اخذ شده از مردم، هزینه‌های انجام شده برای شهر و هزینه‌های برنامه‌های آتی؛
- ❖ خلاقیت در استفاده از امکانات شهری (برای مثال کاشت درختان مثمر و غیره)؛
- ❖ کاهش درجه بی‌ثباتی در ساختار نظام کسب درآمد شهرداری از طریق روزآمد کردن بانک اطلاعات املاک جهت بهبود پوشش املاک و شناسایی کلیه مؤدیان عوارض نوسازی؛
- ❖ شفاف‌سازی و استفاده ملموس از درآمدهای عوارضی شهرداری و مشارکت دادن شهروندان در تصمیم‌گیری‌ها در جهت تشویق کنشگران شهری در پرداخت عوارض در راستای عمران و توسعه شهری با نظر گرفتن معیارهای تامین‌کنندگان سرمایه؛
- ❖ ایجاد بانک اطلاعات املاک و مستغلات شهری و شفاف‌سازی در راستای چگونگی دریافت عوارض و هزینه‌های شهرداری‌ها.

- راهکارهای سرمایه‌گذاری و تامین منابع مالی

- ❖ ایجاد سامانه ممیزی املاک در جهت به‌روزرسانی دارایی‌ها و نحوه ایجاد درآمد پایدار؛
  - ❖ به‌روزرسانی سامانه دریافت عوارض در جهت تامین منابع پایدار؛
  - ❖ تعریف پروژه‌های سرمایه‌گذاری در قالب بهره‌برداری از منابع موجود در شهر رشت از قبلی:
- 🚩 احداث فضاهای گردشگری- فرهنگی با محوریت مشاهیر استان گیلان و بالاخص شهر رشت (احداث تالار مشاهیر در بخشی از موزه بلدیة ساختمان ساعت؛ احداث اقامتگاه بوم‌گردی در محلات بافت قدیمی از قبیل ساغری‌سازان و پیرسرا)؛

- ✚ احداث فضاهای گردشگری با محوریت برند شهر خلاق خوراک در شهر رشت (احداث گذر خوراک؛ احداث پارک بین‌المللی خوراک و خلاقیت (گستروپارک) در محدوده تالاب عینک)؛
- ✚ احداث مجتمع‌های گردشگری - رفاهی - تجاری در جهت جذب گردشگران برای بیش از ۲۴ ساعت (احداث مجتمع گردشگری ۱۴ هکتاری دخیانیت؛ احداث مجتمع فرهنگی - گردشگری ۲,۳ هکتاری؛ احداث مجتمع تجاری - اداری در خیابان شهدا؛ احداث مجتمع تجاری گیل‌لند در خیابان پرستار؛ ...)
- ✚ استفاده از پتانسیل قطب پزشکی در خطه شمال کشور در شهر رشت (احداث مجتمع پزشکی جنب فرودگاه؛ احداث دهکده درمانی)؛
- ✚ بهره‌گیری از اقلیم خاص شهر رشت در جهت رونق ورزش شهروندی و ایجاد کمپ‌های ورزشی (ایجاد زیرساخت و تسهیلات دوچرخه‌سواری در سطح شهر؛ تجهیز بافت مرکزی به اسکوتر و دوچرخه‌های برقی؛ احداث رینگ دوچرخه در تمامی پهنه‌های آبی؛ پیست بین‌المللی قایقرانی؛ احداث محور سلامت؛ ...)
- ✚ استفاده از پتانسیل ایجاد پهنه‌های سبز و کارا در سطح شهر با محوریت کشاورزی شهری (راه‌اندازی کشاورزی شهری در فضاهای باز شهری در منطقه یک، سه و چهار با توجه به امکان بهره‌گیری از زمین‌های کشاورزی موجود).

– راهکارهای پیشنهادی در سطح ملی

- ❖ پیشنهاد می‌گردد تا همانند مالیات بر ارزش افزوده، سهمی از سایر مالیات‌های اخذ شده دولت در شهر رشت (مانند مالیات بر دارایی‌های افراد و سازمان‌ها، معاملات اقتصادی و اوراق بهادار) به شهرداری رشت پرداخت گردد. زیرا یکی از بزرگترین فاکتورهای درآمدی پایدار که در اکثر کشورهای اروپایی و تعدادی از کشورهای آسیایی برای شهرداری‌ها وجود دارد، اختصاص درصدی از مالیات اخذ شده (۱۵ تا ۳۱ درصد) همان شهر به شهرداری می‌باشد که متأسفانه این موضوع در ایران چندان اجرایی نمی‌شود. این نوع درآمد، پایدارترین درآمد است و قابلیت اجرا در شهرداری رشت را نیز دارد؛ بنابراین جهت حل مشکلات ناشی از درآمدهای پایدار، استفاده از این نوع درآمد که معادل مالیات مشترک در کلان‌شهرهای دنیا می‌باشد، پیشنهاد می‌شود. این امر می‌تواند در قالب تبصره ۱ ماده ۲ قانون درآمد پایدار و هزینه شهرداری‌ها و دهیاری‌ها اجرایی گردد.
- ❖ مالیات بر سوخت وسایل نقلیه می‌تواند بعنوان منبع درآمدی مناسب برای شهرداری رشت مدنظر قرار گیرد. این مالیات معمولاً به عنوان هزینه اضافی از مالیات ملی اعمال شده بر سوخت اخذ گردیده و دریافت آن بسیار آسان و ارزان است (از طریق شرکت‌های نفت). این مالیات عمدتاً بر عهده ثروتمندان بوده و ممکن است تأثیری حاشیه‌ای بر کاهش مصرف سوخت داشته باشد. با این حال، ممکن است این مالیات عمدتاً به نفع مناطق توسعه‌یافته و مراکز شهری باشد که در آن جایگاه‌های سوخت قرار دارند. سهم درآمد دولت محلی نیز بر اساس فرمول مالیاتی که توسط اداره مالیاتی مرکزی ارائه می‌گردد، تعیین می‌شود.

❖ واگذاری و بازنگری وصول و اخذ درآمدهایی که ماهیت محلی دارند به شهرداری؛ از جمله مالیات نقل و انتقال املاک، نقل و انتقال اتومبیل، مالیات و عوارض شماره گذاری خودروها در شهر، مالیات مستغلات.

۴-۵- تکمیل فرم‌های شماره ۳ و ۴

ارقام به میلیون ریال است و این جدول براساس سناریوی دوم شکل گرفته است:

جدول ۵۹- فرم شماره ۳: پیش‌بینی منابع مالی و درآمدهای شهرداری در طی سال‌های برنامه (ارقام به هزار ریال)

کد	منابع	سال اول	سال دوم	سال سوم	سال چهارم	سال پنجم	جمع
۱۰۰۰	درآمدهای ناشی از عوارض عمومی	۲۰۴۲۵۴۵۴	۲۸۰۶۴۵۷۴	۳۸۵۶۰۷۲۴	۵۲۹۸۲۴۳۵	۷۲۷۹۷۸۶۶	۲۱۲۸۳۱۰۵۳
۲۰۰۰	درآمدهای ناشی از عوارض اختصاصی	۱۳۵۱۳۸۰	۱۹۲۸۴۲۰	۲۷۵۱۸۵۵	۳۹۲۶۸۹۷	۵۶۰۳۶۸۲	۱۵۵۶۲۲۳۴
۳۰۰۰	بهای خدمات و درآمدهای مؤسسات انتفاعی شهرداری	۱۴۸۲۶۷۳	۲۲۰۴۷۳۴	۳۲۷۸۴۴۰	۴۸۷۵۰۴۱	۷۲۴۹۱۸۵	۱۹۰۹۰۰۷۳
۴۰۰۰	درآمدهای حاصل از وجوه و اموال شهرداری	۶۳۵۱۷۸	۷۶۲۲۱۳۶	۹۱۴۵۶۳	۱۰۹۷۵۸۸	۱۳۱۷۱۰۵	۴۷۲۶۷۴۰٫۹
۵۰۰۰	کمک‌های اعطایی دولت و سازمان‌های دولتی	۳۳۳۸۷۶	۴۰۰۶۵۱٫۲	۴۸۰۷۸۱٫۴	۵۷۶۹۳۷٫۷	۶۹۲۳۲۵٫۳	۲۴۸۴۵۷۱٫۶
۶۰۰۰	اعانات، هدایا و دارایی‌ها	۱۰۸۹۴۳۲۸	۱۵۲۱۸۲۸۷	۲۱۲۵۸۴۲۵	۲۹۶۹۵۸۹۴	۴۱۴۸۲۱۹۴	۱۱۸۵۴۹۱۲۸
۷۰۰۰	واگذاری دارایی سرمایه‌ای	۷۷۰۰۰۰۰	۹۷۰۰۰۰۰	۱۱۷۰۰۰۰۰	۱۳۷۰۰۰۰۰	۱۵۷۰۰۰۰۰	۵۸۵۰۰۰۰۰۰
۸۰۰۰	واگذاری دارایی مالی	۸۳۰۰۰۰۰	۱۰۳۰۰۰۰۰	۱۲۳۰۰۰۰۰	۱۴۳۰۰۰۰۰	۱۶۳۰۰۰۰۰	۶۱۵۰۰۰۰۰۰
سرجمع منابع		۵۱۱۲۲۸۸۹	۶۸۵۷۸۸۷۹٫۸	۹۱۲۴۴۸۸۱٫۷	۱۲۱۱۵۴۷۹۲٫۷	۱۶۱۱۴۲۳۵۷٫۳	۴۹۳۲۴۳۸۰۰٫۵

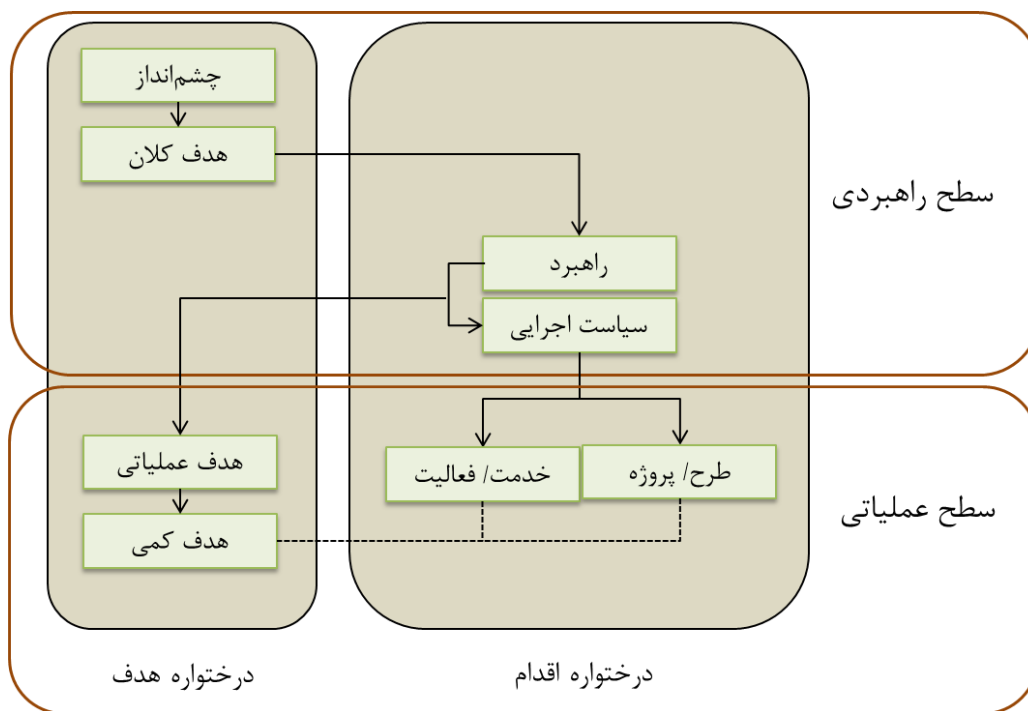
جدول ۶۰- فرم شماره ۴: تعیین سهم اعتبارات جاری و عمرانی شهرداری در طی سال‌های برنامه (ارقام به هزار ریال)

کل دوره برنامه	سال اول	سال دوم	سال سوم	سال چهارم	سال پنجم	مبلغ	اعتبار جاری (هزینه‌ای)
۲۳۱۸۱۱۰۰٫۵	۲۴۰۲۷۷۵۷٫۸	۳۲۹۱۷۸۶۲٫۳	۴۲۷۹۷۵۴۳٫۲۲	۵۶۹۴۲۷۵۲٫۵۷	۷۴۱۲۵۴۸۴	۲۳۱۸۱۱۰۰٫۵	
۴۷/۲	۴۷	۴۸	۴۸	۴۷	۴۶	۴۷/۲	درصد
۲۶۱۴۳۲۴۰۰٫۵	۲۷۰۹۵۱۳۱٫۲	۳۵۶۶۱۰۱۷٫۵	۴۷۴۴۷۳۳۸٫۴۸	۶۴۲۱۲۰۴۰٫۱۳	۸۷۰۱۶۸۷۳	۲۶۱۴۳۲۴۰۰٫۵	اعتبار عمرانی (تملك دارایی‌های سرمایه‌ای و مالی)
۵۲/۸	۵۳	۵۲	۵۲	۵۳	۵۴	۵۲/۸	درصد
۴۹۳۲۴۳۸۰۰٫۱	۵۱۱۲۲۸۸۹	۶۸۵۷۸۸۷۹٫۸	۹۱۲۴۴۸۸۱٫۷	۱۲۱۱۵۴۷۹۲٫۷	۱۶۱۱۴۲۳۵۷٫۳	۴۹۳۲۴۳۸۰۰٫۱	جمع
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	درصد

۶- ششم: برنامه‌ریزی عملیاتی شهرداری در پیوند با برنامه‌ریزی راهبردی شهر

با مروری بر جایگاه برنامه راهبردی- عملیاتی شهر، مشخص است که برنامه در دو سطح راهبردی با افق بیست‌ساله و عملیاتی با افق پنج‌ساله تدوین می‌گردد. در گام چهارم برنامه راهبردی، بر اساس شناسایی ظرفیت‌ها، استعدادها، ارزش‌ها و اولویت‌های حاکم بر شهر رشت، چشم‌انداز بیست‌ساله شهر تدوین شد و در ادامه آن اهداف کلان، راهبردها، اهداف عملیاتی و سیاست‌های اجرایی نیز مشخص شدند که در ادامه ارائه شده است. در گام بعد نیاز است که وارد سطح عملیاتی شده و برنامه عملیاتی شهرداری رشت با تکیه بر چشم‌انداز، اهداف، راهبردها و سیاست‌های گام چهارم تدوین شوند و برنامه‌ای مدون برای پنج سال آتی شهرداری رشت به دست آید.

شکل ۵۷- ارتباط هم‌پیوند اجزا و سطوح برنامه

۱-۶-۱- تطبیق پروژه‌های شهرداری رشت و مشاور

بر اساس فرایند طی شده در اسناد تهیه برنامه راهبردی- عملیاتی شهر و شهرداری رشت، پیش از ارائه فرم‌های مربوطه، در ابتدا بر اساس بودجه‌بندی پیشنهادی شهرداری رشت برای سال ۱۴۰۳، تطبیقی بین پروژه‌های پیشنهادی مشاور و پروژه‌های شهرداری صورت پذیرفته است. البته لازم به ذکر است که با توجه به فرایند تهیه طرح‌ها و پروژه‌ها که با تکیه بر وضع موجود شهر رشت، نظرات کارشناسی و خواسته‌های شهروندان بوده است، تفاوت محسوسی بین پروژه‌ها وجود ندارد، اما به علت سازوکار و ادبیات خاص پروژه‌های شهرداری در ادامه تطبیق به تفکیک ماموریت‌های شش‌گانه شهرداری ارائه شده است. همچنین لازم به ذکر است که با توجه به آغاز اجرای طرح میثاق (تقاطع‌های غیرهم‌سطح) در شهر رشت و کشش بودجه به سمت انجام این پروژه‌ها و بر اساس نظرات کارشناسان شهرداری، پروژه‌های نوآورانه مشاور از سال سوم به‌طور جدی دنبال خواهند شد.

جدول ۶۱- طرح‌ها و پروژه‌های نوآور مشاور

پروژه/ فعالیت	طرح	برنامه	ماموریت
بازطراحی و ایجاد المان‌های شهری	طرح ساماندهی المان‌های شهری	زیباسازی شهری (ارتقای کیفیت معماری و سیما و منظر شهری)	کالبدی و شهرسازی
احداث مهد سالمندان در سطح مناطق به صورت همکاری بین‌سازمانی	طرح توانمندسازی سالمندان	طرح‌های حوزه شهر دوستدار سالمند*	
احداث باغ تجربه با محوریت سالمندان و کودکان	انجام مطالعات شهرسازی	طرح‌های توسعه شهری	
تهیه طرح نظام پهنه‌بندی تراکمی ساختمانی شهر رشت			
تهیه طرح مطالعاتی آسیب‌شناسی وضعیت پیاده‌روهای سطح شهر رشت			
برگزاری دوره‌های مستمر آموزش شهروندی (شهروند خلاق ، حقوق شهروندی و...)	طرح دوره‌های مستمر آموزش شهروندی (شهروند خلاق ، حقوق شهروندی و...)		
امکان‌سنجی واگذاری مدیریت پسماند به سمن‌های زیست‌محیطی	طرح مدیریت یکپارچه شهری با تاکید بر هماهنگی بین سازمانی	تحول اداری و مدیریت عملکرد	خدمات مدیریت
تدوین و تصویب دستورالعمل ارتقا و انتصاب در شهرداری رشت	طرح تخصیص و توزیع هدفمند نیروی انسانی دانش‌مدار		
ایجاد سامانه ارزیابی عملکرد دستگاه‌ها			
ایجاد مرکز نوآوری و خلاقیت	طرح تحول نگرش مدیریت شهری بر مبنای پژوهش‌محوری با تکمیل و توسعه واحد مطالعات و پژوهش	آموزش و پژوهش‌های کاربردی	
تدوین بسته‌های تسهیلات مشارکت بخش خصوصی در زمینه هوشمندسازی شهرداری	طرح حمایت از نقش‌آفرینان شهر هوشمند با هدف ایجاد انگیزه مشارکت بخش خصوصی	توسعه شهرداری الکترونیک و ارتقا زیرساخت‌ها و فناوری‌های نوین	
تدوین بسته‌های تشویقی برای استفاده‌کنندگان از انرژی پاک (خورشیدی) در اماکن خصوصی و عمومی	طرح حمایت از نقش‌آفرینان شهر هوشمند با هدف ایجاد انگیزه مشارکت بخش خصوصی		
ساخت یکی از ساختمان‌های درحال ساخت شهرداری با استانداردهای Zero-energy building	طرح ایجاد تأسیسات تولید و توزیع انرژی پاک		
مسئله‌یابی ساختار درآمدزایی شهرداری	طرح ظرفیت‌سنجی و شناسایی درآمدهای پایدار شهرداری	توسعه درآمدهای پایدار	
تهیه مطالعات دارایی‌سنجی و ظرفیت‌سنجی شهرداری رشت	طرح مطالعاتی دارایی‌سنجی شهرداری رشت		
نصب تابلوهای معرفی و بیان سابقه در محلات تاریخی (مانند: خمیران زاهدان، زاهدان، بازار، سیقلان، کیاب و...)	طرح توسعه فرهنگ‌محور محلات	توسعه زیرساخت‌ها، ظرفیت‌ها و فعالیت‌ها و طرح‌های فرهنگی	
بازطراحی محیط پیرامونی مدارس با تاکید بر پرورش خلاقیت	ساماندهی فضاهای باز و عمومی شهر با رویکرد عدالت‌محور		
برگزاری ورزش‌های همگانی در سطح محلات			
ایجاد مرکز تبادل فرهنگی ملی و بین‌المللی در رشت (بزرگداشت و احیای جایگاه مشاهیر و مفاخر)	طرح اجرا و هزینه‌های مربوط به پروژه‌های خدمات فرهنگی و اجتماعی		

پروژه/ فعالیت	طرح	برنامه	ماموریت
طراحی قدمگاه از مزار ابو جعفر در ساختمان شهرداری تا حرم مطهر خواهر امام در ساغریسازان به منظور تقویت گردشگری مذهبی			
راهاندازی مراکز مشاوره حقوقی در سرای شهروندی	طرح ایجاد سرای شهروند		
احداث سرای شهروند	طرح ایجاد سرای شهروند		
تشکیل شوراهای فرهنگی - اجتماعی در سطح محلات			
تهیه اطلس موسیقی رشت و نمایه‌های بومی بازار	طرح برندسازی اماکن ارزشمند تاریخی، هویتی و فرهنگی	طرح‌های گردشگری و فرهنگی	
راهاندازی مراکز توانمندسازی زنان در سرای شهروندی	طرح مهارت‌آموزی شهروندان		
مطالعات سنجش کیفیت زندگی در سطح مناطق	طرح سنجش کیفیت زندگی (QOL) شهر رشت	حمایت از طرح‌های حوزه سلامت اجتماعی	
سنجش سلامت شهروندان در سرای شهروندی	طرح ایجاد پلتفرم سنجش سلامت شهروندان		
تجهیز تمام ساختمان‌های عمومی به اتاق‌های مادر و کودک	طرح مناسب‌سازی فضاهای عمومی با محوریت مادر و کودک		
احداث موزه زنده خوراک			
احداث گذر خوراک (پابلوت: پارک ملت محوطه آب‌نما)	طرح توسعه دبیرخانه شهر خلاق خوراک		
اعطای تسهیلات ویژه به بومیان برای ترویج خوراک محلی	طرح حمایت از کسب‌وکارهای محلی (خوراک، رشتی‌دوزی، سفال و حصیربافی و...)		
احداث اقامتگاه بومگردی (ساغریسازان و پیرسرا)	طرح احداث اقامتگاه‌های بومگردی		
تهیه اطلس گردشگری محلات	طرح برندسازی اماکن ارزشمند تاریخی، هویتی و فرهنگی	طرح‌های گردشگری و اجتماعی	
شناسایی مکان‌های بی‌دفاع و مناسب‌سازی آن‌ها در سطح مناطق (با محوریت میدان شهرداری)	طرح برندسازی اماکن ارزشمند تاریخی، هویتی و فرهنگی		
احداث مراکز اقامتی مناسب و ارزان‌قیمت برای گردشگران	طرح توسعه زیرساخت‌ها و استانداردسازی خدمات میزبانی		
احداث مراکز تفریحی مجهز و مدرن برای افزایش زمان مدت ماندگاری گردشگران			
تدوین برنامه راهبردی توسعه گردشگری در سطح ملی و فراملی	طرح تدوین برنامه‌های مطالعاتی در راستای شناخت و توسعه ظرفیت‌های گردشگری		
احداث برج نظاره شهری در پارک ملت	طرح امکان‌سنجی ساخت برج‌های نظاره شهری		
تهیه مطالعات امکان‌سنجی گردشگری سلامت شهر رشت	طرح گردشگری سلامت		

ماموریت	برنامه	طرح	پروژه/ فعالیت	
حمل و نقل و ترافیک	سامانه‌های هوشمند حمل و نقل و ترافیک شهر	طرح توسعه زیرساخت‌های ترافیکی با رویکرد استفاده از فناوری‌های نوین	هوشمندسازی ناوگان حمل و نقل عمومی	
	بهبود عبور و مرور شهری (جدول گذاری، پیاده‌رو و معابر، خط‌کشی و ...)	طرح مناسب‌سازی و ایمن‌سازی معابر شهری با تاکید بر گروه‌های خاص	(تجهیز معابر و فضاهای عمومی به روشنایی مناسب) محوریت میدان شهرداری)) ایجاد شبکه کنترل هوشمند روشنایی معابر	
	بهبود فرهنگ ترافیک شهری*	طرح جامع آموزش شهروندی با محوریت ارتقای فرهنگ ترافیکی شهروندان	ارتقاء فرهنگ ترافیک (برنامه‌های آموزشی و تبلیغاتی)	
	توسعه، تجهیز و نگهداری پایانه‌های مسافری شهری	طرح احداث، توسعه، تجهیز و نگهداری پایانه‌های شهری	ایجاد سامانه ارزیابی بار در پایانه مرکزی	
بهبود محیط زیست شهری و بهداشت عمومی	بهبود محیط زیست شهری و بهداشت عمومی	طرح ساماندهی و کنترل آلودگی‌های زیست‌محیطی پهنه‌های آبی با استفاده از فناوری نوین	(بهبود رودخانه‌ها و فضای پیرامونی) مطالعات سنجش کنترل آلودگی‌های زیست‌محیطی با فناوری‌های نوین	
		طرح بهبود بهداشت محیطی و عمومی	نصب کنترل‌کننده‌های هوشمند آلودگی در رودخانه‌های سطح شهر	
	طرح‌های جامع و تفصیلی مدیریت پسماند	طرح ایجاد مدیریت یکپارچه پسماند	تهیه اطلس جانمایی سطل زباله در شهر رشت	(مدیریت هوشمند پسماند شهری) مطالعه آماری میزان سرانه پسماند تولیدی و کیفیت آن در سطح مناطق
			طرح مدیریت هوشمند پسماند شهری ایجاد سامانه یکپارچه جمع‌آوری و بازیافت پسماند شهری	(مدیریت هوشمند پسماند شهری) ایجاد سامانه یکپارچه جمع‌آوری و بازیافت پسماند شهری
			طرح کنترل و نظارت کیفیت مشاغل	استقرار دفتر مرکزی HSEE در ساختمان شهرداری مرکز
محیط‌زیست و خدمات شهری	ساماندهی صنوف و مشاغل مزاحم شهری	طرح ساماندهی پارک‌ها و فضاهای سبز شهری	احداث بام‌های سبز در ساختمان‌های عمومی	
			توسعه و نگهداری فضای سبز شهری	احداث پارک‌های موضوعی (پارک مینیاتوری (اماکن شاخص کشور))؛ پارک موضوعی هنر؛ باغ گیاه‌شناسی با همکاری دانشگاه گیلان؛ پارک بازیافت؛ پارک ترافیک
	توسعه و نگهداری فضای سبز شهری	طرح حمایت از کشاورزان در محدوده شهری و امکان‌سنجی کشاورزی شهری	ایجاد پارکلت (پاتوق‌های محلی) در سطح مراکز محلات (مجهز به آلاچیق و میز شطرنج)	مطالعات ارزیابی کمی و کیفی خدمات بوستان‌های شهری موجود
			طرح امکان‌سنجی گردشگری کشاورزی در	اعطای بسته‌های تشویقی و تسهیلات به کشاورزان شهری نمونه
			راه‌اندازی کشاورزی شهری در فضاهای باز شهری در منطقه یک، سه و چهار	
			راه‌اندازی استارت‌آپ‌های تبلیغات گردشگری کشاورزی	

ماموریت	برنامه	طرح	پروژه/ فعالیت
		رشت	واگذاری بخشی از زمین های اطراف تالاب عینک به فارغ التحصیلان کشاورزی
	ساماندهی صنوف و مشاغل مزاحم شهری	طرح ساماندهی میدین میوه تره بار و بازارها	نصب نقشه راهنمای بازار در ورودی ها
	توسعه و نگهداری آرامستان ها	احداث و توسعه آرامستان ها	ایجاد سامانه ثبت قبور
ایمنی و مدیریت بحران	تهیه و اجرای طرح های ایمنی و کاهش خطرپذیری	طرح ایمن سازی کاربری های حیاتی و فضاهای عمومی شهر	راه اندازی سامانه هشدار و اطلاع رسانی عمومی در مواقع اضطراری
		طرح ایجاد کاربری های امن و فضاهای شهری	ایمن سازی ساختمان های عمومی با مالکیت شهرداری بر اساس استانداردهای ملی و جهانی
	ارتقا تاب آوری شهری، مدیریت بحران و پدافند غیرعامل	طرح آموزش همگانی مدیریت بحران با محوریت افزایش تاب آوری	پایش ایمنی محلات
		تهیه نقشه های خروج اضطراری در محلات	

جدول ۶۲- فرم ۲- گزاره‌های چشم‌انداز، اهداف کلان، راهبردها و سیاست‌ها، طرح‌ها و پروژه‌ها/ فعالیت‌های برنامه عملیاتی شهرداری

کد	گزاره چشم‌انداز	کد	اهداف کلان	کد	راهبردها	کد	سیاست‌های اجرایی	کد	ماموریت	کد	برنامه	کد	طرح	کد	پروژه	کد	خدمت / فعالیت هزینه‌ای
													طرح چابک‌سازی مدیریت شهری و ایجاد سازوکار برون‌سپاری به بخش‌های خصوصی	۵۰۳۰۱ ۱۱۱۱	بازنگری طرح چابک‌سازی ساختار سازمانی		
													طرح مدیریت یکپارچه شهری با تاکید بر هماهنگی بین‌سازمانی	/۱۱۱۱ ۵۰۳۰۲	پروژه تهیه طرح مطالعاتی امکان‌سنجی مدیریت یکپارچه شهری		
													طرح گذار مدیریت شهری از فردمحوری به برنامه‌محوری	۵۰۳۰۳ ۱۱۱۱	بازنگری و پایش برنامه‌ها و طرح‌های تهیه شده		
													طرح تخصیص و توزیع هدفمند نیروی انسانی دانش‌مدار	/۱۱۱۱ ۵۰۳۰۴	تدوین و تصویب دستورالعمل ارتقا و انتصاب در شهرداری رشت		
													طرح اعتبار پرداخت نشده	/۱۱۱۱ ۵۰۳۰۵	ایجاد سامانه ارزیابی عملکرد دستگاه‌ها		
													طرح اعتبار پرداخت نشده	/۱۱۱۱ ۵۰۳۰۵	حقوق و امتیازات (انشعابات)		
													طرح اعتبار پرداخت نشده	/۱۱۱۱ ۵۰۳۰۵	دیون	دیون پروژه‌های عمرانی	
													طرح اعتبار پرداخت نشده	/۱۱۱۱ ۵۰۳۰۵	دیون	دیون پروژه‌های ترافیکی	
													طرح اعتبار پرداخت نشده	/۱۱۱۱ ۵۰۳۰۵	دیون	دیون تملک	
													طرح اعتبار پرداخت نشده	/۱۱۱۱ ۵۰۳۰۵	هزینه‌های عمرانی	جایجایی تاسیسات شهری	
													طرح اعتبار پرداخت نشده	/۱۱۱۱ ۵۰۳۰۵	هزینه‌های عمرانی	هزینه کارگزاری	
													طرح اعتبار پرداخت نشده	/۱۱۱۱ ۵۰۳۰۵	خرید ماشین‌آلات	خرید ماشین‌آلات عمرانی و خدمات شهری	
													طرح اعتبار پرداخت نشده	/۱۱۱۱ ۵۰۳۰۵	خرید ماشین‌آلات	خرید ماشین‌آلات و وسایط نقلیه	

کد	گزاره چشم انداز	کد	اهداف کلان	کد	راهبردها	کد	سیاست های اجرایی	کد	ماموریت	کد	برنامه	کد	طرح	کد	پروژه	کد	خدمت / فعالیت هزینه ای
																۵۰۳۰۵۰۴۰۲	
																۱۱۱۱ / ۵۰۳۰۵۰۵۰۱	احداث و تکمیل ساختمان ناحیه ۳ منطقه ۲ (پارک اندیشه)
																۱۱۱۱ / ۵۰۳۰۵۰۵۰۲	تجهیز و تکمیل ساختمان اداری منطقه ۳
																۱۱۱۱ / ۵۰۳۰۵۰۵۰۳	احداث ساختمان اداری در دفنگاه سراوان
																۱۱۱۱ / ۵۰۳۰۵۰۵۰۴	احداث ساختمان اداری در کود آلی
																۱۱۱۱ / ۵۰۳۰۵۰۵۰۵	احداث صحن جلسات شورای اسلامی شهر رشت
																۱۱۱۱ / ۵۰۳۰۵۰۵۰۶	تکمیل ساختمان جدید شهرداری و ساختمان فرهنگی مرکز
																۱۱۱۱ / ۵۰۳۰۵۰۵۰۷	تکمیل و بهره برداری مرکز پایش هوشمند شهر (دیتا سنتر)
																۱۱۱۱ / ۵۰۳۰۵۰۵۰۸	احداث مجتمع گردشگری ۱۴ هکتاری دخانیات
																۱۱۱۱ / ۵۰۳۰۵۰۵۰۹	احداث مجتمع تجاری - اداری در خیابان شهدا
																۱۱۱۱ / ۵۰۳۰۵۰۵۱۰	احداث ایستگاه آتش نشانی در بلوار امام رضا
																۱۱۱۱ / ۵۰۳۰۵۰۵۱۱	احداث ایستگاه آتش نشانی درحد فاصل قلی پور به جهاد
																۱۱۱۱ / ۵۰۳۰۵۰۵۱۲	احداث مجتمع تجاری گیل لند در خیابان پرستار
																۱۱۱۱ / ۵۰۳۰۵۰۵۱۳	احداث مجتمع پزشکی جنب فرودگاه (دهکده سلامت)

کد	گزاره چشم انداز	کد	اهداف کلان	کد	راهبردها	کد	سیاست های اجرایی	کد	ماموریت	کد	برنامه	کد	طرح	کد	پروژه	کد	خدمت / فعالیت هزینه ای
																	بازسازی، مرمت و تکمیل ساختمانها و تاسیسات اداری
																	سایر لوازم فنی و تجهیزات عمده و لوازم مصرف نشدنی اداری
																	احداث ساختمان با کاربری تجاری، اداری، مسکونی و ... بر روی زمین های شهرداری
																	احداث مجتمع مسکونی ده هکتاری مسکن مهر
																	انجام مطالعات شهرسازی
																	توسعه کارگروه های موضوعی طرح های توسعه شهری در محل شهرداری مرکز
																	تهیه طرح نظام پهنه بندی تراکمی ساختمانی شهر رشت
																	دستورالعمل اجرایی پیوست شماره ۶ فرآیند " نظارت بر اجرای طرح توسعه و عمران شهر و برنامه پنج ساله عمرانی "
																	ممیزی املاک در سطح مناطق
																	طرح جامع سیما و منظر شهری
																	هزینه مشاوره تخصصی با مراکز علمی
																	تجدید شناسنامه باغات شهری
																	ممیزی فضای سبز

کد	گزاره چشم انداز	کد	اهداف کلان	کد	راهبردها	کد	سیاست های اجرایی	کد	ماموریت	کد	برنامه	کد	طرح	کد	پروژه	کد	خدمت / فعالیت هزینه ای
																۱۰۲۰۱۱۰/۱۱۲۱	تهیه اطلس تقسیمات فضایی (محل بندگی) شهر رشت
																۱۰۲۰۱۱۱/۱۱۲۱	انجام مطالعات برنامه عملیاتی شهر دوستدار کودک ، برگزاری دوره های آموزشی، نشست ها و همایش ها و اجرای سایر عملیات مرتبط و مورد نیاز
																۱۰۲۰۱۱۲/۱۱۲۱	تدوین سند توسعه محلات
																۱۰۲۰۱۱۳/۱۱۲۱	اولویت بندی تملک فضاهای عمومی
																۱۰۲۰۱۱۴/۱۱۲۱	هزینه کارشناسی ، نقشه برداری ، جانمایی ، پیاده سازی، شمیم ، گردش ثبتي و ... در راستای اجرای سیستم یکپارچه سازی املاک شهرداری
																/۱۱۲۱ ۱۰۲۰۱۰۲۰۱	بازنگری مطالعات طرح جامع ترافیک شهر رشت
																/۱۱۲۱ ۱۰۲۰۱۰۲۰۲	انجام مطالعات ترافیکی
																/۱۱۲۱ ۱۰۲۰۱۰۲۰۳	امکانسنجی احداث پایانه های حملی و نقلی در مبادی ورودی شهر
																/۱۱۲۱ ۱۰۲۰۱۰۲۰۴	طراحی تجهیز و تامین و اجرای زیرساخت های فضای سبز
																/۱۱۲۱ ۱۰۲۰۱۰۲۰۵	تهیه طرح مطالعاتی آسیب شناسی وضعیت پیاده روی های سطح شهر رشت
																/۱۱۲۱ ۱۰۲۰۱۰۲۰۶	مطالعات و نقشه برداری پروژه های عمرانی

کد	گزاره چشم انداز	کد	اهداف کلان	کد	راهبردها	کد	سیاست های اجرایی	کد	ماموریت	کد	برنامه	کد	طرح	کد	پروژه	کد	خدمت / فعالیت هزینه ای
																	آمورش کارکنان
																	مطالعات و تحقیقات مسائل شهری
																	پژوهش در سایر حوزه ها
																	تهیه برنامه های راهبردی و میان مدت (بازنگری و پایش برنامه راهبردی عملیاتی شهر و شهرداری رشت)
																	مطالعه و پژوهش های ماموریت های شهرداری
																	بررسی و مطالعه نیازها و امکانات شهری
																	مطالعه و پژوهش های اجتماعی-فرهنگی
																	حق تالیف و حق ترجمه
																	هزینه برگزاری سمینارها و جلسات آموزشی و کارگاه های آموزشی
																	خرید کتاب ، نشریات، نرم افزارهای رایانه ای، فیلم های ویدیویی و سایر لوازم و ابزار مشابه
																	تهیه بانک اطلاعاتی شهروندان خلاق شهر رشت
																	انتخاب شهروند نمونه در سطح محلات با همکاری سمن ها
																	طرح مناسب سازی و ایمن سازی معابر شهری با تاکید بر گروه های خاص
																	ترمیم پیاده روهای مناطق بر اساس نیازسنجی
																	حمایت، توانمندسازی و توسعه نهادها، تشکل ها، مشارکت های مردمی و سازمان های مردم نهاد
																	توانمندسازی و توسعه نهادها، تشکل ها، مشارکت های مردمی و سازمان های مردم نهاد
																	ایجاد سازوکار تعامل با شهروندان
																	ایجاد شبکه حمل و نقلی یکپارچه از الگوهای حمل و نقلی
																	ارتقای مولفه های پایداری در شبکه حمل و نقل
																	رشت شهری با حمل و نقل پایدار، سبز و پیاده مدار
																	بهبود عبور و مرور شهری (جدول گذاری، پیاده رو و معابر، خط کشی و ...)
																	حمل و نقل و ترافیک
																	اتخاذ رویکرد یکپارچه و عدالت محور در شبکه

کد	گزاره چشم انداز	کد	اهداف کلان	کد	راهبردها	کد	سیاست های اجرایی	کد	ماموریت	کد	برنامه	کد	طرح	کد	پروژه	کد	خدمت / فعالیت هزینه ای
					شهر		حمل و نقل شهر رشت										
																	نصب کفپوش دو طرف خیابان مطهری
																	تکمیل مناسب سازی کفسازی بازار
																	اجرای طرح ترافیک ، معاینه فنی و LEZ
																	آرام سازی محدوده های پر تردد عابران با حداقل سازی حرکت وسایط نقلیه موتوری
																	ایمن سازی و مناسب سازی معابر به استثناء خیابان های سواره رو
																	خرید و نصب دوربین های نظارت تصویری، ثبت تخلفات و دکل ها و ...
																	روکش آسفالت معابر اصلی و فرعی سطح شهر رشت
																	زیرسازی و آسفالت معابر اصلی و فرعی سطح شهر رشت
																	ترمیم نوارهای حفاری سطح شهر رشت
																	نگهداری و ترمیم معابر آسفالتی سطح شهر رشت (لکه گیری، ترمیم چاله ها و ترک ها و...)
																	انجام آزمایشات ژئوتکنیک، آسفالت و غیره
																	احداث و ساماندهی لاین کندرو در سطح معابر شهر رشت
																	اجراء تعمیر و نگهداری و رنگ آمیزی سرعتگاهها
																	احداث و نگهداری پل های عابر پیاده مکانیزه
																	ساماندهی مسیرهای

کد	گزاره چشم انداز	کد	اهداف کلان	کد	راهبردها	کد	سیاست های اجرایی	کد	ماموریت	کد	برنامه	کد	طرح	کد	پروژه	کد	خدمت / فعالیت هزینه ای
														۴۰۱۰۱۱۱	ورودی شهر رشت (شامل: جدولگذاری، پیاده روسازی، رفیوژ، آسفالت، روشنایی، تعریض و ...)		
		۲۱۱۱												۴۰۱۰۱۱۲	آگاهی رسانی به شهروندان با نصب تابلوهای راهنما	۲۱۱۱	محصور نمودن و نصب تابلو در اراضی شهرداری سطح شهر رشت
		۲۱۱۱												۴۰۱۰۱۱۲	آگاهی رسانی به شهروندان با نصب تابلوهای راهنما	۲۱۱۱	به روزرسانی تابلوها، چراغها و علائم افقی استاندارد ترافیکی - گردشگری
		۲۱۱۱												۴۰۱۰۱۱۲	آگاهی رسانی به شهروندان با نصب تابلوهای راهنما	۲۱۱۱	به روزرسانی تابلوها، چراغها و علائم عمودی استاندارد ترافیکی - گردشگری
		۲۱۱۱												۴۰۱۰۱۱۳	تجهیز معابر و فضاهای عمومی به روشنایی مناسب (با محوریت میدان شهرداری)	۲۱۱۱	ایجاد شبکه کنترل هوشمند روشنایی معابر
		۲۱۱۲												۴۰۲۰۱۰۱	تکمیل و مناسب سازی ایستگاه های اتوبوس و تاکسی		
		۲۱۱۲												۴۰۲۰۱۰۲	تکمیل و مناسب سازی ایستگاه های اتوبوس و تاکسی	۲۱۱۲	افزایش و تجهیز ناوگان حمل و نقل سازمان (خرید خودرو سواری تاکسی جهت نظارت بر امور)
		۲۱۱۲												۴۰۲۰۱۰۲	تعمیر و نگهداری اتوبوس ها و مینی بوس ها	۲۱۱۲	حمل و نقل عمومی با خودروهای کم مصرف
		۲۱۱۲												۴۰۲۰۲۰۱	بازنگری، طراحی و احداث خطوط و انبوه بر	۲۱۱۲	توسعه، تجهیز و نگهداری ناوگان حمل و نقل عمومی
		۲۱۱۲												۴۰۲۰۳۰۱	خرید تجهیزات، نگهداری و تعمیرات اساسی ماشین آلات عمرانی و خدمات شهری	۲۱۱۲	خرید قیر جهت تولید آسفالت، اندود نمودن و غیره
		۲۱۱۲												۴۰۲۰۳۰۲	احداث و تجهیز کارخانه آسفالت (هزینه های مرتبط با کارخانه آسفالت)	۲۱۱۲	خرید نفت گاز جهت تولید آسفالت و مصالح مورد نیاز
		۲۱۱۲														۲۱۱۲	حمل قیر، نفت گاز و جهت

کد	گزاره چشم انداز	کد	اهداف کلان	کد	راهبردها	کد	سیاست های اجرایی	کد	ماموریت	کد	برنامه	کد	طرح	کد	پروژه	کد	خدمت / فعالیت هزینه ای
																۴۰۲۰۳۰۲۰۳	تولید آسفالت و مصالح مورد نیاز
																۲۱۱۲ / ۴۰۲۰۳۰۲۰۴	خرید روغنهای حرارتی و صنعتی
																۲۱۱۲ / ۴۰۲۰۳۰۲۰۵	خرید سیمان با هزینه حمل جهت کارهای عمرانی
																۲۱۱۲ / ۴۰۲۰۳۰۲۰۶	خرید انواع آهن آلات جهت اجرای پروژه ها و امور محوله به سازمان
																۲۱۱۲ / ۴۰۲۰۳۰۲۰۷	خرید انواع چوب اعم از صنعتی، محلی، و لوازم تاسیسات برقی و مکانیکی و غیره جهت اجرای پروژه ها و امور محوله به سازمان
																۲۱۱۲ / ۴۰۲۰۳۰۲۰۸	هزینه خرید مصالح خام یا دانه بندی در مواقع مورد نیاز براساس ضرورت
																۲۱۱۲ / ۴۰۲۰۳۰۲۰۹	هزینه سوخت گاز مصرفی تولید آسفالت
																۲۱۱۲ / ۴۰۲۰۳۰۲۱۰	هزینه خرید مواد و مصالح ساختمانی و غیره
																۲۱۱۲ / ۴۰۲۰۳۰۲۱۱	احداث دیوارگذاری محوطه کارخانه آسفالت
																۲۱۱۲ / ۴۰۲۰۳۰۲۱۲	تجهیز و تکمیل آزمایشگاه آسفالت و مصالح سنگی
																۲۱۱۲ / ۴۰۲۰۳۰۲۱۳	هزینه اجاره ماشین آلات راهسازی و کامیون های کمپرسی و غیره
																۲۱۱۲ / ۴۰۲۰۳۰۲۱۴	خرید دستگاهها، تعمیر و نگهداری کارخانجات آسفالت و شن و ماسه جهت افزایش تولید و

کد	گزاره چشم انداز	کد	اهداف کلان	کد	راهبردها	کد	سیاست های اجرایی	کد	ماموریت	کد	برنامه	کد	طرح	کد	پروژه	کد	خدمت / فعالیت هزینه ای
																	توسعه و تجهیز مبلمان حمل و نقلی
																	توسعه و بازسازی مراکز سرویس و تعمیراتی سازمان
																	ایجاد سامانه ارزیابی بار در پایانه مرکزی*
																	احداث پارکینگ های مکانیزه در خیابان های پرتردد (مطهری، بیستون و لاکانی)
																	کنترل هوشمند پارکینگ خیابانی
																	بازگشایی و احداث تختی به معلم
																	بازگشایی و احداث خیابان ۳۰ متری بلوار خرمشهر به سمت ۱۴ متری لاله
																	بازگشایی و احداث مسیر باهنر به مسکن مهر
																	احداث مسیر خیابان سعدی به میدان سرگل
																	تکمیل و احداث خیابان مسکن مهر (زیرسازی و روکش معابر مسکن مهر)
																	احداث کمربندی رینگ دوم (۹۰ متری)
																	بهبودی فضای میانی میدان امام علی
																	تعریض پل پستک
																	تملك املاک و اراضی
																	تملك ، بازگشایی و احداث پل بهارستان- ۲۰ متری گاز گلزار به جاده پیربازار
																	تعریض پل عرفان
																	ساماندهی مسیر پیربازار حدفاصل میدان نبوت تا تخته پل- لاین برگشت

کد	گزاره چشم انداز	کد	اهداف کلان	کد	راهبردها	کد	سیاست های اجرایی	کد	ماموریت	کد	برنامه	کد	طرح	کد	پروژه	کد	خدمت / فعالیت هزینه ای
																۲۱۱۲ / ۴۰۸۰۱۰۱۱۳	تهیه خرید مصالح و مواد اولیه پروژه های عمرانی
																۲۱۱۲ / ۴۰۸۰۱۰۲۰۱	تکمیل قطعه اول (هلال احمر-خانجانی) در منطقه ۱ شهرداری
																۲۱۱۲ / ۴۰۸۰۱۰۲۰۲	تکمیل قطعه دوم (خانجانی-پستک) در منطقه ۱ شهرداری
																۲۱۱۲ / ۴۰۸۰۱۰۲۰۳	تکمیل قطعه سوم (پستک-پيله دارين) در منطقه ۱ شهرداری
																۲۱۱۲ / ۴۰۸۰۱۰۲۰۴	تملك واحداث خيابان و پل ميدان عليزاده منتهی به ژ ۵
																۲۱۱۲ / ۴۰۸۰۱۰۲۰۵	احداث فاز ۲ معلم به جاده پيربازار (شهيد كوچكي)
																۲۱۱۲ / ۴۰۸۰۱۰۳۰۱	تکمیل تقاطع غیر همسطح يکطرفه شهيد حق بين (حميديان)
																۲۱۱۲ / ۴۰۸۰۱۰۳۰۲	تکمیل تقاطع غیر همسطح چپ گرد آيت الله رودباری
																۲۱۱۲ / ۴۰۸۰۱۰۳۰۳	تکمیل تقاطع غیر همسطح يکطرفه باهنر
																۲۱۱۲ / ۴۰۸۰۱۰۳۰۴	تکمیل تقاطع غیر همسطح ۷ آذر(نیروی دریایی)
																۲۱۱۲ / ۴۰۸۰۱۰۳۰۵	تکمیل تقاطع غیر همسطح امام حسين(ع)
																۲۱۱۲ / ۴۰۸۰۱۰۳۰۶	تکمیل تقاطع غیر همسطح مصلى
																۲۱۱۲ / ۴۰۸۰۱۰۳۰۷	تکمیل تقاطع غیر همسطح چپ گرد گلباغ نماز
																۲۱۱۲ / ۴۰۸۰۱۰۳۰۸	تکمیل تقاطع غیر همسطح وليعصر (عج)
																۲۱۱۲ / ۴۰۸۰۱۰۴	اصلاح هندسی و نگهداری معابر و

کد	گزاره چشم انداز	کد	اهداف کلان	کد	راهبردها	کد	سیاست های اجرایی	کد	ماموریت	کد	برنامه	کد	طرح	کد	پروژه	کد	خدمت / فعالیت هزینه ای
							بر الگوی بومی						جداره های شهری	۱۰۳۰۲	شهری با تاکید بر بافت پیاده راه فرهنگی	۱۰۳۰۲۰۱	بومی در سطح معابر و محلات
													طرح ساماندهی المان های شهری	۴۱۱۱ ۱۰۳۰۳	بازطراحی و ایجاد المان های شهری	۴۱۱۱ ۱۰۳۰۲۰۲	اجرا تبلیغات محیطی سه بعدی در سطح شهر
													طرح ساماندهی و کنترل آلودگی های زیست محیطی پهنه های آبی با استفاده از فناوری نوین	۴۲۱۱ ۲۰۵۰۱	بهسازی رودخانه ها و فضای پیرامونی	۴۲۱۱ ۲۰۵۰۱۰۱ ۴۲۱۱ ۲۰۵۰۱۰۲ ۴۲۱۱ ۲۰۵۰۱۰۳ ۴۲۱۱ ۲۰۵۰۱۰۴	بهسازی حاشیه رودخانه ها کاشت گیاهان خودپالاینده در رودخانه های گوهررود و زرجوب مطالعات سنجش کنترل آلودگی های زیست محیطی با فناوری های نوین نصب کنترل کننده های هوشمند آلودگی در رودخانه های سطح شهر
			ارتقای کیفیت محیطی شهر رشت	۱	تأمین کیفیت زیست محیطی، بهداشتی و اکولوژیکی شهر رشت	۱	اتخاذ رویکرد دوستدار محیط زیست در شهر رشت	۲	محیط زیست و خدمات شهری	۵	بهبود محیط زیست شهری و بهداشت عمومی		لایروبی تمامی پهنه های آبی	۴۲۱۱ ۲۰۵۰۱۰۲	نظافت و پاکسازی رودخانه های جداره و لایروبی بستر رودخانه زرهکشی محلی به طول حدوداً ۳۰ کیلومتر	۴۲۱۱ ۲۰۵۰۱۰۲۰۱	
													طرح بهبود بهداشت محیطی و عمومی	۴۲۱۱ ۲۰۵۰۲	بهسازی محیط شهری در جهت افزایش بهداشت عمومی (خدمات مرتبط با سرویس های بهداشتی و سطل های زباله در سطح شهر)	۴۲۱۱ ۲۰۵۰۲۰۱۰۱ ۴۲۱۱ ۲۰۵۰۲۰۱۰۲ ۴۲۱۱ ۲۰۵۰۲۰۱۰۳ ۴۲۱۱	احداث، تجهیز و تعمیر سرویس های بهداشتی در فضاهای عمومی (با اولویت سرویس های بهداشتی پرتابل) و ارائه کلیه خدمات مرتبط تهیه اطلس جانمایی سطل زباله در شهر رشت احداث سرویس بهداشتی های مورد نیاز در سطح شهر رشت تعمیر و نگهداری سرویس

کد	گزاره چشم انداز	کد	اهداف کلان	کد	راهبردها	کد	سیاست های اجرایی	کد	ماموریت	کد	برنامه	کد	طرح	کد	پروژه	کد	خدمت / فعالیت هزینه ای
																	افزایش ظرفیت و بهسازی کارخانه کود آلی
													طرح کنترل و نظارت کیفیت مشاغل	/۴۳۲۱ ۲۰۶۰۱	کنترل کیفیت مشاغل	/۴۳۲۱ ۲۰۶۰۱۰۱ /۴۳۲۱ ۲۰۶۰۱۰۲	امکانسنجی و احداث شهرک صنوف (ساماندهی مشاغل آلاینده) استقرار دفتر مرکزی HSEE در ساختمان شهرداری مرکز
													طرح ساماندهی مشاغل شهری و	/۴۳۲۱ ۲۰۶۰۲۰۱	ساماندهی دستفروشان و مشاغل شهری سیار	/۴۳۲۱ ۲۰۶۰۲۰۱۰۱ /۴۳۲۱ ۲۰۶۰۲۰۱۰۲	ساماندهی دستفروشان و گاری های غذا (با محوریت میدان شهرداری) ساماندهی دستفروشان در مسیرهای اصلی (سردار جنگل، خیابان مطهری، انتقال خون، پل عراق، بیستون، ...)
													طرح ساماندهی میادین میوه تره بار و بازارها	/۴۳۲۱ ۲۰۶۰۲	خدمات مرتبط با بازارها	/۴۳۲۱ ۲۰۶۰۲۰۲۰۱ /۴۳۲۱ ۲۰۶۰۲۰۲۰۲ /۴۳۲۱ ۲۰۶۰۲۰۲۰۳ /۴۳۲۱ ۲۰۶۰۲۰۲۰۴ /۴۳۲۱ ۲۰۶۰۲۰۲۰۵ /۴۳۲۱ ۲۰۶۰۲۰۲۰۶ /۴۳۲۱ ۲۰۶۰۲۰۲۰۷ /۴۳۲۱ ۲۰۶۰۲۰۲۰۸	تکمیل و توسعه بازارچه مسکن مهر تجهیز بازار به آبخوری نصب نقشه راهنمای بازار در ورودی ها حفظ و نگهداری بازارچه ها احداث بازارچه های جدید (میدان بار مرکزی و ...) خرید سطل زباله برای کلیه بازارچه ها ایجاد جایگاه عرضه موقت در ایام ویژه سال بهسازی، ساماندهی و بازسازی بازارچه ها
													طرح ساماندهی میادین میوه تره بار و بازارها	/۴۳۲۱ ۲۰۶۰۲	خدمات مرتبط با بازارها	/۴۳۲۱ ۲۰۶۰۲۰۲۰۳	احداث هایپرمارکت در مسکن مهر
													طرح ساماندهی کانالهای آب های سطحی و مسیل ها	/۴۳۲۲ ۲۰۷۰۱ /۴۳۲۲ ۲۰۷۰۱۰۱ /۴۳۲۲ ۲۰۷۰۱۰۲	لایروبی و لوله گذاری شبکه فاضلاب سنتی لوله گذاری، جمع آوری و هدایت آب های سطحی شهر	/۴۳۲۲ ۲۰۷۰۱۰۱ /۴۳۲۲ ۲۰۷۰۱۰۲	لایروبی و لوله گذاری شبکه های فاضلاب سنتی و همسطح سازی درب چاهچه ها هدایت آب های سطحی شهر رشت (مسیرهای مورد نیاز بر حسب ضرورت)
													طرح های هدایت آب های سطحی	/۴۳۲۲ ۲۰۷۰۱	طرح های هدایت آب های سطحی	/۴۳۲۲ ۲۰۷۰۱۰۱ /۴۳۲۲ ۲۰۷۰۱۰۲	لایروبی و لوله گذاری شبکه های فاضلاب سنتی و همسطح سازی درب چاهچه ها هدایت آب های سطحی شهر رشت (مسیرهای مورد نیاز بر حسب ضرورت)

کد	گزاره چشم انداز	کد	اهداف کلان	کد	راهبردها	کد	سیاست های اجرایی	کد	ماموریت	کد	برنامه	کد	طرح	کد	پروژه	کد	خدمت / فعالیت هزینه ای
															رشت		جمع آوری هدایت آبهای سطحی شهر رشت ورودی شهر از جاده تهران
																	خرید لوله های مورد نیاز آبهای سطحی
																	نگهداری و تعمیرات اساسی ساختمان ها
																	احداث و نگهداری سرویس بهداشتی
																	آسفالت معابر
																	ادامه لوله گذاری در فاز جدید
																	عملیات پیاده سازی و جدول گذاری
																	افزایش قدرت ترانسفورماتور
																	اجرای کانال بلوکی آبهای سطحی
																	ادامه پروژه ایجاد روشنایی با تیر تلسکوپی
																	احداث قبور و محوطه سازی
																	تجهیز سازمان به سیستم نظارتی و صوتی
																	ایجاد فضای سبز، و رفت و روب و حفظ و نگهداری فضای سبز
																	دیوار گذاری محوطه باغ رضوان
																	ساخت مصلی ورودی باغ رضوان
																	همسطح سازی قبور آرامستان ها

کد	گزاره چشم انداز	کد	اهداف کلان	کد	راهبردها	کد	سیاست های اجرایی	کد	ماموریت	کد	برنامه	کد	طرح	کد	پروژه	کد	خدمت / فعالیت هزینه ای
																	ایجاد سامانه ثبت قبور*
																	۴۳۳۳ / ۲۰۲۰۱۰۱۱۵
																	احداث پارک جفرودی در منطقه سه
																	۴۳۳۱ / ۲۰۱۰۱۰۱۰۱
																	احداث پارک بوسار (گیلانه ۲)
																	۴۳۳۱ / ۲۰۱۰۱۰۱۰۲
																	تکمیل پارک ۴۵۰ هکتاری لاکان (پارک مینیاتوری، گیاه شناسی)
																	۴۳۳۱ / ۲۰۱۰۱۰۱۰۳
																	احداث پارک های محلی با تاکید ویژه بر کودکان، سالمندان و ورزش های نوین
																	۴۳۳۱ / ۲۰۱۰۱۰۱۰۴
																	احداث پارک های ورزش محور (ورزش های جدید)
																	۴۳۳۱ / ۲۰۱۰۱۰۱۰۵
																	ایجاد پارک مسافر در کمربندی خرمشهر
																	۴۳۳۱ / ۲۰۱۰۱۰۱۰۶
																	توسعه فضای سبز (با محوریت احداث و تکمیل پارک های موضوعی و شهری)
																	۴۳۳۱ / ۲۰۱۰۱۰۱
																	طرح ساماندهی پارک ها و فضاهای سبز شهری
																	۴۳۳۱ / ۲۰۱۰۱
																	توسعه و نگهداری فضای سبز شهری
																	محیط زیه ست و خدمات شهری
																	ایجاد الگوی کارآمد مدیریت فضای سبز و باز شهری با تاکید بر توسعه متوازن و عادلانه و کشاورزی شهری
																	توسعه فضاهای سبز شهری ایجاد انتظام بصری در فضاهای شهری
																	۱
																	۲
																	۳
																	احداث و توسعه پارک در حاشیه رودخانه گوهررود حدفاصل پل منظریه تا بازارچه نگین (فاز دو پارک بانوان)
																	۴۳۳۱ / ۲۰۱۰۱۰۱۰۸
																	احداث و توسعه پارک خیرین
																	۴۳۳۱ / ۲۰۱۰۱۰۱۰۹
																	احداث پارک ترافیک برای کودکان
																	۴۳۳۱ / ۲۰۱۰۱۰۱۱۰
																	احداث پارک بین المللی خوراک و خلاقیت (گسترو پارک) در پهنه دوم تالاب عینک
																	۴۳۳۱ / ۲۰۱۰۱۰۱۱۱
																	احداث و توسعه پارک ایثارگران
																	۴۳۳۱ / ۲۰۱۰۱۰۱۱۲

کد	گزاره چشم انداز	کد	اهداف کلان	کد	راهبردها	کد	سیاست های اجرایی	کد	ماموریت	کد	برنامه	کد	طرح	کد	پروژه	کد	خدمت / فعالیت هزینه ای
																۴۳۳۱ / ۲۰۱۰۱۰۱۱۳	احداث پارک موضوعی هنر
																۴۳۳۱ / ۲۰۱۰۱۰۱۱۴	احداث پارک بازیافت
																۴۳۳۱ / ۲۰۱۰۱۰۱۱۵	پارک فلاحتی (مجهز به زمین ورزشی)
																۴۳۳۱ / ۲۰۱۰۱۰۱۱۶	ایجاد پارکلت (پاتوق های محلی) در سطح مراکز محلات
																۴۳۳۱ / ۲۰۱۰۱۰۱۱۷	احداث بام های سبز در ساختمان های عمومی
																۴۳۳۱ / ۲۰۱۰۱۰۱۱۸	احداث دیواره های سبز در سطح شهر
																۴۳۳۱ / ۲۰۱۰۱۰۱۱۹	کاشت درختان و گیاهان سازگار با اقلیم در فضاهای شهری (توت قرمز)
																۴۳۳۱ / ۲۰۱۰۱۰۱۲۰	حفظ و نگهداری باغات شهری در چارچوب لایحه حفظ و گسترش فضای سبز
																۴۳۳۱ / ۲۰۱۰۱۰۱۲۱	طراحی، نظارت و اجرای پروژه آب خام
																۴۳۳۱ / ۲۰۱۰۱۰۱۲۲	خرید گل و گیاه و بذر و تولیدات گیاهی
																۴۳۳۱ / ۲۰۱۰۱۰۱۲۳	توسعه فضای سبز
																۴۳۳۱ / ۲۰۱۰۱۰۱۲۴	احداث پارک حاشیه کوی حسینی (گلزاران)
																۴۳۳۱ / ۲۰۱۰۱۰۲۰۱	نگهداری و تجهیز فضاهای سبز مناطق بر اساس نیازسنجی
																۴۳۳۱ / ۲۰۱۰۱۰۲	بازپیرایی، ترمیم، تجهیز و نگهداری فضاهای سبز شهری

کد	گزاره چشم انداز	کد	اهداف کلان	کد	راهبردها	کد	سیاست های اجرایی	کد	ماموریت	کد	برنامه	کد	طرح	کد	پروژه	کد	خدمت / فعالیت هزینه ای
																	بهسازی و بازپیرایی فضای سبز
																	تعمیر و نگهداری آبنمای بوستان ملت
																	تجهیز گلخانه شهرداری
																	تجهیز و مناسب سازی پارک های بر اساس نیازسنجی
																	تجهیز و مناسب سازی پارک های موجود (با تاکید بر تجهیزات ورزشی)
																	تکمیل سوله ورزشی بوستان ملت
																	مطالعات ارزیابی کمی و کیفی خدمات بوستان های شهری موجود
																	اعطای بسته های تشویقی و تسهیلات به کشاورزان شهری نمونه
																	راه اندازی کشاورزی شهری در فضاهای باز شهری در منطقه یک، سه و چهار
																	راه اندازی استارت آپ های تبلیغات گردشگری کشاورزی
																	واگذاری بخشی از زمین های اطراف تالاب عینک به

کد	گزاره چشم انداز	کد	اهداف کلان	کد	راهبردها	کد	سیاست های اجرایی	کد	ماموریت	کد	برنامه	کد	طرح	کد	پروژه	کد	خدمت / فعالیت هزینه ای
																	فارغ التحصیلان کشاورزی
																	برگزاری تئاترهای خیابانی با محوریت مشاهیر
																	طراحی قدمگاه از مزار ابوجعفر در ساختمان شهرداری تا حرم مطهر خواهر امام در ساغریسازان به منظور تقویت گردشگری مذهبی
																	طراحی قدمگاه از مجسمه میرزا کوچک خان در میدان شهرداری تا خانه میرزا کوچک خان در استادسرا
																	ایجاد مرکز تبادل فرهنگی ملی و بین المللی در رشت
																	ایجاد سازوکار تعامل فرهنگی با سایر فرهنگ های ملی و فراملی
																	احداث مکان دائمی نمایشگاه های شهرداری
																	احداث فرهنگسرا (با تأکید بر خانواده)
																	احداث و تجهیز نگارخانه های شهری (در منطقه ۲)
																	توسعه اتاق رشت پژوهی
																	طرح ایجاد سازوکار تعاملی سازمان فرهنگی و اجتماعی با مرکز گیلان شناسی
																	نصب تابلوهای معرفی و بیان سابقه در محلات تاریخی (مانند: خمیران زاهدان، زاهدان، بازار، صیقلان، کیاب و...)
																	احداث گذر فرهنگ
																	اجرا گذر کتاب در حفاصل ساختمان فرهنگ و هنر و ارشاد در پیاده راه فرهنگی
																	برگزاری همایش های علمی با

کد	گزاره چشم انداز	کد	اهداف کلان	کد	راهبردها	کد	سیاست های اجرایی	کد	ماموریت	کد	برنامه	کد	طرح	کد	پروژه	کد	خدمت / فعالیت هزینه ای
													و جشنواره های فرهنگی - اجتماعی	۶۰۶۰۵	فرهنگی	۶۰۶۰۵۰۱	همکاری دانشگاه ها و نهادهای مرتبط
													برگزاری سالانه شهر خلاق رشت در سطح بین المللی با دعوت از تمامی شهرهای شبکه (میان رشته ای)	۵۱۱۱ / ۶۰۶۰۵۰۱۰۲			
													برگزاری همایش ها، نمایشگاه ها، رویدادها و نشست های فرهنگی و اجتماعی	۵۱۱۱ / ۶۰۶۰۵۰۱۰۳			
													بازسازی و احیای سینماهای شهر (سینما آبشار و سعدی)	۵۱۱۱ / ۶۰۶۰۶۰۱			
													بازطراحی محیط پیرامونی مدارس با تاکید بر پرورش خلاقیت	۵۱۱۱ / ۶۰۶۰۶۰۲			
													استقرار امکانات ورزشی و تفریحی به ویژه در مدارس محلات کم برخوردار	۵۱۱۱ / ۶۰۶۰۶۰۳۰۱			
													احداث مجتمع ورزشی رودبارتان	۵۱۱۱ / ۶۰۶۰۶۰۳۰۲			
													احداث رینگ دوچرخه در تمامی پهنه های آبی	۵۱۱۱ / ۶۰۶۰۶۰۳۰۳			
													پیست بین المللی قایقرانی	۵۱۱۱ / ۶۰۶۰۶۰۳۰۴			
													بازسازی و مرمت و تجهیز سالن های ورزشی	۵۱۱۱ / ۶۰۶۰۶۰۳۰۵			
													بازسازی و تجهیز و نگهداری زمین های ورزشی	۵۱۱۱ / ۶۰۶۰۶۰۳۰۶			
													خرید و تعمیر ست های ورزشی و وسایل بازی و ...	۵۱۱۱ / ۶۰۶۰۶۰۳۰۷			
													برگزاری ورزش های همگانی در سطح محلات	۵۱۱۱ / ۶۰۶۰۶۰۳۰۸			
													احداث فضاهای ورزشی در سطح	۵۱۱۱ /			

کد	گزاره چشم انداز	کد	اهداف کلان	کد	راهبردها	کد	سیاست های اجرایی	کد	ماموریت	کد	برنامه	کد	طرح	کد	پروژه	کد	خدمت / فعالیت هزینه ای
																	مناطق
																	احداث محور سلامت
																	راه اندازی مراکز مشاوره حقوقی در سرای شهروندی
																	احداث، نگهداری، تجهیز و توسعه سرای شهروند در ۵ منطقه شهر رشت
																	تشکیل شوراهای فرهنگی - اجتماعی در سطح محلات
																	احداث مراکز توانمندسازی زنان در سرای شهروندی
																	طرح مهارت آموزی شهروندان
																	طرح سنجش کیفیت زندگی (QOL) شهر رشت
																	طرح ایجاد پلتفرم سنجش سلامت شهروندان
																	طرح مناسب سازی فضاهای عمومی با محوریت مادر و کودک
																	تعمیر و نگهداری و تجهیز سامانکده و گرمخانه (منطقه ۴)
																	احداث مجتمع اردوگاهی مرکز استان گیلان
																	جمع آوری و احداث مرکز مهارت آموزی کودکان کار با همکاری بهزیستی
																	عقیم سازی سگ های بلاصاحب

کد	گزاره چشم انداز	کد	اهداف کلان	کد	راهبردها	کد	سیاست های اجرایی	کد	ماموریت	کد	برنامه	کد	طرح	کد	پروژه	کد	خدمت / فعالیت هزینه ای
			ارتقای مؤلفه های همه شمولی و شهروندمداری	۳	ایجاد شهری با کیفیت برای همه گروه های جامعه	۱	استفاده از تجهیزات و مبلمان شهری مناسب برای سالمندان	۱	کالبدی و شهرسازی	۵	طرح های حوزه شهر دوستدار سالمند*	۵۳۱۱ ۱۰۵۰۱	طرح مناسب سازی، ساماندهی و تجهیز فضاهای شهری برای سالمندان	۵۳۱۱ ۱۰۵۰۱	بهسازی مبلمان شهری (با تأکید بر روشنایی، آبخوری و نیمکت و...)	۵۳۱۱ ۱۰۵۰۱۰۱	بهسازی مبلمان شهری در مناطق بر اساس نیازسنجی شهرداری
												۵۳۱۱ ۱۰۵۰۲	طرح توانمندسازی سالمندان	۵۳۱۱ ۱۰۵۰۲	طراحی و احداث پیاده روها و فضاهای مکت با تاکید بر پهنه های آبی	۵۳۱۱ ۱۰۵۰۲۰۱	طراحی و اجرای فضاهای مکت حاشیه تالاب عینک
												۵۳۱۱ ۱۰۵۰۲۰۱	احداث مهد سالمندان در سطح مناطق به صورت همکاری بین سازمانی	۵۳۱۱ ۱۰۵۰۲۰۱	احداث مهد سالمندان در سطح مناطق به صورت همکاری بین سازمانی		
												۵۳۱۱ ۱۰۵۰۲۰۲	محوریت سالمندان و کودکان	۵۳۱۱ ۱۰۵۰۲۰۲	احداث باغ تجربه با محوریت سالمندان و کودکان		
			افزایش تاب آوری و پایداری	۱	ایجاد الگوی شهر تاب آور مرتبط با زمینه شهر رشت	۱	ایجاد الگوی مدیریت خردمندان بحران در حوادث طبیعی و مصنوع	۳	ایمنی و مدیریت بحران	۱	تهیه و اجرای طرح های ایمنی و کاهش خطر پذیری	۶۱۱۱ ۳۰۱۰۱	طرح ایمن سازی کاربری های حیاتی و فضاهای عمومی شهر	۶۱۱۱ ۳۰۱۰۱	ایمن سازی ساختمان های عمومی با مالکیت شهرداری بر اساس استانداردهای ملی و جهانی	۶۱۱۱ ۳۰۱۰۱۰۱	ایمن سازی ساختمان های عمومی در مناطق بر اساس نیازسنجی
												۶۱۱۱ ۳۰۱۰۱۰۲	استقرار پایگاه های مدیریت بحران در سطح شهر	۶۱۱۱ ۳۰۱۰۱۰۲	استقرار پایگاه های مدیریت بحران در سطح شهر		
												۶۱۱۱ ۳۰۱۰۱۰۳	اطلاع رسانی عمومی در مواقع اضطراری	۶۱۱۱ ۳۰۱۰۱۰۳	راه اندازی سامانه هشدار و اطلاع رسانی عمومی در مواقع اضطراری		
												۶۱۱۱ ۳۰۱۰۱۰۴	نرده گذاری ، فنس کشی و دیواره گذاری حاشیه رودخانه ها	۶۱۱۱ ۳۰۱۰۱۰۴	نرده گذاری ، فنس کشی و دیواره گذاری حاشیه رودخانه ها		
												۶۱۱۱ ۳۰۱۰۱۰۵	تهیه طرح و احداث دیوار حفاظتی حاشیه رودخانه های زرجوب و گوهر رود	۶۱۱۱ ۳۰۱۰۱۰۵	تهیه طرح و احداث دیوار حفاظتی حاشیه رودخانه های زرجوب و گوهر رود		
												۶۱۱۱ ۳۰۱۰۱۰۶	اجرای ماده ۱۱۰ قانون شهرداری ها و تخریب مواد صد و بند ۱۴ و ...	۶۱۱۱ ۳۰۱۰۱۰۶	اجرای ماده ۱۱۰ قانون شهرداری ها و تخریب مواد صد و بند ۱۴ و ...		
												۶۱۱۱ ۳۰۱۰۱۰۷	تهیه امکانات و ملزومات ستادهای بحران شهرداری	۶۱۱۱ ۳۰۱۰۱۰۷	تهیه امکانات و ملزومات ستادهای بحران شهرداری		
												۶۱۱۱ ۳۰۱۰۲	طرح ایجاد کاربری های غیر عامل در فضاهای شهری	۶۱۱۱ ۳۰۱۰۲	احداث پناهگاه های شهری بر اساس اصول پدافند غیر عامل در سطح مناطق		
												۶۱۱۱ ۳۰۱۰۲۰۲	پایش ایمنی محلات	۶۱۱۱ ۳۰۱۰۲۰۲	پایش ایمنی محلات		

کد	گزاره چشم انداز	کد	اهداف کلان	کد	راهبردها	کد	سیاست های اجرایی	کد	ماموریت	کد	برنامه	کد	طرح	کد	پروژه	کد	خدمت / فعالیت هزینه ای
															تکمیل طرح جامع پدافند غیرعامل (تهیه طرح شناسایی و اولویت بندی مراکز ثقل)	۶۱۱۱ / ۳۰۱۰۲۰۳	
															هزینه های مربوط به پدافند غیرعامل	۶۱۱۱ / ۳۰۱۰۲۰۴	
															خرید ماشین آلات و تجهیزات سازمان آتش نشانی	۶۱۱۱ / ۳۰۱۰۳۰۱۰۱	
															نصب تجهیزات آتش نشانی در سطح شهر	۶۱۱۱ / ۳۰۱۰۳۰۱۰۲	
															تامین تجهیزات آتش نشانی (کمپرسور شارژ سیلندر دستگاه تنفسی پرتابل و ثابت + دستگاه تنفسی و ...)	۶۱۱۱ / ۳۰۱۰۳۰۱۰۳	
															ساخت و نصب دکل های مهاری در ۳ ایستگاه سازمان آتش نشانی	۶۱۱۱ / ۳۰۱۰۳۰۱۰۴	
															تکمیل ساختمان آتش نشانی واقع در مسکن مهر پل طالشان	۶۱۱۱ / ۳۰۱۰۳۰۲	
															تهیه نقشه های خروج اضطراری در محلات	۶۱۱۱ / ۳۰۳۰۱۰۱	
															انجام مستمر آموزش همگانی مدیریت بحران	۶۱۱۱ / ۳۰۳۰۱۰۲	
															ایجاد دفاتر خدمات نوسازی و تسهیلات گیری در محلات هدف	۶۱۱۲ / ۱۰۱۰۱	
															اعطای بسته های تشویقی مقاوم سازی ساختمان های محلات فرسوده - منطقه ۲ شهرداری (پایلوت در محلات پیراسرا و ساغری سازان)	۶۱۱۲ / ۱۰۱۰۲۰۱	
															آسفالت معابر محلات باز آفرینی	۶۱۱۲ / ۱۰۱۰۲۰۲	
															بازطراحی مزار مفاخر و	۶۱۱۲ /	

کد	گزاره چشم انداز	کد	اهداف کلان	کد	راهبردها	کد	سیاست های اجرایی	کد	ماموریت	کد	برنامه	کد	طرح	کد	پروژه	کد	خدمت / فعالیت هزینه ای
															سرآمدان شهری	۱۰۱۰۲۰۳	
															مرمت و احیای بناهای تاریخی (چمارسرا و ...)	۶۱۱۲ ۱۰۱۰۲۰۴۰۱	طرح و اجرای مرمت و احیای عمارت شهرداری
															مرمت و احیای بناهای تاریخی (چمارسرا و ...)	۶۱۱۲ ۱۰۱۰۲۰۴۰۲	مرمت و احیای بناهای تاریخی (چمارسرا و ...)
															مرمت و احیای بناهای تاریخی و ارزشمند	۶۱۱۲ ۱۰۱۰۲۰۴۰۳	مرمت و احیای ساختمان فرهنگ و هنر (استاندارد سابق)
															بازسازی، تجهیز و مرمت خانه میرزا	۶۱۱۲ ۱۰۱۰۲۰۴۰۴	بازسازی، تجهیز و مرمت خانه میرزا
															طرح و اجرای مرمت و احیای ساختمان میرزا خلیل رفیع	۶۱۱۲ ۱۰۱۰۲۰۴۰۵	طرح و اجرای مرمت و احیای ساختمان میرزا خلیل رفیع
															پلاک کوبی درختان	۶۱۱۲ ۱۰۱۰۲۰۵۰۱	پلاک کوبی درختان
															رفع خطر فضاهای شهری	۶۱۱۲ ۱۰۱۰۲۰۵	رفع خطر آبی تک بناهای تاریخی در معابر اصلی و فرعی
															احداث حوضچه قیر	۶۱۱۲ ۱۰۱۰۲۰۶	احداث حوضچه قیر
															تکمیل مسیر بازآفرینی شرق به غرب	۶۱۱۲ ۱۰۱۰۲۰۷	تکمیل مسیر بازآفرینی شرق به غرب
															اجرای برنامه های محرک مشارکت شهروندی	۶۱۱۲ ۱۰۱۰۳۰۱	اجرای برنامه های محرک مشارکت شهروندی
															تهیه مطالعات فاز ۱ و ۲ طراحی و بازسازی در موضوعات مرتبط با بازآفرینی	۶۱۱۲ ۱۰۱۰۳۰۲	تهیه مطالعات فاز ۱ و ۲ طراحی و بازسازی در موضوعات مرتبط با بازآفرینی
															طراحی و اجرای ضابطه منظر شهری (معماری الگویی) در محله های تاریخی	۶۱۱۲ ۱۰۱۰۳۰۳	طراحی و اجرای ضابطه منظر شهری (معماری الگویی) در محله های تاریخی
															محوه سازی گذرهای تاریخی (پیرسرا)	۶۱۱۲ ۱۰۱۰۳۰۴	محوه سازی گذرهای تاریخی (پیرسرا)
															اجرای سایر پروژه های بازآفرینی اقدام مشترک بر حسب نیاز و ضرورت	۶۱۱۲ ۱۰۱۰۳۰۵	اجرای سایر پروژه های بازآفرینی اقدام مشترک بر حسب نیاز و ضرورت
															احداث گذر خوراک (پایلوت: پارک ملت محوطه آب نما)	۷۱۱۱ ۶۰۵۰۱۰۱	طرح توسعه دبیرخانه شهر خلاق خوراک
۷	شهری خلاق و گردشگرپذیر	۱	ارتقای گردشگری در شهر رشت	۱	توسعه گردشگری در راستای جذب	۱	تامین زیرساخت گردشگری در	۶	اجتماعی و فرهنگی	۵	طرح های گردشگری و فرهنگی	۶۰۵۰۱ ۷۱۱۱	طرح توسعه دبیرخانه شهر خلاق خوراک				

کد	گزاره چشم انداز	کد	اهداف کلان	کد	راهبردها	کد	سیاست های اجرایی	کد	ماموریت	کد	برنامه	کد	طرح	کد	پروژه	کد	خدمت / فعالیت هزینه ای
					گردشگران ملی و بین المللی		سطح ملی و بین المللی با تاکید بر کسب و کارهای محلی								احداث موزه زنده خوراک	/۷۱۱۱ ۶۰۵۰۱۰۲	
													طرح حمایت از کسب و کارهای محلی (خوراک، رشتی دوزی، سفال و حصیربافی و...)	/۷۱۱۱ ۶۰۵۰۲	اعطای تسهیلات ویژه به بومیان برای ترویج خوراک محلی		
													طرح احداث اقامتگاه های بومگردی	/۷۱۱۱ ۶۰۵۰۳	احداث اقامتگاه های بوم گردی		
													طرح بازاریابی بصری بازار شهر رشت	/۷۱۱۱ ۶۰۵۰۴	ایجاد الگوی همسان تابلوها و نشانه ها مبتنی بر هویت محلی		
														تهیه اطلس گردشگری محلات	/۷۱۱۱ ۶۰۵۰۵۰۱		
														برگزاری تورهای رشت گردی	/۷۱۱۱ ۶۰۵۰۵۰۲		
														احداث تالار مشاهیر در بخشی از موزه بلدیه ساختمان ساعت	/۷۱۱۱ ۶۰۵۰۵۰۳۰۱		
														تبدیل عمارت شهرداری به موزه بلدیه	/۷۱۱۱ ۶۰۵۰۵۰۳۰۲		
													طرح برندسازی اماکن ارزشمند تاریخی، هویتی و فرهنگی	/۷۱۱۱ ۶۰۵۰۵	احداث، تکمیل، تجهیز و تعمیر موزه های شهری	/۷۱۱۱ ۶۰۵۰۵۰۳	
														تبدیل ساختمان میرزا خلیل رفیع به موزه مشروطه	/۷۱۱۱ ۶۰۵۰۵۰۳۰۳		
														احداث و تکمیل مرکز فرهنگی و پارک موزه دفاع مقدس	/۷۱۱۱ ۶۰۵۰۵۰۳۰۴		
														بازسازی ساختمان فرهنگ و هنر و بهره برداری در قالب کاربری موزه	/۷۱۱۱ ۶۰۵۰۵۰۳۰۵		
														شناسایی مکان های بی دفاع و مناسب سازی آنها در سطح مناطق (با محوریت میدان شهرداری)	/۷۱۱۱ ۶۰۵۰۵۰۴		

کد	گزاره چشم انداز	کد	اهداف کلان	کد	راهبردها	کد	سیاست های اجرایی	کد	ماموریت	کد	برنامه	کد	طرح	کد	پروژه	کد	خدمت / فعالیت هزینه ای
														۷۱۱۱ / ۶۰۵۰۵۰۵	هزینه های مربوط به اجرای پروژه کنگره شهداء		
														۷۱۱۱ / ۶۰۵۰۵۰۶	تهیه اطلس موسیقی رشت و نمایه های بومی بازار		
														۷۱۱۱ / ۶۰۵۰۵۰۷	تجهیز و تکمیل ساختمان رصدخانه		
														۷۱۱۱ / ۶۰۵۰۶۰۱	احداث و تجهیز مراکز اقامتی مناسب و ارزان قیمت برای گردشگران		احداث کمپینگ در پارک آب و آسیاب
														۷۱۱۱ / ۶۰۵۰۶۰۲	تجهیز مراکز		تجهیز کمپینگ عینک
														۷۱۱۱ / ۶۰۵۰۶۰۳	ارزانی مناسب		تجهیز کمپینگ در پارک مسافر کمربندی خرمشهر
														۷۱۱۱ / ۶۰۵۰۶۰۴	برای گردشگران		تجهیز کمپینگ بوستان ملت
													۷۱۱۱ / ۶۰۵۰۶۰۲	احداث مراکز تفریحی مجهز و مدرن برای افزایش زمان مدت ماندگاری گردشگران			
														۷۱۱۱ / ۶۰۵۰۶۰۳	تجهیز و به روز رسانی کاربری های پذیرایی و اقامتی موجود		
														۷۱۱۱ / ۶۰۵۰۶۰۴	ایجاد طرح های تشویقی و ارائه تسهیلات در جهت جذب سرمایه گذار در بخش اقامت		
														۷۱۱۱ / ۶۰۵۰۷۰۱	تدوین برنامه راهبردی توسعه گردشگری در سطح ملی و فراملی		
														۷۱۱۱ / ۶۰۵۰۸۰۱	طرح تدوین برنامه های مطالعاتی در راستای شناخت و توسعه ظرفیت های گردشگری		
														۷۱۱۱ / ۶۰۵۰۹۰۱	طرح امکان سنجی ساخت برج های نظاره شهری		احداث برج نظاره شهری در پارک ملت
														۷۱۱۱ / ۶۰۵۰۹۰۱	طرح گردشگری سلامت		به روز رسانی مطالعات امکان سنجی گردشگری سلامت در شهر رشت

کد	گزاره چشم انداز	کد	اهداف کلان	کد	راهبردها	کد	سیاست های اجرایی	کد	ماموریت	کد	برنامه	کد	طرح	کد	پروژه	کد	خدمت / فعالیت هزینه ای
													طرح اطلس سرمایه گذاری گردشگری	۷۱۱۱ ۶۰۵۱۰۰۱	تهیه بانک اطلاعاتی سرمایه گذاران بخش خصوصی در زمینه گردشگری		
													طرح سرمایه گذاری گردشگری	۷۱۱۱ ۶۰۵۱۰۰۲	تعریف بسته های مشوق مالی برای سرمایه گذاران	اعطای تسهیلات ویژه به شرکت های دانش بنیان	
													طرح ظرفیت سنجی و شناسایی درآمدهای پایدار شهرداری	۸۱۱۱ ۵۰۴۰۱۰۱	تفریح بودجه سالانه شهرداری		
													طرح ظرفیت سنجی و شناسایی درآمدهای پایدار شهرداری	۸۱۱۱ ۵۰۴۰۱۰۲	مسئله یابی ساختار درآمدهای شهرداری		
													طرح ظرفیت سنجی و شناسایی درآمدهای پایدار شهرداری	۸۱۱۱ ۵۰۴۰۱۰۳	به روز رسانی تهیه اطلس سرمایه گذاری	مطالعات بازاریابی و مشاوره تامین مالی سرمایه گذاری	
													طرح مطالعاتی دارایی سنجی و ظرفیت سنجی شهرداری رشت	۸۱۱۱ ۵۰۴۰۲۰۱	تهیه مطالعات دارایی سنجی و ظرفیت سنجی شهرداری رشت	مطالعات تهیه و به روز رسانی بسته های سرمایه گذاری	
۸	شهری با اقتصاد پویا	۱	افزایش سطح درآمدهای پایدار	۱	اتخاذ رویکردهای نوین درآمدهای در راستای محرومیت زدایی	۱	ایجاد تحول در ساختار درآمدهای شهرداری رشت	۵	خدمات مدیریت	۴	توسعه درآمدهای پایدار						

